

วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท

นางสาวจิราพร เนติธาดา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-685-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DHARMA PREACHING METHODS
OF LUANGPOR CHA SUPATHO (BUDDHIST BHIKKU)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-685-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท

โดย

นางสาวจิราพร เนติธาดา

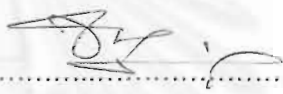
ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา

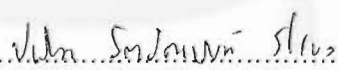
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. พัฒนพงษ์ จาติเกตุ)

จิราพร เนติธาดา : วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท (DHAMMA PREACHING METHODS OF LUANGPOR CHA SUPATHO (BUDDHIST BHIKKU)) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, 132 หน้า. ISBN 974-334-685-6

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท โดยนำทฤษฎีการเล่าเรื่องและทฤษฎีสัญญาวิทยามาใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพระภิกษุซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่ocha สุภัทโท โดยตรงจำนวน 15 รูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลวงพ่ocha สุภัทโทมีวิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดเรื่องธรรมะให้ลูกศิษย์ฟัง ปฏิบัติในสิ่งที่พูดให้ฟังไปแล้วให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ลูกศิษย์ทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจด้วยตนเอง
2. การถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโทโดยการพูดให้ฟังนั้น จะใช้วิธีการใช้คำพูดสั้นๆ ง่ายๆ ไม่ใช่คำศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต ในกรณีที่ไม่จำเป็นต้องใช้จะมีคำอธิบายประกอบ
3. หลวงพ่ocha สุภัทโทใช้การยกตัวอย่างเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมย ในการอธิบายหัวข้อธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมโดยสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบนั้นเป็นธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์มาก่อน จึงสามารถสร้างมโนภาพตามตัวอย่างเปรียบเทียบ และเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น
4. การถ่ายทอดธรรมะโดยการปฏิบัติให้ดูและให้ปฏิบัติตามนี้เป็นการใช้สัญลักษณ์โดยผ่านอวัจนภาษาเพื่อสื่อความหมายของการปฏิบัติในบริบทของพระธรรม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้รับการถ่ายทอดด้วยการเห็นของจริงและได้รับรู้ถึงความรู้สึกจริงจากการปฏิบัติด้วยตนเองหลังจากที่ได้ฟังเรื่องธรรมะมาก่อนแล้ว
5. ในแง่มุมของการเล่าเรื่องนั้น หลวงพ่ocha จะเล่าเรื่องที่ใช้ในการยกไปเปรียบเทียบกับธรรมะซึ่งเรื่องที่เล่า นั้นจะเป็นเรื่องสั้นๆ มีเหตุการณ์เพียง 2-3 เหตุการณ์ มีตัวละครเพียง 1-2 ตัว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันแบบเป็นเหตุเป็นผลตามหลักธรรมชาติ โดยมีความคิดหลักคือ การใช้สติพิจารณาความไม่แน่นอนของสรรพสิ่งเพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง การปฏิบัติสมาธิภาวนา และการปฏิบัติตามหนทางแห่งความดับทุกข์
6. เรื่องเล่าของหลวงพ่ocha สุภัทโทเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของลูกศิษย์เนื่องจากการปฏิบัติตนของท่านสอดคล้องกับสิ่งที่ท่านเล่าและเรื่องที่ท่านเล่านั้นมีความคงเส้นคงวาทลอดเรื่อง เป็นเรื่องจริงและมีคุณค่าในแง่ของศีลธรรมด้วย

ภาควิชา ...การประจวบสัมพันธ.....
สาขาวิชา...นิเทศศาสตร์พัฒนาการ....
ปีการศึกษา .....2542.....

ลายมือชื่อนิสิต .....จิราพร เนติธาดา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ป.ป.ชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

JIRAPORN NATITHADA: DHAMMA PREACHING METHODS OF LUANGPOR CHA SUPATHO (BUDDHIST BHIKKU). THESIS ADVISOR: PARICHART STHAPITANONDA SAROBON, ASST.PROF.Ph.D. 132 PP. ISBN 974-334-685-6

The purpose of this research is to study Dhamma Preaching Methods of Luangpor Cha Supatho (Buddhist Bhikku) under Semiotic and Narrative Paradigm Theories. Textual Analysis and in-depth interview - - were used as the way to collect data.

The results of this study are as follow:

1. Luangpor Cha Supatho delivers Dhamma to his disciples by talking and practicing what he preaches as a sample and having their disciples practice by themselves.
2. To preach by talking, he uses short and simple words and avoids using technical terms (if necessary, he will explain them).
3. Luangpor Cha Supatho uses metaphor in explaining Dhamma. He explains abstract words by using concrete words. The concrete words that he always mentions are nature surrounding human being. Since most people have experiences with nature by birth, they can imagine the picture of Luangpor Cha's samples in their minds and link them to Dhamma. This method helps them understand Dhamma more easily.
4. Preaching Dhamma by showing samples of behaviors to disciples (following up the Buddhist Regulations strictly) and having them practice by themselves is regarded as non-verbal communication. This method supports the beliefs of the disciples by seeing examples of real events, which can be related to Dhamma.
5. In narrative aspect, Luangpor Cha Supatho uses short stories to explain Dhamma. Normally they are stories consisting of a few events and a few characters. They have causal and effect relations. Themes are focused on uncertainty of things and letting go, meditation and following up "The way to enlightenment".
6. His narratives are reliable, possible and acceptable because they correspond to what he preaches his disciples. Besides, his narratives have consistency, true and value in moral aspect.

ภาควิชา ..การประชาสัมพันธ์.....
สาขาวิชา ..นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....
ปีการศึกษา .....2542.....

ลายมือชื่อนิสิต ..... จักรพันธ์ เกษต์ชาต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Parichart Sthapitanonda Sarobon .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ ดร. พัฒนพงษ์ จาติเกตุ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด และกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ธนวดี บุญสี้อ ผู้เป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้เกียรติมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณพระเถระทุกรูปที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมผัสภาวนาด้วยความเมตตา คุณอินทิรา จำนงค์อาสา ที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนด้านข้อมูลและหนังสือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณทุกท่าน ที่อยู่เบื้องหลังการทำงานวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะคุณกันตะสุตา อุตถากร ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนการทำวิจัยมาโดยตลอด รวมถึงเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจอยู่เสมอและหวังว่าสิ่งดีๆ เหล่านี้จะคงอยู่ตลอดไป

จิราพร เนติธาดา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์.....	5
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
พุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า.....	8
ทฤษฎีความรู้ของพระพุทธเจ้าและวิธีการคิด.(epistemology) อันนำไปสู่สาร..	10
วิธีการ “ถ่ายทอดสาร” ของพระพุทธองค์ตามหลักทวาทวิทยา.....	10
การสื่อสารเพื่อเข้าถึงสังฆธรรม.....	12
ทฤษฎีสัญญาวิทยา.....	16
ทฤษฎีกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่อง.....	23
ทฤษฎีความรู้ของฮิวม์.....	29
บทที่ 3	
ระเบียบวิธีวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
การนำเสนอข้อมูล.....	40
บทที่ 4	
ผลการวิจัย.....	41
วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท.....	41
- ภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา.....	41
- ภายใต้ทฤษฎีกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่อง.....	66
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	101
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขยายผลการวิจัย.....	105
รายการอ้างอิง.....	107
ภาคผนวก.....	109
ประวัติผู้วิจัย.....	132

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถึงแม้ว่าศาสนาพุทธจะเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน มีการบรรจุวิชาพระพุทธศาสนาลงในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ทุกโรงเรียน นักเรียนต้องสวดมนต์เวลาเข้าแถวตอนเช้า ต้องเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา คนไทยส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนาพุทธมาตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งโต แต่จะมีสักกี่คนที่เข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง จะมีสักกี่คนที่เข้าใจในบทสวดมนต์ภาษาบาลี สันสกฤตที่หลับตาท่องกันทุกวี่วันก่อนเข้านอน ใครจะรู้อะไรบ้างที่จริงแล้วคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็คือสังฆธรรม คือธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในโลก ไม่ใช่สิ่งใหม่แต่ประการใด ถ้าหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ มีอยู่แล้วในโลก เป็นของที่เป็นจริง ทำไมมีคนจำนวนไม่มากนักที่จะเข้าใจในธรรมะ และสามารถปฏิบัติตามได้ หากแต่ประเทศไทย กลับมีปัญหาสังคมและคนไทยก็เป็นโรคจิตกันเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันมีคนมองธรรมะกัน 2 แฉ่ง คือ พวกหนึ่งว่าสังคมไทยมีธรรมะสูงเพราะมีวัดสามหมื่นกว่าวัด พระภิกษุสองแสนกว่ารูป คนไทยกว่าเก้าสิบล้านเปอร์เซ็นต์ที่ประกาศตนเป็นพุทธ ศาสนิกชน แต่อีกพวกหนึ่งก็ไม่เห็นด้วย มีความเห็นว่าคนไทยมีเรื่องเสื่อมทางวัฒนธรรมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตัวบุคคลที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ "...เรามีการฆ่ากันตายด้วยอัตราสูงเป็นที่สุดในโลก ทั้งที่เป็นสังคมเมืองพุทธ โจรขโมยเต็มประเทศไปหมด จนกระทั่งต้องสร้างกำแพงทำรั้ว ใส่เหล็กดัดทั้งประเทศ ประเทศเต็มไปด้วยขโมยต่างๆ ที่พระให้ศีลวันหนึ่งหลายหมื่นเที่ยวทั่วประเทศ มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงขนาดหนัก มีการเอารัดเอาเปรียบเกิดช่องว่างทางสังคมขนาดนี้ถึงกับเอาผู้หญิงมาขาย เอาเด็กมาขาย เอาผู้หญิงมาติดเบอร์ ให้ผู้ชายไปเดินเลือกเหมือนกับผู้หญิงเหล่านั้นไม่ใช่คน ขนาดเด็กเพิ่งจบประถมศึกษาได้ปีหนึ่งสองปี ยังไม่ทันจะมีประจำเดือนก็มาเป็นโสเภณีเด็กจนกระทั่งหนังสือ Time เอาไปลงแล้วก็ขายไป 25 ล้านฉบับทั่วโลก โดยเอาเรื่องโสเภณีเมืองไทยไปขึ้นปก แล้วดิ๊กชันนารีลองแมนได้เอาบางกอกไปจำกัดความเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยโสเภณี แล้วคนไทยก็โกรธกันใหญ่ ทั้งๆ ที่เป็นความจริง..."(ประเวศ วะสี, 2536 : 27)

นอกจากปัญหาทางสังคมแล้ว ยังมีทุกข์ภัยอีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่ดูเหมือนว่าเทคโนโลยีจะเข้าไม่ถึงเสียเลย คือ ความทุกข์ทางจิตใจ เช่น ความวิตกกังวล ความกระวนกระวาย ความอึดอัดคับ

แค่นั้น ความขุ่นมัว หม่นหมอง ความว่าเห่หงอยเหงา ความเบื่อหน่ายท้อแท้ ในสังคมที่เจริญด้วยเทคโนโลยีจะมีสถิติคนเป็นโรคประสาทเพิ่มขึ้น คนป่วยเป็นโรคจิตคนเสียสติเพิ่มขึ้น คนฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้น(พระราชวรมูณี, 2532 : 8) คนไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในสังคมเมืองหลวงและเมืองใหญ่ทั่วไปไม่เฉพาะเมืองหลวงกรุงเทพฯ เมืองใหญ่ทั้งหมดมีปัญหาที่หนักมากคือปัญหาทางจิตสังคมไทยเรารู้ว่ารุนแรงๆ พูดด้วยภาษาธรรมดาก็คือสังคมไทยประกอบด้วยคนเป็นโรคจิตมหาศาล เราขับรถปาดหน้ากันเราก็สามารถฆ่ากันได้ เพียงเรื่องแค่นี้แหละ เพราะปัญหาด้านจิตของเราเป็นปัญหานัก(ชาลววิทย์ เกษตรศิริ, 2536 : 28)

ถึงแม้คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นพุทธศาสนิกชน 90 เปอร์เซ็นต์ แต่คนไม่ค่อยรู้เรื่องธรรมะกันเท่าไร มักจะค่อนข้างเบาปัญญา ค่อนข้างจะเขลาถึงแม้จะอ้างว่าเป็นพุทธ เพราะฉะนั้นวิธีการสอนธรรมะเป็นเรื่องน่าสนใจมากในการสอนสังคมที่มีคนมีความรู้ธรรมะทั่วไปมีน้อย (ชาลววิทย์ เกษตรศิริ, 2536 : 29) นั้นหมายถึง ธรรมะที่คุณครูพาสอน หรือธรรมะที่พระสงฆ์หลายต่อหลายรูปเทศน์ผ่านทางรายการโทรทัศน์ช่วงเช้าวันหยุดราชการหรือเทศน์ผ่านรายการวิทยุหลังข่าวทุกเช้าไม่สามารถแทรกซึมเข้าถึงจิตใจของชาวพุทธและทำให้ชาวพุทธเข้าใจธรรมะได้อย่างนั้นหรือ

บันนัดดา นพพนาวัน (2533) ค้นพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่วรรณธรรม คือ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังติดอยู่กับรูปแบบการเผยแพร่วรรณธรรมแบบดั้งเดิม คือ เมื่อเทศน์จะต้องถือคัมภีร์อ่านไปตามคัมภีร์ ใช้ภาษาบาลีมาก ทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นชาวบ้านไม่รู้เรื่อง วิธีเทศน์น่าเบื่อไม่น่าสนใจ พระบางรูปใช้การเทศน์แบบเนือยๆ จังหวะเนิบนาบขาดท่วงทำนองหรือการแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและไม่มีการใช้ภาษาร่วมสมัย นอกจากนั้นการเผยแพร่วรรณธรรมจะเน้นรูปแบบการเทศน์หรือการบรรยายธรรมภาคทฤษฎีหรือนามธรรมเป็นหลักไม่มีการปฏิบัติด้วย และที่ยิ่งไปกว่านั้นคือ พระสงฆ์ปฏิบัติตัวไม่น่าเลื่อมใส

สมเกียรติ เรื่องอนันต์เลิศ (2539) ค้นพบว่าพระภิกษุ สามเณร หรือผู้นำทางศาสนาในปัจจุบันยังขาดความรู้ และทักษะในการเผยแพร่วรรณธรรม ขาดเครื่องมือสื่อสารการสอนที่น่าสนใจ ภาษาที่ใช้ไม่เป็นที่เข้าใจสำหรับประชาชน

จากปัญหาข้างต้นนำไปสู่การสนใจศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภทโทหรือพระโพธิญาณเถระ หรืออาจารย์ชา เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง พระเถระผู้ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2536 : 141) ตรัสว่า “หลวงปู่ชาผู้มีบารมี มีคนเคารพมาก...” ผู้ซึ่งมีลูกศิษย์ ลูกหามากมายทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หลวงพ่อบุชาท่านถ่ายทอดธรรมะอย่างไร จึงทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจในธรรมะของ

พระพุทธเจ้าที่บางคนกล่าวว่าเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ นอกจากการถ่ายทอดธรรมะให้พระภิกษุชาวไทยเข้าใจและเลื่อมใสแล้ว หลวงพ่อชา สุภทโท ยังสามารถถ่ายทอดธรรมะไปยังชาวต่างชาติต่างภาษาจนทำให้มีชาวต่างประเทศเดินทางมาขอพักปฏิบัติธรรมอยู่มิได้ขาดและนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีชาวต่างชาติจำนวนมากที่ยุติการเดินทางลงด้วยการขอบรรพชา อุปสมบท ยอมละทิ้งถิ่นฐานบ้านช่องในต่างประเทศของตนเพื่อขอพักพิงในประเทศไทย เพื่อมุ่งมั่นแสวงหาบ้านอันแท้จริงของตัวเอง ซึ่งจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2535 มีพระภิกษุ สามเณร ประมาณ 40 รูป จาก 15 ประเทศ ได้แก่ คานาดา อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส สวีเดน เดนมาร์ก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อิสราเอล ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ และมาเลเซีย ได้เข้ารับการอุปสมบทเป็นภิกษุในบวรพระพุทธศาสนาซึ่งในจำนวนพระสงฆ์ 40 รูปนี้ 20 รูปทำนาคอยู่ที่วัดปานานาชาติ นอกนั้นก็พลัดเปลี่ยนกันไปอยู่ตามสาขาต่างๆ ของวัดหนองป่าพง และบางส่วนก็ออกธุดงค์

ฉะนั้นจึงน่าจะมีการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อชา ดังที่พระเทพเวที (2536 : 109) กล่าวไว้ว่า "...ในการสั่งสอนของท่านนั้นมีข้อเด่นเป็นพิเศษที่ว่า ท่านสอนใจจุดได้ตรงใจ คำสอนแม้จะสั้นแต่ว่ากินใจ ประทับใจ จนได้มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ไม่เฉพาะที่เป็นคนไทยเท่านั้น ท่านที่เป็นคนต่างประเทศก็ได้มาฟังคำสอนของท่าน มานับถือ มาบวชเป็นพระภิกษุอยู่กับท่านเป็นจำนวนมาก และท่านเหล่านั้นมาโดยที่เริ่มต้นยังไม่รู้ภาษาไทย และตัวพระอาจารย์เองก็ไม่รู้ภาษาต่างประเทศ ก็ยังหาทางสื่อสารกัน จนกระทั่งเกิดความรู้ความเข้าใจได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษ เป็นความสามารถอย่างชนิดที่เรียกว่า น่าอัศจรรย์ทีเดียว..." ว่าท่านใช้วิธีการใดในการถ่ายทอดธรรมะจนทำให้ทั้งพระภิกษุและฆราวาสเข้าใจในธรรมะจนสามารถยึดถือไว้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ท่านทำอย่างไรในการอธิบายธรรมะให้เป็นเรื่องเข้าใจง่าย จนบางท่านเลื่อมใส ศรัทธาในวิธีการถ่ายทอดธรรมะของท่าน จนถึงกับอุปสมบทเป็นพระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา

การศึกษาวิธีการในการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อชาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถาบันสงฆ์ สถาบันการศึกษา ผู้ที่มีหน้าที่สอนธรรมะหรือวิชาความรู้ให้กับผู้อื่น ในการนำวิธีการในการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อชา ไปใช้เป็นแบบอย่างในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูลให้กับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง รวมถึงพัฒนาการสอนโดยใช้หลักการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อชา เพื่อให้เยาวชนของชาติเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่คุณครูสอนทุกวิชา รวมทั้งวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเมื่อเกิดความเข้าใจ ก็จะทำให้เกิดการจดจำ และระลึกถึงได้ไม่ยากนักเมื่อประสบปัญหาต่างๆ และความเข้าใจในพระพุทธศาสนาจะช่วยให้คนมีสติ ปัญญาในการแก้ไขปัญหา คนก็จะไม่แก้ปัญหามันในทิศทางที่ผิดๆ เมื่อประชาชนมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในทางที่ถูกประเทศชาติก็จะเจริญก้าวหน้าต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. หลวงพ่อชาที่มีวิธีการในการถ่ายทอดธรรมะอย่างไรจึงทำให้ลูกศิษย์ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเข้าใจในธรรมะได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อชา สุภัทโท ภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยาและทฤษฎีการเล่าเรื่อง

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื่องจากหลวงพ่อชา สุภัทโทได้มรณะภาพไปแล้วจึงไม่สามารถศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการขอสัมภาษณ์ท่านได้ ดังนั้นจึงจะศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของท่านจากหนังสือรวบรวมพระธรรมเทศนาของท่านและหนังสือรวบรวมชีวประวัติของท่าน และจากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่าน ข้อมูลที่ได้จึงถือว่าเป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิซึ่งอาจจะมีการเพิ่มเติมความคิดของผู้ส่งสารคนที่สองนั้นเข้าไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเรื่องของพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดภายในใจของแต่ละคน ทำให้ข้อมูลที่ได้ยากที่จะพิสูจน์หาความเที่ยงตรงของข้อมูล

2. เนื่องจากหลวงพ่อชา สุภัทโท มรณะภาพไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจจะไม่สามารถย้อนรำลึกถึงความทรงจำในอดีตได้โดยละเอียด และที่ยิ่งไปกว่านั้นคือในการศึกษาเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก ที่เกิดขึ้นในอดีตนั้น ผู้ให้ข้อมูลอาจจะจำอารมณ์ ความรู้สึกนั้นได้แต่อาจจะไม่ชัดเจนนักเหมือนความรู้สึกที่เกิดขึ้นใหม่ๆ

3. การสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของหลวงพ่อนั้น ลูกศิษย์ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) นั้นเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่อชา โดยตรงและได้รับการมอบหมายให้เป็นเจ้าอาวาสวัดสาขาวัดหนองป่าพงจริง และลูกศิษย์ที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์นี้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับหลวงพ่อชาถือได้ว่าเป็นลูกศิษย์รุ่นแรกๆ แต่อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่ ลูกศิษย์ใกล้ชิดของท่านบางรูปได้สึกออกจากเพศบรรพชิตแล้ว บางรูปชราภาพมาก บางรูปป่วย บางรูปออกไปจุดงค์และบางรูปไปเป็นเจ้าอาวาสวัดที่อยู่ไกลเกินกว่าที่ผู้วิจัยจะสามารถเดินทางไปสัมภาษณ์ได้ และบางรูปอยู่ต่างประเทศจึงต้องสัมภาษณ์โดยการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ส่งไปถึงท่านเพื่อให้ท่านตอบคำถามมา ดังนั้นข้อมูลที่ได้ อาจไม่ครบถ้วนในรายละเอียดแต่เชื่อว่าจะต้องได้ในข้อเท็จจริงหลัก เนื่องจากจากการวิจัยจากเนื้อหาในหนังสือและจากการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้ก็สอดคล้องกลมกลืนกัน

4. การศึกษาเรื่องวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา ต่อพระลูกศิษย์เพื่อให้ลูกศิษย์สามารถออกไปเผยแผ่ธรรมะต่อไปได้เท่านั้น ไม่ได้รวมถึงการถ่ายทอดธรรมะต่อมาราวาส

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท นี้เป็นการศึกษาเฉพาะวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชาและข้อวัตรปฏิบัติของวัดหนองป่าพง ซึ่งเป็นวัดป่าเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงข้อวัตรปฏิบัติของวัดอื่นๆ ไป หรือที่เรียกว่า "วัดบ้าน"

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยที่ได้จะแสดงให้เห็นถึงวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท ซึ่งพระสงฆ์สามารถนำไปเป็นแนวทางหรือปรับวิธีการเทศน์ในการถ่ายทอดธรรมะให้กับลูกศิษย์หรือเป็นแนวทางในปฏิบัติและสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติด้วยได้
2. ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นแบบอย่างให้กับครู อาจารย์ผู้ซึ่งต้องสอนวิชาที่เข้าใจยากๆ ให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายขึ้น
3. ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันสงฆ์ในการพัฒนารูปแบบและวิธีการเผยแผ่ศาสนาพุทธ

นิยามศัพท์

หลวงพ่อบุชา สุภัทโท หลวงพ่อบุชา หรือ หลวงพ่อ เป็น คำเรียกหลวงพ่อบุชา สุภัทโท

สานุศิษย์ ลูกศิษย์ หมายถึง ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท ในช่วงตั้งแต่ท่านเริ่มก่อตั้งวัดหนองป่าพงในปี พ.ศ. 2497 จนถึง ปี พ.ศ. 2532 ที่หลวงพ่อบุชาเริ่มอาพาธ

วัดหนองป่าพง หรือวัดใหญ่ หมายถึง วัดที่หลวงพ่อบุชา สุภัทโทก่อตั้งขึ้นเป็นวัดแรกในปี พ.ศ. 2497 ซึ่งในตอนแรกนั้นเป็นเพียงดงป่าพงชฎ ที่ชาวบ้านในสมัยนั้นเรียกว่า ดงหนองป่าพง ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านก่อ ที่เป็นบ้านเกิดของหลวงพ่อบุชาประมาณ 2-3 กิโลเมตรป่าแห่งนี้เป็นจุดสุดท้ายแห่งชีวิตจุดสูงสุดของหลวงพ่อบุชา และในเวลาต่อมา กลายเป็นวัดกรรมฐานที่มีชื่อเสียงกว้างไกลออกไป ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

วิธีการถ่ายทอดธรรมะ หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่หลวงพ่อกะทำที่ถือว่าเป็นการส่งต่อธรรมะซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ผู้รับสารซึ่งในที่นี้หมายถึง พระภิกษุ ซึ่งถือว่าเป็นลูกศิษย์เข้าใจในธรรมะมากขึ้น

การยอมรับ หมายถึง การที่ลูกศิษย์เห็นว่าวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อกะเป็นจริง น่าเชื่อถือและนำไปปฏิบัติตามวิธีการถ่ายทอดและวิธีการปฏิบัติของหลวงพ่อกะ สุภัทโ

ชาวต่างชาติ หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้มีสัญชาติเป็นคนไทย ไม่สามารถใช้ภาษาไทย ในที่นี้หมายถึง ชาวต่างชาติที่เข้ามาบวชในวัดหนองป่าพง ซึ่งบางรูปไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ในเบื้องต้น แต่ก็ได้พยายามศึกษาในระหว่างที่บวชจนปัจจุบันบางรูปสามารถพูดภาษาไทยได้

วัดสาขา หมายถึง วัดสาขาวัดหนองป่าพงที่ตั้งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีและอยู่ในจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศไทยซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนั้นยังมีวัดสาขาในต่างประเทศอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชชา สุภัทโท ได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังนี้

1. พุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธรเจ้า
2. วิธีการ "ถ่ายทอดสาร" ของพระพุทธรองค์ตามหลักทฤษฎี
3. ทฤษฎีความรู้ของพระพุทธรเจ้าและวิธีการคิด (epistemology) อันนำไปสู่สาร
4. การสื่อสารเพื่อเข้าถึงสังคม
5. ทฤษฎีสัญญาวิทยา
6. ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้
7. ทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้รับสาร
8. ทฤษฎีการสื่อความหมายของอิมมู
9. ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ

ในการศึกษาเรื่องวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชชา สุภัทโทนั้น เป็นการศึกษาวิธีการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ 1 ในศาสนาหลักของโลกซึ่งประกอบด้วย ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

โรเบิร์ต เบลล่าห์ (Bellah, 1964 อ้างถึงในอมรา พงพาพิชญ์, 2541 : 51) ได้กล่าวไว้ เนื่องจากมนุษย์ ในทุกระดับสังคมต่างก็พยายามหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ และความหมายของชีวิต ทำให้มนุษย์หันมาหาศาสนา

อมรา พงพาพิชญ์ (2541 : 50) สรุปคำนิยามของคลิฟฟอร์ด เกียรท์ส (Clifford Greetz, 1966) ว่าศาสนา คือ 1. ระบบสัญลักษณ์ 2. มีพลังอำนาจที่สามารถสร้างศรัทธา 3. ให้ศรัทธาเกี่ยวกับชีวิต 4. อธิบายประสบการณ์ในลักษณะที่สอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของคน และ 5. อธิบายในลักษณะที่ผู้เชื่อถือยอมรับกันว่าเป็นจริง ประเด็นสำคัญก็คือ ศาสนาคือระบบสัญลักษณ์ที่คนในสังคมยอมรับ เชื่อถือและเห็นว่าเป็นความจริง เป็นศรัทธาของชีวิต ให้คำอธิบายและให้ความหมายแก่ชีวิต

การถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท โดยการใช้ภาษาเป็นการถ่ายทอดพระธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่ง ประเวศ วะสี (2528 : 7) ได้กล่าวถึงพระธรรม หรือพุทธธรรมไว้ดังนี้คือ

1. ธรรมะก็คือธรรมชาติ หรือความเป็นไปอย่างธรรมชาติ หรือกฎของธรรมชาติ
2. ธรรมชาติเป็นของที่มีเหตุมีผล จึงเป็นมาอย่างนั้น ดังที่เรียกว่า เป็นธรรมชาติ
3. ธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง คือล้วนเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงไม่มีอะไรอยู่กับที่
4. การเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่หนุนเนื่อง (อิทัปปัจจยตา) สิ่งทั้งหลายย่อมสัมพันธ์กัน หนุนเนื่องกัน ไม่มีอะไรอยู่โดดๆ หรือเกิดขึ้นลอยๆ ไม่มีเหตุผล พุทธธรรมเน้นที่เหตุผล
5. พุทธธรรมเน้นที่ปัญญา ให้รู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง ไม่มุงมาย
6. ไม่เป็นผู้เชื่ออะไรง่าย ๆ (กาลามสูตร) เพราะถ้าเชื่อง่าย ๆ อาจขาดปัญญา

พุทธธรรมเห็นว่า การยึดติดยอมไม่ทำให้เกิดคนรับรู้สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง (เกิดปัญญา) พระท่านจึงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น

พุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า

ป็นนัตตา นพพนาวัน (2533) เมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้ เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงคำนึงถึงการที่จะทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ในขั้นแรกพระองค์ทรงลึกลงไปว่า จะโปรดดีหรือไม่ เพราะทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบด้วยการตรัสรู้นั้น เป็นสิ่งอันลึกล้ำ ยากแก่ผู้ที่ยังยึดติดในกามคุณจะรู้ตามได้ แต่ก็ทรงตระหนักในหลักความจริงว่า มนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์ทั้งปวง มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ คือ สัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ แต่ถึงกระนั้นมนุษย์ก็ยังมีระดับของความแตกต่างในความพร้อม สติปัญญา ความรู้ความสามารถ พระองค์จึงเปรียบเทียบมนุษย์ดังดอกบัว 4 เหล่าที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้ธรรม ดังนั้นพุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระองค์จึงแตกต่างกันไปตามกาลเทศะและบุคคลที่สั่งสอน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายในการสอน

1. สอนเพื่อให้ผู้รับการสอนหรือผู้ฟังรู้จริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น ถ้าสิ่งใดที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วแต่เห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับการสอน ก็จะไม่สอนสิ่งนั้น ทรงสอนให้รู้จริงเห็นจริงเห็นแจ้ง เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น
2. สอนเพื่อให้ผู้ฟังตรองตามแล้วเห็นจริงได้ ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอตรองตามให้เห็นด้วยตนเอง

3. สอนเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร ทรงแสดงธรรมะมีคุณเป็นมหัศจรรย์ สามารถยังผู้ปฏิบัติตามให้ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตน

หลักทั่วไปในการสอน

ก. เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

1. สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจแล้ว ไปหาสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยากหรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ
2. สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยๆ ลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับนั้น และต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ
3. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็นได้ฟังเอง อย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง
4. สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา
5. สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้
6. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้ยาก
7. สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเอง

ข. ตัวผู้รับการสอน

1. รู้ คำนึงถึง และสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ปรับวิธีสอนผ่านให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคลอาจใช้ต่างวิธีสอน
3. คำนึงถึงความพร้อม ความสูงงอม ความแก่รอบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียน แต่ละบุคคลเป็นรายๆไป
4. สอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ชัดเจน แม่นยำ
5. การสอนในรูปที่ทำให้มีความรู้สึกว่าคุณเรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบโดยเสรี
6. เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆไป ตามควรแก่กาลเทศะ และเหตุการณ์
7. ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยระดับสติปัญญาหรือมีปัญญา

ค. วิธีการสอน

1. เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้รับการสอนรู้อยู่แล้วหรือมีความสนใจก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ
2. สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียนให้เขามีความภูมิใจในตัวเอง
3. สอนมุ่งเนื้อหาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตนเสียดสีใคร
4. สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอน ทำจริงด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานสั่งสอนนั้น ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ หรือเห็นผู้เรียนโง่เขลาหรือเห็นเป็นคนชั้นต่ำ

ทฤษฎีความรู้ของพระพุทธเจ้าและวิธีการคิด (epistemology) อันนำไปสู่สาร

อรรถพรณ ปิณฑิโรวาท (2539) กล่าวว่าในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับความจริงของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าใช้วิธีพิสูจน์สอบสวนและทดลองให้ประจักษ์ด้วยพระองค์เอง พร้อมกันนั้นก็ใช้ปัญญาไตร่ตรอง โดยการคิดสาวจากเหตุไปสู่ผล และสาวจากผลไปสู่เหตุ นั่นคือ ทรงรู้แจ้งแห่งทุกข์ ซึ่งเป็นผล พระองค์จึงสาวไปหาสาเหตุในการเกิดทุกข์นั้น และเมื่อทรงรู้ว่าจะต้องดับทุกข์ ซึ่งเป็นผล พระองค์ก็สาวไปหาสาเหตุคือหลักปฏิบัติในการดับทุกข์ ซึ่งเมื่อพระองค์สาวไปที่ต้นเหตุของการดับทุกข์แล้วพระองค์ก็พบ อริยมรรค ซึ่งเป็นเหตุที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ หรือความหลุดพ้นทุกข์

วิธีการ “ถ่ายทอดสาร” ของพระพุทธองค์ตามหลักทฤษฎีวิทยา

อรรถพรณ ปิณฑิโรวาท (2539) เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริงหรือสัจธรรม พระองค์จึงมีความต้องการที่จะโปรดเวไนยสัตว์ เพื่อให้เวไนยสัตว์ได้พ้นทุกข์ โดยทรงเน้นในแง่การยอมรับหลักความเป็นจริงในความเป็นอยู่แห่งตัวตน ดังนั้นธรรมะของพระองค์จะเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่ามนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคลจะอยู่ร่วมกับสังคมอย่างไร พระพุทธองค์ทรงเข้าพระทัยดีว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่จะต้องอยู่อย่างเป็นหมู่เป็นพวก ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

ในการสอนของพระพุทธองค์ พระพุทธองค์จะสอนเวไนยสัตว์บนพื้นฐานของความแตกต่างในระดับของสติปัญญา ดังนั้นจึงทรงสอนในสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายที่สุดและจดจำง่ายที่สุด โดยวิธีการของพระองค์จะมีลักษณะดังนี้

1. ทรงใช้พระธรรมเทศนาซึ่งมีความยาวแตกต่างกัน คือ ขนาดยาว ขนาดปานกลาง และขนาดสั้น ตามแต่ว่าท่านทรงแสดงธรรมเทศนานั้นกับใคร เช่น ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นธรรมขั้นสูงสุดแก่ปัญจวัคคีย์ ซึ่งปัญจวัคคีย์เหล่านั้นก็ได้ดวงตาเห็นธรรมและเป็นอริยบุคคลขั้นต้นในพุทธศาสนา แต่พระองค์ใช้อุรวลภัสสป (การประกาศความที่พระองค์เลิกลัทธิเดิมมาขอบวชว่ามีเหตุผลอย่างไร) ในการแสดงโปรดพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์แห่งแคว้นมคธ พร้อมด้วยพราหมณ์คหบดีชาวมคธ จำนวน 12,000 คน เนื่องจากพระองค์ต้องการให้คนเหล่านั้นทำลายทิฐิมานะลงก่อน แล้วจึงทรงแสดงธรรมเรื่อง ทาน สีล สวรรค์ โทษของการกามและอนิสงม์ของการออกจากกาม แล้วสุดท้ายจึงทรงแสดงธรรมอริยสัจ 4 สุดท้าย จนในที่สุดพระเจ้าพิมพิสารและคฤหบดีอีก 110,000 คน ได้ดวงตาเห็นธรรม (เป็นพระโสดาบัน)

เสถียรพงษ์ วรรณปก (อ้างใน อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2539 : 240) ในหลักและปรัชญาของวาทวิทยา ตั้งข้อสังเกตว่าพระพุทธเจ้าทรงทราบนิสัย (ความเคยชิน) อุปนิสัย (แวว) และอริมุตติ (ความถนัด) ของผู้ฟังเทศน์ จึงทรงเลือกเรื่องแสดงให้เหมาะกับอุปนิสัยและอริมุตติของแต่ละคน

2. ทรงถ่ายทอดสารด้วยวิธียกนิทานที่มีคติสอนใจ (parable) และชาดก (jataka) (วิวัฒนาการแห่งการบำเพ็ญคุณงามความดีของพระพุทธเจ้า) เช่น การเล่ามหาเวชสันดรชาดก ซึ่งชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญทานบารมี

3. ทรงใช้วิธีการสนทนา (Dialogue) เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการกระตุ้นในบทสนทนาหรือคำสอนโดยการให้อรรถาธิบายซึ่งนำไปสู่ความโน้มถ่วงในทางอ้อม ทรงแนะนำให้สานุศิษย์ฝึกหัดการตั้งคำถามต่างๆ กันและกันเพื่อนำบทสนทนาหรือข้อโต้แย้งไปสู่ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อเข้าใจได้ก็เกิดการยอมรับได้นำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่ใช่เป็นเพียงความพยายามที่จะเชื่อข้อเสนอแนะนั้นโดยเห็นว่าเป็นหลักที่ดี ควรยึดถือเท่านั้น

4. ทรงใช้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (metaphor) พระพุทธองค์ทรงใช้การเปรียบเทียบในการอธิบายธรรมะให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างชัดเจน เช่น การที่พระองค์ต้องการจะสอนนางกิสาคอตมิในเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาม ว่าเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อนางกิสาคอตมิได้อุ้มลูกที่ตายแล้วมาขอให้พระพุทธเจ้าช่วย พระพุทธเจ้าจึงให้นางไปหาเมล็ดพันธ์ฝักกาดสัก 4-5 เมล็ดจากหมู่บ้านที่ไม่มีกาดตายเกิดขึ้น นางกิสาคอตมิจึงออกไปเที่ยวหาพันธ์ฝักกาดที่พระพุทธเจ้าสั่งแต่ก็ล้มเหลว ในที่สุดนางก็ต้องกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้า และนางก็ได้เข้าใจความหมายในสิ่งที่พระพุทธเจ้า ต้องการสอนนางในที่สุด

5. ทรงสอนไม่ให้เชื่ออย่างงมงายไร้เหตุผล โดยเหตุที่ความเชื่อเป็นรากฐานให้เกิดการพูด การแสดงความคิดเห็น พระพุทธองค์ตรัสสอนมิให้เชื่อ (1) โดยฟังตามกันมา (2) โดยสืบกันมา (3) โดยตื่นข่าวลือ (4) โดยอ้างตำรา (5) โดยนึกเดาเอา (6) โดยคาดคะเน (7) โดยตรึกตรองอาการ (8) โดยพอใจว่าชอบแก่ความเห็นของตน (9) โดยเห็นว่ารูปลักษณะพอเชื่อได้ (10) โดยเห็นว่าสมณะผู้นี้เป็นครูของเรา

แต่ให้สอบสวนจนรู้ด้วยตนเอง โบราณกล่าวโจมตีความเชื่อว่ามีคุณค่าสู่ความจริงไม่ได้ (knowledge vs. belief) และสิ่งที่เพลโดยยกย่องและปรารถนาให้ผู้พูดทุกคนมีคือความจริง (truth)

การที่พระพุทธเจ้าตัดสินพระทัยนำความจริงที่ทรงค้นพบออกมาเผยแพร่ ก็เพื่อให้มนุษย์หันทุกข์ไปสู่นิพพาน ซึ่งการนำความจริงออกมาเผยแพร่นั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการต่างๆ ตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและเกิดความเลื่อมใสในคำสั่งสอนหลังจากประจักษ์ด้วยตนเองแล้ว

การสื่อภาษาเพื่อเข้าถึงสัจธรรม

พระธรรมปิฎก (2539) กล่าวว่าการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัย “ภาษา” หรือ “ถ้อยคำ” การที่จะมีถ้อยคำขึ้นมาได้นั้น ในใจของแต่ละคนจะต้องมีภาพของสิ่งนั้นก่อน ซึ่งทางภาษาพระเรียกว่า “สัญญา” และในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Concept” คือ ภาพของสิ่งที่มองเห็นหรือสิ่งที่กำลังจะเรียกชื่อ ภาพรวมของสิ่งนั้นที่อยู่ในใจของแต่ละคน เมื่อเรามีภาพรวมของสิ่งนั้น เราก็จะตั้งชื่อสิ่งๆ นั้น หลังจากนั้นเมื่อมีคนพูดถึงสิ่งนั้น เราก็จะสามารถโยงไปหา Concept ที่อยู่ในใจ แล้วทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารก็จะได้ภาพอย่างเดียวกัน การสื่อสารจึงเกิดขึ้น เช่น เมื่อเห็นการเคลื่อนไหวอย่างหนึ่ง แล้วเราเรียกการเคลื่อนไหวอย่างนั้นว่า “เดิน” ต่อมาเราเห็นการเคลื่อนไหวอีกอย่างหนึ่ง แล้วเราเรียกมันว่า “วิ่ง” ทีนี้ พอเราพูดว่า “เดิน” เราก็ได้ภาพขึ้นมาว่า “อ้อ สิ่งที่มีลักษณะอย่างนั้นกำลังกระทำอาการอย่างนั้น นี่คือการใช้ภาษาการสื่อสารถ่ายทอด

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ทำให้ประสบการณ์กลายเป็นสิ่งสำคัญในการก่อให้เกิดภาษา เพราะถ้าเราพูดถึงสิ่งที่ผู้รับสารไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนก็อาจทำให้ผู้รับสารไม่สามารถเข้าใจถึงสารที่เราส่งไปได้ นั่นหมายความว่า สิ่งใดที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน สิ่งนั้นภาษาไม่สามารถที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้รับสารจะมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่จะสื่อสาร แต่ประสบการณ์ตรงนั้นก็อาจเป็นเพียงบางส่วนของความจริงนั้น ทำให้ผู้รับสารไม่สามารถเข้าใจสารได้อย่างชัดเจน เช่น ตัวอย่างเรื่องตาบอดคลำช้าง ซึ่งคนตาบอดทุกคนมีประสบการณ์ตรงในการได้คลำช้าง แต่ด้วยความที่ตามองไม่เห็น คนตาบอดแต่ละคน คลำแต่ส่วนของช้าง จึงสรุปกันไปต่างๆ นานา ว่าช้างมีลักษณะต่างๆ กันตามอวัยวะส่วนที่ตนได้สัมผัส แต่ไม่มีใครเข้าใจได้จริงๆ ว่าช้าง มีลักษณะอย่างไร ถึงแม้จะมีประสบการณ์ตรงจากการสัมผัสช้างก็ตาม

นอกจากนี้ความล้มเหลวทางการสื่อสารอาจเกิดจาก ตัวผู้ส่งสารและผู้รับสารเอง ในกรณีที่มีการรับรู้ของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารถูกขัดขวางด้วยความรู้สึกของเขา ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึก ชอบหรือชัง ซึ่งความรู้สึกทั้งสองนี้จะช่วยทำให้การสื่อสารล้มเหลวเนื่องจากเมื่อผู้ส่งสารส่งสารที่ตนไม่ชอบก็จะแต่งเติมเรื่องให้เปลี่ยนไปตามความรู้สึกของตน เมื่อผู้รับสารรับสารที่ตนเองไม่ชอบก็จะเข้าใจความตั้งใจของผู้ส่งสารผิดโดยการตีความสารนั้นตามความรู้สึกของตน และที่แย่ไปกว่านั้นก็คือ อาจมีการใช้คำพูดและภาษาในการหลอกลวงกัน

จากความบกพร่องของภาษาข้างต้นทำให้เกิดคำพูดที่ว่า “ภาษาเป็นสื่อเพื่อเข้าถึงสัจธรรมแต่ไม่ใช่สื่อสัจธรรม” หมายถึง ภาษาสามารถทำให้คนที่ฉลาดใช้ความคิดพิจารณาเชื่อมโยงเพื่อที่จะเข้าถึงความจริงได้ นอกจากนี้ยังมีคำพูดตามมามากกว่า สื่อให้เข้าถึงความจริงโดยตรง ไม่ผ่านภาษา หากต้องใช้ภาษาก็ใช้ให้น้อยที่สุด เช่น กรณีของชาмуไรที่เดินทางไปถามพระอาจารย์เซน ว่านรกคืออะไร พระอาจารย์ไม่ให้คำตอบใดๆ แต่เปิดประตูใส่หน้า ชาмуไรคนนั้น ตอนแรกชาмуไรคนนั้นก็โกรธ แต่เมื่อพระเซนเปิดประตูออกมาบอกว่า นั่นละคือนรก ชาмуไรคนนั้นจึงเข้าใจว่านรกคือการที่สภาวะจิตใจของเรากำลังโกรธนั่นละคือ นรก ซึ่งการสื่อความหมายแบบนี้ เป็นการใช้ภาษาในการถ่ายทอด แต่เป็นภาษาที่เชื่อมโยงให้เข้ากันกับประสบการณ์ตรงหรือให้สัมผัสกับสิ่งนั้นจริงๆ

นอกจากการสื่อให้เข้าถึงความจริงโดยไม่ผ่านภาษาหรือผ่านก็ต้องใช้ให้น้อยที่สุด ก็จะมีอีกวิธีในการสื่อสัจธรรมเช่นการให้เขาดูการกระทำของเรา ว่ามันเป็นจริงหรือไม่อย่างไร หรือให้เขาลงมือทำเพื่อให้ได้สัมผัสประสบการณ์ตรงนั่นเองโดยไม่ต้องใช้ภาษาอธิบาย เช่นการต้องรู้รสของสมาธิ จะต้องไปนั่งปฏิบัติ

อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ดูผลปฏิบัติ คือผลที่ออกมาเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงสิ่งต่างๆ เช่นพิสูจน์ว่าสัจธรรมเป็นเช่นไร ก็ดูจากผลที่มันออกมา

อย่างไรก็ตามวิธีการใช้ภาษาให้น้อย การปฏิบัติให้ดู หรือการให้ดูผลการปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องพิสูจน์ ถึงแม้จะเป็นวิธีที่ดีแต่ก็เป็นวิธีที่มีข้อบกพร่องเช่น การปฏิบัติให้ดู ถ้าผู้ที่ปฏิบัติให้ดูนี้เป็นนักเล่นกล ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นเราก็จะถูกเขาหลอก สิ่งที่เขาต้องการจะสื่อว่ามันไม่เป็นความจริง

ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดในการสื่อภาษาก็ต้องมีความผิดพลาดเกิดขึ้น วิธีแก้ข้อผิดพลาดก็คือการรู้จักคิด พิจารณาวิเคราะห์สิ่งต่างๆ นอกจากนั้นยังต้องรู้จักการถามเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเชื่อมโยงกับสิ่งอื่น เพื่อหาความสัมพันธ์และผลที่จะเกิดขึ้น ทั้งแง่ดีและแง่เสีย เพิ่มในการคิดพิจารณา นั้นหมายถึงว่า การ

จะแก้ความหลงผิดจากประสบการณ์ตรงได้ก็จะต้องใช้ภาษาเข้ามาช่วย โดยในคราวนี้จะต้องเป็นภาษาที่สื่อจากคนที่รู้และเข้าถึงความจริง แล้วมีสติปัญญามากกว่า คนเหล่านี้ก็จะใช้ภาษามาแก้ให้ผู้ที่หลงผิดเกิดความเข้าใจเสียใหม่ เพื่อให้เขาเดินหน้าต่อไปได้

จะเห็นได้ว่าภาษานั้นสื่อสัจธรรมโดยตรงไม่ได้ แต่ภาษาสามารถสื่อเพื่อเข้าถึงสัจธรรมได้ โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องใช้โดยรู้จักปฏิบัติต่อภาษาให้ถูกต้อง ซึ่งวิธีการใช้ภาษาให้ถูกต้องนั้นจะต้องแบ่งเป็น

1. ส่วนของผู้พูด
2. ส่วนของผู้ฟัง
3. กระบวนการ

1. ส่วนของผู้พูด

ส่วนของผู้พูด คือ ผู้พูดจะต้องมีรากฐานหรือพื้นฐานในตนเอง ก็คือ จะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบในการใช้ภาษา คือ ไม่พูดในสิ่งที่ไม่รู้ ซึ่งถือว่าการหลอกลวง และต้องมีความจริงใจต่อสัจธรรม นั่นคือ ถ้าผู้พูดไม่รู้สัจธรรมที่กำลังจะเอามาพูด สิ่งที่เขาพูดก็ไม่ใช่สัจธรรม นอกจากนั้นจะต้องมีความจริงใจต่อและปรารถนาดีต่อผู้ฟัง ไม่คิดจะหลอกลวง หรือไม่ทำเพื่อจะอวดตัว

นอกจากพื้นฐานจิตใจแล้ว ในทางปฏิบัติเมื่อใช้ภาษาเป็นสื่อก็จะต้องใช้ Concept หรือสัญญาะต่างๆ ให้ตรงกับสิ่งที่ตนจะสื่อ และใช้ถ้อยคำให้สื่อโดยตรงถึง Concept นั้นๆ ใช้นให้ตรงกันและใช้อย่างระมัดระวัง การที่จะใช้ภาษาให้มีประสิทธิภาพ จะต้องใช้หลักที่เรียกว่า ความแตกฉาน 4 ประการ (ปฏิสัมพันธ์ 4)

1. อุตถปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ ความแตกฉานในเนื้อความ หมายถึงผู้พูดจะต้องเข้าใจในความหมายของเนื้อหาเรื่องนั้นอย่างดีแล้ว สามารถขยายความมองเห็นรายละเอียดแง่มุมต่างๆ ชัดเจนสามารถอธิบายขยายความได้โดยละเอียด

2. อัมมปฏิสัมพันธ์ หมายความว่า ในเรื่องที่เป็นข้อความยืดยาว เนื้อหาสาระมากมาย ต้องสามารถจับหลักจับประเด็นได้ คนที่มีปัญญาแตกฉานสามารถฟังแล้วจับประเด็นได้ เมื่อนำมาถ่ายทอดต่อก็จะสามารถแสดงออกมานิดเดียวให้คนอื่นจับได้ตรงจุด คนที่ไม่มีปัญญาแตกฉานในหลักนี้ จะมีความพรัลสะบ่นในการอธิบาย ทำให้คนอื่นไม่สามารถเข้าใจอะไรได้ดี

3. นิรุตติปฏิสัมพันธ์ แปลว่า ปัญญาแตกฉานในนิรุตติ นิรุตติหรือนิรุกติ ก็คือ ความชำนาญในการใช้ภาษา หมายถึง การสามารถนำถ้อยคำมาเรียบเรียง มาจัด มาใช้ เร้าคำที่เหมาะสมที่ให้ความ

หมายกะทัดรัด รัดกุม กินใจมาใช้ และให้ความหมายชัดเจน จนผู้ฟังเกิดความพอใจ สนใจและเกิดความคิดรวบยอด รวมทั้งเกิดความใฝ่ในการที่จะค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องนั้นๆ ต่อไป

4. ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ แปลว่า ปัญญาแตกฉานในความคิดทันการ คือ การสามารถนำเอาความรู้ที่มีอยู่ หรือ ได้รับถ่ายทอดมาเชื่อมโยงสัมพันธ์สร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่เพื่อแก้ไขปัญหา หรือ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้

5. จะต้องเข้าใจภาษาเป็นอย่างดีใช้ภาษาเป็น คือ รู้จักการนำภาษามาใช้ในการถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วย

2. ส่วนของผู้ฟังหรือผู้รับสื่อ

กรณีของผู้รับสื่อ ผู้รับสื่อจะต้องเป็นผู้ที่มีโยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักใช้ปัญญา รู้จักคิดพิจารณาในสิ่งที่ เป็นข้อมูล หรือสิ่งที่ตนได้รับฟังมา และรู้จักวิเคราะห์ และสืบค้นจนถึงต้นเค้า เช่น รู้จักถามว่าคืออะไร เป็นอย่างไร ทำไมเป็นอย่างนี้ มันจะทำให้เกิดผลอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร เมื่อรู้จักคิดอย่างนี้ปัญญา ก็จะแก่กล้าขึ้น ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะเข้าถึงสัจธรรม ซึ่ง ความจริง หรือสัจธรรมนั้น หรือ จะเรียกว่าความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความจริงหรือความรู้ระดับต้น เป็นความรู้ของคนอื่น ที่เรารับข้อมูลมา ซึ่งยังไม่สามารถนำไปแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ในภาษาธรรม จะเรียกว่า สุตตะ (data) เป็นข้อมูลดิบ เป็นอุปกรณ์ที่จะใช้ประโยชน์ แต่ถ้าไม่มีปัญญาที่เข้าใจสาระก็จะไม่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ เช่น เมื่อเราพูดถึง “น้ำ” คนทั่วไปก็จะนึกว่า น้ำคือของเหลว แต่ถ้าเป็นนักวิทยาศาสตร์ ก็จะรู้สึกลงไปกว่านั้น คือ น้ำประกอบด้วย ธาตุต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ไฮโดรเจน 2 อะตอม ออกซิเจน 1 อะตอม หรือ H₂O

2. ความจริงหรือความรู้ระดับที่เป็นเนื้อเป็นตัวของเรา นั่นคือเราต้องเข้าใจในเนื้อหา เหตุผลของมัน เข้าใจความสัมพันธ์ของมันกับเรื่องราวอื่น ๆ ทางธรรมเรียกว่า “ปัญญา สุตวิวินิจฉัยนี้” แปลว่า ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยสุดตะ หมายความว่า สุตตะเป็นความรู้เบื้องต้น จะต้องมปัญญาเป็นตัววินิจฉัยให้รู้สุตตะนั้นตั้งแต่ว่าเป็นของจริงหรือไม่ มีความหมายเป็นอย่างไร จนกระทั่งนำไปใช้ประโยชน์ได้

ผู้รับสารแยกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่ยังต้องใช้ภาษาเป็นสื่อ หมายถึงการที่ต้องให้ผู้อื่นอธิบายผ่านภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ซึ่งบางครั้งการให้ผู้อื่นอธิบายนั้น ไม่สามารถเชื่อได้เนื่องจาก ความต้องการ หลอกกลวง ความไม่แตกจากด้านภาษาของผู้ส่งสารและอื่นๆ ดังได้กล่าวแล้ว

2. ประเภทที่ทะลุผ่านภาษาเข้าถึงตัวประสบการณ์ เช่น พระภิกษุรูปหนึ่ง นั่งอยู่ใต้ต้นไม้ เห็นใบไม้ร่วง ก็เกิดปัญญาขึ้นมา เข้าใจในการไม่เที่ยงแท้ของสรรพสิ่ง เกิดความรู้ถึงกฎของอนิจจังขึ้น

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นผู้รับสารแบบใด เมื่อได้รับสารแล้วก็ต้องสืบให้ถึงต้นเค้า หรือ พึ่งวิจัยธรรมโดยแยกคาย แล้วจะเห็นความหมายแจ่มชัดด้วยปัญญา

ธรรมในที่นี้ หมายถึง สภาวะหรือสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติ หรือตัวความจริงที่มีอยู่ในธรรมชาติ และ หมายถึง คำสอนของคน que เข้าถึงความจริงนั้นแล้วนำความจริงนั้นมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ

3. กระบวนการ

กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนการใช้สื่อที่ได้ผลดี มีประสิทธิภาพในการช่วยให้เข้าถึงสังขธรรม นั่นคือ การใช้ภาษาสื่อความจริง โดยอาศัยประสบการณ์ควบคู่กันไป เพื่อให้เข้าถึงสังขธรรมในระดับสูงขึ้นไป

กล่าวโดยสรุป การสื่อภาษาเพื่อให้เข้าถึงสังขธรรมนั้น จะประกอบด้วยปัจจัยภายนอก ซึ่งก็คือ ภาษาและปัจจัยภายใน คือ โยนิโสมนสิการ หรือ การรู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเองด้วย ถ้าปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประสานสอดคล้องกันดีเป็นอย่างไร ก็จะทำให้ภาษาที่สื่อสำเร็จประโยชน์ในการเข้าถึงสังขธรรมได้จริง

ทฤษฎีสัญญาวิทยา

เกียรทส์ (อ้างในอมรา พงศาพิชญ์, 2541 : 50) กล่าวว่าไว้ว่า "ศาสนา คือระบบสัญลักษณ์ที่ให้ความหมายแก่สิ่งรอบตัว มีพลังอำนาจที่สามารถสร้างศรัทธา ให้อารมณ์ความรู้สึกของคนโดยการให้สังขธรรมเกี่ยวกับชีวิต และอธิบายประสบการณ์ในลักษณะที่สอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของคน และเป็นที่ยอมรับกันว่าจริง"

การถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชชา นั้น หลวงพ่อบุชชาท่านถ่ายทอดธรรมะโดยใช้ภาษาซึ่งภาษาเป็นรูปแบบหนึ่งของสัญลักษณ์ ดังนั้นจึงจะต้องอาศัยทฤษฎีสัญญาวิทยาในการวิเคราะห์หาหลักและกฎเกณฑ์ในการให้ความหมาย หรือตีความความคิดหลักที่หลวงพ่อบุชชาต้องการจะถ่ายทอดผ่านภาษา โดยการวิเคราะห์จากสารที่ท่านส่งซึ่งก็คือภาษานั้นเอง

กาณฺยจนา แก้วเทพ (2541) ทฤษฎีสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) เป็นทฤษฎีที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคำว่า "สัญลักษณ์" ซึ่งสัญลักษณ์ (sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมาย (meaning) แทนของจริง ตัวจริง (object) ในตัวบท (text) และในบริบท (context) สิ่งที่น่ามาเป็นสัญลักษณ์นั้น อาจเป็นวัตถุ สิ่งของ รูปภาพหรืออื่นๆ แต่สัญลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ ภาษา (language)

แนวคิดเกี่ยวกับ "สัญลักษณ์วิทยา" เริ่มต้นที่ De Saussure ผู้เป็นนักภาษาศาสตร์ชาวสวิส และ C. Peirce นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน De Saussure เสนอว่า นอกเหนือจากภาษาแล้วมีระบบสัญลักษณ์รูปแบบอื่นๆ ที่สามารถจะแสดงความหมายและความคิดของผู้ส่งสารได้ เช่น สัญลักษณ์อาหาร สัญลักษณ์จราจร ฯลฯ นั่นคือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถสื่อความหมายได้ถือเป็นสัญลักษณ์

C. Peirce เสนอว่า เนื่องจากสัญลักษณ์ (sign) หนึ่งๆ จะมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) เช่น เมื่อเรายกมือขึ้นพนมมือระหว่างอก (Signifier) ก็จะมีความหมายถึงการแสดงความเคารพ (Signified) นอกจากนี้ Peirce ได้เสนอต่ออีกว่า ระยะเวลาห่างระหว่าง Signifier และ Signified มี sign อีก 3 ประเภท เกิดขึ้น คือ 1. Icon หมายถึง สัญลักษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงสิ่งที่มีนัยหมายถึง เช่น แผนที่ 2. Index หมายถึง สัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับสิ่งที่อ้างอิงถึง และ 3. Symbol หมายถึง สัญลักษณ์ซึ่งให้ความหมายซึ่งคนในบริบทหนึ่งๆจะเข้าใจร่วมกันได้

ตารางแสดงประเภทของสัญลักษณ์ตามทัศนะของ C. Peirce

ประเภทสัญลักษณ์	Icon	Index	Symbol
เกณฑ์พิจารณา			
ความสัมพันธ์	มีความคล้ายคลึง	มีความเชื่อมโยงแบบเหตุผล (Casual Connection)	ความเชื่อมโยงเกิดจากข้อตกลง (Convention)
ตัวอย่าง	ภาพถ่ายอนุสาวรีย์ รูปปั้น	ควันไฟ อาการของโรค	คำ ตัวเลข ชวเลข
กระบวนการถอดความหมาย	มองเห็นได้	ต้องคิดหาเหตุผล (figure out)	ต้องเรียนรู้

การที่จะเปลี่ยนการใช้สัญลักษณ์จาก icon มาเป็น index หรือ symbol ได้นั้น ต้องมีเงื่อนไขว่าภายในบริบทสังคมนั้นต้องมีการรับรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่จะเปลี่ยนนั้น

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีสัญญะวิทยา (Basic Concept) ประกอบด้วย

1. สัญญะ (sign)

สัญญะ คือ สิ่งที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง แต่จะต้องอยู่ในบริบทหรือสถานการณ์จำเพาะหนึ่งๆ เช่น แหวน ตามปกติ แหวน หมายถึง เครื่องประดับชิ้นหนึ่งที่ต้องใส่ที่นิ้ว แต่ถ้าเป็นแหวนที่ผู้ชายมอบให้ผู้หญิงในงานแต่งงาน แหวนย่อมหมายถึง เครื่องผูกพันชีวิตของคน 2 คน สัญญะจะประกอบด้วย ของจริง (reference) ตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) เช่น เมื่อมีภาพขวดตั้งอยู่ ขวดคือของจริง แต่ละวัฒนธรรม ก็สร้างสัญญะของขวดขึ้นมาเป็นทั้งเสียงและภาพ เช่น วัฒนธรรมไทยจะเรียก ขวด ว่าขวด ขณะที่วัฒนธรรมของชาวอเมริกันจะเรียกขวดว่า Bottle แต่เมื่อคนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้สัญญะแล้ว เมื่อกล่าวถึงสัญญะ ขวด คนก็จะสามารถสร้างจินตภาพขวดได้โดยไม่ต้องเห็นของจริง ซึ่งเรียกว่า ภาพในความคิด (concept)

องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสัญญะนี้มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1.1. ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ (Arbitrary) เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ

1.2. ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดตามธรรมชาติ (Unnatural) เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องเรียนรู้เอา เพราะไม่ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

1.3. ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากมูลเหตุจูงใจ (Unmotivated) เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากมูลเหตุจูงใจใดๆ เป็นพิเศษ

2. ความสัมพันธ์ (relation)

แนวคิดเรื่อง “ความสัมพันธ์” มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของความหมายในแง่ของข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่มีอะไรมีความหมายในตัวเอง และไม่ใช้ตัวเนื้อหาที่กำหนดความหมาย แต่ทว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจะมีความหมายต่อเมื่อนำไปสัมพันธ์กับอีกระบบหนึ่งต่างหาก คู่ของความสัมพันธ์ที่สัญญะวิทยาให้ความสนใจคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวบท” (text) กับ “บริบท” (context) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวบทนั้นหมายถึง ตัวบทหนึ่งๆ จะมีความหมายเช่นไรขึ้นอยู่กับบริบทด้วย ดังนั้นหากบริบทเปลี่ยนไป แม้ตัวบทจะเป็นตัวเดิม แต่ความหมายก็อาจจะเปลี่ยนไปด้วย

3. ลักษณะส่วนตัว/ส่วนรวมของสัญญะ (Private/Public)

สัญญะทุกอย่างจะต้องประกอบด้วยมิติ 2 มิติเสมอ นั่นคือ มิติที่เป็นส่วนรวม เรียกว่า “Language” และมิติที่เป็นส่วนตัวเรียกว่า “Speech” เช่น การที่ภาษาไทยมีพยัญชนะ 44 ตัวนั้น เรียกว่า Language แต่เมื่อนำพยัญชนะทั้ง 44 ตัวนี้ มารวมกันเป็นคำ หรือเป็นประโยค จะต้องมิไวยากรณ์

เป็นตัวควบคุมอยู่เสมอ ซึ่งไวยากรณ์ ก็คือ Speech แต่ละภาษาก็จะมีไวยากรณ์ของตัวเองหรือมีลีลาเป็นของตนเอง ดังนั้นเมื่อต้องการจะศึกษาแบบแผนรวมของสัญญาณใด ก็จะต้องศึกษาลีลาหรือสัญญาณนั้นนั่นเอง

4. รหัส (code)

รหัส หมายถึงแบบแผนของการนำเอาสัญญาณย่อยๆ ต่างมาสัมพันธ์กัน เป็นโครงสร้างที่จะต้องนึกถึงเมื่อจะตีความสัญญาณต่างที่ได้รับรู้มา เมื่อเราพบเห็นสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร นักสัญญาณวิทยาจะต้องวิเคราะห์ว่ามีรหัสอะไรบ้างควบคุมสัญญาณอยู่ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1. กฎของการแยกออกไป ทำได้โดยการทำตามหลัก Binary Opposition คือ แยกสิ่งตรงข้าม นั่นคือ ต้องหาว่าอะไรบ้างที่เป็นอาหารและอะไรที่ไม่ใช่ แต่ทั้งนี้ ทั้งนั้นคำตอบที่จะตอบว่าอะไรใช่หรือไม่ใช่อาหารย่อมขึ้นอยู่กับรหัสของแต่ละคนด้วย

4.2. การแยกแยะเป็นส่วนย่อย เช่น แบ่งอาหารไทยเป็น ข้าวเปล่า แกงจืด น้ำพริก

4.3. กฎของการเชื่อมโยง ทำได้โดยการวิเคราะห์ว่า ชุดของรหัสแต่ละชุดใช้หน่วยย่อยอะไรมาเชื่อมโยงกันบ้าง และอะไรไม่ควรนำมาเชื่อมโยง เช่น ไม่ควรนำเนื้อสัน เข้ามารวมกับน้ำพริกปลาหู ซึ่งอย่างไรก็ตามความเข้มงวดในกฎของการเชื่อมโยงนี้ ก็ต้องขึ้นอยู่กับรหัสของแต่ละคนด้วย

4.4. การวิเคราะห์หน้าที่ต่างๆ ของรหัส เช่น ข้าวตัง หน้าตัง มีหน้าที่เป็นของว่าง

วิธีการวิเคราะห์ (Semiotic Analysis)

วิธีการวิเคราะห์สัญญาณหมายถึง การใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของสัญญาณที่ถูกแสดงในบริบทหนึ่งๆ หน้าที่ของวิธีการวิเคราะห์สัญญาณวิทยา ก็คือ การค้นหาหลักการที่ใช้เป็นพื้นฐานของการให้ความหมาย ไม่ว่าจะสัญญาณนั้นจะอยู่ในบริบทใดก็ตาม

การวิเคราะห์สัญญาณจะมุ่งเน้นถึงสัญลักษณ์และสิ่งที่สัญลักษณ์นั้นๆ ให้ความหมาย ในแต่ละสังคม รหัส และสัญลักษณ์จะสื่อความหมายตามบริบทสังคมนั้นๆ ดังนั้นจึงเป็นการยากในการตีความรหัสและสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ปัญหาแรก สัญลักษณ์ที่เราใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันจะถูกแสดงออกตามหลักเหตุและผล และตามหลักของอารมณ์ ซึ่งการแสดงออกตามหลักเหตุและผล ก็กับการแสดงออกตามหลักของอารมณ์จะสลับกันจนเกิดปัญหาอยู่เสมอ ปัญหาที่สอง ภาษาซึ่งเราใช้ในการวิเคราะห์ระบบสัญลักษณ์มักจะมีข้อขัดแย้ง เรามักจะใช้ภาษาเพื่อแสดงตัวเราเอง และแสดงความคิดของเราเกี่ยวกับภาษานั้นๆ ด้วย

เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ทุกคน สามารถถูกตีความออกมาได้เป็นการกระทำ การวิเคราะห์สัญลักษณ์เป็นหลักเกณฑ์ที่ควบคุมการกระทำนั้น นั่นคือ การวิเคราะห์สัญลักษณ์จะแยกให้เห็นถึงการแสดง หรือมิติส่วนรวม (speech) ที่ควบคุมการแสดงนั้น ซึ่งก็คือ กฎของภาษา (grammar) นั่นเอง การศึกษาการวิเคราะห์สัญลักษณ์จะแบ่งออกเป็น 2 ทิศทางคือ ศึกษาตัวภาษา ซึ่งจะให้ความสนใจในความสัมพันธ์ของหน่วยของภาษาที่สามารถแสดงความหมาย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับเหตุการณ์และลำดับของเหตุการณ์ ภาษาจะถูกใช้เป็นกระบวนทัศน์ในทุกระบบสัญลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นวจนภาษาหรืออวจนภาษาก็ตาม

ในการวิเคราะห์สัญลักษณ์ การตีความเป็นสิ่งสำคัญ ทุกระบบของกฎ และรูปแบบต่างๆ มักจะมีช่องว่าง และแง่มุมในการตีความ เช่น เครื่องแบบของตำรวจแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นมวก รองเท้า และอื่นๆ จะแตกต่างกัน หน้าทีของเขาก็จะแตกต่างกันตามสิ่งที่เขาสวม และสิ่งที่เขาถือ

ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการสื่อสารก็คือ ความหมาย (Meaning) เนื่องจากเป้าหมายของการสื่อสารคือความเข้าใจต่อสารตรงกัน (Common Understanding) ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ถ้าทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจในสารตรงกันแล้ว การสื่อสารก็เกิดขึ้นได้ ประสิทธิภาพของการสื่อสารจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเข้าใจในความหมายของสารตรงกันหรือไม่ตรงกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งการที่บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นจะมีความเข้าใจในสารได้หรือไม่นั้นย่อมต้องขึ้นอยู่กับ การรับรู้ (perceive) หรือการตีความหมาย (Interpret) ซึ่งการรับรู้ที่จะทำให้เกิดการตีความหมายของแต่ละคนขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ของแต่ละคน เพราะประสบการณ์เป็นสิ่งที่เรารับรู้ ตีความหมายและจดจำไว้ใช้ ดังนั้นผู้ที่มีประสบการณ์ไม่เหมือนกันก็ย่อมจะมองสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางที่แตกต่างกัน

วิธีการวิเคราะห์สัญลักษณ์วิทยา

การวิเคราะห์สัญลักษณ์แบ่งออกเป็น 3 วิธีหลักๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความหมายโดยอรรถ และการวิเคราะห์ความหมายโดยนัย

1.1. การวิเคราะห์ความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) คือ คำๆ หนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีความหมาย เป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร หรือเป็นความหมายประจำตัวที่ทุกคนในสังคมนั้นจะรับรู้ และเข้าใจได้ตรงกันเมื่ออ้างถึงโดยปราศจากการประเมินค่า สิ่งนี้เป็นความหมายระดับผิว หรือเรียกว่า ความหมายตรง (Denotation) ซึ่งเป็นความหมายที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ

1.2. การวิเคราะห์ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ได้แก่ ความหมายโดยอ้อม ที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึกและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก สังเกตได้ว่า คำ ประโยค หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเดียวกัน อาจให้ความหมายต่อแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปและสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่างๆ อีกด้วย

2. การวิเคราะห์แบบ Paradigmatic/syntagmatic

2.1. การวิเคราะห์แบบ Diachronic/Syntagmatic เป็นการวิเคราะห์ที่เน้นเรื่องลำดับเวลา ถ้าสลับขั้นตอนความหมายอาจเปลี่ยนไป

2.2. การวิเคราะห์แบบ Synchronic/Paradigmatic เป็นการวิเคราะห์โดยการหาแบบแผนที่ซ่อนเร้นแล้วสร้างความหมายใหม่ขึ้นมา เช่นการสร้างลักษณะของผู้ร้ายจากลักษณะที่ตรงกันข้ามกับคุณลักษณะของพระเอก

3. การวิเคราะห์แบบ Metaphor และ Metonymy

เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ หลายๆ ด้านเช่น พื้นฐานความคิด การเลี้ยงดู วัฒนธรรม สังคม อารมณ์ และความคิด ดังนั้นการศึกษาการสร้างความหมายนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจะช่วยให้เข้าใจวิธีการวิเคราะห์สัญลักษณ์ต่างๆ และการกำหนดจิตใจ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยกลวิธีการแสดงนัยแห่งความหมายมีหลายทาง อันได้แก่ สัญลักษณ์ (Symbol) อุปมาอุปไมย (Metaphor) Metonymy และตัวบ่งชี้ (Index)

3.1. อุปมา (Metaphor) เป็นการถ่ายทอดความหมายโดยการนำสัญลักษณ์ 2 สัญลักษณ์ที่มีความคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกัน ในลักษณะของอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบนี้จะต้องใช้จินตนาการเป็นสำคัญในการหาลักษณะร่วม (association) ของสิ่งสองสิ่ง ซึ่งสิ่งแรกเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้จักความหมายดีอยู่แล้ว มาคู่กับตัวที่สองที่คนยังไม่รู้จักดี อาศัยความหมายของตัวแรก คนก็จะรู้จักความหมายของตัวที่สองมากขึ้น ในภาษาไทย จะมีคำที่บอกถึงการนำมาเปรียบเทียบ เช่น เสมือน ประดุจ ฯลฯ ภาษาอุปมามีหน้าที่สำคัญคือ ช่วยสร้างภาพพจน์หรือทำให้เกิดภาพในจิตแก่ผู้อ่านกว้างกว่าภาษาบอกข้อเท็จจริงและภาษาของความเชื่อ เพราะภาษาชนิดนี้ชี้แนะความหมายเพียงนัยๆ ผู้อ่านต้องใช้মনทัศน์หรือจินตนาการของตนเข้าไปที่ส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นการท้าทายหรือยั่วให้ผู้อ่านคาดคะเนหรือเดาความหมายของผู้เขียนด้วยความตั้งใจ นอกจากนั้นภาษาอุปมายังช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ได้มากกว่าภาษาอื่นๆ ด้วย

3.2. นามนัย (Metonymy) เป็นการถ่ายทอดความหมายโดยการนำเอาส่วนย่อยๆ ของสัญลักษณ์มาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด ซึ่งนำมาใช้โดยการทำให้ความหมายของความเป็นตัวแทนกับ

ความจริงเกิดความสัมพันธ์เป็นสิ่งเดียวกันโดยการเชื่อมโยง อิงจากความจริงที่มีทั้งหมดในสถานการณ์ที่ต้องการกล่าวถึง วิธีนี้จะใช้ได้ดีต่อเมื่อผู้รับสารสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมได้

Bird & Dardenne (1988) กล่าวว่า กระบวนการเล่าเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเข้ารหัสของสัญญาณโดยตรง ซึ่งผู้รับสารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบของความหมายนั้น จึงจะทำให้ผู้รับสารสามารถที่จะเข้าถึงการรับรหัส (encoding) ของผู้ส่งสารด้วยการถอดรหัส (decoding) ตามหลักตรรกะของระบบสัญญาณอื่นจะทำให้รู้ถึงการนำระบบสัญญาณมาใส่ความหมายตามกฎไวยากรณ์ภาษา หรือข้อตกลงร่วมกัน (interaction) ของความหมายในสังคม การถอดรหัสนี้ จะตรงหรือแตกต่างกับการใส่รหัสของผู้ส่งสารก็ได้ เพราะถือว่าเป็นการถอดรหัสหรือตีความหมายตรรกะ และการตีความส่วนหนึ่งนั้นเป็นเรื่องของอัตวิสัย (subjective) ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้รับสารแต่ละคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตีความ แต่ผู้รับสารก็ต้องถอดรหัสตามโครงสร้างภายในสังคม

การใช้สัญญาณในการถ่ายทอดความหมายถือเป็นกลวิธีการใช้ภาษาโดยเลือกใช้ถ้อยคำให้น้อยที่สุด แต่สามารถสรุปสาระได้มากที่สุดหรือให้พรรคที่ลึกซึ้งซึ่งทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ และทำให้สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ให้กลายเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ หรือทำให้ข้อความมีความหมายที่กินใจง่ายต่อการจดจำ ทั้งนี้การใช้ภาษาภาพพจน์มักใช้ภาษาหรือคำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวหนังสือ อันมีผลทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ (image) หรืออารมณ์บางอย่างได้ดีกว่าการใช้ภาษาตรงไปตรงมา

นักวิทยาศาสตร์ในยุคศตวรรษที่ 20 เช่น Kenneth Burke ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของแรงจูงใจ (motives) ในการสื่อสาร I.A. Richards กลับเน้นถึงการใช้ความเปรียบ (metaphor) เข้ามาช่วยให้การพูดมีน้ำหนักยิ่งขึ้น

นายบุญชอบ เริงทรัพย์ (2520 : 9) ได้ให้ความสำคัญของอุปมาว่า "ตามปกติเรารู้จักสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมมากกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม เพราะสิ่งที่เป็นรูปธรรมเราสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ส่วนนามธรรมนั้นเราไม่สามารถใช้ประสาทสัมผัสดังกล่าวได้ แต่ที่เราสามารถรับรู้นามธรรมได้ นอกเหนือจากการหาเหตุผลแล้วคือ การใช้วิธีน่านามธรรมนั้นๆ ไปเปรียบเทียบกับรูปธรรมบางอย่าง หรือแม้แต่สิ่งที่เป็นรูปธรรมบางอย่างอาจเข้าใจยาก เราก็นำไปเปรียบเทียบกับรูปธรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่เข้าใจง่ายกว่า หรือในการอธิบายสิ่งซึ่งคนหนึ่งรู้จัก แต่อีกคนหนึ่งไม่รู้จัก ถ้าหากจะทำให้คนที่ไม่รู้จักเข้าใจ ก็ต้องหาสิ่งที่ยุ่้นั้นรู้จัก หรือเข้าใจมาอธิบายเทียบเคียงให้เข้าใจ เป็นการอธิบายถึงสิ่งหนึ่งโดยอาศัยอีกสิ่งหนึ่ง สามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจความที่ต้องการได้ง่ายขึ้น

ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง (Narrative Paradigm Theory)

ทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) อธิบายการกระทำของมนุษย์โดยการอ้างว่ามนุษย์ต้องเลือกเรื่องที่เล่า หรืออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น กระบวนทัศน์การเล่าเรื่องมองว่ามนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง และถือว่าความสามารถในการพูดและการใช้ภาษาของมนุษย์ทำให้มนุษย์ทุกคนมีเหตุมีผลในการเล่าเรื่องราวต่างๆ สำหรับในกรณีของผู้ฟังการที่ผู้ฟังจะยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องที่ได้รับฟังขึ้นอยู่กับว่าเรื่องที่ผู้เล่ามีความกลมกลืนเข้ากันได้หรือไม่ และเมื่อนำเข้ามาพิจารณากับประสบการณ์ของตนแล้วเรื่องที่ผู้เล่านั้นเป็นจริงหรือไม่

เนื่องจากการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโทเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารทุกชนิดถือได้ว่าเป็นการเล่าเรื่อง ดังนั้นการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท จึงเป็นการเล่าเรื่องอย่างหนึ่งซึ่งใช้ภาษาในการถ่ายทอดธรรมชาติ โดยผู้ฟังจะสามารถยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องเล่าหรือธรรมชาติที่ท่านถ่ายทอดได้ โดยพิจารณาจากความกลมกลืนกันระหว่างผู้เล่าเรื่องและเรื่องที่เล่า รวมถึงผู้ฟังจะต้องนำประสบการณ์ของตนเข้ามาพิจารณาด้วยว่าเรื่องเล่านั้นเป็นจริงแค่ไหน

ในทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง (NPT) จะอธิบายเหตุการณ์สัญลักษณ์ต่างๆ ในแง่มุมของการยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งกระบวนทัศน์นี้ชี้ให้เห็นว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์สามารถพิจารณาได้ว่าสิ่งใดเป็นความรู้ เป็นความจริง และสามารถตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องราวต่างๆ ที่ได้ยินมาได้

ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง (NPT) เกิดจากการนำเอาทฤษฎีทางวาทวิทยาและทฤษฎีการเล่าเรื่องมารวมกัน ฟิชเชอร์ (Fisher cited in Cragan and Shields, 1995) นำเอาหลักของการมีเหตุผลที่ดีมาเชื่อมต่อกับวิธีที่ใช้ในการพิสูจน์การใช้ภาษา วรรณกรรม และภาพยนตร์โดยเขาเชื่อว่า การประเมินคุณค่าเรื่องราวต่างๆ และการพิจารณาตัวเองซึ่งคุณค่าเหล่านั้นในทางวาทวิทยาเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้นเขาจึงรวมกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง กระบวนทัศน์ของสัญลักษณ์และเหตุผล เข้าด้วยกันเป็นทฤษฎีการสื่อสาร ซึ่งเราเรียกว่า ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่อง (Narration) หมายถึง การบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นเอง ซึ่งบุคคลหนึ่งนำไปถ่ายทอดยังอีกบุคคลหนึ่งโดยอาศัยภาษาพูด ภาษาเขียน หรือแม้แต่ภาษาสัญลักษณ์ใช้เป็นสื่อในการเล่าเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ การเล่าเรื่องมีประโยชน์ต่อการช่วยให้มนุษย์สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ได้ การเล่าเรื่องจะถูกนำมาใช้ในการอธิบายโดยไม่จำกัดรูปแบบและไม่จำกัดประเภทของสื่อไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย หนังสือธรรมะ ปาฐกถา การพูดคุยกันในชีวิต

ประจำวันและการถ่ายทอดธรรมะ รูปแบบการเล่าเรื่องยังเป็นวิธีการนำเสนอที่ช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับโลกใบนี้ได้

ฟิชท์เซอร์ (Fisher, 1984, 1989 cited in Cragan and Shields, 1995) ได้เสนอทฤษฎีไว้ว่าการสื่อสารของมนุษย์เป็นการเล่าเรื่องซึ่งประกอบไปด้วยศิลปะการพูด การตีความ การประเมินคุณค่าของข่าวสาร โดยประเมินว่ามีอะไรบ้างที่เปิดเผยได้ และเรื่องใดมีความหมายต่อผู้ฟัง มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีศิลปะ และการสื่อสารเฉพาะส่วนที่เป็นจุดเด่นของเนื้อหา การพูดหรือการเล่าเรื่องรวานนั้นมุ่งเชิญชวนให้ผู้ฟังเชื่อและมีปฏิกิริยาตอบสนอง ดังนั้นในการเล่าเรื่องจึงเป็นการปฏิสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมศิลปะและรูปแบบหรือวิธีการในการแสดงออกของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลที่ได้อยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง มีการโน้มน้าวใจและการแสดงรวมอยู่ด้วย

แมค อินไตย (Mac Intyre, 1984 cited in Foss, 1989) กล่าวว่า การเล่าเรื่องทำให้เราสามารถเข้าใจการกระทำของคนอื่น เพราะชีวิตของเราทุกคนใช้การเล่าเรื่อง เพื่ออธิบายสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวเรา และเราก็เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเราจากการเล่าเรื่องเช่นกัน

ลูเชียสและคอนดิท (Lucites & Condit, 1985) กล่าวว่า การเล่าเรื่องเป็นตัวกลางในการทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ของมนุษย์ การเล่าเรื่องจะถูกนำมาใช้ในอรรถาธิบายทุกรูปแบบและในทุกสื่อ นับตั้งแต่การสนทนาในชีวิตประจำวัน การเทศน์ นวนิยาย โฆษณา การรายงานข่าว และละครโทรทัศน์

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโทของสาธุศิษย์เป็นการเล่าเรื่องเนื่องจากการอธิบายเรื่องราวต่างๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเห็นภาพเหตุการณ์ได้

องค์ประกอบของการเล่าเรื่องมีดังต่อไปนี้

1. เหตุการณ์ (Events) หมายถึงการกระทำ การเกิดขึ้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการเปลี่ยนแปลงสถานะใดสถานะหนึ่ง ในกรณีที่มีเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ บางเหตุการณ์จะสำคัญกว่า อีกเหตุการณ์หนึ่ง เหตุการณ์ที่สำคัญกว่านี้เรียกว่า เหตุการณ์หลัก (kernel) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นจุดสำคัญของเรื่องและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเรื่อง เหตุการณ์รอง (satellites) เป็นผลจากเหตุการณ์หลัก เหตุการณ์รองนี้มีหน้าที่ให้การเติมเต็มเรื่อง ตกแต่งเรื่องเท่านั้น

2. ตัวละคร (Character) เป็นองค์ประกอบที่เน้นไปที่ตัวบุคคล รูปร่าง หรือสัตว์ซึ่งมีหน้าที่คิดและเป็นผู้สื่อสารในเรื่อง โดยส่วนใหญ่แล้วตัวละครจะเป็นคน อย่างไรก็ตามมันก็อาจจะไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่มีชีวิตต่างๆ ก็ได้ สิ่งที่จะต้องวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครคือ ตัวละครมีบุคลิก ลักษณะเป็นอย่างไร

3. ฉาก (Setting) เป็นองค์ประกอบที่เน้นถึงการบรรยายเวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ อย่างละเอียดและฉากมีผลต่อบรรยากาศของเรื่องอย่างไร ฉากเกี่ยวข้องกับโครงเรื่องและตัวละครหรือไม่

4. ความสัมพันธ์ในแง่ของเวลา (Temporal Relations) ในเรื่องนี้จะต้องศึกษาว่าเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น หรือข้ามปี และมีความต่อเนื่องในแต่ละเหตุการณ์หรือไม่

5. ความสัมพันธ์ในแง่ของเหตุและผล (Causal Relations) เป็นการศึกษาว่าเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ในเรื่องเล่านั้นมีความสัมพันธ์กันในแง่ของเหตุและผลหรือไม่

6. ความคิดหลัก (Themes) ความคิดหลักของเรื่องคือ การที่สามารถบอกได้ว่าเรื่องเล่านั้นเกี่ยวข้องกับอะไร

7. ผู้เล่าเรื่อง (Narrator) ในกรณีของผู้เล่าเรื่องสิ่งที่จะต้องสนใจก็คือ ใครเป็นผู้ที่เล่าเรื่องให้ผู้ฟัง และเรื่องเล่านี้ถูกแสดงโดยตรงไปยังผู้ฟังเลยหรือไม่ หรือจะต้องผ่านผู้เล่าเรื่อง

8. ผู้ฟัง (Audience) คือผู้ที่ผู้เล่าเรื่องเล่าเรื่องต่างๆ ให้ฟัง ซึ่งการเล่าเรื่องนี้อาจจะเป็นการเล่าให้คนๆ เดียวฟัง หรือให้คนทั้งกลุ่มฟังก็ได้

ทฤษฎีกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่องเป็นการพิจารณาเหตุผล และเน้นเรื่องของคุณค่าของเรื่องเล่า ในลักษณะของการเป็นเหตุผลที่ดี และหาระบบในการตัดสินเหตุผล และคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในเรื่องเล่าในเวลาเดียวกัน เครื่องมือที่เขาใช้ในการวิเคราะห์เรื่องเล่าก็คือ วิธีการวิเคราะห์คุณค่าตามทฤษฎีกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่อง (NPT's value-analysis) นอกจากวิธีนี้แล้วยังตรวจสอบความกลมกลืนของเรื่องเล่า เพื่อประเมินคุณค่าที่เสนอในเรื่องที่เล่าด้วย

ข้อสมมุติฐานของทฤษฎีกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่องประกอบด้วย

1. มนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง ในบรรดาความเป็นสิ่งต่างๆ ของมนุษย์ ไม่ว่าจะ เป็น นักคิด เป็น สัตว์ที่สามารถใช้สัญลักษณ์ได้ เป็นคนทำงาน เป็นนักการเมือง และอื่นๆ สำหรับ Fisher แล้ว เขาถือว่า มนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง เนื่องจากเขาเห็นว่าการสนทนาทุกประเภทของมนุษย์เป็นการเล่าเรื่อง

2. การสื่อสารของมนุษย์ทุกรูปแบบ เป็นเรื่องเล่า ซึ่งเป็นการตีความหมายของแง่มุมต่างๆ ใน โลก ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง และกลายเป็นประวัติศาสตร์ เป็นวัฒนธรรมและเป็นลักษณะนิสัย ไม่ว่าจะ

เรื่องนั้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการว่างงาน เงินเฟ้อ หรืออื่นๆ ทุกเรื่องที่เป็นการสื่อสารถือเป็นเรื่องเล่าทั้งหมด โดยมีผู้เล่าเรื่องเป็นผู้เล่า เล่าเรื่องซึ่งเรื่องแต่ละเรื่องก็จะประกอบด้วยตัวละคร

3. ในการสนทนาของมนุษย์จะประกอบไปด้วย เหตุผลที่ดี ซึ่งหมายถึง คุณค่า หรือข้อเสนอที่เต็มไปด้วยคุณค่า เพื่อที่จะเชื่อหรือปฏิบัติตาม ฟิชเชอร์ (Fisher cited in Cragan and Shields, 1995) คิดว่าการให้เหตุผลตามหลักตรรกะ และ หลักฐานที่ปรากฏไม่เพียงพอต่อการที่จะทำให้คนยอมรับว่าเรื่องราวนั้นเป็นความจริง ดังนั้นจึงต้องผสมการมีเหตุผลที่ดี และการให้เหตุผลตามหลักของประเพณีเข้าไปด้วย เขาเชื่อว่า การมีเหตุผลที่ดี เป็นคุณค่าที่ทำให้มนุษย์สามารถตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องราวต่างๆได้

4. เรื่องที่มนุษย์ทุกคนเล่าจะมีเหตุผลในตนเอง และมนุษย์ก็จะตัดสินใจหรือประเมินเรื่องเล่าที่เขาารู้สึกว่าเหตุผลที่มีในเรื่องนั้นมันจริง

5. มนุษย์สามารถสร้างความจริงได้โดยใช้เรื่องราวต่างๆ ในเมื่อเรื่องราวต่างๆ มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เรื่องๆ หนึ่งย่อมมีความเกี่ยวพันกันกับเรื่องที่ใหญ่ขึ้น เมื่อเราให้คุณค่าของเรื่องหนึ่งเราก็จะสามารถพบคุณค่าของเรื่องที่ใหญ่ขึ้นไปได้เช่นกัน

ความคิดหลักของทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่อง

ความคิดหลักของทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่องนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1. ความคิดหลักในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน 2. ความคิดหลักเกี่ยวกับโครงสร้าง และ 3. ความคิดหลักเกี่ยวกับการประเมินคุณค่า

1. ความคิดหลักในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1. เรื่องเล่า ซึ่งหมายถึง เรื่องเล่าธรรมดา ไปถึงเรื่องในวรรณคดี ชีวประวัติ นวนิยาย บทกวี บทละคร สุนทรพจน์ของนักการเมือง และอื่นๆ Fisher แบ่งเรื่องเล่าออกเป็น 3 ประเภทคือ

1.1.1. เรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาของแต่ละบุคคลในการเล่าเรื่อง การบรรยายบุคลิกลักษณะ การอธิบายภาพบุคคลต่างๆ เรื่องเล่าแบบนี้จะเกิดขึ้นกับการสนทนาในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการสนทนาเรื่องใดๆ ก็ตาม

1.1.2. เรื่องเล่าแบบนี้จะเกิดขึ้นกับการสนทนาในบางรูปแบบ เช่น การกล่าวคำอาลัยในงานไว้อาลัย การเล่าเรื่องตลก การนินทา

1.1.3. การเล่าเรื่องที่เรื่องที่เล่ามีกรอบความคิดหลักในการเข้าใจการสนทนาทุกรูปแบบของมนุษย์ ในบริบทนี้ การสนทนาทุกรูปแบบของมนุษย์ จะมีลักษณะของการกำหนดลักษณะบุคคลิกและมีการประเมินคุณค่าตามหลักของเหตุผล

1.2. เหตุผลและคุณค่า คือ พื้นฐานของการกระทำ การตัดสินใจ หรือ ความเชื่อต่างๆ เหตุผลจะเกิดขึ้นเมื่อคนต้องการอธิบายการกระทำ การตัดสินใจ หรือ การเชื่อในความคิดเห็นต่างๆ คุณค่าของเหตุผลจะขึ้นอยู่กับหลักการใหญ่ๆ คือ คุณงามความดี ความเสียสละ ความใจกว้าง และอื่นๆ ในเรื่องเล่าต่างๆ เหตุผลกับคุณค่าจะอยู่ด้วยกันเนื่องจากในเรื่องเล่าแต่ละเรื่องจะต้องมีความเป็นไปได้และมีความน่าเชื่อถือ นั่นหมายถึงว่า เหตุและผลตามหลักตรรกะจะต้องมาพร้อมกับการพิสูจน์การให้เหตุผลนั้นกับหลักฐานที่มีอยู่ ซึ่งเหตุผลที่ดีจะต้องมีคุณค่าซ่อนอยู่พร้อมๆ กับความลึกลับในการไขม่น้าวใจของเรื่องเล่าอีกด้วย

2. ความคิดหลักในแง่ของโครงสร้าง

ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง ประกอบด้วย ความคิดหลักในแง่โครงสร้างใหญ่ๆ 3 องค์ประกอบคือ ตัวละคร โครงเรื่อง ความคิดในแง่ของอุดมคติ ศีลธรรม และวัตุนิยม

2.1. ตัวละคร (character) ในที่นี้จะหมายถึงทั้งลักษณะตัวละครในเรื่องเล่าและลักษณะของผู้เล่าเรื่อง ลักษณะนิสัยของทั้งตัวละครในเรื่องและผู้แต่งจะต้องเข้ากันได้ เพื่อว่าเรื่องเล่านั้นจะได้เป็นเรื่องที่มีความกลมกลืนกัน

2.2. โครงเรื่อง (emplotment) เล่าเรื่องทุกเรื่องนอกจากจะต้องมีตัวละครแล้วยังต้องมีโครงเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าประเภทใดก็ตาม โครงเรื่องคือสิ่งที่ตัวละครต้องกระทำ เช่น โครงเรื่องของละครโรมานติค (ผู้หญิงกับผู้ชายเจอกัน)

2.3. ความคิดในแง่ของอุดมคติ ศีลธรรม และ วัตุนิยม ในเรื่องเล่าแต่ละเรื่องจะมีระบบคุณค่าที่มีโครงสร้างอยู่ลึกๆ ซึ่งคุณค่าดังกล่าวนี้จะอยู่เหนือเหตุผลที่ดี ในการที่จะทำให้ผู้ฟังยอมรับเรื่องเล่า ในแง่ของอุดมคติและศีลธรรมไม่ว่าจะเกี่ยวกับความรัก ความซื่อสัตย์ ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ซึ่งความคิดในแง่ของอุดมคติและศีลธรรมนี้จะแสดงให้เห็นคุณค่าของความอดทน ความมีใจเป็นบุญ ความซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือ ความรัก และความยุติธรรม ในแง่ของวัตุนิยม จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของคนแต่ละคน เป็นเรื่องของมนุษย์ทุกคนที่มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ

3. ความคิดหลักในแง่ของการประเมินผล

ความคิดหลักในแง่ของการประเมินผลจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักๆ คือ

3.1. ผู้ฟัง (Audience) เพเรอแมน (Perelman, 1982) กล่าวว่าประสิทธิภาพของคำกล่าวใดๆ มีความสัมพันธ์กับผู้ฟัง เป็นไปไม่ได้ที่จะประเมินคุณค่าของคำกล่าวนั้นๆ โดยไม่ให้ความสนใจกับผู้ฟังซึ่งเป็นคนฟังคำกล่าวนั้น ยิ่งผู้ฟังมีความสามารถและมีความอิสระในการคิดมากขึ้นเท่าไร การที่จะทำให้ผู้ฟังยอมรับเหตุผลที่ดีในเรื่องต่างๆ ก็ยากขึ้นเท่านั้น ในมุมมองของผู้ฟังในการที่จะยอมรับ

เรื่องเล่าได้นั้น เรื่องเล่านั้นจะต้องประกอบด้วย ความคิดหลักในการประเมินผลสองประการคือ ความเป็นไปได้ของเรื่องเล่าและความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า

3.2. ความเป็นไปได้ของเรื่องเล่า (Narrative Probability) จะเกี่ยวกับการที่ผู้ฟัง ประเมินว่าเรื่องเล่าที่ได้ฟังมานั้นมีความกลมกลืนแค่ไหน อย่างไร มีความคงเส้นคงวา มีความขัดแย้งกันเองหรือไม่ โดยนำมาเปรียบเทียบข้อเหมือนหรือข้อแตกต่างของเรื่องที่เคยเล่ามาก่อน วิธีการที่จะ ประเมินผลความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่ามี 3 ประการคือ

3.2.1. การตรวจสอบเรื่องเล่าว่ามีความกลมกลืนทางด้านโครงสร้าง หรือไม่ เช่น เนื้อเรื่องมีความกลมกลืนกัน และมีการขัดแย้งกันเองหรือไม่

3.2.2. การตรวจสอบความกลมกลืนของเนื้อหา เช่น มีการตัดเรื่องจริง ออกหรือไม่ให้ความสำคัญกับการต่อต้านข้อโต้แย้งใดๆ หรือไม่

3.2.3. การตรวจสอบตัวละครว่ามีความกลมกลืนหรือไม่ เช่น ลักษณะ ของตัวละครและการกระทำกลมกลืนกันหรือไม่ และลักษณะของผู้เล่ากับการกระทำกลมกลืนกับเรื่องที่ เล่าหรือไม่

ข้อตรวจสอบทั้งสามข้อนี้ จะช่วยในการทดสอบความกลมกลืนของเรื่อง เล่า ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับในความเป็นไปได้ของผู้ฟัง

3.3 ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า (Narrative Fidelity) เป็นการตัดสินใจว่าเรื่องที่ เล่านี้เป็นเรื่องจริงและน่าเชื่อถือหรือไม่ ซึ่งการที่จะตัดสินความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่านี้จะต้องทดสอบ เหตุและผล และเหตุผลที่ดีที่มีคุณค่าแฝงอยู่ คนอาจจะยอมรับเรื่องที่ไม่มีเหตุผลตามหลักตรรกะ แต่มี เหตุผลที่ดีแล้วดี และบางคนอาจยอมรับเรื่องเล่าที่มีเหตุผลตามหลักตรรกะ แต่ไม่มีเหตุผลที่ดี อย่างไรก็ตามไม่มีใครเลยที่จะเชื่อเรื่องที่ไม่มีเหตุผลตามหลักตรรกะ และไม่มีเหตุผลที่ดีด้วย

การที่ผู้ฟังจะตัดสินใจว่าเรื่องเล่าเป็นจริงหรือไม่ จะต้องใช้การประเมินความเป็นเหตุเป็นผลของ การให้เหตุผลโดยการให้การทดสอบมาตรฐานของหลักเหตุและผลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การทดสอบการให้เหตุผลตามหลักเหตุและผลสรุปได้ดังนี้

1. เรื่องจริงที่ถูกลำเสนอในเรื่องเล่าถูกต้องหรือไม่
2. มีการสรุปเรื่องจริงทั้งหมดหรือไม่
3. วิธีการอธิบายอย่างมีเหตุผลของผู้เขียน การแสดงตัวอย่าง สัญลักษณ์ สาเหตุ ถูกสร้างขึ้นอย่างมีเหตุผลตามลักษณะของข้อมูล ข้อเสนอ และข้ออ้าง
4. การอธิบายที่สำคัญๆ ถูกแสดงอย่างครบถ้วนหรือไม่
5. ได้มีการอธิบายเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกเรื่องหรือไม่

ลักษณะของทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง (Narrative Paradigm Theory)

1. แหล่งกำเนิด	เกิดจากการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่ตั้งขึ้นและวาทวิทยาในสมัยโบราณและสมัยปัจจุบัน
2. ความเป็นจริงทางสัญลักษณ์	เรื่องที่มีคุณค่าซ่อนอยู่
3. ข้อสมมุติฐาน	3 วิชาที่ว่าด้วยกิจกรรมของมนุษย์ (Three Ontological), หนึ่งในวิชาที่มากด้วยความคิดที่จะนำไปสู่สาร (One epistemological)
4. ศัพท์ต่างๆ	10 หลักเหตุผลและคำจำกัดความ จะเน้นหนักในเรื่องของการยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องที่มีพื้นฐานความไปด้วยกันได้ และเป็นจริง โดยที่จะต้องมียุคค่าไม่ในแง่ของอุดมคติและศีลธรรมแล้ว ก็จะต้องมียุคค่าในแง่ของวัตถุนิยมแฝงอยู่
5. บทสนทนา	ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง จะมองที่คุณค่าที่อยู่ในบทสนทนาต่างๆ ในฐานะที่อย่างน้อยมันก็เป็นตัวแทนที่แสดงแง่มุมความคิดในด้านอุดมคติและศีลธรรมหรือไม่ก็วัตถุนิยม
6. การออกแบบสาร	เป็นเรื่องใหม่หรือเรื่องที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่มีคุณค่าไม่ทางอุดมคติและ ศีลธรรมก็เป็นเรื่องของวัตถุนิยม
7. ที่ซึ่งเกิดแรงกระตุ้น	ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง จะให้ความสนใจในตัวผู้ฟังว่าผู้ฟังจะยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องเล่านั้นตามหลักเหตุผลของมัน
8. ปฏิกริยาของผู้ฟัง	ผู้ฟังเป็นผู้ประเมินคุณค่าของเรื่องว่าเรื่องเล่านั้นๆ เป็นเรื่องที่มีเหตุผลหรือไม่ น่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร
9. วิธีการ	ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง จะใช้วิธีการวิเคราะห์คุณค่าของเรื่องที่ซ่อนอยู่ในเรื่องเล่าต่างๆ

ทฤษฎีการสื่อความหมายของฮิวม์

การถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อกษาเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย หมายถึงการถ่ายทอดธรรมชาติโดยผ่านภาษาไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายที่หลวงพ่อกษาดต้องการจะสื่อ ซึ่งก็คือธรรมชาตินั่นเอง การถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อกษาจะสำเร็จผลไปไม่ได้ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจสารที่ถูกส่งผ่านมาถึง เหมือนกับที่ฮิวม์ (สมฤดี วิศวะเวทย์, ผู้แปล, 2533) ได้กล่าวไว้ว่า "ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้สื่อสารความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตนเองออกมาเป็นคำพูดเมื่อให้บุคคลอื่นรับรู้และเข้าใจ ดังนั้นเรื่องราวและธรรมชาติของมนุษย์จะขาดความสมบูรณ์ หากปราศจากความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของมนุษย์"

เกณฑ์ตัดสินความหมายของคำ

อีวม์ (สมฤดี วิศวเวทย์, ผู้แปล, 2533) กล่าวว่าคำ ๆ หนึ่งอาจมีหรือไม่มี ความหมายก็ได้ แต่คำที่มีความหมายเป็นคำที่อีวม์ต้องการ เขาเชื่อว่าเมื่อเรากล่าวคำ ๆ หนึ่ง ก็มีความหมาย เช่น "ไฟ" นั้น แสดงว่ามีการรับรู้บางอย่างเกิดขึ้นในใจของเรา และอะไรก็ตามที่เรารับรู้ เขาเรียกมันว่า มโนภาพ ในทัศนะของเขาคำที่มีความหมายทุกคำต้องสัมพันธ์กับมโนภาพได้ "มโนภาพ" นั้น สิ่งที่เขาต้องการหมายถึงคือการรับรู้ในใจของมนุษย์ที่สามารถสลับกลับไปหาต้นกำเนิดของมันในประสบการณ์ได้ เช่น คำว่า "ภูเขาทอง" เป็นคำประสมระหว่างคำ "ภูเขา" กับ "ทอง" เมื่อรวมกันแล้วหมายถึงเนินหินสูงใหญ่ที่มีสีเหลืองอร่ามเหมือนทอง ถึงแม้ว่าเราไม่เคยเห็นหรือไม่มีใครเคยพบเห็นสิ่งที่มีลักษณะเป็นภูเขาสีเหมือนทองนี้เลย แต่คำนี้ก็มีความหมายเพราะคำแต่ละคำซึ่งเป็นองค์ประกอบของคำประสมนี้ เป็นคำที่เราสามารถมีมโนภาพได้ เราสร้างมโนภาพภูเขา และมโนภาพทองขึ้นในใจได้ เมื่อเอามันมาประสมกัน

ประสบการณ์ในที่นี้หมายถึงรวมทั้งประสบการณ์ภายนอกที่รับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และประสบการณ์ภายในคือความคิดและความรู้สึกในใจ อีวม์ถือว่าคำที่เรียนรู้ด้วยวิธีนี้เป็นคำที่มีความหมายเพราะสามารถโยงกับประสบการณ์ได้ แต่คำที่ไม่อาจนิยามได้ด้วยคำอื่น ต้องนิยามโดยชี้ไปที่ตัวอย่างที่มีอยู่ในประสบการณ์แทน เรียกว่า รอยประทับ (impression)

เมื่อเกณฑ์ตัดสินความหมายของคำจำเป็นต้องอาศัยการย้อนกลับไปที่ยอยประทับซึ่งเป็นประสบการณ์แรกสุดทุกครั้ง ฉะนั้น เมื่อใดก็ตามที่เราสงสัยว่ามโนภาพที่สัมพันธ์กับคำ ๆ หนึ่งมีความหมายอย่างแท้จริงหรือไม่ อีวม์บอกว่าสิ่งที่เราจำเป็นต้องถาม คือ "มโนภาพที่เราคิดว่ามีความหมายนั้นถือกำเนิดมาจากรอยประทับใด"

มโนภาพ

คำที่มีความหมายต้องทำให้เราสร้างมโนภาพขึ้นในใจได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า คำคือสัญลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารเพื่อความเข้าใจกันแทนมโนภาพ แต่คำส่วนใหญ่ในภาษาเกือบทุกภาษาเป็นคำสากล คำสากล หมายถึง คำที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน โดยไม่เจาะจงว่าเป็นสิ่งใดเฉพาะของประเภทนั้น มโนภาพสากลในความหมายของอีวม์ คือ มโนภาพที่เกิดจากการถอด (abstraction) เอาลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ที่ทำให้สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งเฉพาะทิ้งไป ทั้งคุณสมบัติ ขนาด เวลา สถานที่ ฯลฯ จนเหลือแต่ลักษณะร่วมที่ทำให้เราสามารถนำมโนภาพนี้ไปใช้แทนสิ่งเฉพาะอื่น ๆ ทั้งหมดที่อยู่ไม่ประเภทเดียวกันได้

มโนภาพสากล

มโนภาพสากลคือ มโนภาพที่ถอดออกมาเป็นภาพปรากฏ เป็นสิ่งเฉพาะ เป็นจินตภาพ (mental image) หรือภาพในใจที่มีลักษณะคล้ายกับสิ่งเฉพาะบางอย่างที่เราเคยเห็นมา และมโนภาพนี้ ถูกใช้ให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสิ่งเฉพาะอื่น ๆ ที่เคยเห็นจากประสบการณ์ในอดีตที่มีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือมโนภาพที่เราเข้าใจกันว่าเป็นการถอดลักษณะเฉพาะทิ้งและคงเหลือไว้แต่ลักษณะสากลนั้นอันที่จริงเป็นสิ่งเฉพาะที่ทำหน้าที่เป็นสิ่งสากล

ฮิวม์บอกว่าการที่มนุษย์ สามารถใช้มโนภาพบางมโนภาพเป็นตัวแทนสากลของสิ่งเฉพาะหลาย ๆ สิ่งพร้อมกัน ทั้งที่เห็นว่าสิ่งเหล่านี้มีความหมายแตกต่างกันในเรื่องขนาดและคุณสมบัติ ก็เพราะมนุษย์มองเห็น ความคล้ายคลึง (resemblance) ระหว่างสิ่งเหล่านี้ ความคล้ายคลึงกันเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้เราจัดสิ่งเฉพาะที่คล้ายกันนี้เป็นประเภทหนึ่งแตกต่างจากสิ่งเฉพาะประเภทอื่น และใช้ชื่อเดียวกันเรียกในที่นี้ชื่อจึงเป็นคำเรียก "ประเภท" ของสิ่งที่คล้ายคลึงกัน เมื่อใช้คำเดียวกันเรียกสิ่งเฉพาะหลายสิ่งในประเภทเดียวกันบ่อยเข้า จินตนาการของเราก็พร้อมที่จะนึกถึงภาพของเก่า ๆ เหล่านี้เมื่อได้ยินคำเรียกนี้

ถึงแม้ว่ามนุษย์อาจพร้อมที่จะสำรวจความทรงจำต่อไปเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่สามารถจำมโนภาพทุกมโนภาพที่เคยรู้จักได้ ดังนั้น มโนภาพเท่าที่เรานึกได้จึงไม่มีวันสมบูรณ์ครบทุกรูปแบบ แต่ฮิวม์ก็คิดว่ามันเพียงพอแก่การที่เราจะใช้สื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจกันได้ในชีวิตประจำวัน

มโนภาพกับมโนทัศน์

"มโนภาพ" ของฮิวม์เป็นสิ่งที่เขาเห็นว่า ต้องย้อนกลับไปประสบการณ์เบื้องต้นได้ทุกมโนภาพ และประสบการณ์เบื้องต้นต้องเป็นสิ่งที่เรารู้โดยตรงด้วยประสาทสัมผัส และเมื่อคำที่มีความหมายคือสัญลักษณ์ที่ใช้แทนมโนภาพ คำทุกคำจึงต้องย้อนกลับไปหาประสบการณ์โดยตรงได้ในที่สุด และความหมายของคำมีระดับแตกต่างกันไปตามความใกล้เคียงหรือไกลที่มโนภาพสัมพันธ์กับประสบการณ์เบื้องต้น และมโนทัศน์มีความหมายกว้างกว่ามโนภาพ โดยมันรวมเอาความหมายของมโนภาพเข้าเป็นความหมายหนึ่งของมันด้วย เกณฑ์ของฮิวม์ที่บอกว่าคำจะมีความหมายก็ต่อเมื่อเราสามารถโยงมันเข้ากับมโนภาพ ซึ่งย้อนกลับไปหาประสบการณ์ที่เรารู้ได้โดยตรงนี้อาจใช้ได้ดีกับคำบางประเภท เช่น คำนาม บางลักษณะ เป็นต้นว่า คน บ้าน ต้นไม้ หรือกับคำกริยาบางหมวดเช่น นั่ง เดิน พุด หรือกับคำขยายบางประเภท เช่น กลม สีเหลืองสว่าง แต่ยังมีคำอีกมากมายในภาษาที่หาตัวอย่างในประสบการณ์ที่ตรงพอไม่ได้ ถึงกระนั้นเราก็เข้าใจความหมายของมันได้โดยทั่วไปและใช้มันสื่อสารได้ คำเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้

แก่ คำที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น เสรีภาพ สังคม การศึกษา บริหาร เป็นต้น ซึ่งเราเรียกคำเหล่านี้ว่า มโนทัศน์

มโนทัศน์ในความหมายที่เป็นจินตภาพหรือภาพจำลองประสบการณ์มีความหมายเดียวกับ “มโนภาพ” มโนทัศน์ตามความหมายนี้เป็นสิ่งเฉพาะ แต่ถูกนำมาใช้ทำหน้าที่เหมือนเป็นสิ่งสากล

มโนทัศน์ในความหมายที่ไม่ใช่ภาพจำลองประสบการณ์โดยตรง หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์เป็นมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีมโนทัศน์ตามความหมายแรกหรือ “มโนภาพ”

การยอมรับมโนภาพผสมประเภทที่ไม่ใช่ภาพจำลองเหตุการณ์โดยตรงนี้เท่ากับยอมรับว่ามนุษย์มีความสามารถพิเศษที่จะนำเอาข้อมูลเดี่ยวหลาย ๆ ข้อมูลมาผสมผสานเป็นข้อมูลใหม่ อย่งไรก็ได้ตามแต่จะจินตนาการ โดยสิ่งที่เราจินตนาการผสมมันเข้าด้วยกันนั้น ไม่จำเป็นต้องมีอยู่ในประสบการณ์ให้เรารับรู้โดยตรง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าจินตนาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้มนุษย์คิดและเข้าใจว่าตนสามารถรู้ความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้

ทฤษฎีการเชื่อมโยงมโนภาพ

เท่าที่ผ่านมา เราได้กล่าวถึงจิตมนุษย์ในลักษณะที่เหมือนกับผ้าขาวบริสุทธิ์ไร้รอยเปื้อน หรือปราศจากข้อมูลบรรจุอยู่ในตอนเริ่มแรก ข้อมูลแรกที่มนุษย์รับเข้ามาไว้ในใจ คือรอยประทับซึ่งอาจเรียกในสมัยนี้ว่าข้อมูลทางผัสสะ ส่วนมโนภาพซึ่งเป็นข้อมูลขั้นที่สองเป็นการจำลองข้อมูลขั้นแรกอีกที ดังนั้นข้อมูลทั้งหมดในใจของเราจึงมีกำเนิดจากต้นแบบเดียวกัน คือสิ่งที่มากระทบประสาทสัมผัส ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าประสบการณ์เท่านั้นเป็นที่มาของความหมายและการรับรู้ทุกอย่างของมนุษย์ มโนภาพผสมทุกมโนภาพจะต้องพาเรากลับไปหารอยประทับเดี่ยวได้เสมอ แต่ไม่ใช่ว่าความรู้ทั้งหมดของมนุษย์จะเป็นผลจากการกระทำของธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีอยู่ในโลกภายนอกฝ่ายเดียว เนื่องจากมนุษย์มีสมรรถนะพิเศษบางประการ นั่นคือจินตนาการ จึงทำให้มนุษย์จัดการกับข้อมูลที่เข้ามาอยู่ในใจอย่างไรก็ได้

เนื่องจากมีมโนภาพเดี่ยวบางมโนภาพมักมาด้วยกันหรือมาพร้อมกัน และมโนภาพผสมที่ถูกสร้างขึ้นจากมโนภาพเดี่ยวเหล่านี้จะเป็นอย่างเดิมทุกครั้งราวกับมีกฎเกณฑ์กำหนดไว้ ดังนั้นจึงจะต้องมีกฎการเชื่อมโยงมโนภาพที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงมโนภาพเดี่ยวเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบสม่ำเสมอ และกฎนี้เองที่ผลักดันให้มโนภาพเดี่ยวต่าง ๆ มารวมหรือสัมพันธ์กันในรูปแบบเดิม เหมือนกับเป็นแรงลึกลับ

หรือพลังอ่อน ๆ (a gentle force) ที่กำหนดให้ใจของเราจะต้องคิดอีกมโนภาพหนึ่งตามมาทันที เมื่อเกิดรอยประทับหรือมโนภาพนี้แล้ว ทั้งที่จริง ๆ แล้วมันเป็นอิสระจากกัน ความสามารถในการเชื่อมโยงมโนภาพเป็นความสามารถที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกันโดยธรรมชาติ และมีบทบาททำให้มนุษย์ใช้ภาษาสื่อสารกันเป็นที่เข้าใจได้

กฎการเชื่อมโยงมโนภาพมีอยู่ 3 กฎ ดังต่อไปนี้

1. ความคล้ายคลึงกัน (resemblance)
2. ความต่อเนื่องกันในแง่ของเวลาหรือสถานที่ (contiguity in time or place)
3. ความเป็นสาเหตุและผล (cause-effect)

คุณสมบัติทั้งสามอย่างนี้เป็นความสัมพันธ์ที่เราสังเกตเห็นได้ในประสบการณ์เมื่อใดที่เราเห็นสิ่งสองสิ่งมีความสัมพันธ์กันในบางลักษณะข้างต้น ใจของเราจะทำการเชื่อมโยงการรับรู้ที่ต่างเป็นอิสระแยกกันอยู่เข้าด้วยกันทันทีตามธรรมชาติ และทุกครั้งจะเชื่อมโยงในลักษณะเดิมเสมอไม่เปลี่ยนแปลง คล้ายเครื่องจักรที่เมื่อเริ่มกดปุ่มทำงานก็จะเดินตามกลไกที่ตั้งไว้ทันที

ความสัมพันธ์สามประการที่กล่าวนี้ถือเป็น ความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ (natural relation) เนื่องจากจิตของเราจะเชื่อมโยงการรับรู้ที่กำลังมีกับมโนภาพที่มีคุณสมบัติหนึ่งในสามนี้ทันที ถ้าหากว่ามโนภาพดังกล่าวนั้นเราเคยรับรู้มาก่อนแล้ว หรือถ้าเรากำลังนึกถึงบาดแผล เราจะต้องนึกถึงความเจ็บปวดที่เป็นผลของมันตามมาด้วยเสมอ มันเป็นการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามธรรมชาติ และมนุษย์ไม่อาจฝืนได้ ในบรรดาคุณสมบัติเหล่านี้ความเป็นสาเหตุและผลมีอิทธิพลต่อจินตนาการของมนุษย์มากที่สุด

นอกจากความสัมพันธ์ตามธรรมชาติที่ยังมีความสัมพันธ์อีกลักษณะหนึ่งซึ่งฮิวม์เรียกว่า ความสัมพันธ์ตามนัยปรัชญา (philosophical relation) ความสัมพันธ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ คนทั่วไปไม่เรียกมันว่าความสัมพันธ์เพราะจิตไม่ได้โยงการรับรู้ที่มีกับมโนภาพอื่นทันทีเหมือนความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ แต่เป็นเรื่องของการเปรียบเทียบมโนภาพโดยจงใจ

ข้อความที่มีความหมาย

เราได้ทราบมาแล้วว่าคำ ๆ หนึ่งจะมีความหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่ามันอ้างถึงมโนภาพที่มีที่มาจากประสบการณ์ได้หรือไม่ ถ้ามโนภาพที่อ้างถึงนั้นเป็นมโนภาพผสมก็ต้องวิเคราะห์หรือแจกแจงองค์ประกอบของมันออกมาเป็นมโนภาพย่อย ที่สามารถย้อนกลับไปหารอยประทับที่เป็นการรับรู้เบื้องต้นแรก

สุดได้ ถ้าคำใดผ่านกระบวนการดังกล่าว คำนั้นก็มีความหมาย คำอาจไม่มีความหมายได้แต่มีโนภาพจะ
 ต้องมีความหมาย ในแง่ของภาษา องค์ประกอบพื้นฐานเบื้องต้นของความหมายหรือคำแต่ถ้าในแง่ของ
 การรับรู้ มโนภาพเป็นหน่วยย่อยพื้นฐาน ฉะนั้น มโนภาพหรือรอยประทับ กับ คำจึงมีฐานะเท่ากันใน
 ฐานะที่เป็นองค์ประกอบของความรู้ แต่ความรู้ต้องแสดงออกมาในรูปของข้อความ ไม่ใช่คำ และในเรื่อง
 ของข้อความมีสิ่งที่เราต้องพิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ

1. จะบอกได้อย่างไรว่าข้อความหนึ่งมีความหมายหรือไม่ อะไรคือเกณฑ์ตัดตัดสินความหมาย
 ของข้อความ
2. จะบอกได้อย่างไรว่าข้อความที่มีความหมายนั้นเป็นจริงหรือเท็จ

เกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินข้อความหนึ่งมีความหมายหรือไม่นั้นจะต้องใช้ความสามารถในการอ้าง
 เหตุผล คำว่า การอ้างเหตุผลเป็นเพียง "ความสามารถที่จะรู้และเข้าใจ" ซึ่งเป็นสมรรถนะหนึ่งที่เป็น
 สากลของมนุษย์ นอกไปจากอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ มนุษย์ทุกคนมีสมรรถนะเหล่านี้เหมือน
 กันหมด ความสามารถในการ "การอ้างเหตุผล" ของมนุษย์มีอยู่ 2 ลักษณะคือ

1. ความสามารถในการอ้างเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้ หรือบางครั้งไม่ต้องการพิสูจน์ก็
 สามารถเข้าใจได้ทันที การพิสูจน์ ในที่นี้เทียบได้กับการพิสูจน์ทฤษฎี และเราอาจกล่าวตั้งแต่ตอนนี้ได้ว่า
 ทฤษฎีเรื่องมโนภาพของเขาไม่อยู่ในลักษณะของการพิสูจน์ดังกล่าว

2. ความสามารถในการอ้างเหตุผลที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความสามารถที่จะรู้ในลักษณะนี้ใช้
 ในเรื่องการอนุมานสาเหตุเป็นหลัก การอนุมานเป็นการสรุปที่ไม่มีความถูกต้องแบบการพิสูจน์ เพราะ
 เป็นเพียงการคาดหวังและเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดในอนาคตจะเหมือนกับอดีตที่เคยเป็น เป็นการอนุมานจาก
 สิ่งที่อยู่แล้วยังสิ่งที่ยังไม่รู้ จึงไม่มีอะไรบังคับหรือผูกพันว่าอนาคตต้องเป็นอย่างไรที่คาด เนื่องจากระหว่าง
 สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วกับสิ่งที่ยังไม่เกิดแต่คาดว่าจะเกิด ไม่มีความสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อกันแต่อย่างใดทั้งสิ้น แต่
 ความสามารถชนิดนี้ทำให้เราสร้างมโนภาพเกี่ยวกับการมีอยู่ของสิ่งบางสิ่งในบางสถานการณ์ และช่วย
 อธิบายเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้ ในขณะที่ความสามารถประเภทแรกไม่สนใจว่าข้อเท็จ
 จริงในประสบการณ์จะเป็นเช่นนั้นหรือไม่

จากความสามารถในการอ้างเหตุผลของมนุษย์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มนุษย์สามารถแบ่งการ
 อ้างเหตุผลออกเป็น 2 ประเภทดังนี้คือ

1. ข้อความที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ (Relations of Ideas) เช่น "สามมากกว่า
 สอง" "ขาวไม่ใช่ดำ" เป็นข้อความที่เราสามารถรู้มันได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยการพิสูจน์หรือบางครั้งอาจ

ต้องมีการพิสูจน์บ้าง เช่น ข้อความ “มูมภายในของสามเหลี่ยมรวมกันเข้าเท่ากับสองมุมฉาก” ไม่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีอยู่ของสิ่งภายนอก กล่าวคือ เราเพียงแต่รู้ความหมายของมโนภาพ เป็นต้นว่า มโนภาพ “สอง” “สาม” “มากกว่า” ว่าหมายความว่าอะไร เราก็สามารถตัดสินใจได้ว่ามโนภาพเหล่านี้เข้ากันได้หรือไม่ในความคิด ถ้าเข้ากันได้ ข้อความนั้นก็จริง ถ้าเข้ากันไม่ได้ในความหมายว่าขัดแย้งกัน ข้อความนั้นก็เท็จ การกล่าวเช่นนี้เท่ากับบอกว่า ค่าความจริงของข้อความประเภทแรกนี้ขึ้นอยู่กับ การเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้ตามหลักตรรกวิทยา ฉะนั้น เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินข้อความประเภทนี้ว่าจริงหรือไม่จึงใช้เกณฑ์ความสอดคล้องกันอย่างจำเป็นทางความคิด (coherence) ระหว่างมโนภาพ เมื่อกล่าวถึงการพิสูจน์ โดยปกติเราหมายถึงความถูกต้องในการอ้างเหตุผลในลักษณะที่ถ้าข้ออ้างทั้งหมดจริงแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่ข้อสรุปจะเป็นเท็จ

2. ข้อความที่เป็นเรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อความประเภทนี้เรารู้ได้โดยการสังเกตและการอนุมาน ค่าความจริงของมันจึงไม่ได้ถูกกำหนดด้วยความสอดคล้องกันอย่างจำเป็นทางความคิดระหว่างมโนภาพ แต่ถูกกำหนดด้วยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในโลกภายนอก เกณฑ์ตัดสินความจริงของข้อความประเภทนี้จึงต้องใช้เกณฑ์ ความตรงกัน (correspondence) ระหว่างมโนภาพของเรากับข้อเท็จจริงในโลกภายนอก สิ่งที่เขาตั้งใจพูดถึงคือสิ่งที่ยังไม่เกิดมากกว่าสิ่งที่กำลังเกิดและที่เราสังเกตเห็นได้โดยตรงนี้แสดงว่าเขายอมรับว่าเราไม่จำเป็นต้องสังเกตข้อเท็จจริงโดยตรง แต่อาจรู้ได้โดยอาศัย การอนุมาน จากสิ่งที่สังเกตเห็น การอนุมานหรือการสรุปในที่นี้มีลักษณะเป็นการสันนิษฐาน หรือการคาดหมาย ซึ่งต่างกับการสังเกตโดยตรงหรือการพิสูจน์คือเราปฏิเสธสิ่งที่เราสังเกตหรือรู้สึกโดยตรงไม่ได้ นอกจากนั้นเรายังแน่ใจไม่สงสัยด้วยว่าสิ่งหรือความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นจริง ๆ ในโลกตรงกับที่เรารู้สึก เช่นความรู้สึกโกรธ

เรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เป็นข้อความที่ต่างจาก “ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ” เพราะเราไม่สามารถที่จะพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ โดยทั่วไปคำว่า “ข้อเท็จจริง” หมายถึงสิ่งหรือคุณสมบัติที่มีอยู่หรือปรากฏให้เรารับรู้และสังเกตเห็นได้ แต่คำว่า “เรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริง” มิใช่ข้อเท็จจริงตามความหมายธรรมดาแต่จะหมายถึงสิ่งที่ยังไม่ปรากฏ เป็นสิ่งที่คาดหมายหรือสร้างขึ้นจากความทรงจำ และเชื่อแน่ว่ามันจะเป็นข้อเท็จจริงต่อไป ทั้งที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ามันจะต้องเป็นเช่นนั้นจริง ข้อความประเภทนี้ได้แก่ “พรุ่งนี้เข้าดวงอาทิตย์จะขึ้น” “น้ำย้อมไหลลงสู่ที่ต่ำ”

ความจริงของข้อความ

เกณฑ์ความตรงกันที่ใช้ตัดสินข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เราสังเกตได้โดยตรงคือข้อความที่ได้จากการสังเกตหรือรอบประทับเดี่ยวเพราะมีประสาทสัมผัสหรือการสังเกตความคิดภายใน

ในใจตัวเองเป็นพยานหลักฐานยืนยันได้โดยตรง การสังเกตโดยตรงนี้หมายรวมทั้งขณะนี้กำลังปรากฏ และอดีตที่เคยปรากฏและเราจำได้ ซึ่งเราไว้ใจความทรงจำของเรา

ดังนั้น ตามเกณฑ์นี้ "จริง" จึงมีความหมายเท่ากับ "รู้ว่าตรงกับข้อเท็จจริงโดยตรง" แต่เกณฑ์นี้เราจะนำไปใช้กับข้อเท็จจริงที่รู้โดยการอนุมานไม่ได้ เนื่องจากสิ่งที่เราอนุมานยังไม่ปรากฏ เราจึงไม่อาจสังเกตเห็นมันโดยตรง เราเพียงแต่คาดว่ามันจะเกิดขึ้นหรือปรากฏให้เราสังเกตได้ต่อไป

เกณฑ์ความตรงกันที่ใช้ตัดสินข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการอนุมาน "จริง" ที่เป็นเงื่อนไขจำเป็นของข้อความมีความหมายเท่ากับ "รู้ว่าตรงกับข้อเท็จจริงโดยอาศัยการอนุมานความเป็นสาเหตุและผล" โดยจะต้องพิจารณาว่าเมื่อเรากล่าวว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลเป็นความจริงนั้น เรามีเหตุผลหรือหลักฐานอะไรบ้างถ้าเหตุผลของเราหนักแน่นน่าเชื่อถือ เราก็สามารถกล่าวว่า "รู้" ข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการอนุมานเชิงสาเหตุได้ แต่ถ้าเหตุผลของเราไม่มีน้ำหนักหรือจริง ๆ แล้ว เราไม่มีเหตุผล ความจริงของข้อความประเภทนี้ที่เราคิดว่ามีก็จะปราศจากพื้นฐานทันที และเราไม่อาจกล่าวว่าเรา "รู้" มันได้

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล

ข้อความที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างโมโนภาพที่รู้ได้โดยตรงทันที นอกจากจะต้องมีความเป็นจริงของข้อความแล้วยังต้องใช้ความแน่ใจของเราว่ามันจริง แต่เราไม่มีมาตรการใดที่จะรองรับความสามารถในการอ้างเหตุผลพิสูจน์ของเราได้ว่ามันจะไม่มีทางผิดพลาด เนื่องจากการรู้ข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นเราไม่ได้สังเกตเห็นด้วยตนเองโดยตรง เช่น "ดวงอาทิตย์จะขึ้นพรุ่งนี้เช้า" "นมเป็นอาหารบำรุงกำลัง" จำเป็นต้องอาศัยการอนุมานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลเป็นหลัก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือขึ้นอยู่กับความจริงของความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เป็นพื้นฐานและความจริงของความสัมพันธ์ชนิดนี้จะเป็นหลักประกันความจริงของข้อความที่เราไม่เคยมีหรือยังไม่ได้สัมผัสกับมัน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลเป็นหัวใจในการศึกษาธรรมชาติของความรู้มนุษย์

กรณีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล เราสรุปว่าการมีอยู่ของสิ่งหนึ่งหรือการกระทำอย่างหนึ่งที่เรายังไม่รู้หรือมันยังไม่เกิดเป็นสาเหตุหรือผลของการที่สิ่งหนึ่งมีอยู่หรือการกระทำอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เป็นการสรุปจากหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และมีสถานะเป็นเพียงความคาดหมายหรือคาดคะเนจากสิ่งที่รับรู้ เป็นการยืนยันพันขอบเขตของผัสสะ จึงจัดเป็นการอ้างเหตุผลอย่างหนึ่ง สาเหตุที่ใช้กันทั่วไปจะเห็นว่ามีควมหมายได้ 2 ความหมาย คือ

1. ความหมายที่ไม่รวมถึงอนาคต “สาเหตุ” ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอีกสิ่งหนึ่ง เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับสิ่งหนึ่งเฉพาะในเวลาใดเวลาหนึ่งเฉพาะ

2. ความหมายที่รวมถึงอนาคต “สาเหตุ” ในที่นี้หมายถึงการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปรากฏการณ์ทางกายภาพต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบสม่ำเสมอ และมีรูปแบบเดิมคงที่ ไม่เฉพาะกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่รวมถึงทุกสิ่งที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกับทุกเวลารวมทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในอนาคตที่ยังไม่มาถึงด้วย ข้อความสากลทำนองนี้เช่น “ขนมปังเป็นอาหารบำรุงร่างกาย” “ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกทุกเช้า” “ถ้าเราปล่อยก้อนหินจากมือ มันจะตกลงสู่พื้น” ข้อความประเภทนี้มักถือกันว่าเป็นกฎธรรมชาติ

หลักการเกี่ยวกับสาเหตุที่ว่า “สิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีขึ้นเป็นครั้งแรกจำเป็นต้องมีสาเหตุ” เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการปรัชญา ก่อนสมัยของฮิวม์ ทุกคนเชื่อหลักการนี้โดยไม่มี การพิสูจน์ และคิดว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่สิ่งที่ไม่เคยเกิดหรือไม่เคยมีอยู่มาก่อนจะเกิดขึ้นเองโดยไม่มีสาเหตุทำให้มันเกิดหรือมีขึ้น นักปรัชญาโบราณคิดว่ามันเป็นข้อความที่เราจะได้โดยตรง จึงเป็นความจริงแน่นอนและไม่ต้องการการพิสูจน์ แต่ฮิวม์คิดว่าถ้าเราพิจารณาข้อความนี้โดยอาศัยคำนิยาม “ความรู้” ว่าคือความจริงตายตัวที่เกิดจากการนำมโนภาพมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งได้แก่ข้อความที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ

มโนภาพความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลจึงไม่ใช่การพิสูจน์หรือการอ้างเหตุผลที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ ตรงกันข้าม มันเป็นการอ้างเหตุผลที่ขึ้นกับประสบการณ์ และเป็นข้อความสังเคราะห์ ไม่ใช่ข้อความวิเคราะห์

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลเป็นการคาดคะเน แต่ก็เป็น การคาดคะเนจากอดีตที่มีลักษณะเป็นแบบเดียวกันตลอด ไม่เคยมีประสบการณ์แย้ง ฉะนั้นจึงดูมั่นคงแม้ว่าจะไม่มีสิ่งใดยืนยันความจริงของมันได้นอกจากสิ่งที่ประสบการณ์ให้ แต่ถ้าเราต้องการจัดว่ามันคือความน่าจะเป็น ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นการคาดหวังสิ่งที่เรา ยังไม่มีประสบการณ์จากสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วในอดีต หลักการของความน่าจะเป็นในที่นี้ก็ต้องอ้างความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นระเบียบสม่ำเสมอของธรรมชาติหรือ “อนาคตจะเหมือนกับอดีต” เป็นพื้นฐาน

ความหมายที่แท้จริงของสาเหตุและผลไม่ใช่ความบังเอิญ แต่จะต้องมีลักษณะที่มีความสัมพันธ์พิเศษต่อกัน เราจะอนุมานการมีอยู่ของสิ่งหนึ่งจากอีกสิ่งหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อสิ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างนั้นเสมอ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ทฤษฎีสัญญาวิทยาและทฤษฎีการเล่าเรื่องเป็นกรอบในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เอกสาร

ผู้วิจัยได้แบ่งเอกสารที่ใช้ในการวิจัยเป็น 2 ประเภทคือ

1. เอกสารหรือหนังสือรวบรวมธรรมเทศนาของหลวงพ่ocha โดยจะศึกษาธรรมเทศนาของหลวงพ่ochaจำนวน 43 หัวข้อ ซึ่งถือว่าเป็น 100% ของธรรมเทศนาของหลวงพ่ocha ที่กล่าวไว้ในหนังสือ แก้วมณีอีสาน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537:90)

2. เอกสารหรือหนังสือที่เขียนถึงชีวประวัติ ผลงาน วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha อย่างน้อยจำนวน 5 เล่ม

2. บุคคล

เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha และศึกษาถึงการยอมรับและนำวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha มาปฏิบัติในการสอนธรรมะของลูกศิษย์ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์จึงเป็นกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่ocha โดยตรง และในปัจจุบันได้เป็นเจ้าอาวาสสำนักสาขาของวัดหนองป่าพง จำนวนอย่างน้อย 15 รูป

วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ประเภทบุคคล

เนื่องจากหลวงพ่ocha สุภัทโทได้อาพาธตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 และมรณภาพปี พ.ศ. 2536 ดังนั้นลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่ocha สุภัทโทโดยตรงนั้นถึงแม้ว่าจะมีจำนวนไม่น้อย แต่ไม่เคยมีใครรวบรวมรายชื่อลูกศิษย์ของท่านเก็บไว้ นอกจากนั้นในปัจจุบันลูกศิษย์ของท่านแต่ละรูปก็ได้ออกไปเป็นเจ้าอาวาสวัดสาขาต่างๆ ของวัดหนองป่าพงทั้งในป่า หรือบนภูเขา

ตามจังหวัดต่างๆ ทั้งในภาคอีสาน ภาคกลางและต่างประเทศ บางท่าน ยังได้สึกออกจากความเป็นพระภิกษุ บางรูปชราภาพมาก บางรูปป่วย ดังนั้นการที่จะขอสัมภาษณ์นั้นจะต้องให้ผู้ที่เป็นลูกศิษย์ของท่านแนะนำต่อๆ กัน เนื่องจากมีข้อมูลค่อนข้างละเอียดชัดเจนกว่า

1. ใช้วิธีการ Snowball Sampling โดยเริ่มต้นจากการค้นหาชื่อลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุชชาจากหนังสือธรรมะของท่านแล้วให้ลูกศิษย์ท่านแนะนำต่อ

2. นอกจากจะใช้วิธี Snowball Sampling แล้วยังใช้วิธี Homogeneous Sampling ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างอีกด้วย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะต้องมีลักษณะเบื้องต้นคล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มตัวอย่างจะต้องเคยได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่อบุชชาโดยตรงก่อนที่ท่านจะอาพาธเท่านั้น

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องวิธีการถ่ายทอดธรรมะของพ่อบุชชา สุภโทภายใต้รอบทฤษฎีการเล่าเรื่อง และทฤษฎีสัญญาวิทยา นั้นมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ค้นหาหนังสือธรรมเทศนาของหลวงพ่อบุชชา สุภโทภายใต้ เพื่อใช้ในการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของท่านภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา

2. ค้นหาหนังสือเกี่ยวกับชีวประวัติของหลวงพ่อบุชชา รวมทั้งเรื่องราวต่างๆ ของท่านเพื่อใช้ในการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของท่านภายใต้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

3. คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อให้สัมภาษณ์โดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้วิธีการสอบถามเพื่อให้บอกต่อ (Snowball Sampling) ในการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ารับการสัมภาษณ์โดยมีกฎเกณฑ์การเลือกคือจะต้องเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่อบุชชาโดยตรง ซึ่งหมายถึงผู้ซึ่งเข้าไปบวชในวัดหนองป่าพงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497-2532 ซึ่งเป็นปีที่ท่านอาพาธ

4. เตรียมตารางการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการค้นคว้าจากหนังสือ (Textual Analysis) โดยตารางจะแบ่งออกเป็น 2 ตารางคือ ตารางที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีสัญญาวิทยา และตารางที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง

5. เตรียมคำถามซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยจะแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

5.1. ส่วนที่ถามเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชชา โดยเฉพาะวิธีการสอนโดยการเปรียบเทียบ

5.2. ส่วนที่ถามเกี่ยวกับหัวข้อธรรมะที่ท่านเน้น และวิธีการปฏิบัติของหลวงพ่อบุชา เพื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง

5.3. ส่วนที่ถามเกี่ยวกับการยอมรับเรื่องเล่าของหลวงพ่อบุชาและการปฏิบัติตามเรื่องที่หลวงพ่อบุชาเล่า

6. เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการเดินทางไปสัมภาษณ์เช่น แผนที่ หนังสือแนะนำจังหวัด เบอร์โทรศัพท์ติดต่อวัดและตำรวจทางหลวง เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์
2. แบบวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีสัญญาวิทยาและกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่อง
3. เครื่องบันทึกเทป
4. สมุดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากหัวข้อเรื่อง การศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท ภายใต้ทฤษฎีกระบวนการทัศน์ของการเล่าเรื่องและทฤษฎีสัญญาวิทยานั้นจะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการสร้างสรุปโดยไม่มีการสร้างสมมุติฐานไว้ก่อน แต่ใช้ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อสรุปผลที่จะเกิดขึ้น

การนำเสนอข้อมูล

ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ซึ่งผลของการวิเคราะห์จะนำมาจากข้อมูลประเภทเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับการเขียนรายงานการวิจัยจะอธิบายรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้กล่าวข้างต้น โดยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน

1. ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท ภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา
2. ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท ภายใต้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยในบทนี้ได้ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบทฤษฎีสัญญาวิทยาและทฤษฎีการเล่าเรื่อง ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Textual Analysis) และจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่ocha สุภัทโท โดยตรง โดยจำแนกผลการวิจัยทั้งหมดออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโทภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา จะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ

- 1.1 การถ่ายทอดธรรมะโดยใช้วัจนภาษา
- 1.2 การถ่ายทอดธรรมะโดยใช้อวัจนภาษา

ส่วนที่ 2 วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโทภายใต้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง จะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนคือ

- 2.1 โครงสร้างพื้นฐานของเรื่องเล่า
- 2.2. โครงสร้างหลักของเรื่องเล่า
- 2.3. ประเมินผลเรื่องเล่า

ส่วนที่ 1 วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโทภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา

จากปัญหานำวิจัยที่ว่า หลวงพ่ocha สุภัทโทมีวิธีการถ่ายทอดธรรมะอย่างไรนั้น จากการวิจัยพบว่า หลวงพ่ocha สุภัทโท ถ่ายทอดธรรมะโดยวิธีการพูดคำสั้นๆ ง่ายๆ และใช้สัญลักษณ์ในการอธิบายธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมให้ผู้ฟังเห็นเป็นรูปธรรมโดยการใช้วิธีการเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย โดยจะยกสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต มาเปรียบเทียบกับธรรมะ นอกจากนี้ท่านยังถ่ายทอดธรรมะโดยผ่านการปฏิบัติตนของท่านเอง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ปฏิบัติจุดศรัทธาและปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนาเพื่อให้ลูกศิษย์ดูเป็นตัวอย่าง และพิจารณาหาความหมายของธรรมะที่ท่านสอดแทรกไว้ใน การปฏิบัติ พร้อมกันกับการพูดและการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง หลวงพ่ocha ถ่ายทอดธรรมะโดยการให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามในสิ่งที่ท่านได้ปฏิบัติให้ดูแล้ว เพื่อให้ลูกศิษย์เข้าใจความหมายของธรรมะที่สอดแทรกอยู่ในการกระทำที่ด้วยตนเองด้วย

จากวิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญ โดยวิธีการพูดให้ฟัง ทำให้ดู และให้ปฏิบัติตามนี้ สามารถนำมาวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยาได้ โดยการแบ่งสารที่ท่านถ่ายทอดออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. **วจนภาษา** ซึ่งหมายถึงภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งในที่นี้หมายถึงวิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญโดยการพูดให้ฟัง
2. **อวจนภาษา** ซึ่งหมายถึง ภาษาท่าทาง ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงวิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญโดยการทำให้ดูและให้ปฏิบัติตาม

1. **วจนภาษา หรือวิธีการ พูดให้ฟัง** การวิเคราะห์วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญโดยการพูดให้ฟังนั้น จะแบ่งการวิเคราะห์ดังนี้

- 1.1. วิเคราะห์คำ
- 1.2. วิเคราะห์ประโยค

1.1. **วิเคราะห์คำ** ในการวิเคราะห์คำ หรือองค์ประกอบที่เล็กที่สุดของประโยคนั้นจากการวิจัยพบคำที่หลวงพ่อบุญใช้ในการถ่ายทอดธรรมชาติจะมีลักษณะดังนี้คือ

1.1.1. เป็นคำสั้นๆ ง่ายๆ จากการวิจัยพบว่าหลวงพ่อบุญ มักจะใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ ที่คนทั่วไปรู้จักอยู่แล้ว ไม่ต้องอาศัยการอธิบายความหมายของคำประกอบ เช่น

“ดูไม้ท่อนนี้สิ มันสั้นหรือยาว สมมุติว่า คุณอยากได้ไม้ที่ยาวกว่านี้ ไม้ท่อนนี้มันก็สั้น แต่ถ้าคุณอยากได้ไม้อันยาวกว่านี้ ไม้ท่อนนี้มันก็ยาว หมายความว่า ต้นหาของคุณต่างหากที่ทำให้มันสั้น มียาว มีดี มีซัว มีทุกข์ มีสุขขึ้นมา” (ทำให้สุดซุดให้ถึง, 2536 : 47)

จากประโยคตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คำที่ท่านใช้จะเป็นคำสั้นๆ เข้าใจง่าย เช่น ไม้ ท่อน สั้น ยาว คำเหล่านี้เป็นคำที่สั้นๆ ง่ายๆ ไม่มีความซับซ้อน อารมณ์ ไม่ใช่ภาษาที่สละสลวย ไม่ว่าใครก็สามารถเข้าใจได้

1.1.2. การหลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะทาง ถึงแม้ว่าภาษาธรรมะที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกมักจะเป็น คำบาลี สันสกฤต แต่เมื่อหลวงพ่อบุญต้องการจะถ่ายทอดธรรมะให้ลูกศิษย์ของท่านฟัง จากการวิจัยพบว่า ท่านจะไม่ใช้ คำบาลี สันสกฤตในการถ่ายทอด แต่จะใช้คำธรรมดาๆ ในบางครั้ง

จะใช้คำในภาษาท้องถิ่นภาคอีสาน ในกรณีที่จะต้องเทศน์ให้ญาติโยมในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดในภาคอีสานอื่นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อจะต้องยกคำบาลี สันสกฤตขึ้นมาในการถ่ายทอดธรรมะ ท่านก็จะอธิบายธรรมะข้อนั้นโดยการใช้คำธรรมดาก่อน แล้วจึงยกคำบาลี สันสกฤตขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงให้ลูกศิษย์รู้จักชื่ออย่างเป็นทางการของหัวข้อธรรมะ หัวข้อนั้นๆ ด้วยเช่น

หลวงพ่อบอกเล่าว่าพระพุทธเจ้าจึงว่า “อตตนา โจทยตตนา” จงเตือนตนด้วยตนเอง ให้เตือนตัวเจ้าของเองนี้ ไม่มีที่อื่น ถ้าเราเห็นด้วยตัวเราเองแล้วก็เหมือนกันหมดทุกคน เหมือนยาทัมใจ กับยาบวดหาย มันก็รักษาโรคปวดเหมือนกัน เพียงแต่ว่ามันเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนยี่ห้อเสียหน่อยเท่านั้น”

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าหลวงพ่อบอกเล่าอธิบายคำว่า “อตตนา โจทยตตนา” โดยใช้อธิบายสั้นๆ ว่า หมายถึง จงเตือนตนด้วยตนเองเนื่องจากเมื่อเราเห็นตัวเองแล้ว ก็จะเข้าใจคนอื่น เพราะคนจะมีธรรมชาติเหมือนกัน หลังจากรู้จักอธิบายเพิ่มโดยการยกตัวอย่างเปรียบเทียบการเหมือนกัน โดยธรรมชาติของมนุษย์ กับยาทัมใจและยาบวดหายซึ่ง เป็นยาแก้ปวดเหมือนกัน ต่างกันตรงการบรรจุห่อ ชื่อยี่ห้อ และองค์ประกอบภายนอกอื่นๆ เท่านั้น

1.2. วิเคราะห์ประโยค จากการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ประโยคที่หลวงพ่อบอกใช้ในการถ่ายทอดธรรมะมีดังนี้

1.2.1. ประโยคบอกเล่า เช่น “โยมไปทำความดี ก็เหมือนอยากได้บ้านสวยๆ จะปลูกบ้านแต่ไม่ปราบที่เสียก่อน เดี่ยวบ้านมันก็จะพังเท่านั้นเอง”(อาจารย์ชา สุภัทโท, 2536 : 57) จากตัวอย่างนี้ท่านต้องการจะสอนให้ละบาปก่อนที่จะบำเพ็ญบุญ

1.2.2. ประโยคคำถาม ซึ่งมีลักษณะเดียวกับปริศนาธรรม คือ เป็นประโยคคำถามที่ทิ้งท้ายไว้ให้ผู้ฟังคิด พิจารณาต่อเอง โดยจะยกเหตุการณ์ขึ้นมา พร้อมกับเปรียบเทียบหัวข้อธรรมะที่ท่านต้องการจะสอนเพื่อให้เกิดการจินตนาการเป็นรูปธรรมเพื่อช่วยประกอบการคิดพิจารณาถึงหัวข้อธรรมะที่ท่านสอดแทรกอยู่ แต่ท่านจะไม่สอนโดยวิธีการบอกเป็นประโยชนบอกเล่าโดยตรงแต่ท่านจะทิ้งท้ายให้ลูกศิษย์ของท่านคิดหาคำตอบด้วยตัวเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจขึ้นภายในใจของตนหรือที่เรียกว่า “ปัจเจกตั้ง” ด้วย เช่น

“มีพระฝรั่งรูปหนึ่งชื่อเจอรี่ปอกหลวงพ่อบอกว่า เวลาปฏิบัติมักจะไม่ค่อยสงบเพราะคิดถึงคู่รัก หลวงพ่อบอกเลยสอนว่า ไปเอาขวดมาขวดหนึ่ง แล้วส่งไปให้คู่รักผายลมใส่ขวดแล้วส่งกลับมา ดูซิว่าหอมไหม”(พระอาจารย์สุบิน อุตตโม, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2543)

สาเหตุที่หลวงพ่อบอกให้ท่านเจอรีไปเอาขวดมาแล้วส่งไปให้คู่รักผายลมใส่ขวดมาแล้วให้ดื่มมัน เนื่องจากหลวงพ่อบอกว่าจะสอนให้ท่านเจอรีพิจารณาเรื่องของรูป นั้นไม่เพียง หรือ อนิจจัง คือความไม่แน่นอน สิ่งทั้งหลายทั้งปวงบนโลกนี้ย่อมมีเกิด ดำรงอยู่ และเสื่อมสลายไป ดังนั้นสตรีถึงแม้ว่าจะมีความสวยงามเพียงใด วันหนึ่งสภาพร่างกายก็จะต้องเสื่อมโทรมและตายเป็นซากกระดูกไปในที่สุด ซึ่งท่านเปรียบเทียบผายลมนั้นเป็นเหมือนกับสภาวะทางธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งจะต้องเสื่อมสลายไป ไม่มีสิ่งใดคงทนสวยงามอยู่ได้ตลอดไป

ไม่ว่าท่านจะใช้รูปประโยคแบบใดก็ตาม ประโยคที่ท่านใช้ส่วนใหญ่จะเป็นประโยคความรวมซึ่งแสดงความเป็นเหตุเป็นผล หมายถึง การนำประโยคมากกว่า 1 ประโยคมาต่อกันโดยใช้คำสันธานเชื่อมประโยค ซึ่งสันธานที่ใช้นั้นเป็นสันธานที่ใช้เชื่อมประโยคที่เป็นเหตุและเป็นผล เช่น "บางคนต้องการมาปฏิบัติ เพื่อเอาความสุขเฉยๆ สุขมันจะมาจากไหนก่อน อะไรเป็นเหตุมัน สุขทั้งหลายนั้นนะ มันต้องมีทุกข์มาก่อนมันจึงจะมีสุข เราทำทุกสิ่งทำงานก่อนจึงได้เงินมาซื้อกินมิใช่หรือ ทำนาก่อนจึงจะได้กินข้าว มันต้องผ่านความทุกข์มาก่อนทั้งนั้นแหละ" (อุปลมณี, 2536 : 276)

จากประโยคตัวอย่างเห็นได้ว่า ประโยคที่ท่านใช้เป็นประโยคความรวม คือมีประโยคความเดียวมากกว่าหนึ่งประโยคมาต่อกัน โดยมีสันธานแสดงความเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมประโยควิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

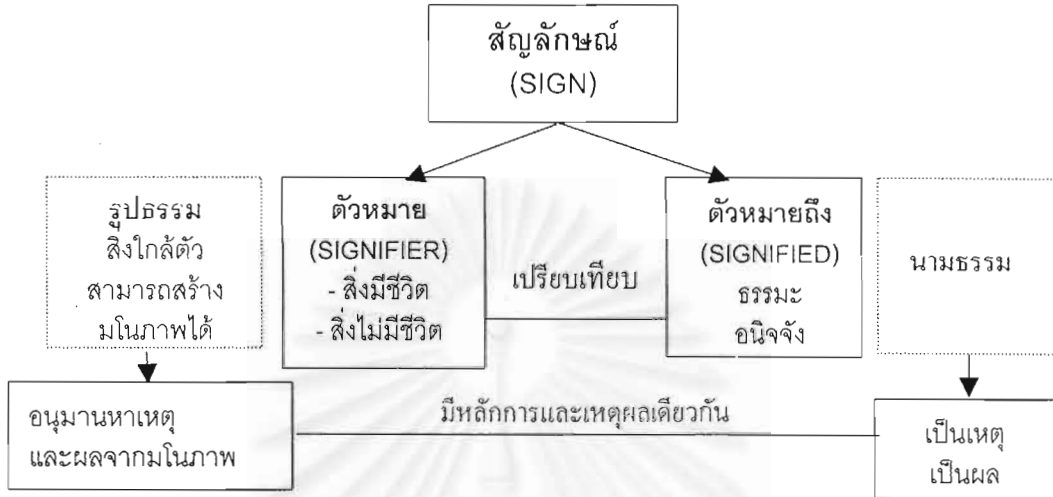
ประโยคเหตุ	สันธาน	ประโยคผล
คนต้องมีทุกข์ก่อน	จึง	มีสุข
คนต้องทำงานก่อน	จึงจะ	ได้เงิน
คนต้องทำนาก่อน	จึงจะ	ได้กินข้าว

จากการวิจัยพบว่าประโยคความรวมที่หลวงพ่อบอก ใช้ในการถ่ายทอดธรรมะ ไม่ว่าจะประโยคบอกเล่า หรือประโยคคำถาม จะเป็นประโยคที่มีการนำการอุปมา อุปไมยเข้ามาใช้ด้วยเสมอ

1.2.3. ประโยคเปรียบเทียบ จากการวิจัยพบว่าการใช้ภาษาพูดให้ฟังของท่านโดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ภาษาสัญลักษณ์ในลักษณะของการเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมย (Metaphor) โดยการใช้ลักษณะร่วมของ ของสองสิ่ง ซึ่งสิ่งแรกเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้จักรู้ความหมายอยู่แล้ว มาเปรียบกับสิ่งที่สองที่คนยังไม่รู้จักดี โดยอาศัยตัวแรก คนก็จะรู้จักความหมายของตัวที่สองมากขึ้น ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

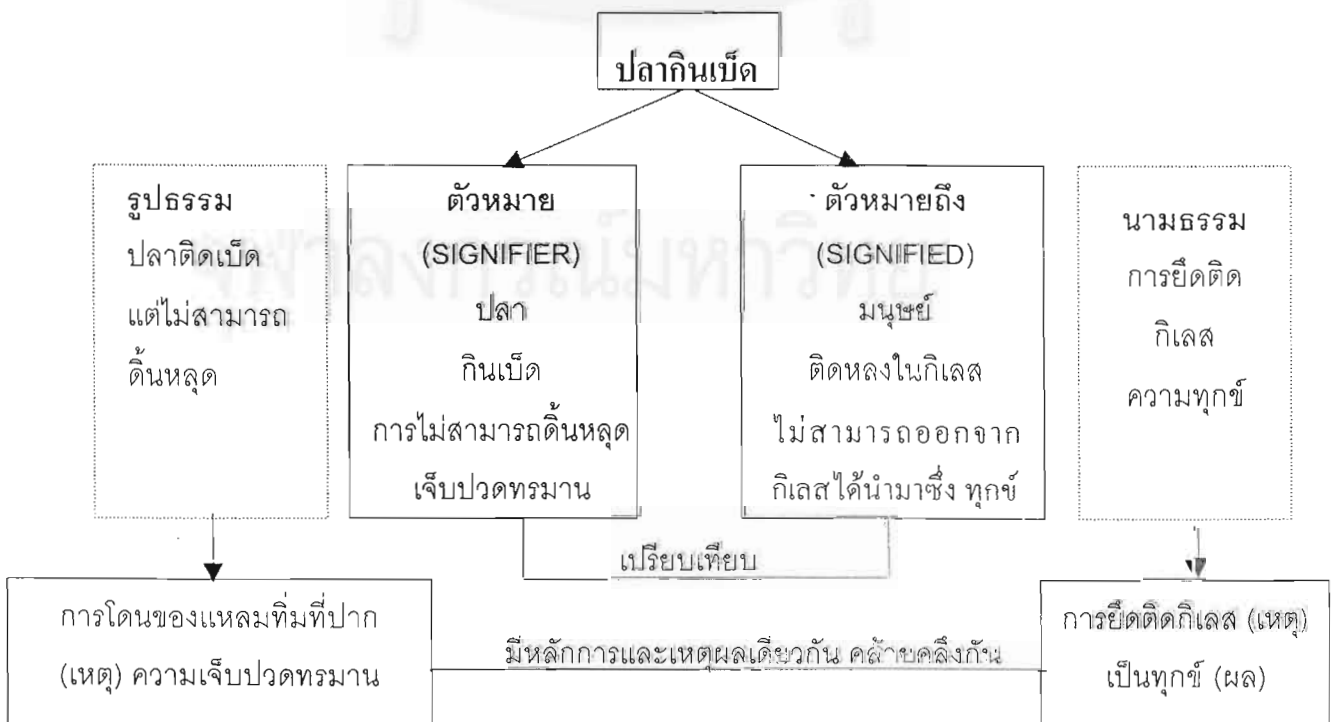

แผนภูมิ 1 การสร้างสัญลักษณ์โดยการใช้วจนภาษาในการถ่ายทอดธรรมชาติของ หลวงพ่อชา สุภัทโท

จากการถ่ายทอดธรรมชาติวิธีนี้ ผู้รับสารจะต้องตีความโดยนัยของตัวหมายถึง (signified) ซึ่งตัวหมายถึงในที่นี้หมายถึงคือธรรมะซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรม จากตัวหมาย (signifier) คือสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้รับการถ่ายทอดรู้จักความหมายดีอยู่แล้ว และเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการจินตนาการรูปธรรมและนำไปสู่ความเข้าใจในธรรมะได้ เช่น

แผนภูมิที่ 2 ตัวอย่างการสร้างสัญลักษณ์โดยการเปรียบเทียบในการถ่ายทอดธรรมชาติของ หลวงพ่อชา สุภัทโท

ตัวอย่างที่ 1 หลวงพ่อชา เปรียบเทียบการที่มนุษย์เข้าไปยึดติดกับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง จะทำให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างที่ไม่สามารถหลุดพ้นได้ เหมือน ปลากินเบ็ด ถ้าผู้รับการสอนไม่นำคำว่าปลากินเบ็ดมาตีความ ก็จะไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่หลวงพ่ชาเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนได้ดังนี้

ปลากินเบ็ด ซึ่งเป็นตัวหมาย ใช้การวิเคราะห์โดยอรรถ หมายถึง ปลา ซึ่งเป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง กินอาหารที่ติดอยู่ที่ขอปลายเบ็ดตกปลา ทำให้ขอเกี่ยวปากปลา

ปลากินเบ็ด ซึ่งเป็นตัวหมาย ใช้การวิเคราะห์โดยนัย ซึ่งหมายถึง การติดกับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส โดยที่ไม่สามารถดิ้นหลุดได้

การที่จะเข้าใจความเปรียบนี้ ลูกศิษย์ของท่านจะต้องอนุมานสาเหตุและผลของเรื่อง “ปลากินเบ็ด” ก่อนว่า เมื่อปลากินเบ็ด (เป็นเหตุ) นำมาการเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส (เป็นผล) เหมือน การโดนของแหลมทิ่ม (เป็นเหตุ) นำมาซึ่งความเจ็บปวด (เป็นผล) เมื่ออนุมานสาเหตุและผลได้แล้ว ก็จะเข้าใจคำว่าปลากินเบ็ดจากการตีความโดยนัย และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับตัวหมายถึง ซึ่งคืออรรถมะเรื่อง การยึดติดกับกิเลส (เครื่องทำให้ใจเศร้าหมอง) ตัณหา (ความทะยานอยาก) กามราคะ (ความใคร่) ได้ เนื่องจากมีหลักการและเหตุผลเดียวกันคือ เมื่อมนุษย์หลงไปกับอารมณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน นั้น จะทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์

ตัวอย่างที่ 2 การที่ท่านจะสอนเรื่องการทำสมาธิโดยการกำหนดลมหายใจ หลวงพ่ชาท่านเปรียบเทียบกับการตีบจักร ว่า

“บัดนี้เราจะทำสมาธิ ก็ตั้งใจ ให้เอาความรู้สึกกำหนดอยู่กับลมหายใจ ถ้าหากว่าเราหายใจสั้นเกินไป หรือยาวเกินไปก็ไม่พอดี ไม่ได้สัดส่วนกัน ไม่เกิดความสงบ เหมือนกันกับเราเย็บจักร ผู้เย็บจักรมีมือมีเท้า เราต้องตีบจักรเปล่าดูก่อน ให้รู้จักให้คล้องกับเท้าของเราเสียก่อน จึงเอาผ้ามาเย็บ”

การเย็บจักรเปล่า ซึ่งเป็นตัวหมาย ตีความโดยอรรถ หมายถึง การใช้มือหมุนแกนและใช้เท้าเหยียบแป้นเหมือนการเย็บจริงแต่ไม่ใส่ผ้า

การเขียนจักรเปลา่ ดีความด้วยหมายโดยนัยหมายถึง การลองมือหมุนและใช้เท้าเหยียบเหมือน การเขียนจริง เพื่อหาจังหวะดีจักรที่เหมาะสมของการใส่ผ้า เพื่อให้เมื่อใส่ผ้าแล้ว จะยึดคล่องกับเท้า และดีจักรได้ตามจังหวะที่เหมาะสม

การที่จะเข้าใจความเปรียบนี้ ลูกศิษย์ของท่านจะต้องอนุมานหาสาเหตุและผลของการดีจักร เปลา่ก่อน คือ การดีจักรเปลา่ (เป็นเหตุ) นำมาซึ่งความคุ้นเคยกับจังหวะที่เหมาะสมเป็นธรรมชาติของตนในการหมุนแกนและเหยียบที่เหยียบ (เป็นผล) เมื่อเข้าใจเหตุและผลดังนี้ ลูกศิษย์ของท่านก็จะนำไปเชื่อมโยง กับตัวหมายถึง (ธรรมะ) ซึ่งมีเหตุและผลคล้ายคลึงกัน คือการลองกำหนดลมหายใจ ลองหายใจสั้น ๆ หายใจยาว ๆ (เป็นเหตุ) นำมาซึ่งการรู้จักจังหวะการหายใจเข้าและหายใจออกของตนเอง (เป็นผล)

เมื่อนำการเขียนจักรเปลา่ซึ่งเป็นตัวหมายโดยดีความหมายโดยนัยที่ได้อนุมานหาเหตุและผล แล้วมาเปรียบกับธรรมะก็จะได้ตัวหมายถึงในแง่ของธรรมะก็คือ การดีจักรเปลา่ก่อนการเขียนเส้น คือการทดลองดีจักรเพื่อหาจังหวะของการหมุนแกนกับจังหวะของการเหยียบที่เหยียบที่เหมาะสมเป็นธรรมชาติก่อนการเขียนจริง เหมือนกับการสอนนั่งสมาธิโดยการกำหนดลมหายใจเข้าออกนั้นจะต้องทดลองหายใจเข้า ออก สั้นบ้าง ยาวบ้างเพื่อหาจังหวะที่เป็นธรรมชาติเหมาะสมกับเราที่สุดก่อนที่จะนั่งสมาธิ

ตามทฤษฎีสัญญาวิทยาหลวงพ่อบุญพาท่านใช้วิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการยกตัวอย่างเปรียบเทียบธรรมะกับสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวมนุษย์ ดังที่พระอาจารย์คุณกล่าวไว้ว่า "ท่านสอนโดยใช้ภาษาง่ายๆ เปรียบเทียบธรรมะกับสิ่งใกล้ตัวและสิ่งที่เป็นธรรมชาติที่เห็นอยู่" (พระอาจารย์คุณ อัครมโม, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543) และจากที่พระอาจารย์เอนก ยสทินโน (สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543) กล่าวว่า "นี่คือวิธีการที่หลวงพ่อบุญพาสอน คือ สอนหลักธรรมะ โดยยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่คนเคยประสบมาซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น ลึกซึ้งขึ้น เนื่องจากธรรมะเป็นเรื่องละเอียด ยากที่จะเข้าใจได้ หลวงพ่อบุญพาจะยกตัวอย่างง่ายๆ สอนให้เข้าใจได้ง่ายๆ" เพื่อให้ผู้รับสารสามารถสร้างมโนภาพในใจเกี่ยวกับเรื่องที่น่ามาเปรียบเทียบและเข้าใจความคิดหลักของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ เมื่อผู้รับการถ่ายทอดเข้าใจในความคิดหลักแล้วก็จะนำความคิดหลักนั้นมาเชื่อมโยงกับธรรมะ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่แท้จริง

จากการวิจัยค้นพบว่าในการเปรียบเทียบธรรมะให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดเข้าใจนั้น หลวงพ่อบุญพาจะยกตัวอย่างเปรียบเทียบหัวข้อธรรมะกับสิ่งต่างๆ โดยแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภท ดังนี้

ก. สิ่งมีชีวิต	มนุษย์ สัตว์ พืช	อาชีพ การกระทำต่างๆ เช่น การตกปลา การสีไฟ ลักษณะของสัตว์ ลักษณะเฉพาะของสัตว์ การกระทำต่างๆ เช่น แมงมุมชักใย ลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นต้นไม้ ผลไม้ ปรัชญาการณทางธรรมชาติของต้นไม้ ดอกไม้ ใบไม้
ข. สิ่งไม่มีชีวิต	สิ่งของ ปรัชญาการณทางธรรมชาติ	ลักษณะของสิ่งของนั้น การเกิดขึ้น มีอยู่ และดำเนินไปของปรัชญาการณทางธรรมชาติ

ก. สิ่งมีชีวิตเช่น มนุษย์ สัตว์และพืช

1. มนุษย์ การเปรียบกับมนุษย์ของหลวงพ่อกาจะแบ่งเป็นลักษณะของมนุษย์และอาชีพ หรือกิจกรรมของมนุษย์ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ลักษณะของมนุษย์ "แต่ความเป็นจริงแล้ว ตัวทุกขนั้นแหละ คือตัวสังขารมแท้ๆ แต่เราก็อ้อมอันนี้เสีย ไม่อยากจะดูทุกข หรืออย่างที่คนแก่ๆ เราก็ไม่อยากจะดู อยากจะดูแต่คนหนุ่ม" (หลวงพ่อกา สุภัทโท, ไม้ระบุรีที่พิมพ์ : 15) หลวงพ่อกา เปรียบคนแก่ซึ่งมีลักษณะของคนทีเนื้อหนัง เหี่ยวยุ่น สภาพร่างกายทรุดโทรม ไม่น่าดู กับความทุกขที่คนโดยทั่วไปแล้วไม่ชอบ ไม่มีใครชอบความทุกข ชอบแต่คนหนุ่มซึ่งเปรียบกับคนหนุ่ม ซึ่งมีลักษณะผิวพรรณเต่งตึง สดใส นามอง ทำให้บางครั้งมนุษย์มักจะมองข้ามความทุกขและไม่ยกความทุกขนั้นมาพิจารณาเหตุของทุกข เพื่อเกิดการดับทุกขต่อไป

ตัวอย่างที่ 2 อาชีพหรือกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เช่น "เหมือนอย่างครูชู้ เกิดมาครั้งแรกไม่เป็นครูหรือ เป็นนายชู้ ต่อมาเรียนวิชาของครู สอบได้ไปบวชเป็นครู ก็เรียกว่าเป็นครูชู้ แม้ครูชู้จะตายไปแล้ว วิชาของครูชู้ก็ยังมีอยู่ ไม่หายไปไหน ใครจะไปเรียนวิชาครูไปสอบได้ก็ได้เป็นครูอยู่ วิชาครูนั้นยังอยู่เป็นสังขารยังมีในโลก เหมือนสังขารที่ทำให้พระองค์เป็นพระพุทธเจ้า"(หลวงพ่อกา สุภัทโท, ไม้ระบุรีที่พิมพ์ : 139)

จากตัวอย่างนี้ หลวงพ่อชาท่านสอนเรื่องธรรมะ คือ ธรรมชาติ โดยยกอาชีพรูมาเปรียบเทียบกับพระพุทธเจ้า และวิชาความรู้ที่ครูสอนนักเรียนนั้นเป็นพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีอยู่แล้วในธรรมชาติ ไม่ว่าครูจะตายไปแล้วหรือพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว แต่วิชาของครูหรือธรรมของพระพุทธเจ้าก็ยังอยู่ไม่ได้ตายไปพร้อมกับครูหรือพระพุทธเจ้าด้วย ดังนั้นถ้ามีใครสอบวิชาครูได้หรือถ้ามีใครปฏิบัติธรรมได้จนถึงขั้นสงบระงับ ก็สามารถมาเป็นครูได้เช่นกัน หรือมาเป็นพระพุทธเจ้าก็ได้เช่นกัน

2. สัตว์ การเปรียบกับกับสัตว์ของหลวงพ่อนั้นจากการวิจัยพบว่าท่านจะเน้นในเรื่องของพฤติกรรมของสัตว์ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 แมงกูดจี้ "ครั้งหนึ่งมีคนไปถามท่านว่า เขาว่าหลวงพ่เป็นพระอรหันต์ เป็นจริงเหาะได้หรือเปล่า หลวงพ่อตอบว่าเรื่องเหาะเรื่องบินนี้ไม่สำคัญหรอก แมงกูดจี้มันก็บินได้" (อุปลมณี, 2536 : 103)

จากตัวอย่างข้างต้น ท่านจะสอนว่าอย่าไปให้ความสำคัญกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหารย์

ตัวอย่างที่ 2 แมงมุม "ได้ไปเห็นแมงมุมเป็นตัวอย่าง แมงมุมทำรังของมันเหมือนชายมันสานข่ายไปซึ่งไว้ตามช่องต่างๆ เราไปนั่งพิจารณาดูมันทำข่ายซึ่ง ไว้เหมือนจอหนัง เสร็จแล้วมันก็เก็บตัวมันเองเงยบอยู่ตรงกลางข่ายไม่วิ่งไปไหน พอมีแมลงวันหรือแมลงอื่นๆ บินผ่านข่ายของมัน พอถูกข่ายเท่านั้น ข่ายก็สะเทือน พอข่ายสะเทือนปุ๊บ มันก็วิ่งออกจากรังทันที ไปจับแมลงไว้เป็นอาหาร เสร็จแล้วมันก็เก็บตัวมันไว้ที่กลางข่ายตามเดิม...ไม่ให้ใครเห็นทุกทีไป พอได้เห็นแมงมุมทำอย่างนั้นเราก็มีปัญญาแล้ว" (หลวงพ่ชา สุภัทโท, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 66)

จากตัวอย่างนี้ หลวงพ่ชาสอนให้มีสติเพื่อพิจารณารูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส (อายตนะภายนอก) ซึ่งมากระทบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย (อายตนะภายใน) เมื่ออายตนะภายนอกมากระทบกับอายตนะภายใน จะต้องมึสติเพื่อรู้ทันอารมณ์ต่างๆ ที่มากระทบเพื่อนำมาพิจารณา ว่าอารมณ์เหล่านั้นเป็นของไม่แน่ จนทำให้ปล่อยวางในที่สุด โดยท่านเปรียบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้ มีใจอยู่ตรงกลาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย แฉ่พังพานออกไป เหมือนใยแมงมุม ที่ถักทอเป็นรัง อารมณ์นั้นเหมือนแมลงต่างๆ พอรูปมาก็มาถึงตา เสียงมาก็มาถึงหู กลิ่นมาถึงจมูก รสมาก็มาถึงลิ้น โผฐัพพะหรือสัมผัสก็มาถึงกาย ใจเป็นผู้รู้จัก มันก็สะเทือนถึงใจ เท่านั้นเกิดปัญญาแล้ว

ตัวอย่างที่ 3 หม่าบ่า "แต่ก่อนเป็นพระอุรังค์ อุรังค์ไปแล้วก็ไม่สบาย ภาวนาไป พิจารณาไป ทำอย่างไรจึงจะสบายหนอ พิจารณาอยู่อย่างนี้ อยู่มากคนก็ไม่สบาย อยู่อากาศเย็นก็ไม่สบาย อากาศร้อนก็ไม่สบาย เพราะอะไรหนอ ไม่เห็นเสียแล้ว ทำไมมันจึงไม่สบาย ก็เพราะมันเป็นมิจฉาทฐิ หรือความเห็นผิด เพราะตัวเรานี้ ยังยึดธรรมอันมีพิษอยู่นั่นเอง ไปอยู่ที่ไหน ก็ไม่สบาย ว่าตรงนั้นไม่ติดตรงนี้ไม่ติดอยู่เรื่อยไป มันไปให้โทษคนอื่นเขา มันไปให้โทษอากาศ มันไปให้โทษความร้อน มันไปให้โทษความเย็น มันไปให้โทษสารพัดอย่าง เหมือนกับหม่าบ่า หม่าบ่า มันเห็นอะไรมันก็กัด เพราะมันเป็นบ้า เป็นเช่นนี้แหละ" (หลวงพ่อบุชชา สุภัทโท, ไม้ระบูนี่ที่พิมพ์ : 143)

จากตัวอย่างนี้ หลวงพ่อบุชชาท่านเปรียบมิจฉาทฐิ (ความเห็นผิด) ซึ่งเป็นอุปสรรคในการภาวนาว่าเป็น หม่าบ่า เพราะเมื่อมนุษย์มีความทุกข์ มักจะไม่ค่อยมีสติย้อนกลับมาพิจารณาที่ตัวเอง ส่วนใหญ่แล้วจะมองออกไปข้างนอกตัวเอง เช่น การไปอยู่ที่ที่ลำบากแล้วเป็นทุกข์ ก็จะโทษสถานที่ หรือเมื่ออากาศร้อนเป็นทุกข์ ก็ไปโทษอากาศร้อน เทียบโทษใครต่อใคร เหมือนหม่าบ่าที่กัดคนไม่เลือก แต่ถ้ามีความเห็นถูก รู้จักการพิจารณาเข้ามาหาตนเองแล้วจะพบว่า เมื่ออากาศร้อน ไม่ใช่อากาศร้อน สิ่งที่ร้อนคือใจของเรา แต่ถ้าเรารู้จักการพิจารณาแล้ว เราก็จะรู้ว่าทุกสิ่งไม่แน่ ก็จะเกิดการปล่อยวาง เมื่อมีอะไรมากระทบจึงไม่มีอารมณ์ฉุนเฉียวรำคาญเป็นทุกข์

3. พืช จากการวิจัยพบว่าหลวงพ่อบุชชามักจะเปรียบเทียบกับลักษณะทางธรรมชาติของพืช โดยจะเปรียบเทียบทั้งใบ ดอก ผล เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ใบไม้ "พูดถึงจิตของเราแล้ว มันมีความสงบอยู่เฉยๆ มีความสงบนิ่ง เหมือนกับใบไม้ที่ไม่มีลมพัดก็อยู่เฉยๆ ถ้ามีลมมาพัดก็กวัดแกว่ง เป็นเพราะลมมาพัดและก็เป็นเพราะอารมณ์ มันหลงอารมณ์ ถ้าจิตไม่หลงอารมณ์แล้ว จิตก็ไม่กวัดแกว่ง ถ้ารู้เท่าอารมณ์แล้วมันก็เฉย เรียกว่า ปกติของจิตเป็นอย่างนั้น ที่เรามาปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้ก็เพื่อให้เห็นจิตเดิม" (หลวงพ่อบุชชา สุภัทโท, ไม้ระบูนี่ที่พิมพ์ : 25)

หลวงพ่อบุชชาเปรียบ ใบไม้ เหมือนจิตมนุษย์ ซึ่งจิตมนุษย์แต่เดิมนั้นเป็นสิ่งบริสุทธิ์สงบนิ่ง แต่เมื่อมีลมพัด ซึ่งท่านเปรียบเหมือนกับอารมณ์ ทำให้ใบไม้ปลิว หมายถึง การที่อารมณ์มาทำให้จิตหวั่นไหวไปตามอารมณ์นั้นถ้าเราขาดสติจิตก็จะเป็นสุขเป็นทุกข์ไปตามอารมณ์ ถ้าจิตไม่หลงไปตามอารมณ์นั้น เพราะตระหนักดีว่า อารมณ์เหล่านั้นมันไม่แน่ จิตก็จะนิ่ง ไม่สุขไม่ทุกข์ เหมือนใบไม้ถ้าไม่ไหวไปตามลมก็จะอยู่นิ่ง

ตัวอย่างที่ 2 ผลไม้ "บางครั้งต้นผลไม้ อย่างต้นมะม่วงเป็นดอกออกมาแล้ว บางที่ถูกลมพัด มันก็หล่นลงแต่ยังเป็นดอก อย่างนั้นก็มี บางซ่อเป็นลูกเล็กๆ ลมก็มาพัดไป หล่นทิ้งไปก็มี บางซ่อยังไม่ได้เป็นลูกเป็นดอกเท่านั้น ก็หักไปก็มี...แม้กับบวชเราก็เหมือนกัน บางที่ยังไม่ทันได้บวชเลย ยังเป็นเพียงผ้าขาว หรือนักบวชหนุ่มขาวอยู่ ก็พาผ้าขาววิ่งหนีไปก็มี บางคนโกนผมเท่านั้น ยังไม่ได้บวชขาวด้วยซ้ำ ก็หนีไปก่อนแล้วก็มี บางคนก็อยู่ได้สามสี่เดือนก็หนีไป บางคนอยู่ถึงบวชเป็นเณรเป็นพระ ได้พรรษา สองพรรษา ก็สึกไปก็มี หรือสึกห้าพรรษาแล้วก็สึกไปก็มี เหมือนกับผลไม้เอาแน่นอนไม่ได้ ดอกไม้ผลไม้ถูกลมพัดตกลงไปเลยไม่ได้สุก จิตใจคนเราก็เหมือนกัน พอถูกอารมณ์มาพัดไป ดิ่งไปก็ตกไปเหมือนกับผลไม้" (หลวงพ่อบุช สุภัทโท, ไร่พระบรู๊พีที่พิมพ์ : 17)

ท่านเจ้าคุณมงคลกิตติธาดา (สัมภาชนัน, 13 มีนาคม 2543) เล่าว่าหลวงพ่อบุชท่านเปรียบลูกศิษย์ของท่านกับมะม่วงดังนี้ "ลูกศิษย์ของท่านก็มีเส้นทางเดินต่างกัน เปรียบเป็นมะม่วง ไม่อาจสุกทั้งต้นได้ มันก็ต้องมีทั้งดีและไม่ดี บ้างก็ร่วงหล่นไปบ้าง"

ตัวอย่างทั้งสองนี้เป็นตัวอย่างที่หลวงพ่อบุชยกเพื่อเปรียบเทียบ ธรรมชาติในเรื่องราวของอนิจจัง ความไม่แน่นอน กับความไม่แน่นอนของการเจริญเติบโตของมะม่วง

ข. สิ่งไม่มีชีวิต จากการวิจัยพบว่า นอกจากสิ่งมีชีวิตแล้วหลวงพ่อบุชยังยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตด้วย ซึ่งสิ่งไม่มีชีวิตที่หลวงพ่อบุชมักจะยกขึ้นมาเปรียบเทียบจะแบ่งเป็นสิ่งของต่างๆ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็รเครื่องครัว เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ถ้วย หม้อ "ธรรมชาติหรือธรรมดาว่ามันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น เกิดมาแล้วก็เปลี่ยนไปแปรไปแล้วดับไปเป็นธรรมดา จะเป็นตัวสุกก็เหมือนกัน จะเป็นตัวทุกขก็เหมือนกัน อย่างวัตถุที่เราปั้นขึ้น เช่น ถ้วย หม้อต่างๆ ทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อถูกปั้นขึ้นมา ก็เกิดจากเหตุปัจจัย คือ ความปรุงแต่งของเราขึ้นมา ครั้นได้ใช้ไป มันก็เก่าไป แตกไป สลายไป มลายไปได้ เพราะเป็นธรรมดาของมัน ต้นไม้ ภูเขา เทาว์ลย์ต่างๆ ก็เหมือนกัน ตลอดจนมนุษย์สัตว์เดรัจฉานก็เหมือนกัน มีความเกิดขึ้นเป็นเบื้องต้น มีความแปรไปเป็นธรรมดาเช่นนั้น" (หลวงพ่อบุช สุภัทโท, ไร่พระบรู๊พีที่พิมพ์ : 109)

จากตัวอย่างนี้ หลวงพ่อบุช ต้องการจะอธิบายธรรมชาติในเรื่องราวของอนิจจัง (ความเที่ยงแท้แน่นอน) เพื่อให้เกิดการปล่อยวางอุปาทาน (การยึดมั่น ถือมั่น) โดยการเปรียบเทียบการเกิด คงอยู่และดับไปของสรรพสิ่ง กับ การเกิดของถ้วย หม้อ การคงอยู่ และเสื่อมสลายไปในที่สุด

อีกตัวอย่างที่สอดคล้องกันในเรื่องของการสอนเรื่องอนิจจัง ทุกขัง อวัตตาคือ “เวลาต้มน้ำ หลวงพ่อชอบพูดว่า นี่กำลังต้มน้ำจากแก้วแตก” หมายความว่า ในปัจจุบันแก้วยังอยู่ในสถานะของการ ดำรงอยู่ แล้วในวันหนึ่งข้างหน้ามันก็จะแตกสลาย หรือเสื่อมไปในที่สุด เพราะการเกิดขึ้น ดำรงอยู่และ แตกสลายไปนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดกับสรรพสิ่งทั้งหลายอยู่แล้ว ถ้าเรามีสติพิจารณาถึงความไม่แน่ หรืออนิจจัง เราก็จะเข้าใจและไม่เป็นทุกข์”(พระอาจารย์โสภณ อุปาโส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 2 บำ “เรื่องธรรมชาติทุกอย่างมันเป็นไปตามเรื่องของมัน ไม่ได้เป็นอะไร เหมือน กันกับโรคในร่างกายเรานี้ เป็นเจ็บเป็นไข้หวัดเป็นไอ เป็นโรคนั้นโรคนี้ ก็เป็นในร่างกายของเรา ความ เป็นจริง คนเราก็หวงแหนกายของเราจนเกินขอบเขตเหมือนกัน ก่อนที่มันจะหวงแหนก็เนื่องมาจาก ความเห็นผิด มันจึงปล่อยไม่ได้ อย่างศาลาที่เราอยู่เดี๋ยวนี้ เราสร้างมันขึ้นเป็นศาลาของเรา จึงเหลนมัน ก็มาอยู่ จึงจกมันก็มาอยู่ หนูนันก็มาอยู่ เราก็เบียดเบียนแต่มัน เพราะเราเห็นว่าศาลาของเรา ไม่ใช่ของ จึงเหลน จึงจก เลยเบียดเบียนมัน เหมือนกันกับโรคในร่างกายเราที่เป็นอยู่ ร่างกายเราถือว่า เป็นบ้าน เป็นของของเรา ถ้าจะมาเจ็บหัวปวดท้องนิดหนึ่งก็ทรมานทรมาย ไม่อยากให้มันเจ็บ ไม่อยากให้มันเป็นทุกข์” (หลวงพ่อบุชา สุภัทโท, ไม้ระนุปีที่พิมพ์ : 90)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าหลวงพ่อบุชาท่านเน้นในเรื่องของการปล่อยวาง หรืออย่าไปยึดติด อัดตา (ความเป็นตัวตนของตน) ซึ่งเป็นการเข้าใจผิด หลวงพ่อบุชาเปรียบเทียบกับร่างกายมนุษย์เปรียบ เหมือนกับบ้าน ซึ่งใครเข้ามาอาศัยอยู่ก็ได้ ไม่ใช่ของเรา ของเขา แต่คนมักจะทำติดใจทุกข์

ตัวอย่างที่ 3 ใพหนำรด “การที่อำนาจความอยากเข้ามาครอบงำ หลวงพ่อเปรียบ เช่น ไฟหน้า รดลึบล้อ มีหลายสี แดง เขียว เหลือง คนก็จะบอกไฟมีหลายสี แต่ที่จริงมีสีเดียว ที่เห็นเป็นหลายสี เนื่อง จากมีการเอาปุ้ะไฟสีไปครอบไฟเอาไว้ สภาพของจิตก็เหมือนกัน เดิมจิตนั้นบริสุทธิ์แต่บางครั้งก็ถูก ความหลงเข้ามาครอบงำ” หมายถึง จิตมนุษย์เดิมนั้นบริสุทธิ์อยู่ แต่เมื่อมีอารมณ์ต่างๆ เข้ามาครอบงำ จึงเกิดทุกข์ ไม่ใช่จิตมนุษย์นั้นมีโลภะ โทสะ โมหะหรือความโลภ โกรธ หลง อยู่แต่เดิมแต่โลภะ โทสะ โมหะเหล่านั้นเกิดขึ้นเมื่อมีอารมณ์จากภายนอกมากกระทบจิตมนุษย์ต่างหาก (พระอาจารย์เอนก ยสทิน โน, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543)

จากเรื่องที่พระอาจารย์เอนกเล่าเป็นการย้ำว่า หลวงพ่อมักจะสอนให้ลูกศิษย์ตระหนักว่า ใน ความเป็นจริงแล้วจิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ แต่จะมีความโลภ โกรธ หลง ก็ต่อเมื่อมีอารมณ์จาก ภายนอกมากกระทบเท่านั้น ซึ่งเมื่อมีอารมณ์ภายนอกมากกระทบแล้วเรามีสติที่รู้ทันอารมณ์เหล่านั้น นำเอา

อารมณ์เหล่านั้นมาพิจารณา ก็รู้ว่าอารมณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน มีเกิด ดำรงอยู่แล้วก็ดับไปในที่สุด เพราะฉะนั้นควรจะปล่อยวางอารมณ์เหล่านั้น

2. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ จากการวิจัยพบว่านอกจากสิ่งของต่างๆ แล้วสิ่งไม่มีชีวิตอีกประเภทที่หลวงพ่อกษัตริย์มักจะนำมายกตัวอย่างเปรียบเทียบคือ ลักษณะทางธรรมชาติ เช่น เปลวแดด เชื้อเพลิงและการรวมตัวกันของสายน้ำดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 เชื้อเพลิง “พระพุทธองค์ท่านสอนว่า หนึ่ง ให้ละความชั่วแล้วก็ทำความดี ตอนที่สองท่านสอนว่า ความชั่วก็ให้ละมันเสีย ความดีก็ต้องทิ้งมันเสีย ต้องละมันเหมือนกัน คือ ไม่ต้องหมายมันมัน เพราะว่ามันเป็นเชื้อเพลิงอันหนึ่ง มันมีเชื้ออยู่ มันก็จะเป็นเชื้อเพลิงให้มันลุกขึ้นมาอีก ความดีมันก็เป็นเชื้อ ความชั่วมันก็เป็นเชื้อ” (หลวงพ่อกษัตริย์ สุภัทโท, “ไม่ระบุปีที่พิมพ์” : 36)

จากตัวอย่างนี้ หลวงพ่อกษัตริย์ท่านหมายถึงว่า ในเบื้องต้น คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาจะเน้นให้คนละความชั่วและทำความดี แต่ในเบื้องต้นก็เพื่อให้เข้าถึงความสงบระงับหรือการหลุดพ้นจะต้องไม่ยึดมั่นถือมั่นทั้งความดีและความชั่ว นั่นคือ ถ้าเรายึดมั่นถือมั่นในความดี เมื่อใดก็ตามที่เราทำความดีไม่ได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม เราก็จะเป็นทุกข์ แต่ถ้าเรายึดมั่นถือมั่นในความทุกข์ หลวงพ่อกษัตริย์เปรียบเทียบความสุข ความทุกข์เป็นเชื้อเพลิง ถ้ายังยึดติดในทุกข์หรือสุข ก็จะไม่มีการหลุดพ้นได้

ตัวอย่างที่ 2 น้ำที่ตกตะกอน “สมาธิหรือ ความตั้งใจมั่น หรือ ความสงบมี 2 อย่าง ความสงบที่ไปนั่งอยู่ในป่า สงบ หู ไม่ได้ยิน ตา ไม่ได้เห็น ไม่ใช่สงบจากกิเลส (เครื่องทำให้เศร้าหมอง) กิเลสยังคงมีอยู่ แต่ในเวลานั้นไม่ขุ่นขึ้นมา อย่างน้ำที่ตกตะกอนอยู่นั่นแหละ เมื่อยังไม่ขุ่นขึ้นมามันก็มีใส เมื่อถูกอะไรมา กวน มันก็ขุ่นขึ้นมา” (หลวงพ่อกษัตริย์ สุภัทโท, “ไม่ระบุปีที่พิมพ์” : 111)

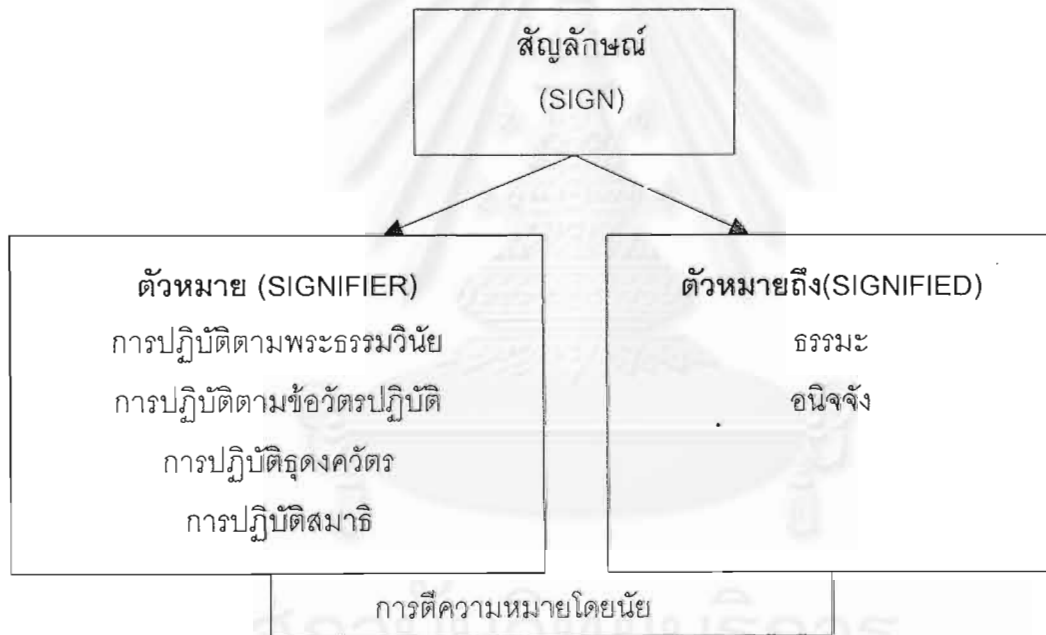
จากตัวอย่างนี้หลวงพ่อกษัตริย์ท่านเปรียบเทียบการมีอยู่ของกิเลสในใจมนุษย์เหมือนตะกอนของน้ำที่ถ้าไม่ไปกวนมันก็จะไม่ขุ่นขึ้นมาทำให้น้ำขุ่น การไม่ไปกวนน้ำให้ขุ่นหมายถึง การไปนั่งสมาธิในที่ที่สงบ ไม่มีสิ่งใดมารบกวน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ละหรือปล่อยวางกิเลสได้

2. วัจนภาษา หรือวิธีการทำให้อุจและให้ปฏิบัติตาม จากการวิจัยพบว่า นอกจากการถ่ายทอดธรรมะโดยการให้วัจนภาษาคือการพูดให้ฟังแล้ว หลวงพ่อกษัตริย์ยังเน้นการถ่ายทอดธรรมะให้กับลูกศิษย์โดยการทำให้ดู และให้ปฏิบัติตาม เพื่อถ่ายทอดธรรมะไปยังลูกศิษย์โดยผ่านสัญลักษณ์ซึ่งคือการกระทำของตนและการกระทำของลูกศิษย์เอง เพื่อเกิดความเข้าใจภายในใจของลูกศิษย์เอง

- 2.1. วิธีการทำให้ดู
- 2.2. วิธีการให้ปฏิบัติตาม

2.1. วิธีการทำให้ดู การทำให้ดูของหลวงพ่อกษัตริย์ หลวงพ่อกษัตริย์จะใช้สัญลักษณ์โดยผ่านการกระทำซึ่งเป็นตัวหมาย (Signifier) สื่อความหมายของความคิดหลักซึ่งเป็นหัวข้อธรรมะซึ่งเป็นตัวหมายถึง (Signified) โดยใช้การแปลความหมายโดยนัยของการกระทำนั้นๆ เหมือนหัวข้อธรรมะที่ท่านได้ถ่ายทอดโดยการพูดให้ฟังแล้ว เพื่อให้ผู้รับการสอนได้เห็น และเกิดความเข้าใจมากขึ้นกว่าความเข้าใจที่เกิดจากการฟังแต่เพียงอย่างเดียว

แผนภูมิที่ 3 การสร้างสัญลักษณ์โดยใช้วัจนภาษาในการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อกษัตริย์ สุกภัทโท

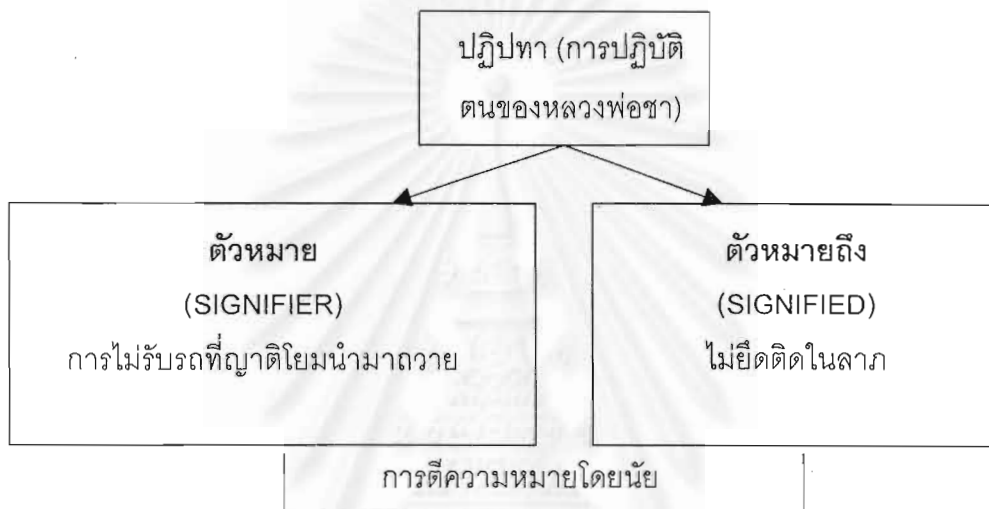

ตัวอย่างการวิเคราะห์การถ่ายทอดธรรมะโดยใช้วัจนภาษาเป็นสัญลักษณ์ (รวมทำให้ดูและให้ปฏิบัติตาม)

ตัวอย่างที่ 1 “มีครั้งหนึ่งโยมที่อุบลฯ เอรอดไปถวายหลวงพ่อกษัตริย์ เขาบอกถ้าหลวงพ่อกษัตริย์ไม่รับผมไม่ยอม...เขาเอรอดมาจอดไว้หลังกุฏิท่านใต้ต้นประดู่ แล้วเอาบุญแจใส่น้ำมาท่านไว้...แต่หลวงพ่อกษัตริย์ไม่เคยไปดูมันเลย ออกจากกุฏิท่านก็ไปทางอื่นขึ้นรถคันอื่น...ได้ 7 วัน หลวงพ่อกษัตริย์ก็ให้โยมอีกคนหนึ่งไปบอกเขาเอารถกลับคืนไป” (อุปลมณี, 2536 : 107)

จากตัวอย่างนี้การไม่ยอมรับรถ เป็นตัวหมาย ถ้าตีความโดยอรรถ หรือพฤติกรรมจะหมายถึง การไม่รับในสิ่งที่ผู้อื่นให้ ในที่นี้คือ รถ แต่ถ้าตีความโดยนัยจะหมายถึง การไม่ยึดติดกับลาภ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนจึงจะนำมาซึ่งความทุกข์ ซึ่งการไม่ยึดติดในกิเลส คือ ตัวหมายถึง ในบริบทของพระพุทธศาสนา

แผนภูมิ 4 ตัวอย่างการวิเคราะห์การถ่ายทอดธรรมะโดยใช้ถ้อยคำภาษาเป็นสัญลักษณ์ (รวมการทำให้ดูและให้ปฏิบัติตาม)

ตัวอย่างที่ 2 การอดนอน หมายถึง การปฏิบัติภาวนาในอริยาบถ ยืน เดิน นั่ง เท่านั้น งด อริยาบถนอน พระ เณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกาที่มาถือศีล 8 ที่วัดหนองป่าพง จะร่วมกันสมาทานอุตุดค วัตรข้อที่ 13 (การอดนอน) นี้ในทุกวันพระ นับตั้งแต่หนึ่งทุ่มจนถึงอรุณรุ่งของวันใหม่ หลวงพ่อบุชาได้ ปฏิบัติตนให้ดูในเรื่องนี้คือ จากหนังสืออุปลมณีนีที่ว่า “ในสมัยที่หลวงพ่อยังแข็งแรง หลังจากเทศนาอบรม เสร็จแล้ว ท่านจะนั่งสมาธิในศาลาตลอดทั้งคืน”

จากตัวอย่างนี้ การอดนอนทั้งคืน เป็นตัวหมาย ถ้าตีความหมายโดยอรรถ หมายถึง การไม่ได้ หลับเป็นเวลา 1 คืน แต่ถ้าตีความโดยนัยจะหมายถึง การฝึกกิเลส เป็นการขัดเกลากิเลสเพื่อให้เกิดการ ปล่อยวางกิเลสได้ในที่สุด ซึ่งเป็นตัวหมายถึงในบริบทของพระพุทธศาสนา

จากการวิจัยพบว่าการถ่ายทอดธรรมะผ่านปฏิบัติตนให้ดูเป็นตัวอย่างของหลวงพ่อบุชา สิ่ง ที่ท่านแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

- ก. การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย
- ข. การปฏิบัติตามข้อวัตรประจำวันและกติกาสงฆ์วัดหนองป่าพง

ค. การปฏิบัติธุดงค์วัตร

ง. การปฏิบัติภาวนา

ก. การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พระวินัยคือ ระบบแบบแผนต่างๆ ที่กำหนดความประพฤติ ความเป็นอยู่ และกิจการของสงฆ์ทั้งหมด เป็นสิ่งที่ครอบคลุมชีวิตด้านนอกของภิกษุ สงฆ์ทุกแห่งทุกมุม

พระวินัยประกอบด้วยสิกขาบทหรือข้อศีลต่างๆ มากมาย มีทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัว ความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุด้วยกัน ความสัมพันธ์กับคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือนทั้งหลายตลอดจนการปฏิบัติต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ระเบียบว่าด้วยการปกครอง การดำเนินกิจการต่างๆ ของสงฆ์ ระเบียบเกี่ยวกับการแสวงหา การจัดทำ เก็บรักษา แบ่งปันปันส่วนปัจจัยสี่ ฉะนั้นเมื่อรวมข้อห้ามและข้ออนุญาตแล้วก็มีมาก แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ความสำคัญของพระวินัยของสงฆ์ คือการตั้งใจเฝ้าดูและสำรวจจิตใจ

เนื่องจากหลวงพ่อบอก เห็นความสำคัญของพระธรรมวินัย ท่านจึงสอนให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเฉพาะพระวินัยหัวข้อบิณฑบาตหรือการห้ามรับเงินทองและพระวินัยข้อสตรี หรือการห้ามกระทำการใดๆ กับสตรี เนื่องจากท่านเห็นว่าทั้งบิณฑบาตและสตรีเป็นสิ่งที่นำความเสื่อมมาสู่เพศบรรพชิตได้มากที่สุด ท่านได้ทำให้ดูเกี่ยวกับเรื่องของการรับบิณฑบาตและสตรีดังดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 พระวินัยหัวข้อ บิณฑบาต หรือ การห้ามรับเงินทอง

“มีครั้งหนึ่งโยมที่อุบลฯ เอรอไปถวายหลวงพ่อบอก ถ้าหลวงพ่อบอกไม่รับผมไม่ยอม...เขาเอารถมาจอดไว้หลังกุฏิท่านได้ต้นประดู่ แล้วเอากุญแจใส่ยามท่านไว้...แต่หลวงพ่อบอกไม่เคยไปดูมันเลย ออกจากกุฏิท่านก็ไปทางอื่นขึ้นรถคันอื่น...ได้ 7 วัน หลวงพ่อบอกก็ให้โยมอีกคนหนึ่งไปบอกเขาเอารถกลับคืนไป” (อุปลมณี, 2536 : 107)

“วันนั้นท่านจะไปถ้ำแสงเพชร ก็มีญาติโยมขับรถมารับท่านหลายคน มีทั้งเบนซ์และรถอื่นๆ อีกมาก เมื่อหลวงพ่อบอกลงมาจากกุฏิท่านมองหารถคันที่เก่าที่สุดแล้วก็ไปขึ้นคันนั้น โดยไม่สนใจรถคันอื่น” (อุปลมณี, 2536 : 107)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้าตีความหมายโดยอรรถแล้ว จะหมายถึง การที่หลวงพ่อบอก ไม่รับรถ แต่ถ้าตีความหมายโดยนัยแล้วจะเห็นว่า ท่านไม่ยึดติดในลาภ ยศ สรรเสริญ

ตัวอย่างที่ 2 พระวินัยหวัข้อ สตรี หรือการห้ามกระทำใดๆ กับสตรี

“ที่วัดหนองป่าพง แม้ว่าจะมีแม่ชีอยู่เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่แม่ชีกับพระเหมือนอยู่กับคนละโลก โดยมีข้อวัตรที่ห้ามพระ และแม่ชีมีการติดต่อพูดคุยกัน... ส่วนตัวท่านเองก็ระวังตัวมาก ใต้ถุนกุฏิ ท่านซึ่งใช้เป็นที่รับแขกก็โล่ง และถ้ามีแขกผู้หญิงมา ต้องมีพระหรือเณรหรือโยมผู้ชายเป็นพยานรู้เห็นสิ่ง ที่หลวงพ่อสอนท่านกับผู้หญิงอยู่ด้วยเสมอ” (อุปลมณี, 2536 : 139)

“สองเรื่องที่ท่านเน้นในเรื่องวินัยของสงฆ์คือเรื่องการรับปัจจัย กับสตรี พระอาจารย์อยู่ที่วัดหนองป่าพงเป็นเวลาหลายปี ยังไม่เคยเข้าไปในเขตแม่ชีเลย มีครั้งหนึ่งเข้าไปขอเก็บสมุนไพรรักษาโรคในเขตแม่ชีมาทำยา เท่านั้นแหละ เย็นวันนั้น หลวงพ่อท่านว่าในที่ประชุมเลย แต่ท่านจะไม่เอ่ยชื่อนะว่าใคร”(พระอาจารย์โสภณ อุตตโม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543)

จากที่คณะศิษยานุศิษย์กล่าวไว้ในหนังสืออุปลมณีสอดคล้องกับเรื่องที่พระอาจารย์โสภณเล่า แสดงให้เห็นว่า หลวงพ่อชาท่านเน้น การสอนตามพระธรรมวินัยเรื่องเพศบรรพชิตไม่ควรอยู่ใกล้ สตรีเพศ เพราะจากความหมายโดยนัยแล้ว การอยู่ใกล้สตรีเพศเป็นบ่อเกิดแห่งกามราคะ (ความพอใจรักใคร่ในกาม)

ข. การปฏิบัติข้อวัตรปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตามกิจที่พึงกระทำของสงฆ์ในแต่ละวันซึ่งนอกเหนือจากศีลของพระสงฆ์ 227 ข้อ เป็นบทบาทกบวดีชีวิตของพระทุกแห่งทุกมุม ตั้งแต่เรื่องการรักษาความสะอาดของร่างกาย การแสดงความเคารพคารวะต่อกัน ตลอดจนการบริโภคใช้สอยเครื่องบริขาร หลวงพ่อชาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามข้อวัตรประจำวันมาก ท่านจึงปฏิบัติเป็นประจำ ดังที่พระครูบรรพวรภิกษุ (อุปลมณี, 2536 : 158) ได้เล่าให้ฟังถึงสมัยที่บรรดาลูกศิษย์ขอยกวัตรให้หลวงพ่ แต่ท่านไม่ตกลง การทำกิจวัตรต่างๆ เช่นการหามน้ำ ตักน้ำ ท่านช่วยทำหมดทุกอย่าง ถึงจะบอกให้ท่านเลิกทำโดยลูกศิษย์จะขอยกวัตรให้เพราะสงสารท่าน จะช่วยท่าน แต่ท่านก็ไม่ยอม ได้มีการประชุมสงฆ์เพื่อขอยกวัตรให้ท่าน โดยพวกกระผมทำเองให้หลวงพ่ทำงานเบาๆ ท่านก็บอก ไม่เป็นไร ผมยังหนุ่มยังแน่นยังพอทำได้ ทำอย่างนี้แหละ ยังไม่ถึงกาลเวลาอย่างนั้นหรอก เอาไว้ก่อน ไม่ต้องห่วงผม ท่านให้อิโหวาทอย่างนี้ ท่านก็ทำของท่านไปเสมอต้นเสมอปลาย”

เนื่องจากหลวงพ่ชาเห็นความสำคัญของข้อวัตรปฏิบัติดังนั้นเพื่อสอนพระลูกศิษย์ท่านจึงต้องทำให้ดูเพื่อเป็นแบบอย่าง เช่น

ตัวอย่างที่ 1 วัตรปฏิบัติ เรื่อง การใช้สอยบริขาร “ตัดผ้า เย็บผ้า ท่านรักษาของท่านมาหลายปี ไม่ใช่บ่อยๆ ผมอยู่ด้วยก็ช่วยรับภาระเหล่านี้ให้ท่าน เมื่อก่อนเย็บมืออยู่ 3-4 ปี เย็บผ้าให้พระเณรนั่งด้วย

มือตัวเอง บางวันก็ให้พระเถรมาช่วยกันเย็บ ตัดแล้วก็เย็บ แล้วก็เอาไปเย็บอมด้วยแก่นขนุน กว่าจะได้... ไม่ใช่ทำงานง่าย ๆ เหมือนต้มน้ำร้อน...นั่นแหละมันลำบากอยู่ แต่ท่านก็ทำของท่านมาได้ เสนาสนะก็อาศัยอยู่ตามเดิมเป็นส่วนมาก กุฎีวิหารมุงด้วยหญ้าคา 'ไม้ซีก ไม้หมาก หญ้าแขม หญ้าเลา ตัดมาขัดๆ กันเข้า ทำกระท่อบอยู่' (อุปลมณี, 2536 : 68)

“เมื่อครั้งที่อาตมาเข้าไปอยู่กับท่านใหม่ๆ ท่านให้ผ้ามาผืนหนึ่งให้ตัดเอาเอง ตอนนั้นอาตมาไม่รู้จะตัดอย่างไร แต่ก็ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองแล้วทำดู มันก็ทำได้” (พระอาจารย์โสมณ อุปาโล, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543)

จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์โสมณได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับในหนังสือ ซึ่งสรุปได้ว่า หลวงพ่อชาท่านสอนให้ลูกศิษย์รู้จักปล่อยวาง ไม่ยึดติดอยู่กับรูป (อายตนะภายนอก) ซึ่งต้องใช้ตา (อายตนะภายใน) ในการมองเห็น และการได้ทำอะไรด้วยตนเองนั้น จะทำให้ระวัง สำรวมในการใช้ การที่จะระวังเรื่องใดนั้นจะต้องมีสติควบคุมอยู่ตลอดเวลา

ตัวอย่างที่ 2 ข้อวัตรเรื่องการเบิกของ การข่มงวดในเรื่องการเบิกจ่ายสิ่งของนี้ หลวงพ่อถือเป็นอุบายอย่างหนึ่งในการสอนธรรมะ ให้ศิษย์รู้จักพิจารณาจิตใจของตนเมื่อไม่ได้ตามปรารถนา พระอาจารย์เลี่ยมได้เล่าปฏิบัติหรือแนวประพฤติของหลวงพ่อในเรื่องนี้ว่า “อย่างเช่นบาตรนี้ ถ้าใครอยากได้ลูกสวยๆ ท่านจะไปเปลี่ยนเอาลูกขี้เหร่มาให้ มันไม่สวย ท่านว่าอย่างนั้น อะไรล่ะที่ไม่สวย ก็ความอยากที่เราแสดงออกมานั้นแหละ” (อุปลมณี, 2536 : 148)

การปฏิบัติตนของท่าน (ปฏิบัติ) ในเรื่องนี้ก็เพื่อจะสอนให้ลูกศิษย์ของท่านระวังไม่ให้เกิดความโลภ ยึดมั่นถือมั่นในบริวารที่สวयงาม เพราะจะนำไปสู่การยึดติดในกิเลส ตัณหา กามราคะ

ตัวอย่างที่ 3 ข้อวัตรปฏิบัติเรื่องการทำความสะอาดศาสนสถาน เช่น “ช่วงที่สายไกลออกไป บิณฑบาตแล้ว ท่านก็จับไม้กวาด กวาดวัดก่อนออกบิณฑบาต กวาดแล้วก็เก็บไปด้วย บางวันไม่กวาด ท่านก็เอาปุ้งก็มาเก็บไปไม้ตามทางเดินรอบๆ ศาลาเล็ก ลูกศิษย์ก็ทำด้วย” (อุปลมณี, 2536 : 74)

หลวงพ่อบุญชานเคยเปรียบเทียบการกวาดขยะ เป็นการนำเอาสิ่งสกปรกหรือสิ่งไม่ดีออกจากใจ เพื่อเป็นการทำจิตใจให้บริสุทธิ์

ค. การปฏิบัติธุดงค์วัตร หมายถึง เครื่องขัดเกลากิเลส ซึ่งเป็นข้อที่ประพฤติพิเศษที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้แก่พระสงฆ์ เพื่อเพิ่มความเข้มข้นในการปฏิบัติ การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในเรื่องของการธุดงค์วัตรมีรายละเอียดดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 การบิณฑบาต มีกฎว่า ถ้าพระหรือสามเณรรูปใดขาดการออกบิณฑบาต จะด้วยตื่นสายหรือขี้เกียจไปก็ตาม วันนั้นก็ต้องอดอาหารไปตามธรรมเนียมของการปฏิบัติตามธุดงค์วัตรข้อที่ว่า ถือบิณฑบาตเป็นวัตร เว้นไว้แต่อาพาธหนักจริงๆ เท่านั้น หลวงพ่อได้ปฏิบัติตนให้ดูเป็นตัวอย่างในเรื่องนี้คือ “สมัยก่อนหลวงพ่อกับออกบิณฑบาตบ้านกลางเป็นประจำ ต่อมาเมื่อสังขารร่างกายไม่เอื้ออำนวยต้องถือไม้เท้าช่วยพยุง เดินไปไหนมาไหนไกลมากไม่ได้ ท่านก็ยังมีอุตสาหะไปบิณฑบาตในเขตสำนักชีจนกระทั่งไปไม่ไหวจริงๆ ท่านจึงเลิก คราวที่ท่านได้รับนิมนต์ไปต่างประเทศที่ไม่ใช่เมืองพุทธ ท่านก็ยังออกบิณฑบาตเป็นประจำโดยให้เหตุผลว่า “ไม่ใช่ไปเอาข้าว ไปเอาคน” (อุปลมณี, 2536 : 179)

ตัวอย่างที่ 2 การอดนอน หมายถึง การปฏิบัติภาวนาในอริยาบถ ยืน เดิน นั่ง เท่านั้น งด อริยาบถนอน พระ เณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกาที่มามีศีล 8 ที่วัดหนองป่าพง จะร่วมกันสมาทาน หรือการรับมาใช้ปฏิบัติ ธุดงค์วัตรข้อที่ 13 นี้ในทุกวันพระ นับตั้งแต่หนึ่งทุ่มจนถึงอรุณรุ่งของวันใหม่ หลวงพ่อชาได้ปฏิบัติตนให้ดูในเรื่องนี้คือ จากหนังสืออุปลมณีที่ว่า “ในสมัยที่หลวงพ่อยังแข็งแรง หลังจากเทศนาอบรมเสร็จแล้ว ท่านจะนั่งสมาธิในศาลาตลอดทั้งคืน”

พระอาจารย์โสภณ อุปาโส (สัมภาชนัน, 25 มีนาคม 2543) ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ “เมื่อก่อนนี้ในวันพระ หลังการเทศน์อบรมธรรมะแล้ว ก็จะนั่งสมาธิ เดินจงกรมกันจนถึงเช้า ไม่ต้องหลับไม่ต้องนอน”

ง. การปฏิบัติสมาธิภาวนา “หลวงพ่อบรรยายให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการฝึกสมาธิภาวนาว่า เป็นการฝึกจิตของเราให้ตั้งมั่นและมีความสงบ เพราะตามปกติ จิตนี้เป็นธรรมชาติดิ้นรนกวัดแกว่ง ห้ามได้ยาก รักษาได้ยาก ชอบไหลไปตามอารมณ์ต่างๆ เหมือนน้ำชอบไหลสู่ที่ลุ่มเสมอ พวกเกษตรกรเขารู้จักกันน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกต่างๆ มนุษย์เรามีความฉลาดรู้จักเก็บรักษาน้ำ เช่น กั้นฝาย ทำทำนบ ทำชลประทาน เหล่านี้ ก็ล้วนแต่กั้นน้ำไว้ทำประโยชน์ทั้งนั้น พลังงานไฟฟ้าที่ให้ความสว่างและใช้ทำประโยชน์อื่นๆ ก็ยังอาศัยน้ำที่คนเรารู้จักกันไว้นี้เอง ไม่ปล่อยให้มันไหลลงสู่ที่ลุ่มเสียหมด จิตใจที่มีการกั้น การฝึกที่ดี ก็ให้ประโยชน์อย่างมหาศาลเช่นกัน” (อุปลมณี, 2536 : 205)

หลวงพ่อบรรยายจะสอนธรรมะโดยเน้นการปฏิบัติสมาธิ ให้ดูตนเอง ดูจิตใจตนเอง เพราะท่านเชื่อว่า การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเข้าถึงความสงบระงับอย่างแท้จริง การเรียนธรรมะจากหนังสือแต่

เพียงอย่างเดียวมันไม่อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง จนกว่าจะได้เข้าถึงความจริงด้วยตัวเอง หรือที่เรียกว่า “ปัจเจกตั้ง” เช่น พระอาจารย์มั่งคณกิตติธาดา (สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543) เล่าว่า “เหมือนมีกระดาษวาดรูปม้า เมื่อก่อนเรียนธรรมะจากกระดาษ ก็เห็นว่าม้าสวย แต่ไม่เคยขี่ม้า เพราะฉะนั้นจะต้องหาขี่ ถึงจะรู้จักม้าจริงๆ” หรือจากธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา เรื่อง ธรรมะที่ยังไม่รู้ยาก “เพราะถ้าไม่ปฏิบัติแล้ว ทุกอย่างมันไม่เกิดประโยชน์ มันเสียหาย เช่น เราทำนาสักแปลงหนึ่ง แต่พอถึงคราวที่จะเกี่ยว ไม่รู้จะเอาอะไรเกี่ยว มันก็เสียหายมาก การทำนั้นก็เลยไม่ได้ผลประโยชน์” และที่พระอาจารย์มุนินโทภิกขุ (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543) เล่าว่า “เพราะว่าคุณรู้จักคำว่า “ร้อน” ไม่ได้หมายความว่า คุณจะรู้จักความเจ็บปวดจากการถูกไฟไหม้”

การปฏิบัติสมาธิเจริญปัญญา นั้น ท่านให้ทำเป็นงานหลักของชีวิตประจำวัน เช่น “การฝึกจิตเป็นชีวิตของนักบวช หลวงพ่อให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากในฐานะเป็นงานหลักของชีวิตประจำวันทีเดียว ดังที่ท่านชี้แนะพระเณรที่วัดหนองป่าพงว่า คนที่จะมีกำลังนี้เดินจงกรมไม่ได้ขาด นั่งสมาธินี้ไม่ได้ขาด สัจจารวมไม่ได้ขาด เราสังเกตพระเณรที่นี้ได้ องค์ใดถ้าเห็นว่ามันเสร็จแล้วหมดธุระแล้ว เข้าไปในกุฏิของท่าน ตากจีวรไว้ เดินจงกรม เดินไปตามกุฏิเท่านั้น เราจะเห็นทางเดินเป็นแถว เราเห็นบ่อยครั้ง การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ ท่านองค์นี้ไม่เบื่อหน่าย นี่ท่านมีกำลัง ท่านเป็นผู้มีกำลังมาก ทุกๆ องค์ถ้าเอาใจใส่ในการประพฤติปฏิบัติอย่างนี้แล้ว ผมว่ามันสบาย” (อุปลมณี, 2536 : 205)

จากเหตุผลที่ว่า หลวงพ่อบุชาเห็นความสำคัญของการปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนา ดังนั้นท่านจึงเน้นหนักให้ลูกศิษย์ปฏิบัติให้มาก โดยท่านเป็นผู้นำในการปฏิบัติด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 1 “กิจวัตรประจำวันก็ ตีสามตื่น มาประชุมทำวัตรตอนเช้า โดยมากท่านจะมาก่อนลูกศิษย์ พอมาถึงศาลาท่านก็นั่งสมาธิ ทำวัตรสวดมนต์” (อุปลมณี, 2536 : 74)

ตัวอย่างที่ 2 ข้อมูลที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับที่พระอาจารย์ปสันโนภิกขุ (สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2543) เล่าว่า “มีอยู่คราวหนึ่ง อากาศร้อนมาก พระทุกรูปก็กำลังนั่งสมาธิอยู่ในโบสถ์ ซึ่งหลวงพ่อบุชาก็นั่งอยู่ด้วย อยู่ๆ ท่านก็ให้ปิดหน้าต่าง อาตมาก็ร้อนมาก แต่ท่านสงบอยู่”

ตัวอย่างที่ 3 “ทุกวันพระ มีการถือเนสัชชิก ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติธรรมทั้งคืนโดยไม่ต้องมีการหลับนอน กันทั้งพระทั้งโยม ในวันพระจะลุกออกไปข้างนอกศาลาเป็นการยากมาก นั่งไปก็มีความเจ็บปวด ถ้าจะออกไปต้องมีความระวังมากที่สุด...ถ้าได้ยินเสียงคนหรือเสียงใบไม้ดังกรอบแกรบต้องรีบลุกขึ้น เพราะกลัวคนเห็น หลวงพ่อท่านเตือนว่า ออกไปให้ไปเปลี่ยนอริยาบถ ไม่ใช่ให้ออกไปคุยกันนะ ... หลวงพ่อก็นั่งอยู่นั้นแหละ ไม่ขยับเขยื้อน” (อุปลมณี, 2536 : 76)

การถ่ายทอดธรรมโดยการทำให้ดูของท่านนี้ก็เพื่อการปฏิบัติตาม เพราะท่านเห็นว่า การปฏิบัติ นั้นเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ปฏิบัติตามข้อวัตรประจำวัน และกติกาสงฆ์ของสงฆ์วัดหนองป่าพง และปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนานั้น มีการสอดแทรกธรรมะไว้ใน การปฏิบัติด้วย เพราะ การปฏิบัติทำให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา

2.2. การให้ปฏิบัติตาม

นอกจากนั้นการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและปฏิบัติสมาธิเป็นหนทางที่พระพุทธเจ้าเห็นแล้วว่าเป็นวิธีที่จะนำไปถึงความหลุดพ้นได้ เพราะพระธรรมวินัย ข้อวัตรประจำวันและกติกาสงฆ์ รวมถึงการปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนานั้นจะเป็นกรอบช่วยให้พระภิกษุไม่ประพฤติไปในทางเสื่อมทำให้พระภิกษุเป็นพระภิกษุแท้ ดังนั้นหลวงพ่อกำลังสอนให้ลูกศิษย์ของท่านปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ข้อวัตรต่างๆ และปฏิบัติสมาธิอย่างเคร่งครัด

จากการวิจัยพบว่านอกจากวิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการใช้อวัจนภาษาซึ่งก็คือพฤติกรรม ของท่านเองเป็นสัญลักษณ์แล้ว ท่านยังให้ลูกศิษย์ของท่านปฏิบัติตามในสิ่งที่ท่านได้สอนโดยการพูด และจากการทำให้ดูด้วย ซึ่งการให้ทำตามนั้นเป็นการใช้อวัจนภาษาเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดความหมายใหม่แทนความหมายโดยอรรถแต่เพียงอย่างเดียว แต่ผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้นเป็นผู้ตีความหมายเอง ซึ่งที่หลวงพ่อกำลังสอนให้ลูกศิษย์ปฏิบัติเพื่อการถ่ายทอดธรรมะ ข้อค้นพบนี้สามารถยืนยันได้จากการ สัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่านดังนี้

“ท่านจะปฏิบัติให้ดู แล้วให้ทำตาม” (พระอาจารย์เลียม, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2543)

“หลวงพ่อกำลังเน้นการสอนธรรมะโดยการปฏิบัติ เป็นการทำให้ดูแล้วก็ให้ทำตาม ไม่ใช่สักว่าดี แต่พูด แต่ต้องทำได้ด้วย ท่านสอนให้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการรู้จักจริง เห็นจริง ท่านว่า น้ำตาลหวานเพราะการ กิน ไม่ใช่การดู” (ท่านเจ้าคุณมงคลกิตติธาดา, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543)

“หลวงพ่อกำลังเน้นเรื่องการปฏิบัติ ให้ดูตนเอง ดูจิตใจของตนเอง” (พระอาจารย์สมหมาย ปิยธัมโม, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543)

“ท่านให้อ่านจิตใจของตนเอง ไม่ให้อ่านหนังสือ” (พระอาจารย์คำผอง จิตตปัญญา, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543)

“วันนี้อธิบายธรรมะให้ญาติโยมและถวายท่านอาจารย์แต่อย่าเพิ่งเข้าใจว่ามันผิดหรือถูก ถ้าเหมือนกับเอาผลไม้ชนิดหนึ่งถวายท่านอาจารย์ และฝากญาติโยมทุกๆ คน อาตมาบอกว่าผลไม้ชนิดนี้มันหวานนะ..อย่าเพิ่งเชื่อว่ามันหวานล่ะ เพราะเมื่อไม่รู้จักรสผลไม้ที่มันเปรี้ยวเอามือจับมันก็ไม่รู้ว่าเปรี้ยว ผลไม้ชนิดนี้มันหวาน ถวายให้จับดู มันก็ไม่รู้หวาน” (หลวงพ่อบุชา สุภัทโท, ไม้ระบู่ปีที่พิมพ์ : 94)

วิธีการปฏิบัติที่ท่านให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามนี้แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

- ก. การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย
- ข. การปฏิบัติตามวัตรปฏิบัติประจำวัน
- ค. การปฏิบัติจุดดวงจิต
- ง. การปฏิบัติภาวนา

ก. การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

ด้วยเหตุที่พระวินัยเป็นเรื่องที่จะต้องมึสติในการปฏิบัติ นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติยังต้องเป็นผู้สันโดษ มักน้อย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่พระโดยทั่วไปจะปฏิบัติตามได้อย่างเคร่งครัด หลวงพ่อบุชาจึงถึงว่าพระวินัยเป็นสิ่งสำคัญ

ตัวอย่างที่ 1 จากตัวอย่างการทดสอบสิกขาบทในพระวินัยกับพระลูกศิษย์ เช่น ครั้งหนึ่งขณะพาพระไปจุดธูป ในเวลากลางคืน หลังจากเทศน์เสร็จ มีโยมพูดขึ้นมาว่า “ไก่อตอนคุณนี่พรุ่งนี้จะเชือดมาทำอาหารถวาย ท่านเทศน์ถูกใจเหลือเกิน พรุ่งนี้ท่านจะลาไปเสียแล้ว” พรุ่งขึ้นในมือจิ้งห็นก็มีทั้งลาบไก่ต้มไก่ ไก่ย่าง พระที่ติดตามไปด้วยไม่ได้นึกเฉลียวใจคำพูดของโยมเมื่อคืนก่อน ว่าสัตว์ที่เขาเฉพาะเจาะจงมาทำอาหารถวาย พระรับไม่ได้ จึงฉันทันใหญ่ แต่หลวงพ่อบุชาไม่ตะละเลย เพียงแต่ถามว่า “อร่อยไหมไก่อตอน” แล้วก็จ้องหน้า “เออ ช่างไม่คิดอ่าน ไม่รู้สิกรู้สมอะไรเลย แต่ไม่เป็นไรหรอก เพราะท่านไม่รู้ผมนะพอเห็นไก่เสียววาบเลย”(อุปลมณี, 2536 : 137)

จากตัวอย่างข้างต้นหลวงพ่อบุชา ต้องการฝึกให้ลูกศิษย์มีสติในทุกอริยาบท

ตัวอย่างที่ 2 พระวินัยข้อปัจจัย หลวงพ่อนั้นหนักพระวินัยเรื่องการไม่รับปัจจัยอย่างมากเนื่องจากท่านเห็นว่าการรับปัจจัยเป็นอสรพิษต่อสมณะเพศ เพราะปัจจัยนำมาซึ่งความยึดติดในกิเลส จะเห็นว่าหลวงพ่อบุชาท่านเน้นหนักเรื่อง การไม่รับปัจจัย หรือไม่เก็บปัจจัยไว้กับตัวเอง เช่น “เคยมีพระรูปหนึ่งที่มาขอพรกับหลวงพ่อบุชอลองพ่อบุชว่าขอให้สามารถเก็บเงินไว้ได้ เพราะไม่มีเงินใช้ไม่ได้ หลวงพ่อบุชากล่าวว่า ถ้ากินเกลือแล้วไม่เค็ม ก็นิมิต์เถอะ” (พระอาจารย์สุบิน อุตตโม, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2543)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าท่านต้องการฝึกให้ลูกศิษย์ไม่เก็บปัจจัยไว้กับตนเองซึ่งถือว่ามีผิดพระวินัย

ตัวอย่างที่ 3 พระวินัยข้อสตรี นอกจากพระวินัยเรื่องการไม่รับปัจจัยแล้ว เรื่องการอยู่ให้ห่างจากสตรีเพศก็เป็นเรื่องที่ท่านเน้นด้วย เช่น

“สองเรื่องที่ท่านเน้นในเรื่องวินัยของสงฆ์คือเรื่องการรับปัจจัย กับสตรี พระอาจารย์อยู่ที่วัดหนองป่าพงเป็นเวลาหลายปี ยังไม่เคยเข้าไปในเขตแม่ชีเลย มีครั้งหนึ่งเข้าไปขอเก็บสมุนไพรในเขตแม่ชีมาทำยา เท่านั้นแหละ เย็นวันนั้น หลวงพ่อท่านว่าในที่ประชุมเลย แต่ท่านจะไม่เอ่ยชื่ออะไร” (พระอาจารย์โสภา อุตตโม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหลวงพ่อกำลังต้องการจะฝึกให้ลูกศิษย์ท่านไม่ประพฤตินิดพระวินัย

หลวงพ่อกำลังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด เพราะท่านเห็นว่า การปฏิบัติเป็นการสร้างบารมี เช่น “ถ้าเรารักษาศีลขบถหรือข้อศีลเรื่องปัจจัยนี้เป็นการสร้างบารมี ญาติโยมเห็นแล้วก็เลื่อมใส มีจิตศรัทธาที่จะช่วยเหลือ สำคัญที่เราไม่ขอ พร้อมทั้งจะอดอยู่เสมอ เป็นสิกขาบทที่ช่วยสร้างความมั่งคั่งน้อยสันโดษเป็นหลักชีวิต”

การปฏิบัติตนให้ประพฤติดำพระวินัยอย่างเคร่งครัดนี้ นอกจากจะทำให้ผู้พบเห็น ไม่ว่าจะเป็พระสงฆ์หรือฆราวาสเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา แล้ว ยังทำให้ลูกศิษย์ศรัทธาที่จะปฏิบัติตามด้วย เช่น

“แต่สิ่งที่ผมภูมิใจและศรัทธาในตัวท่าน ก็คือปฏิปทาของท่านเอง ท่านไม่ใช่สักสมวัตต์ดูไม่ว่าจะมีมูลค่าเท่าใดก็ตาม ท่านเคยบอกว่า พระ ถ้าบวชเข้ามาแล้ว สะสมของพวกนี้ก็หมดกัน” (อุบลมณี, 2536 : 106)

“การที่หลวงพ่อกำลังท่านเข้มงวดในเรื่องการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในเรื่องการไม่รับปัจจัยนั้นทำให้พระอาจารย์โสภาารู้สึกกลัวและละอายต่อการรับปัจจัย เห็นการรับปัจจัยเป็นอสรพิษซึ่งมีพิษร้ายมากที่สุด” (พระอาจารย์โสภา อุตตโม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543)

“...ได้มาอยู่วัดหนองป่าพงกับหลวงพ่อกำลัง ถ้าคนไม่ศรัทธาจริงๆ จะอยู่ไม่ได้ เพราะท่านไม่รับเงิน” (พระอาจารย์สุบิน อุตตโม, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2543)

ข. การปฏิบัติตามข้อวัตรปฏิบัติ

หลวงพ่อกาจะสอนธรรมะบางข้อผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หมายถึง ท่านจะไม่ใช้การพูด แต่จะให้พระลูกศิษย์ปฏิบัติเพื่อให้ดูใจตนเอง เกิดความคิดขึ้นเอง เช่น

ตัวอย่างที่ 1 การสอนให้รู้จัก ธรรมะ คำว่า "ขันติ" หรือ อุดทน เพราะการมีความอดทนเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ ท่านจะสอนโดยการให้ปฏิบัติ เช่น หน้าร้อน หลังฉันเสร็จแล้ว บางทีหลวงพ่อกีให้เข้าไปนั่งสมาธิในโบสถ์เก่าโดยกำชับให้ปิดประตูหน้าต่างอย่างมิดชิดแล้วครองจีวรให้เรียบร้อย ไม่นานทุกรูปในห้องเตอบสำเร็จรูปของหลวงพ่อกีสุกพอดี ผ้าอังสะจีวรก็เปียกโชกด้วยน้ำเหงื่อ...ช่วงหน้าหนาวกลับตรงกันข้าม หลวงพ่อกีให้เปิดประตูหน้าต่างทุกบาน เพื่อให้ได้รับสายลมอันเย็นเฉียบ" (อุปลมณี, 2536 : 283)

"ในช่วงหน้าหนาว หลวงพ่อกีท่านให้ถอดจีวรฤดูพื้น" (อุปลมณี, 2536 : 283)

"ในช่วงหน้าร้อน ขณะที่นั่งปฏิบัติอยู่ในโบสถ์ ท่านให้ปิดหน้าต่าง" (พระอาจารย์ ปลันโนภิกขุ, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2543)

จากตัวอย่างในหนังสือและจากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าข้อมูลเรื่องสอดคล้องกันในเรื่องที่หลวงพ่อกา ต้องการจะถ่ายทอดธรรมะในเรื่องของการให้ละกิเลส ฝืนกิเลส เพื่อให้รู้จักการปล่อยวาง โดยผ่านการปฏิบัติ

ตัวอย่างที่ 2 การสอนธรรมะในเรื่องของนิรณซึ่งหมายถึงสิ่งที่ห้ามมิให้จิตบรรลุดความดี 5 ประการ ในข้อถิ่นมิทธะ หรือความง่วงเหงาหาวนอนให้กับลูกศิษย์โดยการให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามข้อวัตรประจำวันและพบกับประสบการณ์ตรง "เราจะต้องตื่นมาให้ทันภิกษุสามเณรลงมารวมทำวัตร เพื่อระงับนิรณทั้งหลาย ความง่วงเหงาหาวนอน ความซี้เกียจ ซี้คร้านมั่งง่ายต่างๆ ก็จะได้ฝืนมัน มากก็พอดีได้ทำวัตร ทำวัตรสวดมนต์เสร็จแล้ว ก็นั่งชำระนิรณ จากนั้นก็ทำความสะอาด จัดอาสนะ แล้วจึงไปบิณฑบาต ได้อนุญมาก" (อุปลมณี, 2536 : 152)

ค. การปฏิบัติธุดงค์วัตร

การปฏิบัติธุดงค์วัตรหมายถึงเครื่องขัดเกลากิเลส ซึ่งเป็นข้อที่ประพฤติพิเศษที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้แก่พระสงฆ์ เพื่อเพิ่มความเข้มข้นในการปฏิบัติ ไม่มีเป็นข้อบังคับว่าพระภิกษุจะต้องถือธุดงค์วัตรทุกองค์ แต่จากการวิจัยพบว่า หลวงพ่อกามีจะให้ลูกศิษย์ของท่านฝึกปฏิบัติธุดงค์วัตรเพื่อ

การขัดเกลากิเลสตัวที่ใช้ คืออย่างเดียวไม่เพียงพอ ซึ่งการขัดเกลากิเลสนี้ก็เพื่อที่จะนำไปสู่การปล่อยวาง และหลุดพ้นในที่สุด เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ในคราวที่ท่านจะสอนให้รู้จักความกลัว และละความกลัว หลวงพ่อจะให้ลูกศิษย์ ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่กลัว เช่น จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์โสภณที่ว่า "อาตมามาอยู่ที่วัดแรกๆ ก็ค่อนข้างกลัวผี หลวงพ่อก็เลยให้ไปอยู่ในป่าช้า" (พระอาจารย์โสภณ อุปาโส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 2 จากการค้นพบในหนังสืออุปมณีที่ว่า "หลังจากหมดฝนแล้วย่างเข้าฤดูหนาว เป็นเวลาที่พื้นดินแห้ง อำนวยต่อการสมาทานธุดงค์ข้อที่ 8-11 หลวงพ่อมักให้พระเณรทุกรูปออกจากกุฏิ ลงไปปักกลดอยู่ตามโคนไม้หรือที่เรียกว่า อยู่กลมหรืออยู่โคนต้นไม้ บางที่ท่านก็ส่งพระออกไป พักตามป่าช้าที่อยู่ใกล้ๆ วัดหนองป่าพง" การพักตามโคนไม้หรือในป่าช้าทำให้พระรู้ว่า ท่านติดกุฏิหรือเปล่า

ง. การปฏิบัติสมาธิเจริญปัญญา

หลวงพ่อก็คงจะเน้นให้ลูกศิษย์ได้ทดลองปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้อแล้ว นั่นคือการปฏิบัติสมาธิเจริญปัญญา ซึ่งท่านเห็นว่าการฝึกปฏิบัติสมาธิเจริญปัญญาจะทำให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ในใจของตนเอง เช่น "หลวงพ่อก็คงจะแนะนำพระภิกษุ สามเณร ผู้ที่มุ่งเข้ามาประพฤติปฏิบัติที่วัดหนองป่าพงว่า ไม่ต้องอ่านหนังสือ ให้อ่านใจตัวเองดีกว่า แต่ไม่ใช่ที่ท่านประมาทในเรื่องปริยัติธรรมเพียงแค่เป็นห่วงว่า ลูกศิษย์จะหลงเข้าใจผิดว่าตนรู้ธรรมะดีแล้ว ทั้งๆ ที่จิตยังเข้าไม่ถึง ปริยัตินี้เหมือนตำรายาที่ซื้อบอกให้หา รากไม้ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติ ออกแสวงหาต้นยา ให้รู้จักว่าต้นนี้เป็นอย่างนั้น ต้นนั้นเป็น0อย่างนี้ มันไม่เกิดประโยชน์อะไร"(อุปมณี, 2536 : 130)

นอกจากจะฝึกสมาธิเจริญปัญญาเป็นงานหลักของชีวิตประจำวันแล้ว ในวันพระก็จะมีกรรมฐานสมาธิ เดินจงกรมกันตั้งแต่หัวค่ำจนถึงรุ่งเช้า ไม่มีการหลับนอน ซึ่งหลวงพ่อก็คงปฏิบัติร่วมกับพระเณรด้วย เช่น พระอาจารย์โสภณ อุปาโส (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543) เล่าว่า "เมื่อก่อนนี้ในวันพระ หลังจากมีการเทศน์อบรมธรรมะแล้ว ก็จะมีกรรมฐานสมาธิ เดินจงกรมกันจนถึงเช้า ไม่ต้องหลับ ไม่ต้องนอน"

กล่าวโดยสรุปจากการวิจัยพบว่าวิธีการถ่ายทอดธรรมะนั้นจะใช้ภาษา ซึ่งหมายรวมทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาเป็นสัญลักษณ์ในการถ่ายทอด ในส่วนของการใช้วัจนภาษานั้นท่านจะใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการให้สิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเป็นตัวแทน และธรรมะเป็นตัวแทนถึง ซึ่งเมื่อลูกศิษย์ได้ตีความตัวหมาย โดยการตีความโดยนัยแล้วก็จะสามารถเข้าใจตัวหมายถึงได้ ในส่วนของการใช้อวัจน

ภาษาก็เช่นเดียวกันคือ ท่านใช้อวัจนภาษาเป็นตัวแทน ซึ่งเมื่อลูกศิษย์ของท่านได้ดู หรือปฏิบัติตัว หมายนั้นก็จะสามารถตีความตัวหมายนั้นโดยนัยในบริบทของพระพุทธศาสนาซึ่งมีหลักคือการปล่อยวางเพื่อให้เกิดความสงบระงับ จนนำไปสู่ความดับทุกข์ในที่สุด ได้โดยง่าย

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท ภายใต้ทฤษฎี กระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง

จากปัญหานำวิจัยที่ว่า หลวงพ่ochaมีวิธีการถ่ายทอดธรรมะอย่างไรนั้น จากการวิจัยพบว่า หลวงพ่ochaถ่ายทอดธรรมะโดยการเล่าเรื่องสั้นๆ ที่สามารถเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบกับหัวข้อธรรมะที่ท่านต้องการจะถ่ายทอด โดยเหตุการณ์ของเรื่อง (Events) จะไม่ซับซ้อนแต่เป็นเหตุเป็นผล (Causal Relations) แต่ไม่กำหนดช่วงเวลา เวลาที่เกิดเรื่อง (Temporal Relations) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ตัวละคร (Character) จะมีทั้งสิ่งมีชีวิต (คน สัตว์ พืช) และสิ่งไม่มีชีวิต (สิ่งของ ปรัชญาการณทางธรรมชาติ) โดยท่านจะเป็นผู้เล่า (Narrator) ให้พระลูกศิษย์ (Audience) ฟัง การเล่าเรื่องของหลวงพ่ochaนี้จะแบ่งองค์ประกอบหลักต่างๆ ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะเรื่องเล่าของหลวงพ่ochaตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง

องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง	ลักษณะเรื่องเล่าของหลวงพ่ocha
1. เหตุการณ์ (Events)	เป็นเหตุการณ์เดียว หรือสองเหตุการณ์เท่านั้น
2. ตัวละคร (Character)	มนุษย์ สัตว์ พืช
3. ฉาก (Setting)	ไม่ได้มีการระบุชัดเจน แต่สันนิษฐานได้จากสถานการณ์ โดยส่วนใหญ่ จะเกิดในสถานที่ต่างๆ ไป เช่น ในทุ่งนา ในน้ำ ในบ้าน ฯลฯ
4. ความสัมพันธ์ตามลำดับเวลา (Temporal Relations)	ไม่มีการระบุช่วงเวลาชัดเจน ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์
5. ความสัมพันธ์ตามหลักเหตุและผล (Casual Relations)	เหตุการณ์ในเรื่องเล่าจะเป็นไปตามหลักเหตุและผล แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลนั้นจะขึ้นอยู่กับเรื่องเล่า
6. ความคิดหลัก (Theme)	การใช้สติพิจารณาความเป็นไม่แน่ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ของอารมณ์ต่างๆ สิ่งต่างๆ จนนำไปสู่การปล่อยวาง การปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนา การปฏิบัติเพื่อไปสู่ทางดับทุกข์
7. ผู้เล่า (Narrator)	หลวงพ่ocha สุภัทโท
8. ผู้ฟัง (Audience)	ลูกศิษย์ที่ได้ฟังเรื่องเล่าของท่านโดยตรง

จากตารางด้านบนสามารถอธิบายและยกตัวอย่างได้ดังนี้

1. เหตุการณ์ (Events) จากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เรื่องเล่า (Narrative) ของท่านนั้นเป็นเรื่องสั้นๆ ดังนั้นจะมีเหตุการณ์หลักๆ เพียงเหตุการณ์เดียว หรืออาจมีเหตุการณ์ประกอบอีกหนึ่งเหตุการณ์เท่านั้น เช่น

ตัวอย่างที่ 1 เรื่องแมงมุม หลวงพ่อชา เล่าว่า แมงมุมจะชักใยเพื่อคอยไว้ดั่งแมลง เมื่อทำรังเสร็จแล้วมันก็จะไปซุ่มดูอยู่ เมื่อแมลงมาติดใยของมัน มันก็ออกมาจับกิน

จากตัวอย่างนี้ จะมีเหตุการณ์อยู่เพียง 2 เหตุการณ์ คือ แมงมุมทำรังเพื่อรอแมลง กับเมื่อแมลงมาติดใยแมงมุมออกมาจับกิน

ตัวอย่างที่ 2 เรื่องเด็กเลี้ยงควาย หลวงพ่อชาเล่าว่า เด็กเลี้ยงควายต้องตามดูควาย ถ้าควายจะไปกินต้นข้าว เด็กเลี้ยงควายจะต้องตวาดมัน ถ้ามันดื้อไม่ยอมฟังก็ต้องเอาไม้ค้อนฟาดมัน ถ้ามันแต่นอนหลับควายก็จะกินต้นข้าวหมด

จากตัวอย่างนี้ จะมีเหตุการณ์อยู่เพียงเหตุการณ์เดียว คือ เด็กต้องดูแลไม่ให้ควายไปกินหญ้า

2. ตัวละคร ตัวละครของเรื่องที่หลวงพ่อกำลังเล่าโดยเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบนี้ จากการวิจัยพบว่าตัวละครในเรื่องเล่าของท่านนั้นส่วนใหญ่จะเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติก็ตาม เช่น

ตัวอย่างที่ 1 เด็กเลี้ยงควาย ต้องคอยเฝ้าดูไม่ให้ควายไปกินต้นข้าว ถ้าควายจะไปกินต้นข้าวเด็กจะต้องตีควาย

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครคือเด็กเลี้ยงควาย กับควาย

ตัวอย่างที่ 2 เมื่อเราติดในรูปล รล กลิ่น เสียง สัมผัสแล้ว จะเกิดทุกข์ เหมือน ปลาเมื่อติดเบ็ดจะไม่สามารถดิ้นหลุดไปได้ ต้องรอเจ้าของมาแกะ

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวละครในเรื่องเล่าของหลวงพ่อกำลังเล่าคือปลา

1. ฉาก (Setting) จากการวิจัยพบว่าเรื่องเล่า (Narrative) นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีการระบุถึงสถานที่และผู้ฟัง (Audience) สามารถตีความจากสถานการณ์ได้ว่าเรื่องเล่า ต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นที่ใด เช่น

ตัวอย่างที่ 1 เรื่องตุ๊กตา ที่ว่า ถ้าเราเอาตุ๊กตาให้เด็กเล่น เด็กก็เล่นสบายใจเพราะตุ๊กตาเป็นสิ่งที่ชอบใจ แต่เด็กคนนั้นไม่รู้เรื่องราวตุ๊กตาเป็นพิษ เพราะเข้าใจว่า ตุ๊กตานี้มันชอบเล่น ก็เพลินกับตุ๊กตานั้นเมื่อเล่นไปหลายๆ วัน ตุ๊กตามันหล่น มันแตก เด็กนั้นจึงจะรู้สึกตัวว่าความน้อยใจ เสียใจเกิดขึ้นมา (หลวงพ่อบุชา สุภัทโท, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 4)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าหลวงพ่อบุชาไม่ได้ระบุว่าฉากอยู่ที่ใด แต่ผู้ฟังสามารถสันนิษฐานได้ว่าฉากอาจจะอยู่ที่บ้าน อยู่ในบ้าน และอื่นๆ

ตัวอย่างที่ 2 เรื่องการทอดแหของชาวประมงทอดแหไปถูกปลาตัวใหญ่ กลัวว่าปลาจะหลุดเลยรีบตะครุบ พอรีบตะครุบโดยไม่ระมัดระวัง ปลาก็จะหลุดมือไป (หลวงพ่อบุชา สุภัทโท, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 88)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าหลวงพ่อบุชาไม่ได้ระบุสถานที่แต่ผู้ฟังสามารถสันนิษฐานได้ว่า ฉากน่าจะเป็นในเรือที่ลอยลำอยู่กลางทะเลหรือกลางแม่น้ำ

2. ความสัมพันธ์ด้านเวลา (Temporal Relations) จากการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของเวลาในเรื่องเล่าของหลวงพ่อบุชานั้นจะไม่มีปรากฏเท่าไรนัก เนื่องจากเรื่องทีหลวงพ่อบุชาเล่านั้นจะเป็นเรื่องที่ไม่มีการจำกัดทางเวลา

3. ความสัมพันธ์ในแง่ของเหตุและผล (Causal Relations) จากการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของเรื่องทีหลวงพ่อบุชาเล่านั้นจะเป็นไปตามหลักเหตุและผล แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลนั้นอาจมีการสลับกันบ้างแล้วแต่เรื่องเช่น

ตัวอย่างที่ 1 จากเรื่องการปฏิบัติสมาธิ (หลวงพ่อบุชา สุภัทโท, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 170) หลวงพ่อบุชาเล่าว่าเด็กนักเรียนไปเรียนหนังสือ จะเขียนไม่สวยในครั้งแรก มันห่วยวาวๆ ขาววาวๆ เขียนไปตามเรื่องของเด็ก นานไปก็สวยขึ้นงามขึ้นเพราะฝึกมัน

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเรื่องที่ท่านเล่านี้เป็นเหตุเป็นผล สำหรับเรื่องนี้ความสัมพันธ์ในแง่ของเหตุและผลคือ ผลเกิดจากเหตุ คือ การที่จะเขียนสรวยได้นั้น (ผล) ต้องมาจากการฝึก (เหตุ)

ตัวอย่างที่ 2 เรื่องชาวประมง หลวงพ่อชาเล่าว่าการที่ชาวประมงทอดแหไปถูกปลาตัวใหญ่ กลัวว่าปลาจะหลุดเลยรีบตะครุบ พอรีบตะครุบโดยไม่ระมัดระวัง ปลาจึงหลุดมือ

จากตัวอย่างนี้เห็นได้ว่า เรื่องเล่านี้มีความเป็นเหตุเป็นผลคือ การรีบคว้าปลาอย่างขาดการระมัดระวัง (เหตุ) ทำให้ปลาหลุดมือ (ผล)

4. ความคิดหลัก (Theme) จากการวิจัยพบว่า ความคิดหลักของเรื่องที่หลวงพ่ชามีดังนี้
4.1. การใช้สติพิจารณาคือความไม่แน่ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ของอารมณ์ต่างๆ สิ่งต่างๆ จนนำไปสู่การปล่อยวาง เช่น

ตัวอย่างที่ 1 เรื่องแมงมุม หลวงพ่อชาเล่าว่า “ได้ไปเห็นแมงมุมเป็นตัวอย่าง แมงมุมทำรังของมันเหมือนข่ายมันสานข่ายไปซึ่งไว้ตามช่องต่างๆ...เสร็จแล้วมันก็เก็บตัวมันเองเจียบอยู่ตรงกลางข่ายไม่วิ่งไปไหน พอมีแมลงวันหรือแมลงอื่นๆ บินผ่านข่ายของมัน พอถูกข่ายเท่านั้น ข่ายก็สะท้อน พอข่ายสะท้อนปุ๊บ มันก็วิ่งออกจากรังทันที ไปจับแมลงไว้เป็นอาหาร เสร็จแล้วมันก็เก็บตัวมันไว้ที่กลางข่ายตามเดิม...พอได้เห็นแมงมุมทำอย่างนั้นเราก็มีปัญญาแล้ว อายตนะทั้งหก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้ มีใจอยู่ตรงกลาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย แผ่พังพานออกไป อารมณ์นั้นเหมือนแมลงต่างๆ พอรูปมาก็มาถึงตา เสียงมาก็มาถึงหู กลิ่นมาถึงจมูก รสมาก็มาถึงลิ้น โภจรู้พะก็มาถึงกาย ใจเป็นผู้รู้จัก มันก็สะท้อนถึงใจ เท่านั้นก็เกิดปัญญาแล้ว” (หลวงพ่ชา สุภัทโท, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 66)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าได้ความคิดหลักของเรื่องเล่านี้คือ การเฝ้าคอยดูว่าเมื่อไรแมลงจะมาติดตาข่าย เมื่อแมลงมาติดตาข่ายแล้ว แมงมุมก็จะรีบนำแมลงไปกิน แต่เนื่องจากตัวอย่างนี้เป็นเรื่องเล่าที่ใช้เปรียบเทียบกับธรรมะจึงต้องมีการตีความเรื่องเล่าเพื่อหาความคิดหลักในแง่ของธรรมะดังนี้คือ

แมงมุม เปรียบเป็น จิตของมนุษย์

ใย เปรียบเป็น ประสาทสัมผัสของมนุษย์ อันประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย

แมลงที่มาติดใย เปรียบเป็น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส

เมื่อมีแมลงมาติดที่ใย เปรียบเหมือน การที่ ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้รับกลิ่น ลิ้นได้รับรส และกายรู้ถึงการสัมผัส

เมื่อแมงมุมออกไปจับแมลงมากินทันทีที่แมลงมาติดใย เปรียบเหมือน การที่จิตนำเอา รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มาพิจารณาเมื่อสิ่งเหล่านี้มากระทบ

ความคิดหลัก : มนุษย์ควรจะมีสติอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับรู้ถึงอารมณ์ที่มากระทบใจ และสามารถพิจารณาความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของอารมณ์เหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง

ตัวอย่างที่ 2 เรื่องเด็กเลี้ยงควาย หลวงพ่อชาเล่าว่าเด็กเลี้ยงควายต้องตามดูควาย ถ้าควายจะไปกินต้นข้าว เด็กเลี้ยงควายจะต้อง ตวาดมัน ถ้ามันดื้อไม่ยอมฟังก็ต้องเอาไม้ค้อนฟาดมัน ถ้ามันแต่นอนหลับควายจะกินข้าวหมด

จากตัวอย่างจะเห็นว่าความคิดหลักในเรื่องนี้คือเด็กเลี้ยงควายจะต้องเฝ้าดูควายเพื่อป้องกันไม่ให้ควายไปกินข้าว แต่เนื่องจากเรื่องเล่านี้เป็นเรื่องเล่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับธรรมะ ดังนั้นเพื่อหาความคิดหลักในแง่ของธรรมะจากเรื่องนี้ต้องตีความหมายของความเปรียบดังนี้คือ

เด็กเลี้ยงควาย เปรียบเป็น สติ

ควาย เปรียบเป็น จิต

ต้นข้าว เปรียบเป็น อารมณ์

การคอยตวาดหรือฟาดควายไม่ให้ไปกินต้นข้าว เปรียบเหมือน การใช้สติให้คอยควบคุมไม่ให้จิตหลุดตามอารมณ์ไป

ความคิดหลัก : มนุษย์ควรจะมีสติอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับรู้ถึงอารมณ์ที่มากระทบใจ และควบคุมไม่ให้ปล่อยใจไปตามอารมณ์ และสามารถพิจารณาความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของอารมณ์เหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง

4.2. การปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนา หลวงพ่อชาจะเน้นในเรื่องการปฏิบัติสมาธิภาวนาเนื่องจากการปฏิบัติสมาธิเป็นหนทางแห่งการดับทุกข์หนทางหนึ่ง ดังนั้นท่านจึงสอนลูกศิษย์ให้นั่งสมาธิซึ่งการนั่งสมาธิให้ดีนั้นจะต้องอาศัยความพอดี ทั้งเวลาและความอดทนรวมถึงการไม่คาดหวังที่จะได้จะเห็นอะไร เพราะเมื่อมีความอยากเกิดขึ้นแล้วก็จะไม่มีทางสงบ

ตัวอย่าง 1 คนสีไฟ เอาไม้ไผ่สองอันมาสีไฟ แต่ใจร้อนอยากให้ไฟติดเร็วๆ แต่พอสีไปได้หน่อย เห็นไฟไม่ติดก็หยุด เมื่อหายใจก็เลยมาสีต่อ แล้วก็หยุดพัก ความร้อนที่มีอยู่บ้างก็หายไปเพราะไม่ติดต่อกันไฟจึงไม่ติด

จากตัวอย่างจะเห็นว่าความคิดหลักในเรื่องนี้คือการจุดไฟโดยนำไม้ไผ่มาสีกันนั้น ต้องใช้ความอดทนเนื่องจากจะต้องอาศัย เวลา ความจังหวะที่พอเหมาะ พอดี แต่เนื่องจากเรื่องเล่านี้เป็นเรื่องเล่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับธรรมะ ดังนั้นเพื่อหาความคิดหลักในแง่ของธรรมะจากเรื่องนี้ต้องตีความหมายของความเปรียบดังนี้คือ

คนสีไฟ เปรียบเป็น ผู้ปฏิบัติธรรม

ความใจร้อนอยากให้ไฟติดเร็วๆ เปรียบเหมือน ความต้องการเข้าถึงความสงบเร็วๆ การที่ไฟยังไม่ติด เปรียบเป็น การนั่งสมาธิแล้วยังไม่สงบ

การหยุดสีไฟ เปรียบเหมือน การเลิกนั่งสมาธิ

ความร้อนที่มีอยู่บ้างก็หายไป เปรียบเหมือน ความสงบที่เกิดจากการเริ่มนั่งสมาธิทั้งหมดไป

ความคิดหลัก : ความพอดี การปฏิบัติธรรมด้วยการนั่งสมาธิ จะต้องอาศัยความพอดี ค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป ไม่ต้องรีบ ไม่ต้องช้า และไม่ได้ทำด้วยความหวังที่จะได้อะไร เพราะถ้าหวังก็มักจะรีบ จะเกิดความฟุ้งซ่าน และไม่สงบ

ตัวอย่าง 2 ชาวประมงทอดแหไปถูกปลาตัวใหญ่ กลัวว่าปลาจะหลุดเลยรีบตะครุบ พอรีบตะครุบโดยไม่ระมัดระวัง ปลาก็จะหลุดมือไป

จากตัวอย่างจะเห็นว่าความคิดหลักในเรื่องนี้คือการจับปลาจะต้องค่อยๆ จับเพื่อจะได้จับให้มั่นการจับอะไรด้วยความรวดเร็ว เร่งรีบ ทำให้ไม่สามารถจับได้อย่างมั่นคงได้แต่เนื่องจากเรื่องเล่านี้เป็นเรื่องเล่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับธรรมะ ดังนั้นเพื่อหาความคิดหลักในแง่ของธรรมะจากเรื่องนี้ต้องตีความหมายของความเปรียบดังนี้คือ

ชาวประมง เปรียบเหมือน ผู้ปฏิบัติธรรม

การจับปลาตัวใหญ่ เปรียบเหมือน การเริ่มเข้าสู่สมาธิ

ความอยากได้ปลา เปรียบเหมือน การอยากเข้าสู่สมาธิระดับสูง (ฌาน) ต่างๆ

การรีบตะครุบ เปรียบเหมือน ตัดหน้า ความอยากมี อยากได้

ปลาหลุดมือ เปรียบเหมือน การไม่สามารถเข้าสู่สมาธิหรือความสงบ

ความคิดหลัก : ความพอดี การปฏิบัติธรรมด้วยการนั่งสมาธิ จะต้องค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป ไม่ต้องรีบ ไม่ต้องซ้ำ และไม่ได้ทำด้วยความหวังที่จะได้อะไร เพราะถ้าหวังก็ก็จะรีบ จะเกิดความฟุ้งซ่าน และไม่สงบ

4.3. การปฏิบัติเพื่อไปสู่ทางดับทุกข์ การปฏิบัติตามหนทางแห่งการดับทุกข์ (มรรค 8) นี้ ประกอบด้วย การพูดชอบ ทำชอบ เลี้ยงชีพชอบ ปฏิบัติความเพียรชอบ สติชอบ สมาธิชอบ มีความเห็นชอบ คำริชอบ สิ่งทั้งหลายจงพ้อหาให้ลูกศิษย์ปฏิบัติ นั่น ก็อยู่ในมรรคมืองค์ 8 นี้เช่นกัน

ตัวอย่างที่ 1 คนเลี้ยงโค ตอนเช้าต้อนโคออกไปกินหญ้า ตอนเย็นก็ต้อนโคมาเข้าคอก แต่ไม่เคยกินนมโค ก็จะไม่รู้รสชาติของนม

เมื่อเลี้ยงโคแล้ว ควรได้กินนมโคด้วย แต่เนื่องจากเรื่องเล่านี้เป็นเรื่องเล่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับธรรมะ ดังนั้นเพื่อหาความคิดหลักในแง่ของธรรมะจากเรื่องนี้ต้องตีความหมายของความเปรียบ ดังนี้คือ

คนเลี้ยงโค เปรียบเป็น พระภิกษุที่ศึกษาแต่ในตำรา ไม่เคยปฏิบัติตาม หนทางแห่งการดับทุกข์ (มรรค มืองค์ 8) ซึ่งสรุปแล้วก็คือ สីล (การพูดชอบ การทำชอบ การเลี้ยงชีพชอบ) สมาธิ (ความเพียรชอบ สติชอบ และสมาธิชอบ) ปัญญา (ความเห็นชอบ ความดำริชอบ)

การไม่เคยกินนมโค หมายถึง การไม่เคยเข้าถึงความสงบที่เกิดจากการละความโลภ โกรธ หลง โดยการปฏิบัติตามหนทางแห่งการดับทุกข์

ความคิดหลัก : การที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นไม่ได้เกิดจากการศึกษาจากในหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว การปฏิบัติตามหนทางแห่งการดับทุกข์ก็เป็นสิ่งสำคัญ

ตัวอย่างที่ 2 พระพุทธรูป หลวงพ่อชาเล่าว่า คนชอบเอาไม้มาแกะสลัก เอาปูนมาปั้นขึ้น เอาทองมาหล่อหลอมขึ้น สมมุติว่าเป็นพระพุทธรูเจ้า แต่ที่จริงไม่ใช่ แต่เป็นทอง เป็นตะกั่ว เป็นโลหะ เป็นไม้ เป็นครั้ง เป็นหิน สมมุติว่าเป็นพระพุทธรูเจ้า แต่ไม่ใช่พระพุทธรูเจ้าจริงๆ

จากตัวอย่างความคิดหลักของเรื่องนี้คือ การเป็นพระพุทธรูเจ้าโดยการสมมุติ แต่เนื่องจากเรื่องเล่านี้เป็นเรื่องเล่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับธรรมะ ดังนั้นเพื่อหาความคิดหลักในแง่ของธรรมะจากเรื่องนี้ต้องตีความหมายของความเปรียบดังนี้คือ

พระพุทธรูปแกะสลัก เปรียบเหมือน พระที่บวชมาเป็นพระเฉยๆ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตนตามหนทางของสงฆ์

ความคิดหลัก คือ การจะเป็นพระจริงๆ ได้นั้นจะต้องปฏิบัติตามหนทางแห่งการดับทุกข์ซึ่งเป็นหนทางของสมณะ

การวิเคราะห์ตามทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่อง

เรื่องที่หลวงพ่อบุชาเล่าเป็นเรื่องที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับหัวข้อธรรมะเพื่อทำให้ข้อธรรมะที่เป็นนามธรรมเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายขึ้น โดยเรื่องเล่าของท่านจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการวิเคราะห์เรื่องเล่าโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่องต่างๆ เพื่อหาความสัมพันธ์กับคุณค่า ความเป็นเหตุเป็นผล ทั้งในทางตรรกะและความเป็นเหตุเป็นผลที่ดีของเรื่อง ซึ่งจากการวิจัยพบว่า เรื่องที่ท่านถ่ายทอดนั้นมีทั้งความเป็นเหตุเป็นผลในแง่ของตรรกะ และความเป็นเหตุเป็นผลที่ดีในแง่ของคุณค่าทางศีลธรรม นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้อง กลมกลืนระหว่างผู้เล่า และเรื่องที่เล่าและมีคงเส้นคงวาระหว่างเรื่องที่เล่าด้วยตนเอง สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยถูกแสดงลงในแผนภูมิด้านล่างนี้

แผนภูมิที่ 5 วิธีการถ่ายทอดธรรมะจนเป็นที่ยอมรับของหลวงพ่อบุชา

การถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดให้สอดคล้องกับสิ่งที่ทำนั้น ตรงกับหลักการของทฤษฎี กระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง ซึ่งเน้นในการพิจารณาหาเหตุผล และคุณค่าของเรื่องต่างๆ ในลักษณะของการเป็นเหตุผลที่ดี และหาระบบในการตัดสินเหตุผลและคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในเรื่องเล่า ว่ามีความเป็นไปได้ น่าเชื่อถือ หรือไม่ ซึ่งความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือนี้จะมาจากการพิจารณาความสอดคล้องกัน ระหว่างผู้เล่าเรื่องและเรื่องที่เล่าเป็นหลัก ว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกันหรือไม่ ดังนั้นจึงจะแบ่งการ วิเคราะห์วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อกษา ในแง่เรื่องที่ท่านเล่าหรือสาร ออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาเหตุผลและคุณค่าของเรื่องที่ท่านเล่าหรือถ่ายทอด โดยจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 1.1. โครงสร้างพื้นฐานของเรื่อง
- 1.2. หลักเหตุและผลของเรื่อง
- 1.3. ความคิดรวบยอดของเรื่อง

2. การวิเคราะห์หาคุณค่าของเรื่องเล่าในด้านของความน่าเชื่อถือ และความเป็นไปได้

1. การวิเคราะห์หาเหตุผลและคุณค่าของเรื่องที่ท่านเล่าหรือถ่ายทอด การวิเคราะห์หาเหตุผลและคุณค่าของเรื่องจะต้องวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานของเรื่องก่อน หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์หาหลักเหตุและผล ของเรื่อง และหาความคิดหลักของเรื่องเพื่อหาคุณค่าที่สอดแทรกอยู่ในความคิดหลักนั้น

1.1. โครงสร้างพื้นฐานของเรื่อง

จากการวิจัยพบว่าการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อกษาโดยการเล่าเรื่องจะมีกรอบความคิดหลักคือ ธรรมะในพระพุทธศาสนา ทั้งในเรื่องของความรู้ในเรื่องปริยัติ ซึ่งหมายถึงการศึกษาจากพระไตรปิฎกไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความไม่แน่ (อนิจจัง) ศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) การปล่อยวาง และการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่หนทางพ้นทุกข์ โดยจะแบ่งเป็นการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยซึ่งเป็น บทบัญญัติของศาสนาพุทธ การปฏิบัติตามข้อวัตรของวัดหนองป่าพง การปฏิบัติตามหลักธุดงค์วัตร และการปฏิบัติสมาธิภาวนา

1.2. หลักเหตุและผลของเรื่อง

จากการวิจัยพบว่าเรื่องที่ท่านเล่า หรือถ่ายทอดนั้น เป็นเรื่องของธรรมะและการยกตัวอย่างเปรียบเทียบซึ่งเป็นเรื่องที่มีหลักเหตุและผลโดยแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้ คือ

1.2.1. เป็นเหตุผลที่พิสูจน์ได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์

1.2.2. เป็นตามหลักเหตุและผลตามหลักธรรมชาติ

1.2.1. เป็นเหตุผลที่พิสูจน์ได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ธรรมชาติที่ท่านถ่ายทอดโดยการใช้ตัวอย่างเปรียบเทียบนั้น เป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ตามหลักการและเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 น้ำที่ตกตะกอน "สมาธิหรือ ความตั้งใจมั่น หรือ ความสงบมี 2 อย่าง ความสงบที่ไปนั่งอยู่ในป่า สงบ หู ไม่ได้ยิน ตา ไม่ได้เห็น ไม่ใช่ว่าสงบจากกิเลส กิเลสมีอยู่ แต่ในเวลานั้นไม่ขุ่นขึ้นมา อย่างน้ำที่ตกตะกอนอยู่นั้นนะ เมื่อยังไม่ขุ่นขึ้นมามันก็ใส เมื่อถูกอะโรมาควอน มันก็ขุ่นขึ้นมา" (หลวงพ่ocha สุภทโท, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 111)

จากตัวอย่างนี้หลวงพ่ocha ท่านเปรียบเทียบการมีอยู่ของกิเลสในใจมนุษย์เหมือนตะกอนของน้ำที่ถ้าไม่ไปกวนมันก็จะไม่ขึ้นมาทำให้น้ำขุ่น การไม่ไปกวนน้ำให้ขุ่นหมายถึง การไปนั่งสมาธิในที่ที่สงบ ไม่มีสิ่งใดมารบกวน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ละหรือปล่อยวางกิเลสได้ ซึ่งการกวนน้ำ (เป็นเหตุ) ทำให้สารต่างๆ ที่ตกตะกอนอยู่ในน้ำลอยขึ้นมาอยู่บนผิวน้ำ (เป็นผล) เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์

1.2.2. เป็นเหตุเป็นผลตามหลักธรรมชาติ การถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่ocha นั้น สารของท่านจะประกอบไปด้วย สารที่เป็นเรื่องของธรรมะกับสารที่เป็นสิ่งต่างๆ ซึ่งท่านนำมาใช้เปรียบเทียบกับธรรมะ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสารที่เป็นเรื่องของธรรมะ หรือเป็นสารในเรื่องการเปรียบเทียบ ล้วนแล้วแต่เป็นสารที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักธรรมชาติทั้งสิ้น เช่น

ตัวอย่างที่ 1 การที่หลวงพ่ocha สอนว่า อย่าไปยึดติดกับสรรพสิ่งเพราะไม่มีสิ่งใดแน่นอน การไปยึดติดกับสิ่งที่ไม่มีความแน่นอน (เป็นเหตุ) นั้นจะทำให้เกิดทุกข์ (เป็นผล) โดยท่านเปรียบเทียบเหมือนกับเด็กได้ตุ๊กตาเมื่อได้ตุ๊กตามาก็ดีใจ แต่เมื่อใดก็ตามที่ตุ๊กตานั้นแตก หักไปก็เสียใจ

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ท่านสอนสามารถอนุมานหาหลักเหตุและผลได้ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเสมอ เช่น เมื่อของๆ เราแตก หรือหักไป (เป็นเหตุ) นำมาซึ่งความเสียใจ (เป็นผล) แต่จะเสียใจมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับว่า เรายึดติดกับของสิ่งนั้นขนาดไหน

ตัวอย่างที่ 2 การที่หลวงพ่อบา เปรียบเทียบการที่มนุษย์เข้าไปยึดติดกับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงนี้ จะทำให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างไม่สามารถหลุดพ้นได้ เหมือนปลาकिनเบ็ด

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า สิ่งที่หลวงพ่อบาสอนนั้นเป็นไปตามหลักเหตุและผล คือ การยึดติดกับรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง (เป็นเหตุ) จะนำมาซึ่งความทุกข์เมื่อจะต้องสูญเสียสิ่งที่ยึดติดอยู่นั้นไป (เป็นผล) เหมือนปลาकिनเบ็ด ซึ่งการที่ท่านเปรียบเทียบกับปลาकिनเบ็ดนั้น ก็มีหลักการและเหตุผลเดียวกัน คือ ปลาकिनเบ็ด (เป็นเหตุ) จะนำมาซึ่งผลคือความเจ็บปวด (เป็นผล) เช่นกัน

1.3. ความคิดรวบยอดของเรื่อง จากการวิจัย พบว่าความคิดหลักของเรื่องที่ท่านเล่าให้ลูกศิษย์ฟังคือ การใช้สติพิจารณาความไม่แน่ ของอารมณ์ต่างๆ จนนำไปสู่การปล่อยวาง การปฏิบัติสมาธิภาวนา และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ทางดับทุกข์ ดังที่ได้เคยยกตัวอย่างไปแล้ว

ในความเป็นจริงแล้วหัวข้อธรรมะที่อยู่ในพระไตรปิฎก ที่หลวงพ่อบา สอนลูกศิษย์นั้นมีหลายหัวข้อ แบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อยเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อนำมาพิจารณารวมกันแล้วก็พบว่า หลักธรรมะของพระพุทธเจ้าท่านนั้น คือ ความไม่แน่ เป็นธรรมะที่สอนให้คนรู้จักการพิจารณาอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อการไม่ยึดมั่นถือมั่น เพื่อให้เกิดการหลุดพ้น หลวงพ่อบาท่านกล่าวไว้ในพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในธรรมเทศนาหัวข้อสองหน้าของสังฆธรรมที่ว่า “ธรรมะของพระพุทธเจ้าท่านนั้นซับซ้อน... เหมือนเราเห็นท่อนไม้ท่อนหนึ่ง เป็นไม้ท่อนใหญ่ แต่ความเป็นจริง ไม้ท่อนน้อยก็แทรกอยู่ในไม้ท่อนใหญ่นั้นแหละ หรือได้ไม้ท่อนน้อยมา ไม้ท่อนใหญ่ก็แทรกอยู่ในนั้นด้วย”

2. การวิเคราะห์หาคุณค่าของเรื่องเล่าในด้านของความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า

การวิเคราะห์หาคุณค่าของเรื่องเล่าในด้านของความเป็นไปได้นั้นจะต้องพิจารณาจากความกลมกลืนกันระหว่างเรื่องเล่า ความคงเส้นคงวา ความสอดคล้องกันระหว่างผู้เล่ากับเรื่องที่เล่า และความน่าเชื่อถือจะต้องพิจารณาจาก การเล่าเรื่องว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ วิธีการอธิบายเรื่องเล่านั้นมีการนำสัญลักษณ์มาใช้หรือไม่ และสัญลักษณ์นั้นถูกสร้างขึ้นอย่างมีเหตุผลหรือไม่อย่างไร มีการอธิบายเรื่องที่สำคัญๆ หรือไม่

ด้วยเหตุที่การวิเคราะห์หาคคุณค่าของเรื่องเล่าประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยๆ มากมาย ดังนั้น จึงจะสรุปหัวข้อการวิเคราะห์เป็น 3 หัวข้อดังนี้คือ

- 2.1. ความเป็นไปได้ของเรื่องเล่า
- 2.2. ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า
- 2.3. การยอมรับเรื่องเล่าของผู้ฟัง

2.1. ความเป็นไปได้ของเรื่องเล่า โดยแบ่งเป็นความกลมกลืน ความคงเส้นคงวา และความสอดคล้องกันของเรื่องเล่าและผู้เล่า

2.1.1. ความกลมกลืนกันระหว่างเรื่องเล่า โดยพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานของเรื่อง กับเรื่องที่ท่านเล่า จากการวิจัยในเบื้องต้นพบว่า โครงสร้างพื้นฐานของเรื่องที่ท่านเล่า นั้น คือธรรมะ หรือ คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องของศีลธรรม ความดีงาม ซึ่งจากการวิจัยก็พบว่าความคิดหลักของเรื่องที่ท่านถ่ายทอดนั้น เป็นเรื่องของธรรมะที่แสดงอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งสิ้น

สำหรับความคงเส้นคงวานั้น จากการวิจัยพบว่าความคิดหลักของเรื่องที่หลวงพ่อบุชาเล่า นั้นเป็นเรื่องของธรรมะโดยเน้นการใช้สติพิจารณาอารมณ์ต่างๆ ที่มากระทบเพื่อให้สติพิจารณาถึงความ เป็นอนิจจังของอารมณ์และปล่อยวางอารมณ์นั้นไปในที่สุด

ธรรมะที่หลวงพ่อบุชาถ่ายทอดหรือให้ปฏิบัติ นั้นทุกเรื่องเป็นธรรมะในพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงไม่มีความขัดแย้งกันเอง ด้วยเหตุที่ท่านมักจะไม่วุดเรื่องอื่นนอกเหนือจากเรื่องของธรรมะ เนื่องจากท่านถือหลัก “กินน้อย นอนน้อย ปฏิบัติมาก” ดังนั้นสิ่งที่ท่านพูดนั้นจึงมีความคงเส้นคงวา นอกจากนี้ จะมีความคงเส้นคงวาแล้ว ยังมีความกลมกลืนกันอีกด้วย

2.1.2 ความสอดคล้องกันระหว่างผู้เล่ากับเรื่องที่เล่า จากการวิจัยพบว่า เรื่องที่หลวงพ่อบุชาเล่า นั้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติ เช่น

การที่หลวงพ่อบุชาเล่าเรื่องหรือถ่ายทอดธรรมะเรื่อง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ความไม่แน่นอนของสิ่งต่างๆ ที่มีการเกิด คงอยู่และดับไป ดังนั้นเมื่อนำอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาพิจารณาแล้ว ปล่อยวางเราก็จะไม่เป็นทุกข์ มีแต่ความสุข ซึ่งถ้าต้องการจะเข้าถึงความสงบระงับอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะต้องปล่อยวางทั้งความสุขและความทุกข์นี้ด้วย เมื่อคนเราสามารถปล่อยวางได้ในทุกสิ่งแล้ว ก็จะมีแต่

ความสงบ เป็นความอิสระ เห็นอารมณ์ใดๆ นั้น หลวงพ่อชาก็มีบุคลิกภาพที่ดูแล้วเหมือนเป็นผู้ที่มีความอิสระไม่อยู่ภายใต้กิเลสและอารมณ์ใดๆ นั้นด้วย จากการที่ท่านว่าเริง ตลก มีเมตตา เหมือนดั่งที่ลูกศิษย์ของท่านโดยส่วนใหญ่ได้พูดไว้ เช่น

"เหตุที่ทำให้ท่านมีลูกศิษย์มากมายอันหนึ่งเกิดมาจากความเป็นคนที่มีแต่ความเมตตา กรุณาของท่าน" (พระอาจารย์เชมธัมโม, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2543)

"บุคลิกภาพของท่านทำอยู่ในความทรงจำของอาตมาคือ ความเป็นคนดี มีความเมตตา ฉลาด เข้มแข็ง และอารมณ์ขันของท่าน"

นอกจากบุคลิกของท่านที่สอดคล้องกับเรื่องที่เราเล่าแล้ว การปฏิบัติตนของท่านก็สอดคล้องกับเรื่องที่เราเล่าด้วยสังเกตได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 "มีคราวหนึ่งท่านป่วยหนัก ลูกศิษย์เข้าไปเฝ้า อยู่เวรยามกัน อยู่ข้างนอก 2 องค์สลับเปลี่ยนกันทีละคู่ เข้าไปก็ถามและคลำตัวท่าน จะบีบนิ้วให้ท่านก็ไม่ยอม ท่านกลัวจะติดการบีบนิ้ว"

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า หลวงพ่อชาไม่ต้องการที่จะติด หลงไปกับการสัมผัส ซึ่งเป็นกิเลสอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 2 "ตอนที่ท่านเปลี่ยนผ้าเปลี่ยนบริวารให้ ผมมีเงินสี่ห้าร้อย ผมก็พาทั้งไปข้างหลังให้พวกปะขาวเอา ส่วนนาฬิกาข้อมือยี่ห้อเทคโนส ผมเอาไว้ดูเวลาสอนหนังสือ เมื่อหยิบขึ้นมาจะเอาทิ้ง เสียสละ ก็ถูกคิดขึ้นมาว่านาฬิกาข้อมือนี้อันนี้ถ้าเราเสียสละแล้ว จะหาได้ที่ไหนใหม่มาใช้หนอตตอนกลับไปสอนหนังสือ หลวงพ่อจึงพูดขึ้นมาเหมือนอย่างรู้ใจผมว่า อ้อ นาฬิกาก็มีหรือ ท่านว่า เอาไปทิ้งของไม่ดี เอาของผมนี้ ท่านก็หยิบเอานาฬิกาจากข้อมือท่านให้เลย" (อุปลมณี, 2536 : 256)

จากตัวอย่างเห็นว่า หลวงพ่อชาต้องการจะสอนเรื่อง อัตตา ตัวตนของตน ท่านให้พิจารณาอนัตตา ไม่มีตัว ไม่มีตน เมื่อไม่ยึดติดกับตัวตนของตนแล้วก็จะไม่มีความทุกข์ โดยท่านแสดงความปลอดภัย ไม่มีตัวตนของตนของท่าน ให้ดูก่อน

ตัวอย่างที่ 3 "แม้ตัวหลวงพ่อกเองเมื่อไปปฏิบัติตามสำนักปฏิบัติต่างๆ และต้องนั่งทำยถากรรมต่างๆ ที่มีอายุพรรษาสิบแล้ว ท่านก็ไม่ขัดข้อง กลับภูมิใจและได้อุบายตักเตือนตัวเองว่า จะนั่งหัว

แถวหรือท้ายแถวก็ไม่แปลกเหมือนเพชรนิลจินดา จะวางไว้ที่ไหนก็มีราคาเท่าเดิม และจะได้เป็นการลดทิวิมานะ ความทะนงตัวถือตัวให้น้อยลงด้วย" (อุปลมณี, 2536 : 257)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าหลวงพ่อกษัตริย์ต้องการจะสอนเรื่องการไม่ยึดติดกับยศ วรรณะหรือ

2.2. ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าจะต้องพิจารณาว่าเรื่องที่เล่านั้นถูกต้องหรือไม่ เป็นเรื่องจริงทั้งหมดหรือไม่ การอธิบายเรื่องโดยการยกตัวอย่างประกอบ การใช้สัญลักษณ์เหมาะสมหรือไม่ และมีการอธิบายเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือไม่

จากการวิจัยพบว่าเรื่องที่หลวงพ่อกษัตริย์เล่านั้นถูกต้อง และเป็นเรื่องจริง เนื่องจากเรื่องที่หลวงพ่อกษัตริย์เล่าเป็นธรรมะซึ่งมีการอธิบายความหมายไว้ในพระไตรปิฎก หรือในหนังสือที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ในพระไตรปิฎกแสดงไว้ว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงสัญญา ดั่งมิ่งคัมภีร์ประกอบต่างๆ 7 ประการ หนึ่งในเจ็ดนั้นคือ ความกำหนดหมายไม่ใส่ใจตนในสิ่งที่เป็นทุกข์ (ทุกข อนัตตสัญญา) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539 : 583) เหมือนกับที่หลวงพ่อกษัตริย์มักจะเล่าเรื่องที่มีความคิดหลักในเรื่องของการไม่ยึดมั่น ถือมั่น เพราะการยึดมั่นในตัวตน ของตนนั้นเป็นทุกข์ เช่น

"เรื่องธรรมชาติทุกอย่างมันเป็นไปตามเรื่องของมัน ไม่ได้เป็นอะไร เหมือนกันกับโรคในร่างกายเรานี้ เป็นเจ็บเป็นไข้หวัดเป็นไอ เป็นโรคนั้นโรคนี้ ก็เป็นในร่างกายของเรา ความเป็นจริง คนเราก็หวงแหนกายของเราจนเกินขอบเขตเหมือนกัน ก่อนที่มันจะหวงแหนก็เนื่องมาจากความเห็นผิด มันจึงปล่อยไม่ได้ อย่างศาลาที่เราอยู่เดี๋ยวนี้ เราสร้างมันขึ้นเป็นศาลาของเรา จึงเหลนมันก็มาอยู่ จึงจกมันก็มาอยู่ หนูมันก็มาอยู่ เราก็เบียดเบียนแต่มัน เพราะเราเห็นว่าศาลาของเรา ไม่ใช่ของจึงเหลน จึงจก เลยเบียดเบียนมัน เหมือนกันกับโรคในร่างกายเราที่เป็นอยู่ ร่างกายเราถือว่า เป็นบ้านเป็นช่องของเรา ถ้าจะมาเจ็บหัวปวดท้องนิดหนึ่งก็ทุรนทุราย ไม่อยากให้มันเจ็บ ไม่อยากให้มันเป็นทุกข์" (หลวงพ่อกษัตริย์, ไม้ระบูนี่ที่พิมพ์ : 90)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่หลวงพ่อกษัตริย์ถ่ายทอดจากการใช้สัญลักษณ์ในการเปรียบเทียบนี้ คือ การยึดมั่นในตัวตน ทำให้เกิดทุกข์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับธรรมะที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแล้วมีความคิดหลักเหมือนกัน แต่หลวงพ่อกษัตริย์มีการยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย และใช้สัญลักษณ์โดยการยกสิ่งต่างๆ รอบตัวมนุษย์ขึ้นมาเปรียบเทียบ

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระพุทธเจ้าค้นพบ ความจริงอันประเสริฐ (อริยสัจสี่) ซึ่งประกอบด้วยความทุกข์ (ทุกข์) เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) ความดับทุกข์ (นิโรธ) หนทางแห่งการดับทุกข์ (มรรค 8) (วคิน อิศระ, 2540) ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ ท่านต้องพิจารณาให้เห็นทุกข์ ก่อนจึงจะสาวจากเหตุไปสู่ผล และสาวจากผลไปสู่เหตุ นั่นคือ ทรงแจ้งแห่งทุกข์ ซึ่งเป็นผล พระองค์จึงสาวไปหาสาเหตุในการเกิดทุกข์นั้น และเมื่อทรงแจ้งว่าจะต้องดับทุกข์ ซึ่งเป็นผล พระองค์ก็จะสาวไปหาสาเหตุคือหลักปฏิบัติในการดับทุกข์ ซึ่งเมื่อพระองค์สาวไปที่ต้นเหตุของการดับทุกข์แล้วพระองค์ก็พบ อริยมรรค ซึ่งเป็นเหตุที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ หรือความหลุดพ้นทุกข์ (อรรวรรณ ปิณฑโฆวาท, 2539 : 230)

สำหรับเรื่องนี้หลวงพ่อกษัตริย์ทอธรรมะเกี่ยวกับการพิจารณาทุกข์ โดยการเปรียบเทียบการพิจารณาทุกข์ กับการหานก และการกำจัดทุกข์ กับการยิงนก ดังนี้ "มันก็แสนจะทุกข์ มันละการปฏิบัติ แต่ว่าทุกข์นั้นถ้ามันไม่รู้จักว่ามีทุกข์ มันก็ไม่รู้จักทุกข์หรอก ถ้าเราจะพิจารณาทุกข์ เราจะฆ่าทุกข์นี้มันก็ต้องพบกันก่อนซิ จะไปยิงนกถ้าไม่เจอนกแล้วจะยิงได้หรือ" (หลวงพ่อกษัตริย์ทอ, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 41)

จากตัวอย่างนี้ หลวงพ่อกษัตริย์ทอ ต้องการที่จะสอนว่า การที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นจะต้องพิจารณาให้รู้ก่อนว่าเรื่องใดเป็นทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์แล้วก็จะเกิดความอยากที่จะดับทุกข์เอง แต่ถ้าไม่เห็นทุกข์ก็จะมีทางอยากที่จะดับทุกข์ได้

จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นว่าสิ่งที่หลวงพ่อกษัตริย์ทอท่านถ่ายทอดนั้นเป็นเรื่องจริงในฐานะของการเป็นธรรมะที่ปรากฏในพระไตรปิฎกหรือหนังสือสอนพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าวิธีการถ่ายทอดสารของท่านจะเป็นการเปรียบเทียบ แต่ก็มีสาระอธิบายประกอบด้วย

2.3. การยอมรับเรื่องเล่าของผู้ฟัง

อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องศึกษาในกรอบทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่องคือ การยอมรับเรื่องเล่าของผู้ฟังซึ่งการยอมรับหรือไม่ยอมรับนั้นขึ้นอยู่กับคุณค่าและเหตุผลของเรื่องเล่า ความเป็นไปได้ และความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า จากการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าลูกศิษย์ของหลวงพ่อกษัตริย์ทอส่วนใหญ่ยอมรับเรื่องเล่าที่หลวงพ่อกษัตริย์ทอเล่า จึงทำให้จดจำเรื่องที่หลวงพ่อกษัตริย์ทอเล่าและนำมาเล่าต่อได้ รวมทั้งการยอมรับเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติทำให้ลูกศิษย์ของท่านนำเอาการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านไปใช้กับตนเองและสอนลูกศิษย์ต่อไปด้วย ตัวอย่างการแสดงการยอมรับต่อเรื่องเล่าแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.3.1. การยอมรับเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาธรรมะ

2.3.2. การยอมรับเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ

2.3.2. การยอมรับการเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาธรรมะ ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องที่ใช้ในการเปรียบเทียบธรรมะกับเหตุการณ์ต่างๆ สังเกตได้จากการให้สัมภาษณ์ ของลูกศิษย์ของหลวงพ่อกา เมื่อต้องอธิบายธรรมะท่านมักจะยกตัวอย่างการเปรียบเทียบที่ส่วนใหญ่แล้วเป็นการเปรียบเทียบที่หลวงพ่อกาเคยเปรียบเทียบไว้องค์ละ 1-2 ตัวอย่างเสมอ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ในการอธิบายความสำคัญของพระวินัย ท่านยกตัวอย่างเปรียบเทียบว่า "พระวินัยก็เหมือนฐานของบ้าน ถ้าฐานไม่ดีแล้วอยู่ไปบ้านก็อาจจะพัง นั้นหมายถึงสถาปนิกสร้างบ้านไม่เป็น" (พระอาจารย์โสภณ อุตตโม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 2 ในการอธิบายความสำคัญของพระวินัย ท่านยกตัวอย่างเปรียบเทียบว่า "พระวินัยก็รากแก้วของต้นไม้ ถ้ารากไม่แข็งแรงต้นไม้ก็อยู่ไม่ได้" หรือ ในการอธิบายเรื่องการทำสมาธิอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้รู้ว่าเมื่อใดมีอารมณ์มากกระทบท่านเปรียบว่า "สติเหมือนคนเฝ้าบ้าน มีคนเฝ้าบ้านใครเข้ามา ก็รู้" (พระอาจารย์คำมอญ จิตตบุญโญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 3 ในการที่จะอธิบายความสงบนิ่งของจิต ท่านเปรียบเทียบกับดอกไม้พลาสติกในแจกันที่วางอยู่หน้าท่านว่า "ดูดอกไม้ชนิดนี้ มันอยู่ของมันเฉยๆ เมื่อมีลมพัด ดอกไม้สั่น ถามว่าจะไรสั่น ดอกไม้สั่นหรือเปล่า จิตมนุษย์ต่างหากที่สั่น ที่ลงไปตามอารมณ์ที่มากกระทบ" (พระอาจารย์โสภณ อุปาโส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 4 ในการที่จะอธิบายเรื่องจิตที่เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ เพียงแต่มีกิเลสมาครอบงำเท่านั้น ไม่ใช่จิตมีกิเลสโดยตัวมันเอง ท่านเปรียบเทียบกับ ไฟรถยนต์ ไฟรถทุกดวง คนเรามักจะเห็นว่ามันไม่ได้มีสีเดียว มีหลายสี แต่ที่จริงแล้ว สีแดง สีเหลือง ไม่ใช่ไฟ แต่เป็นเพียงฝาครอบ ไฟจริงๆ แล้วมีสีเดียว สภาพจิตใจก็เหมือนกัน หรือจากการที่ท่านจะอธิบายเรื่องการศึกษาธรรมะ ถ้าพิจารณาแต่เรื่องภายนอก มิได้พิจารณาลึกลงไปสู่สัจจะที่มันอยู่ในจิตจริงๆ นั้น เราอาจไม่รู้ซึ่งถึงจิต เช่น เราเดินกลางแดด เราจะบอกว่า แดดร้อน แต่จริงๆ แดดไม่ได้ร้อน มันไม่รู้สึกร้อนหรือหนาว แต่สิ่งที่ร้อนคือ ตัวเราเอง" (พระอาจารย์เอก ยสทินโน, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 5 ในการอธิบายเรื่องการเมืองของอารมณ์ กิเลส ตัณหา ซึ่งเราจะต้องใช้สติคอยพิจารณาอารมณ์ในปัจจุบันอยู่เสมอ ท่านเปรียบเทียบกับว่า "การที่เราจะเข้าบ้านใคร พบหมาเห่า ถึงแม้มันจะไม่กัด แต่ก็ให้ระวังเอาไว้" (พระอาจารย์เลี่ยม จิตธัมโม, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 6 เมื่อต้องการจะอธิบายว่าทำไมหลวงพ่อบาถึงสามารถสอนลูกศิษย์ที่เป็นชาวต่างชาติได้ ทั้งๆ ที่ท่านไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ท่านยกตัวอย่างเปรียบเทียบที่ว่า “คำว่าน้ำภาษาอังกฤษใช้คำว่า ฮอทวอเตอร์ ภาษาไทยว่าร้อน ภาษาอีสานว่าฮ้อน แตกต่างกัน แต่เมื่อเอาก้อนน้ำร้อนคุณไม่ว่าจะชาติไหน ภาษาไหนก็เข้าใจได้” (พระอาจารย์ปลั่งในภิกขุ, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 7 เมื่อท่านจะพูดถึงการปฏิบัติที่มีความจำเป็น ท่านใช้การเปรียบเทียบดังต่อไปนี้ “เพราะว่าคุณรู้จักคำว่า “ร้อน” ไม่ได้หมายความว่า คุณจะรู้จักความเจ็บปวดจากการถูกไฟไหม้” (พระอาจารย์มุนินโท, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 8 เมื่อท่านจะอธิบายเรื่องการปฏิบัติ ท่านเปรียบเทียบว่า เรารู้ว่าอาหารจานไหนอร่อยไม่อร่อย เราก็ต้องลองชิมดู หรือ เมื่อก่อนเรียนธรรมะจากกระดาษ เปรียบเหมือน มีกระดาษวาดรูปม้า เมื่อก่อนเรียนธรรมะจากกระดาษ ก็เห็นว่าม้าสวย แต่ไม่เคยขี่ม้า เพราะฉะนั้นจะต้องหาม้าขี่ ถึงจะรู้จักม้าจริงๆ หรือจากที่ท่านกำลังจะอธิบายเรื่องการมีสติที่จะคอยควบคุมความประพฤตินั้นว่า “รถเดินหน้า ถอยหลังได้ แต่มีเบรค คือธรรมะเปรียบเหมือนห้ามล้อ หรือเบรค ถ้าเบรคดีมีสติมีธรรมะ ก็จะมี” (ท่านเจ้าคุณมงคลกิตติธาดา, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 9 เมื่อยกตัวอย่างการเปรียบเทียบที่หลวงพ่อบาเคยอธิบายให้ญาติโยมเข้าใจว่าทำไมท่านจึงสามารถสอนพระชาวต่างชาติได้ทั้งๆ ที่ท่านก็ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ที่ว่า “หลวงปู่ชาพูดภาษาอังกฤษไม่เป็น แต่สอนฝรั่งได้ ท่านเปรียบเหมือนวัว ควาย ถึงแม้เราจะพูดภาษามันไม่ได้ แต่ถ้าเราจูงมันไปไหนบ่อยๆ มันก็รู้เรื่อง” (พระอาจารย์คำ นิสฺสุโลโก, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2543)

2.3.2. การยอมรับเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่า ลูกศิษย์ของหลวงพ่อบาได้นำวิธีการปฏิบัติตามที่หลวงพ่อบาเล่ามาใช้กับตนเองและสอนลูกศิษย์ด้วย เนื่องจากท่านนำแบบอย่างการปฏิบัติของหลวงพ่อบามาใช้ที่วัด ดังนั้นลูกศิษย์ของท่านก็ต้องปฏิบัติตามวิธีการปฏิบัติของหลวงพ่อบาด้วยเช่นกัน โดยหลักปฏิบัติที่ได้นำมาใช้แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. การปฏิบัติตามในเรื่องของพระธรรมวินัย
2. การปฏิบัติตามในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติประจำวัน
3. การปฏิบัติตามในเรื่องการทำธุดงค์วัตร
4. การปฏิบัติสมาธิภาวนา

การปฏิบัติตามในเรื่องของพระวินัย พระวินัยคือ ระบบแบบแผนต่างๆ ที่กำหนดความประพฤติ ความเป็นอยู่ และกิจการของสงฆ์ทั้งหมด เป็นสิ่งที่ครอบคลุมชีวิตด้านนอกของภิกษุ สงฆ์ทุกแห่งทุกมุม พระธรรมวินัยมีจำนวนมากมายหลายข้อแต่ข้อที่หลวงพ่อบอกว่ามีความสำคัญคือ พระวินัยข้อที่เกี่ยวกับการรับปัจจัยและเรื่องเกี่ยวกับบิณฑบาต เนื่องจากหลวงพ่อบอกว่า เห็นว่าทั้ง 2 เรื่องนี้สามารถนำมาซึ่งความเสื่อมให้แก่พระภิกษุ ดังนั้นท่านจึงมักจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับความไม่เที่ยงของสังขารเพื่อให้ลูกศิษย์ของท่านละจากการยึดติดในรูป ซึ่งจากการเล่าเรื่องเหล่านั้นทำให้ลูกศิษย์ของท่านจำคำสอนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ของท่านได้ และนำมาปฏิบัติตาม จากการสังเกตพบว่าลูกศิษย์ของท่านยังคงปฏิบัติพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการไม่รับปัจจัยและไม่ยุ่งเกี่ยวกับสตรีอย่างเคร่งครัด หรือถ้ามีเหตุจะต้องติดต่อกับสตรีพระภิกษุจะไม่สามารถอยู่ตามลำพังกับสตรีได้จะต้องมีเณร พระ หรือโยมผู้ชายอยู่ด้วยเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 จากการสัมภาษณ์และสังเกตลูกศิษย์ของหลวงพ่อบอกว่า ส่วนใหญ่ พบว่า ลูกศิษย์ของหลวงพ่อบอกทุกรูปมีลักษณะร่วมเหมือนกันคือ ท่านจะปฏิบัติตามพระวินัยเรื่องสตรี เป็นอย่างมาก สังเกตได้จากการเข้าไปสัมภาษณ์ท่านจะต้องให้พระ เณร หรือ ภรรยาผู้ชายมานั่งอยู่ด้วยทุกครั้ง เหมือนข้อมูลในหนังสืออุปถัมภ์ (2536) ที่เล่าถึงเรื่องการวางตัวของหลวงพ่อบอก เกี่ยวกับเรื่องสตรี ที่ว่า "ที่วัดหนองป่าพง แม้ว่าจะมีแม่ชีอยู่เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่แม่ชีกับพระเหมือนอยู่กับคนละโลก โดยมีข้อวัตรที่ห้ามพระ และแม่ชีมีการติดต่อพูดคุยกัน... ส่วนตัวท่านเองก็ระวังตัวมาก ได้ฤกษ์ปฏิบัติท่านซึ่งใช้เป็นที่รับแขกก็โล่ง และถ้ามีแขกผู้หญิงมา ต้องมีพระหรือเณรหรือโยมผู้ชายเป็นพยานรู้เห็นสิ่งที่หลวงพ่อบอกสนทนากับผู้หญิงอยู่ด้วยเสมอ"

ตัวอย่างที่ 2 จากที่พระอาจารย์โสภณ อุตตโม (สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2543) เล่าให้ฟังว่า "หลวงพ่อบอกสอนให้เป็นคนละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ท่านสอนว่าเงินเป็นอสรพิษ อาตมาจึงไม่กล้ารับเงิน"

ตัวอย่างที่ 3 ความมักน้อยสันโดษ จากที่คณะสาธุศิษย์ผู้จัดทำหนังสืออุปถัมภ์ (2536) กล่าวว่า "หลวงพ่อบอกมักกล่าวถึงพระวินัยว่า พระวินัยนี้ลำบาก ต้องเป็นคนมักน้อย สันโดษ" การที่หลวงพ่อบอกสอนให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามพระวินัยทำให้ลูกศิษย์ของท่านเป็นผู้มักน้อย สันโดษ ดังที่ท่านสอน สังเกตได้จากการที่ได้เข้าไปในวัดสาขาวัดหนองป่าพงส่วนใหญ่ เป็นวัดที่ตั้งจะมีพื้นที่กว้างขวางแต่ส่วนใหญ่เป็นป่า เงียบสงบเหมือนไม่มีใครอยู่ บรรยากาศโดยทั่วไปจะยังคงคล้ายป่ามีเสียงหวีด หิ่งห้อยร้อง ความสงบร่มรื่น ลักษณะการก่อสร้าง ศาลา โบสถ์ ก็ไม่หรูหรามากนักเป็นแบบเรียบง่าย มีบ้านพักพระภิกษุและแม่ชีหลังเล็กๆ หลายหลังแต่แยกกันเป็นสัดส่วน ดูแล้วเป็นระเบียบเรียบร้อย มีที่ฉันอาหาร เติบงศาเวลาที่ไม่มีภารกิจแต่ระดับประดา ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย ไต้ระฆังบูชา และตั้งที่สำหรับพระสงฆ์

นั่งยกเป็นชั้นขึ้นมาเท่านั้น อุโบสถของวัดส่วนใหญ่เป็นอุโบสถเล็ก ไม่มีสถาปัตยกรรมอันสวยงามมากมายนัก

ถึงแม้ว่าวัดสาขาวัดหนองป่าพงส่วนใหญ่จะมีลักษณะดังที่ได้กล่าวแล้ว แต่ก็ยังมีบางวัด ที่มีลักษณะต่างออกไปบ้าง เช่น มีการออกตกแต่งอย่างสวยงาม ในส่วนของพระอุโบสถ แต่ก็เป็นส่วนน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามทางเข้าวัดส่วนน้อยนี้ก็ยังคงเป็นป่าที่มีเพียงถนนเล็กๆ ตัดผ่านเข้าไปด้านในเท่านั้น

1. การปฏิบัติตามในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติประจำวัน

ข้อวัตรปฏิบัติ วัดสาขาวัดหนองป่าพงจะยึดถือ ตามหลักพระธรรมวินัย และข้อวัตรต่างๆ เหมือนกับที่วัดหนองป่าพง โดยที่หลวงพ่อบอกไม่ได้บอกให้ท่านนำข้อวัตรเหล่านี้ไปด้วย โดยส่วนใหญ่ท่านให้เหตุผลว่า ที่นำข้อวัตรปฏิบัติ กิจวัตรประจำวัน กติกาสงฆ์ของวัดหนองป่าพงมาใช้ เนื่องจากเป็นวัดสาขา และเห็นว่าการปฏิบัติตามข้อวัตรปฏิบัติ กิจวัตรประจำวัน กติกาสงฆ์ เหมือนที่วัดหนองป่าพง เป็นสิ่งที่ดี เช่น จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์คุณทีว่า “เพราะเป็นวัดสาขาก็เลยต้องนำมาแต่ก็ต้องเห็นดีด้วย ถ้าไม่ดีคงไม่นำมา” จากที่พระอาจารย์เอนก ยสทินโน (สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543) เล่าว่า “แนวทางการปฏิบัติถอดจากพระธรรมวินัย เหมือนกับที่วัดหนองป่าพง เพราะพระธรรมวินัยจะทำให้ปรับเปลี่ยนนิสัยได้ เปลี่ยนไปจากปุถุชนเป็นปัญญาชน รู้จักพิจารณา” และจากที่พระอาจารย์คุณ อคค ธิมโม (สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2543) เล่าว่า “ข้อวัตรที่วันปานาโพธิ์ ก็ปฏิบัติเหมือนกันกับวัดหนองป่าพง เพราะซิมซาบ เลื่อมใส ศรัทธา” และจากที่พระอาจารย์เชมธิมโม (สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2543) เล่าว่า “อาตมานำข้อวัตรปฏิบัติของวัดหนองป่าพงมาเกือบหมด เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะทำอย่างนั้น”

ตัวอย่างหนึ่งซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามที่หลวงพ่อบอกได้สั่งสอนมาคือ การห้ามไม่ให้จับกลุ่มคุยกันให้มุ่งหน้าปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อได้เข้าไปในวัดสาขาวัดหนองป่าพง จะรู้สึกได้ถึงความเงียบสงบ และเหมือนไม่มีพระเณรอยู่ในวัด

2. การปฏิบัติตามในเรื่องธุดงค์วัตร

ถึงแม้ว่าการทำธุดงค์วัตรไม่ได้เป็นข้อบังคับตามพระวินัยบัญญัติ แต่จากการวิเคราะห์จากเอกสารพบว่าหลวงพ่อบอกได้กำหนดบางข้อไว้ในกฎระเบียบประจำสำนัก ซึ่งพระภิกษุ เณรทุกรูปต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่น การฉันมือเดียว หรือการบิณฑบาต การฉันอาหารในบาตร หรือการทำเนลัชชิก เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 ลูกศิษย์ของหลวงพ่อยังคงออกบิณฑบาตไม่ว่าท่านจะเป็นพระเจ้าอาวาสแล้วก็ตาม สังเกตจากขอโอกาสเข้าไปสัมภาษณ์พระอาจารย์รูปต่างๆท่านจะนัด หรือ พระลูกวัดช่วยนัด จะต้องนัดหลังเวลาการออกไปบิณฑบาตเสมอ

ตัวอย่างที่ 2 จากการวิจัยโดยการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า พระลูกศิษย์ของหลวงพ่อยังคงนำกติกาสงฆ์ ข้อวัตรปฏิบัติ ที่เคยปฏิบัติตอนอยู่ที่วัดหนองป่าพงไปปฏิบัติที่วัดที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสด้วย ปฏิบัติตามหลักธุดงค์วัตร ชื่อที่ว่า เทียบบิณฑบาต และฉันในบาตร สังเกตจากการเข้าไปขอสัมภาษณ์พระอาจารย์คำ ที่วัดไทยพัฒนา ขณะรอตั้งแต่ช่วงเวลา 8.00-8.30 น. เป็นช่วงที่พระฉันอาหารเช้าซึ่งได้จากการออกไปบิณฑบาต และจากที่มีญาติโยมมาถวายอาหารที่วัด วิธีการก็คือ การนำอาหารที่พระแต่ละองค์บิณฑบาตได้มารวมกันกับอาหารที่ญาติโยมมาถวาย หลังจากนั้นให้พระเดินมาตักใส่บาตรของท่านเพื่อนำไปฉัน

ข้อมูลที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากที่พระอาจารย์ประสพชัย (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2543) เล่าว่า “ทุกวันนี้ก็ยังฉันในบาตรอยู่”

ตัวอย่างที่ 3 การฉันมือเดียวนั้นเป็นหลักปฏิบัติข้อหนึ่งของการปฏิบัติธุดงค์วัตร แต่หลวงพ่อนำมาเป็นหลักกติกาสงฆ์ของวัดหนองป่าพง ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงอยู่สังเกตได้จาก ป้ายที่เขียนข้อวัตรของวัดหนองป่าพง จะไม่มีเวลาสำหรับการฉันมืออื่น ยกเว้นมือเช้า

ข้อมูลนี้สอดคล้องกับที่พระอาจารย์เขมธัมโม (สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2543) เล่าไว้ว่า “กติกาสงฆ์ที่วัดยังคงการฉันมือเดียวไว้ อาตมาเองก็ฉันมือเดียว”

ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่พระลูกศิษย์ของหลวงพ่อยังคงจะปฏิบัติตามสิ่งที่หลวงพ่อสอนด้วยความเลื่อมใสและศรัทธา แต่ก็มีบ้างที่บางแห่งย่อหย่อนข้อวัตรไปตามองค์ประกอบภายนอกต่างๆ เช่น ในข้อวัตรประจำวันของวัดป่าอภัยคีรี ประเทศอังกฤษระบุว่าให้ทานอาหาร 2 มื้อ

3. การปฏิบัติตามในเรื่องการปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนา

เนื่องจากหลวงพ่อยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสมาธิเจริญภาวนาเป็นอย่างมาก ดังนั้นพระลูกศิษย์ของท่านก็ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสมาธิเป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน สังเกตจากในวันพระพระอาจารย์สุบิน ได้จัดให้มีการ อบรมการปฏิบัติธรรมที่วัดป่าบ้านหนองแวง เป็นเวลา 4 วัน ซึ่งเป็นช่วง

ที่ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าไปขอโอกาสสัมภาษณ์พอดี ในวันและเวลาเดียวกันนั้นที่วัดหนองป่าพงก็ได้มีการเปิดให้เข้าปฏิบัติธรรม ฟังธรรม ตลอดทั้งคืน หรือ เน้นชริก อีกด้วย

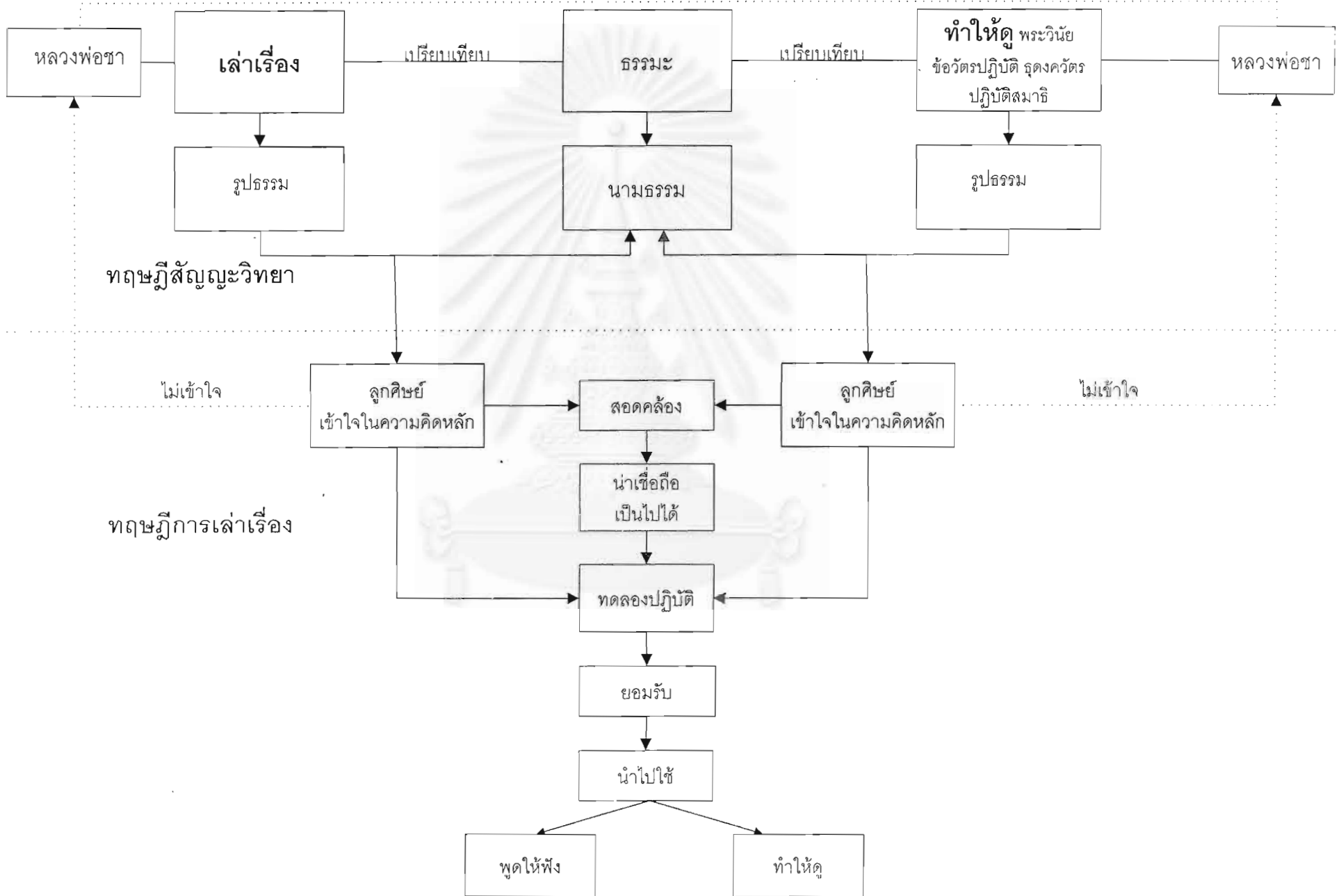
นอกจากนี้วัดสาขาวัดหนองป่าพงส่วนใหญ่จะเป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่ให้โอกาสญาติโยมเข้ามาปฏิบัติธรรมอีกด้วย

นอกจากการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการสอนธรรมะและการปฏิบัติธรรมแล้ว ในเรื่องของการจัดพื้นที่วัดก็ยังคงเป็นแบบเดียวกันกับที่วัดหนองป่าพง ที่เน้นการอนุรักษ์ป่าด้วย นั่นคือ วัดสาขาโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นป่า 2 ซ้างทางเข้า มีป้ายคำสอนของหลวงพ่อบุชา และของพระลูกศิษย์ที่เป็นเจ้าอาวาสวัดนั้น รั้วเป็นรั้วคอนกรีตไม่มีการประดับตกแต่งใดๆ ทั้งสิ้น วัดสาขาวัดหนองป่าพงจะมีลักษณะเหมือนกัน ไม่แตกต่าง ไม่ว่าวัดนั้นจะตั้งอยู่ที่อำเภอเล็กในจังหวัดภาคอีสาน หรือ อยู่ในจังหวัดชานเมืองกรุงเทพฯ เช่น จังหวัดปทุมธานีก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6 สรุปวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญมา ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ทฤษฎีสัญญะวิทยา (Semiotic Theory) และทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) เป็นกรอบในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญมา สุภัทโท

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) พระภิกษุที่เคยได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่อบุญมาโดยตรง หรือพระภิกษุที่บรรพชาที่วัดหนองป่าพงก่อนปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นปีที่หลวงพ่อบุญมาอาพาธและไม่ค่อยจะมีโอกาสในการสั่งสอนศิษย์จำนวน 15 รูป และการศึกษาจากหนังสือ (Textual Analysis) ซึ่งเป็นพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อบุญมา รวมถึงหนังสือธรรมะต่างๆ ที่รวบรวมเรื่องราวชีวประวัติของหลวงพ่อบุญมาและพระธรรมเทศนาของลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุญมา สุภัทโทด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการดังนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมหนังสือธรรมะของหลวงพ่อบุญมา และหนังสือชีวประวัติของหลวงพ่อบุญมาเพื่อเป็นข้อมูลในการค้นคว้า และสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่านซึ่งการที่จะเลือกสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่านนั้นใช้วิธีการขอคำแนะนำจากวัดหนองป่าพง ซึ่งเป็นวัดใหญ่หรือ สำนักงานใหญ่ของวัดสาขา เพื่อให้แนะนำรายชื่อพระลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่อบุญมา โดยตรง และจากการให้พระลูกศิษย์เหล่านั้นแนะนำกันเอง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูล เนื่องจากท่านเหล่านี้เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์จริง และมีประสบการณ์ตรงจากการที่ได้รับการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญมา ดังนั้นจึงควรจะให้ข้อมูลได้ดีและน่าเชื่อถือรวมถึงความสามารถแนะนำรายชื่อ สหธรรมิกหรือเพื่อนทางธรรมได้อีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

จากการที่ได้ค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แล้วพบว่า การศึกษาเรื่องวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญมานั้นจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1. การศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา
2. การศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะภายใต้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

1. การศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญ สุภโท ภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา สรุปได้ว่า โดยส่วนใหญ่แล้วหลวงพ่อบุญท่านใช้วิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย สัญลักษณ์ที่ท่านใช้นั้นคือ ภาษา ซึ่งหมายรวมถึง วจนภาษา หรือภาษาพูด และอวจนภาษาหรือการทำให้ดูและให้ปฏิบัติตาม ในการใช้วจนภาษาท่านจะใช้สัญลักษณ์ในการเปรียบเทียบธรรมะกับสิ่งของที่ใกล้ๆ ตัว เป็นธรรมชาติซึ่งไม่ว่าใครก็สามารถเข้าใจได้ เพื่ออธิบายธรรมะที่เป็นนามธรรมโดยใช้รูปธรรมที่จะทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจในธรรมะได้ ในการใช้อวจนภาษาท่านจะใช้สัญลักษณ์โดยการปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างและให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามด้วยตัวเอง เพื่อให้ลูกศิษย์ตีความธรรมะที่สอดแทรกไว้ในกรกระทำเป็นความหมายโดยนัย และเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ในกรณีที่สิ่งที่ท่านนำมาเปรียบเทียบอยู่ในรูปของประโยคๆ นั้นก็จะเป็นประโยคที่สามารถอนุมานหาสาเหตุและผลได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของหลักเหตุและผลตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเสมออยู่แล้ว

สิ่งที่หลวงพ่อบุญท่านมักจะนำมาเปรียบเทียบนี้เป็นสิ่งซึ่งมนุษย์โดยส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ทำให้ลูกศิษย์ของท่านสามารถสามารถสร้างมโนภาพเป็นรูปธรรมแล้วนำมาเชื่อมโยงกับธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น เนื่องจากคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เป็นเรื่องที่ยากได้ยาก ด้วยอาจจะเพราะการเขียนโดยใช้ภาษาบาลี และการอธิบายโดยการเขียนขยายความโดยไม่มีการยกตัวอย่างประกอบให้เป็นภาพอย่างชัดเจน ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วธรรมะ ก็คือ ธรรมชาติ คือ สิ่งที่มีอยู่แล้วในโลก เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามหลักของเหตุและผลตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็ธรรมชาติของมนุษย์ สัตว์ การดำเนินไปของชีวิต การมีอยู่ของสิ่งต่างๆ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว

2. จากการศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะภายใต้ทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่องนั้น สรุปได้ว่าหลวงพ่อบุญท่านจะเล่าเรื่องที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับธรรมะ เป็นการอธิบายนามธรรมโดยใช้รูปธรรม เรื่องที่ท่านนำมาเล่านี้ จะมีตัวละครเป็นสิ่งที่ชีวิตที่อยู่ในธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็คน สัตว์หรือพืช และปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยเหตุการณ์ของเรื่องเล่าจะเป็นเหตุการณ์สั้นๆ ไม่ซับซ้อนทำให้ผู้ฟังติดตามและเข้าใจเรื่องเล่าได้ นอกจากนั้นท่านยังผูกเรื่องที่มีหลักเหตุและผลด้วย

เรื่องเล่าของหลวงพ่อบุญท่านนั้นเป็นเรื่องที่มีเหตุผลและมีคุณค่าเนื่องจากเรื่องเล่าที่ท่านถ่ายทอดเป็นเรื่องของธรรมะ หนึ่งในศาสนาของโลกที่สอนให้คนเป็นคนดี ประพฤติตามหลักศีลธรรม นอกจากนั้นยังเป็นศาสนาของเหตุและผลตามธรรมชาติด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นคือบุคลิกภาพของหลวงพ่อกษากับวิธีปฏิบัติของท่านนั้นสอดคล้องกับความคิดหลักของเรื่องเล่าที่ท่านเล่าด้วย จึงทำให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืน และมีความเป็นไปได้ เนื่องจากเมื่อผู้ฟังได้เห็นการปฏิบัติของผู้เล่า แล้วเห็นว่าสิ่งที่ผู้เล่า เล่ากับสิ่งที่ผู้เล่าปฏิบัติเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้ฟังก็จะยอมรับว่าเรื่องเล่านี้เป็นไปได้จริง นอกจากนี้ยังมีความคงเส้นคงวา เป็นเรื่องเดียวกัน นั่นคือท่านจะถ่ายทอดธรรมะโดยเน้นการใช้สติพิจารณาอารมณ์ที่มากกระทบว่าเป็นสิ่งที่ไม่แน่ และปล่อยวางเพื่อความสงบระงับด้วย

เมื่อเรื่องเล่าของท่านมีความเป็นไปได้จริงแล้ว สิ่งต่อมาก็คือ เรื่องที่ท่านเล่านั้น เป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือ เพราะเหตุการณ์ต่างๆ ที่ท่านเล่านั้น ความคิดหลักของเรื่องเป็นธรรมะที่มีการแสดงไว้ในพระไตรปิฎก และการเล่าเรื่องของท่านเป็นเรื่องที่มีเหตุผลมีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน ทำให้ธรรมะที่ท่านถ่ายทอดเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้ เมื่อลูกศิษย์เข้าใจในสิ่งที่ท่านถ่ายทอดแล้ว และเห็นว่าสิ่งที่ท่านถ่ายทอดเป็นสิ่งที่คงเส้นคงวากับสิ่งที่ท่านปฏิบัติสอดคล้องกัน ทำให้ลูกศิษย์เกิดการยอมรับเรื่องที่ท่านถ่ายทอด และจดจำได้แม่นยำตราตรึงอยู่ในจิตใจอีกด้วย

เมื่อเกิดการยอมรับเรื่องเล่า ก็ทำให้ลูกศิษย์ของท่านสามารถจำเรื่องที่ท่านเล่าได้และนำไปถ่ายทอดต่อให้กับลูกศิษย์และฆราวาส ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับธรรมะ หรือการปฏิบัติก็ตาม ในเรื่องแง่ของการเล่าเรื่องธรรมะ ลูกศิษย์ของท่านมักจะนำเรื่องเล่าที่เป็นความเปรียบนี้ไปประกอบการอธิบายธรรมะที่เป็นนามธรรมให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ลูกศิษย์ของท่านยังนำวิธีการปฏิบัติของท่าน ไม่ว่าจะปฏิบัติตามพระวินัย ข้อวัตรปฏิบัติ ฐานศีลและการปฏิบัติสมาธิภาวนาไปใช้เป็นหลักปฏิบัติที่วัดของท่าน เมื่อท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดสาขาวัดหนองป่าพงด้วย เนื่องจากท่านยอมรับในเรื่องที่หลวงพ่อกษเล่าในแง่ของการปฏิบัติ และเห็นว่าวิธีการปฏิบัติตามที่หลวงพ่อกษสอนนั้นเป็นจริงตามหลักพระวินัยของพระพุทธเจ้าซึ่งช่วยให้พระภิกษุอยู่ในกรอบและช่วยให้พระภิกษุเข้าถึงสังฆธรรมที่แท้จริงได้ เมื่อเห็นประโยชน์เช่นนั้นก็เลยยึดถือปฏิบัติตามมาโดยตลอด ทั้งที่หลวงพ่อกษไม่ได้สั่งก็ตาม

การอภิปรายผล

การที่หลวงพ่อกษ สุภทโทเป็นผู้ที่มีลูกศิษย์ลูกหามากมายทั้งที่เป็นพระภิกษุชาวไทย ชาวต่างชาติ พระภิกษุที่เคยเรียนพระปริยัติถึงชั้น นักรธรรมเอก หรือพระภิกษุที่ไม่เคยบวชที่ไหนมาก่อน และอื่นๆ อีกมากนั้นเนื่องมาหลวงพ่อกษมีวิธีการถ่ายทอดธรรมะดังต่อไปนี้

1. การใช้ภาษาสั้นๆ ง่ายๆ ทำให้คนเข้าใจธรรมะง่ายขึ้น การที่หลวงพ่อบุญชิตอธิบายธรรมะโดยใช้คำพูดสั้นๆ ง่ายๆ และไม่ใช้ภาษาบาลี สันสกฤตในการถ่ายทอดธรรมะทำให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดสามารถเข้าใจธรรมะได้ง่ายกว่า ทั้งๆ ที่ธรรมะเป็นเรื่องของธรรมชาติ ดังที่ ประเวศ วะสี (ประเวศ วะสี, 2529 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมะคือธรรมชาติ ซึ่งชีวิตมนุษย์ สัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายก็ดำเนินไปตามเหตุผลหรือกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ ธรรมะไม่ใช่เรื่องไกลตัวเข้าใจยากแต่อย่างใด แต่เหตุที่คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจธรรมะและไม่นิยมฟังธรรม เนื่องจากผู้ถ่ายทอดธรรมะใช้คำบาลี สันสกฤตซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะที่พระภิกษุ หรือคนที่ศึกษาธรรมะเท่านั้นที่จะเข้าใจ เนื่องจากคนส่วนมากไม่เข้าใจความหมายของคำบาลีดังกล่าวทำให้ไม่สนใจธรรมะ เนื่องจากการฟังในสิ่งที่ไม่รู้เรื่องนั้นไม่สามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความเบื่อหน่ายในที่สุด (บันนัดดา นพพนาวัน, 2533)

ดังนั้นการอธิบายธรรมะด้วยการใช้คำง่ายๆ ทำให้ผู้ฟังอยากฟังธรรมมากขึ้นเพราะเป็นเรื่องที่เขาฟังรู้เรื่อง เมื่อฟังรู้เรื่องแล้วก็จะนำไปสู่การคิดพิจารณาธรรมะ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตต่อไป

2. การยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย เป็นการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยการใช้อุปสรรค ทำให้เกิดความเข้าใจในนามธรรมนั้นได้ง่ายขึ้น การที่หลวงพ่อบุญชิตถ่ายทอดธรรมะโดยการนำธรรมะไปเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ หรือการนำสิ่งที่เป็นนามธรรมไปเปรียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมนั้น ทำให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดสามารถสร้างมโนภาพของสิ่งที่เป็นรูปธรรมเหล่านั้นขึ้นมาได้ และสามารถจินตนาการเห็นภาพแล้ว ก็จะเข้าใจหลักการและเหตุผลตามธรรมชาติของสิ่งที่เป็นรูปธรรมเหล่านั้นได้เป็นลำดับต่อมา และเมื่อผู้ได้รับการถ่ายทอดเข้าใจหลักการและเหตุผลของสิ่งที่นำมาเปรียบแล้วก็จะสามารถเชื่อมโยงหลักการและเหตุผลของรูปธรรมต่างๆ เหล่านั้นเข้ากับธรรมะได้ง่ายขึ้น เหมือนกับที่ บุญชอบ กล่าวไว้ว่า การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา คำอุปมาจะช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยากปรากฏความหมายเด่นชัดและเข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งการอุปมาอุปไมยนี้จะใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมเปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม (บุญชอบ เรืองทรัพย์ 2520 : 157)

นอกจากนี้วิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยใช้การเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยนั้นนอกจากจะทำให้ผู้รับการถ่ายทอดเข้าใจธรรมะได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการทำทนายหรือย่วยุให้ผู้อ่านคาดคะเนหรือคาดเดาความหมายของผู้เขียนด้วยความตั้งใจ และยังช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์อยากจะทำตามได้มากกว่าภาษาอื่นๆ ด้วย

ถึงแม้ว่าการใช้วิธีการอุปมา อุปไมยจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้นและยังสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ที่อยากจะทำตามได้ แต่การใช้คำอุปมา อุปไมยก็มีข้อบกพร่อง ในกรณีที่ผู้เปรียบเทียบเข้าใจหลักการและเหตุผลตามธรรมชาติของสิ่งใด สิ่งหนึ่งผิดไป แล้วนำมาเปรียบเทียบ จะทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบนี้ได้

3. การยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับธรรมชาติใกล้ตัวทำให้คนเข้าใจธรรมะมากขึ้น การที่หลวงพ่อนำสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต มาเป็นตัวเปรียบกับธรรมะนั้น ทำให้คนเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น ดังที่ท่านประยูรท์ ปยุตโต กล่าวไว้ว่า ถ้าเราพูดในสิ่งที่คนมีประสบการณ์มาแล้ว เราก็พูดกันรู้เรื่อง และเข้าใจกันได้ไม่มีปัญหา (ประยูรท์ ปยุตโต, 2539) เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติมาบ้างแล้ว เหมือนกับที่เชียว วิวิธสิริกกล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ในผู้ใหญ่ นั้น เกิดจากการเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพการณ์ทางธรรมชาติ (natural setting) คือเรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว (อั่งในนิภา เมืองรัตน์ 2541 : 25)

นอกเหนือจากนั้นธรรมะยังเป็นธรรมะดังที่ประเวศ วะสี (ประเวศ วะสี, 2529 : 7) ได้กล่าวไว้ดังนั้นการอธิบายธรรมะโดยยกตัวอย่างเป็นธรรมชาติจึงเป็นการเปรียบเทียบที่เหมาะสมที่สุด

ในกรณีที่ผู้รับการถ่ายทอดไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกถ่ายทอดอธิบายนั้น แต่ผู้รับสารก็สามารถสร้างมโนภาพสากลจากประเภทของสิ่งนั้นๆ ได้ เช่น ถ้าท่านเปรียบเทียบธรรมะกับลูกมะขวิดถึงแม้จะไม่ค่อยมีใครรู้จัก แต่คนก็ยังสร้างมโนภาพเกี่ยวกับธรรมะที่ท่านสอดแทรกในการเปรียบเทียบกับมะขวิดได้ โดยการโยงมะขวิดไปสู่ประเภทของมัน คือ ผลไม้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผลไม้จะมีกฎเกณฑ์ความเป็นไปตามธรรมชาติเหมือนๆ กัน ดังที่ฮิวม์กล่าวไว้ว่ามนุษย์สามารถไข่มโนภาพบางมโนภาพเป็นตัวแทนสากลของสิ่งเฉพาะหลายๆ สิ่งพร้อมกัน ทั้งที่เห็นว่าสิ่งเหล่านั้นมีความหมายแตกต่างกันในเรื่องคุณสมบัติ และขนาด ก็เพราะมนุษย์เห็นความคล้ายคลึงระหว่างสิ่งเหล่านี้ (สมฤดี วิสวเวทย์, 2536)

เรื่องที่หลวงพ่อนำมาเปรียบเทียบนั้นเป็นเรื่องเล่าที่มีองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง เรื่องเล่าที่เป็นความเปรียบใช้สำหรับการอธิบายเรื่องเล่าที่เป็นนามธรรม เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในนามธรรมได้ง่ายขึ้น

4. เรื่องเล่าของหลวงพ่อนำมา ไม่ลำสมัยและเป็นสากล เนื่องจากสิ่งที่หลวงพ่อนำมาเปรียบเทียบในเรื่องเล่า ในส่วนที่เป็นธรรมชาติ คน สัตว์ พืช ปากฎการณ์ทางธรรมชาติ เช่น การชักไม้

ของแมงมุม การเจริญเติบโตของผลไม้ นั้น สามารถใช้เป็นตัวอย่างได้ทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปเท่าใด เพราะเป็นเรื่องของธรรมชาติ กฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปเท่าใด ธรรมชาติก็จะยังคงดำเนินไปตามหลักและกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติอยู่แล้ว

ในกรณีสิ่งที่ยกขึ้นมาเปรียบเทียบเป็นสิ่งของ อาจจะต้องมีการเปลี่ยนสิ่งของที่ใช้ในการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามยุคสมัยเพื่อนำมาซึ่งความเข้าใจร่วมกันในการตีความความเปรียบของคนในสมัยนั้น เช่น ในปี พ.ศ. 2543 มีการเปรียบธรรมชาติเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นไฟท้ายรถ แต่ในปี พ.ศ. 2600 อาจจะต้องเปรียบธรรมชาติข้อดังกล่าวกับไฟท้ายยานอวกาศ แต่หลักการและเหตุผลหลักๆ ของไฟท้ายก็ยังเหมือนเดิม ดังนั้นในกรณีที่จะต้องยกตัวอย่างเปรียบเทียบเป็นสิ่งของ อาจต้องเปลี่ยนสิ่งของเหล่านั้นให้เหมาะสมกับยุคตามสมัย แต่อย่างไรก็ตามการยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับสิ่งของก็สามารถใช้ได้ยาวนาน เพราะถึงแม้ว่าสิ่งของจะเปลี่ยนไป แต่หลักการและเหตุผลตามธรรมชาติของสิ่งของเหล่านั้นยังอยู่ให้มนุษย์เข้าใจได้

สังเกตได้ว่าเรื่องเล่าของหลวงพ่อบุญยังถูกหยิบยกขึ้นมาพูดในการเทศน์สอนธรรมะของพระลูกศิษย์ ถูกนำกลับมาพิมพ์ขายต่างๆ ที่ท่านมรณะภาพไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ซึ่งการยกตัวอย่างเปรียบเทียบในแต่ละบทนั้นอาจถูกกล่าวถึงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นปีที่ท่านเริ่มตั้งวัดหนองป่าพงก็ได้ ถึงแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานถึง 44 ปีแล้ว คนส่วนใหญ่ก็ยังเข้าใจในสิ่งที่ท่านยกมาเปรียบกับธรรมะเพราะว่ามันไม่ล้าสมัย

นอกจากจะไม่ล้าสมัยแล้วเรื่องเล่าของหลวงพ่อบุญยังมีความเป็นสากลสูงด้วย เนื่องจากสิ่งที่หลวงพ่อบุญยกขึ้นมาเปรียบเทียบนั้นเป็นเรื่องที่เป็นธรรมชาติหรือกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงสามารถนำไปใช้อธิบายให้คนชาติใด ภาษาใดฟังก็ได้ ถึงแม้ว่าคนต่างชาติ ต่างภาษา จะมีวัฒนธรรม ค่านิยม พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ต่างจากคนไทย แต่สิ่งที่หลวงพ่อบุญยกขึ้นมาเปรียบเทียบนั้นจะมีลักษณะร่วมสากล หรือมีมโนภาพสากล คือเมื่อถอดลักษณะเฉพาะต่างๆ ออกไป สิ่งนั้นก็ยังคงมีมโนภาพสากลอยู่ เช่น การที่หลวงพ่อบุญ ยกตัวอย่างเปรียบเทียบการระยะเวลาการบวชของบรรพชิตกับการเจริญเติบโตของมะม่วง ถ้าชาวต่างชาติไม่รู้จักมะม่วง เขาสามารถถอดลักษณะเฉพาะของมะม่วงออก เหลือแต่ลักษณะสากลคือ มะม่วงก็คือผลไม้ชนิดหนึ่งซึ่งไม่ว่าคนชาติใดก็ต้องรู้จักและรู้ถึงวิธีการเจริญเติบโตของต้นไม้ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้เลยทำให้วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญมีความเป็นสากลสูง

5. การที่เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราวของท่านมีความสัมพันธ์ระหว่างในแง่ของเหตุและผล ในขณะที่ความคิดหลักของเรื่องซึ่งก็คือธรรมะนั้นก็เป็นเรื่องของเหตุและผล ดังนั้นเรื่องราวของท่านกับความคิดหลักของเรื่องจึงมีความกลมกลืนกันและนำไปสู่ความเป็นไปได้และน่าเชื่อถือ ในเรื่องเล่าที่เป็นความเปรียบของท่านโดยส่วนใหญ่แล้ว จะประกอบด้วยการเปรียบเทียบในรูปของประโยค แต่ไม่ว่าจะเป็นประโยคบอกเล่า หรือประโยคปริศนาธรรมก็ตาม ประโยคที่ท่านยกมาเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบกับหัวข้อธรรมะนั้น เป็นประโยคที่สามารถอนุมานหาเหตุและผล (cause-effect) ได้เสมอ เนื่องจากความสัมพันธ์ของเหตุและผลของประโยคที่ท่านยกนั้นจะเป็นเหตุและผลตามธรรมชาติ ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ท่านนำมาเปรียบนั้นมักจะเป็นมโนภาพที่มนุษย์โดยส่วนใหญ่เคยรับรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว จึงสามารถอนุมานผลที่จะเกิดขึ้นจากเหตุได้ เช่น ถ้าเรากำลังนึกถึงบาดแผล เราก็จะต้องนึกถึงความเจ็บปวดตามไปด้วยเสมอ ถ้าเปรียบกับการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อกษัตริย์ในเรื่อง ปลาकिनเบ็ด เหมือนคนยึดติดกับกิเลส นั้นการเปรียบเทียบเรื่องลักษณะนี้ทำให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถอนุมานสาเหตุและผลได้ เนื่องจากการไปตกปลาแล้วเห็นปลาकिनเบ็ดนั้นเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันอยู่แล้ว และเหตุและผลที่ตามมาคือ เมื่อปลาकिनเบ็ดไป ก็เกิดความเจ็บปวด อย่างที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จนกว่าจะตาย ก็เป็นสิ่งที่คนทั่วไปรับรู้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ทางกายภาพที่มีระเบียบสม่ำเสมอ และมีรูปแบบเดิมคงที่ ดังนั้นเมื่อการเปรียบเทียบของท่านเป็นซึ่งที่มีเหตุมีผลเหมือนกับธรรมะซึ่งเป็นเรื่องของเหตุผล ดังที่ประเวศ วัชชี (ประเวศ วัชชี, 2539 : 10) ได้กล่าวไว้ "ธรรมะย่อมมีเหตุผล" ทำให้คนที่เข้าใจเหตุผลของเรื่องที่ท่านยกตัวอย่างเปรียบเทียบก็จะเข้าใจความเป็นเหตุและผลของธรรมะเรื่องนั้นด้วย ซึ่งในสังคมปัจจุบัน คนมักจะเชื่อในเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น ดังที่ได้ค้นพบจากการวิจัยของ Kahl (1968) ที่ว่า "คนที่ทันสมัยจะนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล" (อ้างถึงในนิภา เมืองรัตน์ 2541 : 46)

6. การถ่ายทอดธรรมะโดยการให้ผู้รับการถ่ายทอดได้เห็นของจริงและได้ปฏิบัติจริงทำให้เกิดความเข้าใจในธรรมะอย่างถ่องแท้ การถ่ายทอดธรรมะโดยการปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างและให้ปฏิบัติตามนั้น ทำให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดเห็นภาพของจริง แทนที่จะใช้การสร้างมโนภาพซึ่งเกิดจากการฟังแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งท่านพระเทพเวที (2543 : 41-45) เห็นว่ายังไม่สามารถนำไปแก้ปัญหาดูได้อย่างแท้จริง ได้กล่าวไว้ว่า ในภาษาธรรมการถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดให้ฟังนี้ จะเรียกว่า สุตตะ (data) เป็นข้อมูลดิบ เป็นอุปกรณ์ที่จะใช้เป็นประโยชน์ แต่ถ้ามไม่มีปัญญาที่เข้าใจสาระก็จะไม่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ แต่ความจริงหรือความรู้อะดับที่เป็นเนื้อเป็นตัวของเรา นั่นคือเราต้องเข้าใจในเนื้อหา เหตุผลของมัน เข้าใจความสัมพันธ์ของมันกับเรื่องราวอื่น ๆ ทางธรรมเรียกว่า "ปัญญา สุตวิจิฉิณี" แปลว่า ปัญญาเป็นเครื่องวิจิฉิยสุตตะ หมายความว่า สุตตะเป็นความรู้เบื้องต้น จะต้องมีความรู้

ปัญญาเป็นตัววินิจฉัย ให้รู้สัจธรรมนั้นตั้งแต่ว่าเป็นของจริงหรือไม่ มีความหมายเป็นอย่างไร จนกระทั่งนำไปใช้ประโยชน์ได้

อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดธรรมะโดยการทำให้ดูนั้น ผู้ได้รับการถ่ายทอดจะต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ถ่ายทอดต้องการจะถ่ายทอดอยู่บ้างจึงจะทำให้สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่รู้กับสิ่งที่เห็นเข้ากันได้ แต่ด้วยเหตุที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการบรรจุวิชาพุทธศาสนาเข้าไว้ในการเรียนการสอนในระดับมัธยม ดังนั้นคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งได้รับการศึกษาอย่างต่ำที่สุดคือมัธยมศึกษาตอนต้น ก็จะมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องของพระธรรมมาบ้างไม่มากก็น้อย ดังนั้นการที่หลวงพ่อกาถ่ายทอดธรรมะโดยการทำให้ดูจึงทำให้คนจำนวนมากเข้าใจได้ เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญคือ ในท่านจะเลือกเนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้เหมาะสมกับคน และพื้นฐานความรู้ทางศาสนาของเขา เพื่อให้เกิดความเข้าใจตามสมควรแก่คุณวุฒิและวัยวุฒิของคนนั้นๆ

7. การที่ผู้รับสาร รับสารเรื่องเดียวกันโดยผ่านประสาทสัมผัสหลายๆ ส่วนทำให้เกิดการรับรู้ และการจดจำได้มากขึ้นกว่าการได้รับรู้จากประสาทสัมผัสแต่เพียงส่วนเดียว การที่หลวงพ่อกา ถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดให้ฟัง ทำให้ดูและให้ปฏิบัติตามหรือการถ่ายทอดธรรมผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษาซึ่งเป็นภาษาสัญลักษณ์นั้นเป็นการส่งสารไปหาผู้รับสารโดยผ่านประสาทสัมผัสถึง 4 ส่วนคือ หู จาการฟัง ตาจากการดู และกายและใจจากการปฏิบัติด้วยตนเอง การที่ใครก็ตามได้รับข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยผ่านประสาทสัมผัส ถึง 4 ใน 5 ส่วน ซึ่งถือว่าเป็น 80% ของประสาทรับความรู้สึกทั้งหมด ถึงแม้การรับสารนั้นไม่ได้เป็นการเปิดรับภายในวันเดียว แต่การที่ได้รับข้อมูลเดียวกันโดยผ่านประสาทหลายๆ ทาง ทำให้เกิดการจดจำได้ง่ายขึ้น เหมือนกับที่ท่านประยูรค์ ปยุตโตกล่าวไว้ว่า วัจนภาษาแต่เพียงอย่างเดียวอาจมีข้อบกพร่องในการสื่อสารเนื่องจาก การพูดให้เกิดความเข้าใจได้นั้นจะต้องพูดในสิ่งที่ผู้รับฟังมีประสบการณ์มาก่อน ถ้าไม่มีประสบการณ์ก็อาจจะนึกไม่ออกว่าเรื่องที่พูดนั้นเป็นอย่างไร ถ้าวัจนภาษาแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่สมบูรณ์เพียงพอในการสื่อความหมาย ดังนั้น ก็จะต้องมีวิธีอื่นประกอบเช่น การให้เขาดูการกระทำของและให้เขาลงมือปฏิบัติเองเพื่อให้เขาได้สัมผัสกับประสบการณ์ตรงนั่นเองโดยไม่ต้องใช้ภาษาอธิบาย แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองวิธีนี้จะต้องพึ่งกันเนื่องจาก ถ้าดูการกระทำแต่เพียงอย่างเดียว แล้วไม่เข้าใจแต่ก็ไม่กล้าพูดก็จะไม่รู้คำตอบในสิ่งที่ไม่เข้าใจนั้น ในลักษณะเดียวกันถ้าฟังอย่างเดียวแล้วไม่รู้เรื่องการจะต้องดูการกระทำประกอบกันไป

ด้วยเหตุนี้ การถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อกา จึงทำให้ลูกศิษย์เข้าใจในธรรมะที่ท่านสอนได้อย่างถ่องแท้ เนื่องจากท่านใช้วิธีการถ่ายทอดธรรมะหลายวิธีประกอบกัน ซึ่งแต่ละวิธีนั้นแม้ข้อบกพร่องและข้อได้เปรียบแตกต่างกัน ดังนั้นท่านจึงใช้ทั้ง 3 วิธี คือหลังจากที่ท่านพูดให้ฟัง โดยสิ่งที่ท่านพูดให้ฟัง

นั่นจะมีหลักธรรมสอดแทรกอยู่ แล้ว ท่านจะทำให้ดู ในเรื่องที่มีหลักธรรมสอดแทรกอยู่เช่นกัน ทำให้ลูกศิษย์เกิดความเข้าใจมากขึ้นเนื่องจากภาพช่วยยืนยันสิ่งที่คิด และเมื่อท่านให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามที่ท่านสอน ก็จะทำให้ลูกศิษย์เข้าใจหลักธรรมมากขึ้นจากประสบการณ์ตรงของตนเอง การเข้าใจด้วยตนเองเป็นการย้ำความมั่นใจอย่างแท้จริง

8. การให้ผู้รับการถ่ายทอดธรรมะทดลองปฏิบัติในเรื่องของธรรมะนั้นๆ เอง ทำให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดเข้าใจในธรรมะนั้นได้อย่างลึกซึ้งถึงใจของตนเองจริงๆ การให้ปฏิบัติตาม ในการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุญธรรม เป็นการถ่ายทอดธรรมะโดยใช้อวัจนภาษาซึ่งเป็นภาษาสัญลักษณ์ เพื่อให้สื่อความคิดหลักของธรรมะโดยผ่านการปฏิบัติ โดยผู้ฟังเป็นผู้ปฏิบัติเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจในใจของตนเอง ดังที่เปลื้อง ณ นครกล่าวไว้ว่า การศึกษาเรื่องการเรียนรู้นี้ หากจะให้ได้ประโยชน์จริงจังกุญแจก็ต้องนำไปปฏิบัติทดลอง จะเรียนแต่ทางทฤษฎีทางเดียวนั้นนับว่าแทบจะไม่มีผลอันใดเลย ซึ่งพระเทพเวที ก็ได้กล่าวไว้อีกว่า “วิธีต่อไปก็คือ ไม่ใช่ทำให้ดู แต่ให้เขาลงมือทำ เมื่อให้เขาลงมือทำสิ่งนั้นไปแล้ว ก็ทำให้เขามีโอกาสที่จะประสบ หรือได้สัมผัสประสบการณ์นั้นเองด้วย (พระธรรมปิฎก, 2543 : 122) เพื่อให้เขาได้เกิดความเข้าใจในเรื่องของธรรมะได้ด้วยใจของตัวเองทำให้เกิดการยอมรับ และการจดจำได้ เนื่องจากเมื่อคนเราเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถ่องแท้ด้วยใจของตนเองแล้วจะจำได้ในสิ่งที่เข้าใจนั้นไม่รู้ลืม แต่ถ้าไม่เข้าใจในหลักการและเหตุผลของสิ่งใดจริงๆ แล้ว เมื่อเวลาผ่านไปไม่นานก็จะลืมได้

เมื่อลูกศิษย์ของท่านมีความเชื่อในสิ่งที่ท่านสอนเนื่องจากเกิดความเข้าใจจากการฟังธรรมะ โดยการเปรียบเทียบให้เข้าใจในใจของตนเองอยู่แล้ว ทั้งนี้ย้ำความเข้าใจเมื่อเห็นภาพจากการที่ท่านปฏิบัติว่าสิ่งที่เข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ก็จะเกิดการอยากที่จะปฏิบัติตาม และเมื่อหลวงพ่อบุญธรรมให้ปฏิบัติตามแล้ว ก็จะเกิดความเข้าใจมากขึ้นไปอีกเนื่องจากมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นๆ ด้วยตนเอง ไม่ใช่เกิดจากความเข้าใจที่นำไปเปรียบเทียบมโนภาพคล้ายเคียงกันหรือเห็นภาพที่ตีความหมายได้แต่ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตัวเอง การที่หลวงพ่อบุญธรรมให้ลูกศิษย์ของท่านปฏิบัติตามธรรมะที่ท่านสอนโดยผ่านการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ข้อวัตรปฏิบัติ การปฏิบัติจริงตรงตัวและการปฏิบัติสมาธิเจริญปัญญา ก็เพื่อให้ลูกศิษย์ของท่านก็จะเข้าใจในสิ่งที่ท่านสอนและทำให้ดูด้วยใจของตนเองด้วย

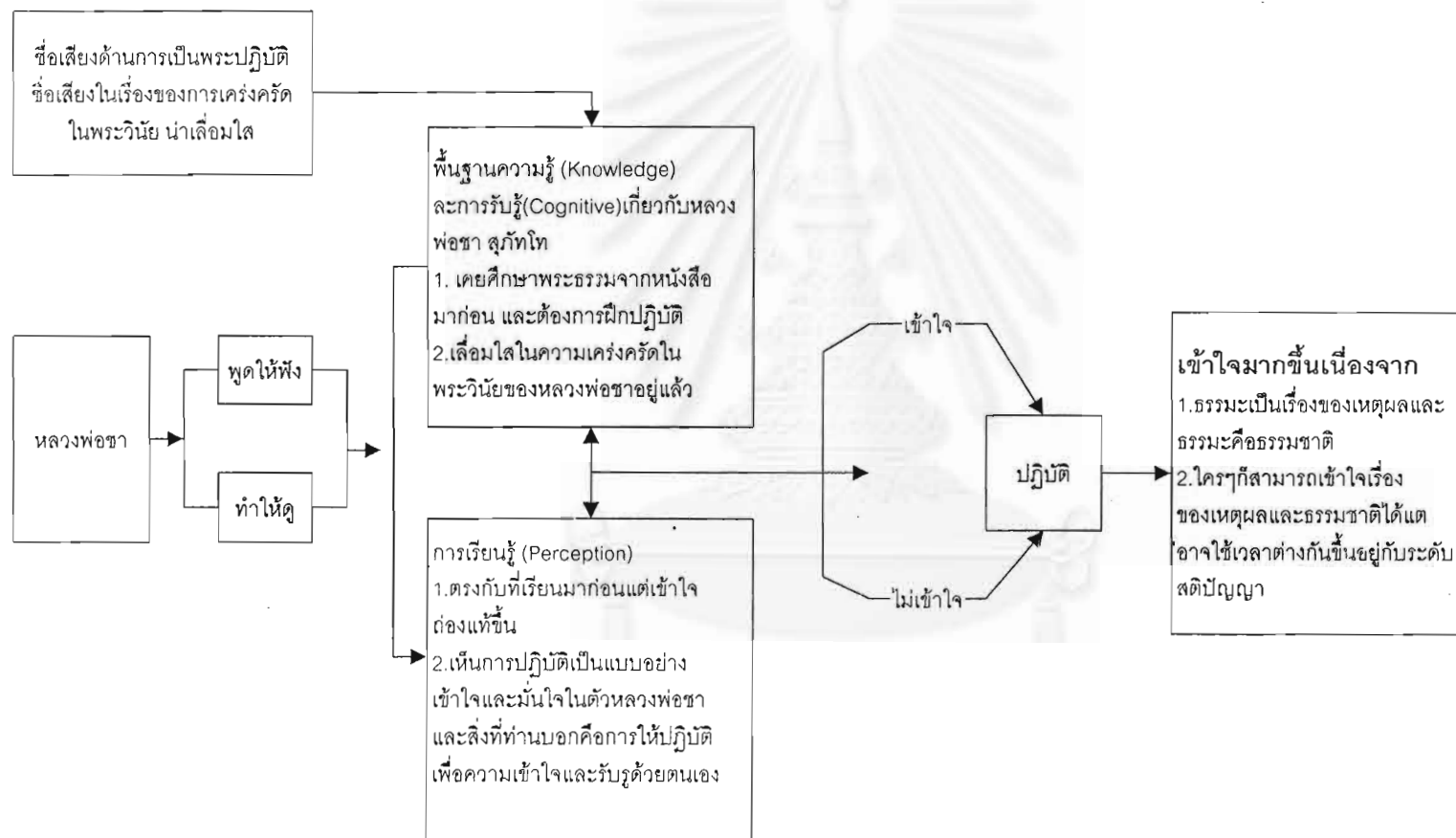
9. การใช้อุปมา อุปไมยในการถ่ายทอดสารเป็นการทำทนายผู้รับสารให้เกิดความอยากที่จะคิดพิจารณาเปรียบเทียบสารที่นำมาเปรียบกับสารที่ถูกเปรียบมากกว่าการถ่ายทอดสารตรงๆ การที่ลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุญธรรมมักจะจำตัวอย่างการเปรียบเทียบเพื่ออธิบายหัวข้อธรรมะของหลวงพ่อบุญธรรมได้เนื่องจากภาษาอุปมาจะช่วยสร้างภาพพจน์หรือทำให้เกิดภาพในใจของผู้ฟังกว้างกว่า

ภาษาบอกข้อเท็จจริง ภาษาชนิดนี้จะเน้นความหมายแต่เพียงนัยๆ ผู้อ่านต้องใช้มโนทัศน์หรือจินตนาการของตนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นการท้าทายและช่วยให้ผู้อ่านคาดคะเนหรือเดาความหมายของผู้เขียนด้วยความตั้งใจ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการได้จินตนาการ ในการได้คิด ในสิ่งที่ท้าทาย ทำให้ผลที่ได้จากการคิดนั้นติดตรึงใจผู้ฟังไปได้ยาวนานเท่านั้น

10. การถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญซึ่งถือได้ว่าเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way) ก็สามารทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งที่ถ่ายทอดร่วมกันได้ ถึงแม้ว่าวิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) นั่นคือการที่ผู้ส่งสาร (Sender) ส่งสาร (Message) ผ่านสื่อ (Channel) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยตรงนั้น แต่ก็สามารถทำให้เกิดการรับรู้ความหมายร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้ โดยที่ไม่ต้องมีการเสวนา (On Dialogue) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันตามแนวคิดเกี่ยวกับการเสวนาของ David Bohm ที่ว่า การสนทนาที่เกิดจากกระบวนการกลุ่มจะทำให้คนเกิดการระดมองค์ความรู้ แบ่งปันความหมายและสร้างความเข้าใจร่วมกัน (Share meaning) (Bohm, 1996) เนื่องจากพระภิกษุสงฆ์ผู้ซึ่งเข้ามาบวชนั้นได้เรียนรู้พระธรรมจากพระ ไตรปิฎกมาก่อนแล้ว และมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือมีทัศนคติในเชิงบวกกับพุทธศาสนาอยู่แล้ว บวกกับชื่อเสียงของหลวงพ่อบุญในด้านของการเป็นพระปฏิบัติและเคร่งครัดในพระธรรมวินัย จึงทำให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธาในเบื้องต้นอยู่แล้ว และเมื่อได้รับการถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดให้ฟังและทำให้ดู ซึ่งสอดคล้องกับธรรมะที่เรียนมาและนอกจากนั้นยังเห็นสิ่งที่หลวงพ่อบุญปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามสิ่งที่หลวงพ่อบุญแนะนำ ซึ่งท่านแนะนำให้ปฏิบัติเพื่อเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ดังนั้นเมื่อผู้รับการถ่ายทอดไม่เข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะไม่ถามหลวงพ่อบุญ แต่จะรอบปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ประกอบกับธรรมะเป็นเรื่องของเหตุผลและเป็นธรรมชาติซึ่งใครๆ ก็สามารถเข้าใจได้ เพียงแต่เข้าใจเร็วต่างกันตามสติปัญญาของแต่ละคนเท่านั้น คำอธิบายนี้สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 7   **วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท**
 ในรูปแบบของการสื่อสารทางเดียวที่สามารถทำให้ผู้รับเข้าใจในความหมายของสารได้

การถ่ายทอดธรรมะโดยการให้ปฏิบัติตามเพื่อรู้อย่างนั้นเป็นวิธีหนึ่งซึ่งพระพุทธเจ้าใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้กับลูกศิษย์ด้วย เนื่องจากท่านเห็นว่า การสอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง จะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจแม่นยำขึ้น

11. การมีอิสระในการคิด ในการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา ในการพูดให้ฟังและทำให้นั้น เปิดโอกาสให้ผู้รับการสอนมีอิสระในการคิด เนื่องจากวิธีที่หลวงพ่อบุชาสอนนั้นส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมย ซึ่งทำให้ผู้รับการสอนต้องจินตนาการตามในสิ่งที่ท่านสอนและนำเชื่อมโยงกับหัวข้อธรรมะด้วยตนเอง นอกจากนี้ การที่ท่านปฏิบัติตนให้ลูกศิษย์ดูเป็นตัวอย่าง และการให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามสิ่งที่ท่านสอนนั้น บางครั้งท่านไม่ได้บอกตรงๆ ว่าท่านให้ทำเช่นนี้เพราะอะไร หรือ ท่านทำอย่างนี้เพราะอะไร การที่ลูกศิษย์ของท่านมีอิสระในการคิด ทำให้เรื่องที่เล่าหรือธรรมะที่ท่านสอนและวิธีปฏิบัติที่ท่านให้ทำนั้นจะต้องมีความเป็นไปได้และมีความน่าเชื่อถือ จึงจะทำให้ลูกศิษย์ยอมรับได้

12. การปฏิบัตินำไปสู่ความเข้าใจที่แท้จริง การที่หลวงพ่อบุชาดำเนินการถ่ายทอดธรรมะโดยการให้ปฏิบัติ นั้น ทำให้ลูกศิษย์ได้พบกับผลการปฏิบัติด้วยตนเอง ถ้าผลการปฏิบัตินั้นเป็นผลที่ดี ลูกศิษย์ของท่านก็จะเกิดความพอใจและเกิดการกระทำซ้ำๆ จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่แม่นยำขึ้น (เปลื้อง ณ นคร, 2515 : 344)

13. การเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับธรรมะของหลวงพ่อบุชาเป็นเรื่องที่สั้นๆ ไม่ซับซ้อน มีเหตุผล และมีความคิดหลักเป็นเรื่องของธรรมะ การนำเรื่องเล่ามาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะเพื่อทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายนั้นจะต้องเป็นเรื่องสั้นๆ มีตัวละครเพียงตัวหรือสองตัว ซึ่งตัวละครกับเหตุการณ์ต่างๆ มีความสัมพันธ์กันตามหลักเหตุและผล ทำให้เรื่องเล่าแต่ละเรื่องง่ายต่อการที่จะสรุปคิดหลักของเรื่องซึ่งก็คือธรรมะนั้นเอง เหมือนกับที่ Sonja K. Foss (Foss, 1989 : 229) สรุปว่า สิ่งสำคัญสำหรับการเล่าเรื่องก็คือ การที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจในความคิดหลักของเรื่องนั้นได้ และเข้าใจสิ่งที่ทำให้เกิดความคิดหลักนั้นได้

14. การเล่าเรื่องที่มีคุณค่าไม่ว่าจะเป็นคุณค่าในแง่ของอุดมคติ ศีลธรรมหรือแม้แต่วัตถุนิยมจะสามารถทำให้ผู้ฟังเชื่อถือโดยพื้นฐานอยู่แล้ว การที่หลวงพ่อบุชาสอนธรรมะซึ่งเป็นเรื่องที่คนไทยส่วนใหญ่เลื่อมใส ศรัทธาอยู่แล้ว จากข้อมูลปี 2528 ในจำนวนประชากร 51,795,651 คนนั้น มีผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 95.02 ศาสนาอิสลามร้อยละ 3.83 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.54 และที่เหลือเป็นศาสนาอื่นๆ นอกเหนือจากนั้นศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่สอนให้คนทำความดี ดังที่มีการแสดงถึงในหนังสือพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แสดงไว้ว่า ศาสนาพุทธทำให้ผู้ปฏิบัติไม่ตกไปในทางที่ชั่ว (อมรา กวีและคณะ, 2533 : 59) แสดงให้เห็นว่าเรื่องที่หลวงพ่อบุชาเล่าซึ่งมีความคิดหลักคือ

หลักธรรมนั้น เป็นเรื่องที่มีระบุดมคติในแง่ของศีลธรรมอยู่ ซึ่ง Fisher (Fisher อ้างถึงใน Cragan and Shields, 1995) กล่าวไว้ว่า ระบบคุณค่าในแง่ของอุดมคติ ศีลธรรมหรือวัตนนิยม อยู่เหนือคุณค่าในแง่ของเหตุผลในการที่จะทำให้ผู้ฟังยอมรับเรื่องที่เล่า ด้วยการเล่าเรื่องง่าย ๆ มีเหตุผลเข้าใจง่าย ทำให้ผู้ฟังซึ่งมีทัศนคติในทางที่ปรารถนาต่อพระพุทธศาสนาและหลวงพ่อกำลังอยู่แล้ว เชื่อว่าเรื่องที่หลวงพ่อกำลังถ่ายทอดเป็นเรื่องจริงเพราะได้เข้าใจธรรมะจากเรื่องที่ท่านเล่า และอยากลองปฏิบัติตามพระธรรมมากขึ้น

15. การเล่าเรื่องที่มีคุณค่าพื้นฐานในฐานะที่เป็นเรื่องที่มีคุณค่าในทางศีลธรรมอยู่แล้วและเพิ่มเติมด้วความเป็นเหตุเป็นผลของ ย่อมเพิ่มความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้ให้กับเรื่องเล่า เรื่องที่หลวงพ่อกำลังเล่าจะมีเหตุมีผลตามกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติและมีเหตุผลตามหลักตรรกะ ทำให้คนเข้าใจและยอมรับได้ง่าย ดังที่ Fisher (Fisher อ้างถึงใน Cragan and Shields, 1995) กล่าวไว้ว่า การที่จะตัดสินเรื่องเล่าว่าน่าเชื่อถือหรือไม่จะต้องทดสอบเหตุผลตามหลักตรรกะหรือการมีเหตุผลที่ดีของเรื่อง ไม่มีใครเลยที่จะเชื่อเรื่องที่ไม่มีเหตุผลทั้งตามหลักตรรกะและเหตุผลที่ดีด้วย

16. เรื่องเล่าที่มีความน่าเชื่อถือนั้นผู้เล่าจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับเรื่องที่เล่าด้วย ในกรณีของหลวงพ่อกำลังเล่า บุคลิกภาพของท่าน และวิธีการปฏิบัติของท่าน เช่น การที่หลวงพ่อกำลังเล่าเรื่องหรือถ่ายทอดธรรมะเรื่อง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ความไม่แน่นอนของสิ่งต่างๆ ที่มีการเกิด คงอยู่และดับไป ดังนั้นเมื่อนำอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาพิจารณาแล้วปล่อยวางเราก็จะไม่เป็นทุกข์ มีแต่ความสุข ซึ่งถ้าต้องการจะเข้าถึงความสงบระงับอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะต้องปล่อยวางทั้งความสุขและความทุกข์นี้ด้วย เมื่อคนเราสามารถปล่อยวางได้ในทุกสิ่งแล้ว ก็จะมีแต่ความสงบ เป็นความอิสระ เห็นอารมณ์ใดๆ นั้น หลวงพ่อกำลังมีบุคลิกภาพที่ดูแล้วเหมือนเป็นผู้ที่มีความอิสระไม่อยู่ภายใต้กิเลสและอารมณ์ใดๆ นั้น ด้วย จากการที่ท่านรำเริง ตลก มีเมตตา เมื่อผู้เล่าปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างจะทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา และเรื่องเล่านั้นก็จะเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความเชื่อมั่นว่าถ้าพวกเขาทำได้ อย่างนั้นก็จะอยู่เหนือความสุข ความทุกข์เหมือนอย่างท่านเช่นกัน

17. การที่จะเล่าเรื่องใดให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่เล่ามีความเป็นไปได้และน่าเชื่อถือจะต้องเป็นเรื่องจริง เนื่องจากเรื่องที่หลวงพ่อกำลังถ่ายทอดนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่เป็นความเปรียบแต่เมื่อตีความสัญลักษณ์ในความเปรียบนั้นออกมาแล้ว ก็จะพบว่าความคิดหลักของความเปรียบเหล่านั้นคือธรรมะ ซึ่งธรรมะเป็นสัจธรรม หรือความจริงที่มีอยู่แล้วในโลก ดังที่น.พ. ประเวศ วะสีได้กล่าวว่า ธรรมะย่อมเป็นความจริง ธรรมะย่อมมีเหตุผล สิ่งใดไม่เป็นความจริง สิ่งใดไม่มีเหตุผล สิ่งนั้นไม่ใช่ธรรมะ (ประเวศ วะสี, 2528 : 10) ดังนั้นเรื่องที่ท่านเล่าเป็นเรื่องจริง เมื่อเรื่องใดเป็นเรื่องจริงก็จะเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือ

18. การที่เรื่องเล่าที่น่าเชื่อถือ มีความเป็นไปได้และเป็นเรื่องจริง จะทำให้ผู้ฟังยอมรับและเป็นเรื่องที่มีคุณค่าน่าจดจำ ซึ่งการจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้นี้ เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ จากที่เปลื้อง ณ นคร กล่าวไว้ว่า 1 ในหลัก 7 องค์ประกอบของการเรียนรู้ คือ การจดจำและความเข้าใจ ในการเรียนรู้เราจะเป็นต้องจำและต้องเข้าใจสิ่งที่เรากำลังเรียน ดังนั้นในการสอนเราจึงต้องหาวิธี ที่จะให้ผู้เรียนจดจำ อย่าให้ลืมประสบการณ์ที่ผ่านมาและให้เข้าใจ คือรู้เหตุผลและวิธีการกระทำ (เปลื้อง ณ นคร, 2515 : 333) การที่มนุษย์เข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ จะทำให้มนุษย์จำเรื่องนั้นได้อย่างแม่นยำไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานแสนนานแค่ไหน

19. การยอมรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยที่ผู้ฟังมีอิสระในการคิดพิจารณาเรื่องที่ได้อ่านนั้น เป็นการยอมรับด้วยใจอย่างยอมจำนนด้วยเหตุผลจริงๆ การที่ลูกศิษย์มีอิสระในทางความคิดเพื่อพิจารณาในสิ่งที่ผู้ถ่ายทอดสารถ่ายทอดมาให้ เหมือนกับวิธีที่หลวงพ่อบุชชาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะเช่นการถ่ายทอดโดยใช้สัญลักษณ์ผ่านวัจนภาษาคือการพูดโดยใช้การเปรียบเทียบหรือผ่านอวัจนภาษาโดยการทำให้ดูและให้ปฏิบัติตามนั้น เป็นการให้ลูกศิษย์มีโอกาสใช้ความคิดพิจารณาด้วยตนเอง Fisher (Fisher อ้างถึงใน Cragan and Shields, 1995) กล่าวไว้ว่ายิ่งผู้ฟังมีความสามารถและมีอิสระในการคิดมากขึ้นเท่าไร การที่จะทำให้ผู้ฟังยอมรับเหตุผลที่ดีในเรื่องต่างๆ ก็จะยากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นเมื่อลูกศิษย์ได้พิจารณาด้วยตนเอง ประเมินค่าเรื่องเล่าของท่านแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องจริง น่าเชื่อถือ น่าปฏิบัติตามจึงเกิดการยอมรับ ซึ่งการยอมรับในลักษณะนี้เป็นการยอมรับอย่างจำนนด้วยเหตุผลและไม่มีข้อโต้แย้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. พระภิกษุที่มีหน้าที่จะต้องสอนธรรมะซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเข้าใจยากให้กับลูกศิษย์ ควรจะใช้วิธีการสอนแบบโดยการพูดภาษาง่ายๆ ในกรณีที่จะต้องยกภาษาบาลีขึ้นมาพูด ก็ควรจะมีคำอธิบายด้วยการใช้ภาษาง่ายๆ หรือใช้การเปรียบเทียบโดยเปรียบเทียบธรรมะกับสิ่งที่อยู่ใกล้ๆ ตัว คนส่วนใหญ่เข้าใจได้
2. ผู้ที่จะต้องถ่ายทอดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เรื่องที่เกี่ยวกับศีลธรรม หรือเรื่องต่างๆ ที่จะต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสารถ่ายทอดว่าเรื่องที่เล่าไปนั้นเป็นเรื่องจริง น่าเชื่อถือก็ควรจะต้องประพฤติ ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนถ่ายทอดด้วย (Practice what you preach)

3. การที่จะถ่ายทอดเรื่องต่างๆ ให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดเข้าใจในเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้ง ต้องทำให้นั้นจะต้องอาศัยการให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ลองลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดไปแล้วด้วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจจากประสบการณ์ตรง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในใจของตนเองได้อย่างแท้จริง เพราะทั้งได้จากการฟัง การเห็น และการปฏิบัติด้วยตนเอง ในปัจจุบันมีโรงเรียนในต่างจังหวัดบางโรงเรียนที่เปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอน เช่น การสอนให้เด็กรักธรรมชาติ เพื่อปลูกฝังค่านิยมของการอนุรักษ์ป่า โดยการสอนให้เด็กปลูกต้นไม้ คอยสังเกตการเจริญเติบโตและเก็บผลมากินได้ ซึ่งเด็กก็จะได้รับความรู้จากการที่ครูสอนเรื่องต้นไม้ การเจริญเติบโตของต้นไม้และดูภาพต้นไม้จากในหนังสือ เมื่อถึงภาคของการปฏิบัติ คุณครูก็จะปลูกต้นไม้ให้ดู เพื่อให้เด็กทำตามและคอยสังเกตว่าเด็กคนนั้น ทำผิดหรือไม่ ถ้าผิดก็จะให้คำแนะนำเพิ่มเติม ถ้าเด็กทำตามวิธีที่คุณครูสอนอย่างถูกต้อง ต้นไม้ก็จะเจริญเติบโตออกดอกออกผล ให้เด็กได้เก็บกิน เด็กก็จะเกิดความพอใจซึ่งจะนำมาซึ่งการปฏิบัติซ้ำจนกลายเป็นนิสัย การสอนให้เด็กได้ทดลองปลูกด้วยต้นไม้ด้วยตัวเอง ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงและเกิดการจดจำ และเมื่อปฏิบัติตามแล้วได้ก็จะเกิดความภูมิใจในตนเองและนำไปสอนให้ลูกหลานต่อไปได้

4. การสอนวิชาที่เป็นวิชาที่ต้องอาศัยความเข้าใจ และเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยาก เช่น การสอนวิชา ฟิสิกส์ เคมี ซึ่งเป็นวิชาที่จะต้องใช้เวลาและความเข้าใจมากกว่าการท่องจำนั้น ควรจะใช้วิธีการที่จะอธิบายเรื่องที่เข้าใจยากให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายโดยการใช้ภาษาง่ายๆ สั้นๆ กระชับ และยกตัวอย่างเปรียบเทียบเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เช่น ในกรณีสารโคบอลต์ ที่ชาวบ้านไม่ยอมให้เผาศพผู้เคราะห์ร้ายที่ถูกสารโคบอลต์เนื่องจากเกรงว่าควันที่เกิดจากการเผาจะเป็นพิษทำให้เกิดอันตราย ซึ่งนักวิชาการออกมาอธิบายว่า สารโคบอลต์เป็นรังสี ซึ่งชาวบ้านไม่เข้าใจคำว่า "รังสี" จึงเกิดความกลัวยิ่งขึ้นไปอีก เพราะเข้าใจว่ารังสีจะต้องสามารถอยู่ในอากาศและทำร้ายพวกตนได้ จึงไม่ยอมให้เผาศพผู้เคราะห์ร้ายนั้น จนเป็นเรื่องเป็นราวใหญ่โต ซึ่งถ้านักวิชาการใช้คำพูด ที่สั้นๆ เข้าใจง่ายๆ ก็อาจจะทำให้ชาวบ้านเข้าใจอย่างถูกต้องด้วย

ข้อเสนอแนะในเรื่องของทฤษฎี

1. จากที่ Fisher (Fisher อ้างถึงใน Cragan and Shields, 1995) กล่าวไว้ว่าทฤษฎีการเล่าเรื่องเป็นทฤษฎีการสื่อสาร แต่ทฤษฎีการเล่าเรื่องจะเน้นที่การอธิบายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อส่งผ่านไปยังผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังตีความและประเมินคุณค่าของสารนั้น และสามารถค้นหาความคิดหลักของการสื่อสารนั้นๆ มากกว่าที่จะสื่อสารองค์ประกอบของการสื่อสารทั้งหมดคือผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร เหมือนทฤษฎีการสื่อสาร แต่จะเน้นในเรื่องของการตีความและประเมินค่าสาร ซึ่งหมายถึงเรื่องเล่านั่นเอง

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทฤษฎีการเล่าเรื่องจะไม่ได้ศึกษาองค์ประกอบของการสื่อสารเหมือนทฤษฎีการสื่อสารแต่การใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องในการวิเคราะห์การสื่อสารด้วยการใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องก็สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการสื่อสารได้ เนื่องจากการที่ผลวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีการเล่าเรื่องสามารถบอกได้ว่าเรื่องเล่านั้น เป็นเรื่องที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความเป็นไปได้ ซึ่งพิจารณาจากคุณค่าและเหตุผลของเรื่อง ความสอดคล้องกลมกลืนกันของผู้เล่าและเรื่องที่เล่า ความคงเส้นคงวาของโครงเรื่อง สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดการยอมรับและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ผู้ส่งสารต้องการนั้นเป็นผลของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อทฤษฎีการเล่าเรื่องสามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจสาร จนเกิดการยอมรับและจดจำ ทำให้ผู้รับสารสามารถนำสิ่งที่จดจำและเข้าใจนั้นไปใช้ได้ ถ้ามีการนำไปใช้ก็ย่อมจะหมายความว่า ทฤษฎีการเล่าเรื่องเป็นทฤษฎีการสื่อสารแบบหนึ่งซึ่งเน้นการศึกษาเรื่องสาร ความน่าเชื่อถือ และความเป็นไปได้ของสาร ซึ่งถ้าจะมีการศึกษารูปแบบการสื่อสารโดยเน้นการศึกษาที่ตัวสารเป็นหลักสามารถใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องเป็นกรอบในการวิจัยได้

2. ถึงแม้ว่าการถ่ายทอดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีลักษณะของการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) แต่ก็สามารถสร้างความเข้าใจหรือการรับรู้ร่วมกันได้ โดยที่ไม่ต้องมีบทเสวนา ในกรณีที่ต้องประกอบในแง่ของผู้ส่งสารในเรื่องนั้นสามารถทำให้ผู้รับสารเชื่อมั่นในตัวผู้ส่งสารได้

การสร้างเชื่อมั่นในตัวผู้ส่งสารนี้จะต้องประกอบไปด้วย ความน่าเชื่อถือในตัวผู้ส่งสารเอง และการปฏิบัติที่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่พูดกับสิ่งที่ทำซึ่งจะเพิ่มความน่าเชื่อถือให้มากขึ้น

นอกจากนี้การที่ผู้ส่งสารส่งสารด้วยรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การทำให้ดู และการให้ผู้รับสารปฏิบัติตามทำให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส 4 จาก 5 คือ จากการฟัง การเห็น การสัมผัสและจากใจของตนเอง โดยที่ความคิดหลักในสารที่ส่งนั้นเหมือนกัน ทำให้ผู้รับสารมีโอกาสเข้าใจความคิดหลักที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งได้มากขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยการสนทนาเพื่อยืนยันความหมายที่ถูกต้อง แต่การที่ได้สัมผัสด้วยตนเองสามารถยืนยันความมั่นใจได้มากที่สุด ดังที่มีสุภาชิตไทยกล่าวไว้ว่า "ลิปปากว่าไม่เท่าตาเห็น ลิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ ลิบมือคลำไม่เท่าการได้สัมผัสด้วยตนเอง"

แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากฟังแล้วไม่เข้าใจ ลองปฏิบัติแล้วก็ยังไม่เข้าใจก็ควรจะต้องถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจ มิฉะนั้นการสื่อสารนั้นจะไม่สัมฤทธิ์ผล

3. ในกรณีที่เรื่องเล่าเป็นเรื่องที่นำมาใช้เปรียบเทียบเพื่ออธิบายเรื่องเล่าอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีองค์ประกอบของเรื่องเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น เนื่องจากการเล่าเรื่องให้ผู้ฟัง ฟังในลักษณะของการสื่อสารต่อหน้า (Face to face communication) เรื่องเล่าที่เป็นนามธรรมจะไม่สามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่เล่าได้ ยกเว้นเสียแต่ว่าได้มีการยกเรื่องเล่าอีกเรื่องซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมเข้ามาเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้ฟังสามารถจินตนาการภาพตามผู้เล่าได้ แตกต่างจากการเล่าเรื่องโดยผ่านสื่อ เช่น สื่อโทรทัศน์ที่สามารถใช้เทคนิคประกอบต่างๆ เช่น มุมกล้อง การลำดับภาพ ช่วยให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจเรื่องเล่าได้โดยไม่ต้องยกเรื่องเล่าอีกเรื่องหนึ่งเข้ามาเปรียบเทียบแต่ประการใด ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541: 87) กล่าวไว้ว่า เราสามารถนำเอาแนวคิดเรื่องของตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) มาประยุกต์ใช้กับเรื่องการถ่ายภาพ และการตัดต่อเพื่อให้ได้ความหมายต่างๆ กันเช่น การโคลสอัพ (Signifier) หรือการถ่ายแต่ใบหน้า หมายถึง ความใกล้ชิด (Intimacy)

ในการที่จะต้องวิเคราะห์เรื่องเล่าที่เป็นความเปรียบนี้ ควรจะนำทฤษฎีสัญญาวิทยาในเรื่องของวิธีวิเคราะห์แบบ Metaphor เข้ามาช่วยในการศึกษา เนื่องจากการวิเคราะห์ตามทฤษฎีการเล่าเรื่องนั้นจะผู้วิจัยจะต้องตีความองค์ประกอบของการเรื่องเล่า ว่าในองค์ประกอบนั้นมีสัญลักษณ์ใดแทรกอยู่บ้าง สัญลักษณ์นั้นมีความหมายอย่างไร และสัญลักษณ์นั้นมีผลต่อเรื่องเล่าหรือไม่ เพื่อที่จะนำไปสู่ความคิดหลักของเรื่อง ซึ่งความคิดหลักของเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเมินผลเรื่องเล่า ในแง่ของเหตุผลและคุณค่า ความเป็นไปได้ และความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าด้วย ดังนั้นในการศึกษาเรื่องเล่าภายใต้ทฤษฎีการเล่าเรื่องควรจะรวมทฤษฎีสัญญาวิทยาเข้าเป็นส่วนหนึ่งในแผนการวิเคราะห์ด้วย ดังแผนภูมิด้านล่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6 การนำทฤษฎีสัญญาวิทยามาใช้ประกอบการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการขยายผลการวิจัย

การถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อนั้นเป็นเรื่องที่น่าจะมีกำวิจัยในแง่ต่างๆ เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เทคนิควิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อาวิธีอื่นๆ ไม่ว่าจะมีความสามารถในการสื่อสารได้ตรงใจลูกศิษย์ ทั้งๆ ที่มีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก หลวงพ่อาท่านใช้วิธีการอย่างไร
2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดยอมรับการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อา สุภัทโท ในผู้รับสารแต่ละกลุ่ม โดยแบ่งระดับตามระดับความรู้ หรือ ตามวัฒนธรรม

3. การศึกษาวีธีการถ่ายทอดธรรมะโดยฆราวาสที่สามารถถ่ายทอดธรรมะซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมให้คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย

4. การศึกษารูปแบบการสื่อสารส่วนบุคคล (Interpersonal Communication) ว่ามีผลต่อการเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับในการถ่ายทอดสารหรือไม่ เนื่องจากหลวงพ่อบุญมาภิบาลจะสอนลูกศิษย์ทั้งโดยการสอนรวม และสอนเป็นรายบุคคล และมีการดูแลโดยใกล้ชิด ดังนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบผลของรูปแบบการสื่อสารทั้ง 2 แบบของท่านว่ามีส่วนเกื้อหนุน ส่งเสริม กันอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร : อินฟินิตี้เพรส, 2541.

คณะศิษย์. ทำให้สุด ขุดให้ถึง. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา, 2539.

คณะศิษย์. อุปถัมภ์. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา, 2535.

นิภา เมืองรัตน์. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541.

บุญชอบ เจริญทรัพย์. อุปมา อุปไมย ในพระไตรปิฎก. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520.

ประเวศ วะสี. พุทธธรรมกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2528.

ประเวศ วะสี. ก้าวไกล ฉบับที่ 4,5 กันยายน 2536.

ปิ่นนิตดา นพพนาวัน. การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533.
เปลื้อง ณ นคร. จิตวิทยาสำหรับชีวิต. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น : 2515.

พระโพธิญาณ. แก้วมณีอีสาน. ขอนแก่น : ศิริภรณ์ออฟเซ็ท, 2537.

พระโพธิญาณ. ความสงบปลอดภัย. รวมพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชา สุภัทโท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.

พระโพธิญาณ. ทางพ้นทุกข์ที่เหนือธรรมดา. รวมพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชา สุภัทโท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.

พระโพธิญาณ. ธรรมะที่ยังรู้ได้ยาก. รวมพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชา สุภัทโท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.

พระโพธิญาณ. พระโพธิญาณ (พระอาจารย์ชา สุภัทโท). กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2526.

พระโพธิญาณ. แนวทางการปฏิบัติธรรม. รวมพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชา สุภัทโท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.

พระโพธิญาณ. ทางพ้นทุกข์ที่เหนือธรรมดา. รวมพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชา สุภัทโท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.

พระธรรมปิฎก. การสื่อสารเพื่อเข้าถึงสังคม. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2539.

พระธรรมปิฎก. ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2543.

- วศิน อินทสระ. หลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์, 2540.
- สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ. การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539.
- สมฤดี วิศวะเวทย์. ทฤษฎีความรู้ของฮิวม์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์, 2539.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อรรถวรรณ ปิลาฉนโฉวาท. หลักและปรัชญาของวาทวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539. 55-58.

ภาษาอังกฤษ

- Cragan, J.F., Shields, Symbolic Theories in Applied Communication Research. NJ : Hampton Press, 1995.
- Fisher, Walter R. "Clarifying the Narrative Paradigm."The Narrative Paradigm : An Elaboration." In Journal of Communication Monographs. 56 (March 1989), pp. 50-52
- Fisher, Walter R. "Narration as A Human Communication Paradigm : The Case of Public Moral Argument." In Journal of Communication Monographs. 51 (March 1989), pp. 1-10
- Fisher, Walter R. "The Narrative Paradigm : An Elaboration." In Journal of Communication Monographs. 52 (December 1985), pp. 347-364
- Rybacki, K&Rybacki. Communication Critism : Approach and Genre. California : Wadsworth, 1991.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลวงพ่อชา

ชาติภูมิ

พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภัทโท) หรือ หลวงพ่อชา หรือ อาจารย์ชา เกิดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2461 ตรงกับ วันศุกร์ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ปีมะเมีย ณ บ้านจิกก่อ หมู่ที่ 9 ตำบลธาตุ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี บิดาชื่อนายมา ชวงโชติ มารดาชื่อ นางพิมพ์ ชวงโชติ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันจำนวน 10 คน

การศึกษา

หลวงพ่อชา ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนบ้านก่อ ตำบลธาตุ อำเภวารินชำราบ อุบลราชธานี จนจบชั้นประถมปีที่ 1 แล้วได้ลาออกจากโรงเรียนเพราะมีจิตใจใฝ่ทางบวชเรียน ภายหลังเมื่อบวชเรียนแล้วได้ เรียนหนังสือธรรมเรียนบาลีไวยากรณ์ เรียนมูลกัจจายน์ จนสามารถอ่านแปลภาษาบาลีได้ และได้ศึกษาพระปริยัติธรรมจนสอบได้ชั้นสูงสุดสายนักธรรม คือ สอบได้นักธรรมชั้นเอก

ชีวิตในร่มกาสาวพัสตร์

เมื่ออายุ 13 ปี หลังจากลาออกจากโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว โยมบิดาได้นำไปฝากกับเจ้าอาวาสเพื่อเรียนร่ำบุพกิจเบื้องต้นเกี่ยวกับบรรพชาวิธี จึงได้รับอนุญาตให้บรรพชาเป็น สามเณรชา โชติช่วง เมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2474 โดยมีท่านพระครูวิจิตรธรรมภาณี อดีตเจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม อุบลราชธานี เป็นอุปัชฌาย์ สามเณรชา โชติช่วง ได้อยู่จำพรรษาและศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนอยู่ปฏิบัติครูอาจารย์ เป็นเวลา 3 ปี ได้เอาใส่ใจต่อภารกิจของสามเณรท่อง สวดมนต์ ทำวัตร ศึกษาหลักสูตรนักธรรมปฏิบัติพระเถระ แล้วจึงได้ลาสิกขาบทมาช่วยบิดามารดา ทำไร่นา ทั้งนี้ด้วยความจำเป็นของครอบครัวแบบชาวไร่ชาวนาอีสานทั่วไป

ด้วยจิตใจที่ใฝ่ในการบวชเรียน จึงล้ามืออยู่ตลอดเวลาว่าจะต้องอุปสมบทเป็นพระให้ได้ เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ภายหลังเมื่อตกลงกับบิดามารดาและท่านทั้ง 2 ก็อนุญาตแล้วจึงได้ฝากตัวที่วัดก่อในทีไกรลบ้าน แล้วได้รับอนุญาตให้อุปสมบทได้เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2482 เวลา 13.55 น. ณ พัทธสีมา วัดก่อใน ตำบลธาตุ อำเภวารินชำราบ อุบลราชธานี โดยมีพระเถระสำคัญที่ให้การอุปสมบทดังนี้

พระครูอินทราสารคุณ	เป็นพระอุปัชฌาย์
พระครูวิรุฬห์ผลตการ	เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พระอธิการลอน	เป็นพระอนุสาวนาจารย์

พระชา สุกัทโท ได้จำพรรษาอยู่ ณ วัดก่อนอก 2 พรรษา ตั้งใจศึกษาปริยัติธรรม ทั้งจากตำรับตำราและจากครูอาจารย์ จนสอบนักธรรมชั้นตรีได้ในสำนักวัดก่อนอกนี้

ศึกษาปริยัติธรรมต่างถิ่น

เมื่อพระชา สุกัทโท สอบนักธรรมตรีได้แล้ว ก็อยากให้สูงขึ้นเพราะมีจิตใจรักชอบทางธรรมอยู่แล้ว แต่ขาดครูอาจารย์ในการสอนระดับสูงต่อไป นึกถึงภาษิตอีสานที่ว่า

“บ่ออกจากบ้านบู้ฮ้อมทางเที่ยว บ่เฮียนวิชาหอนลิมมีความฮู้”

ชีวิตช่วงนี้จะเห็นได้ชัดว่า พระชา สุกัทโท มุ่งเรียนปริยัติธรรมให้สูงสุด จึงทุ่มเทให้การศึกษาทั้งนักธรรมและบาลี และผ่านสำนักต่างๆ มากมายจนในที่สุดก็สอบนักธรรมได้ครบตามหลักสูตร คือ สอบนักธรรมชั้นโทได้ ในสำนักของ พระครูอรุณธรรมวิจารณ์ สอบนักธรรมชั้นเอกได้ในสำนักวัดบ้านก่อนอกถิ่นเกิด

สู่การปฏิบัติธรรม

เสร็จภารกิจการศึกษา ประกอบกับเกิดธรรมสังเวชคราวโยมบิดาเสียชีวิต จึงหันมาสู่การปฏิบัติธรรม โดยออกอุตุรงค์และศึกษาหาแนวทางปฏิบัติในสำนักต่างๆ ผ่านอาจารย์ก็มากมาย เช่น

หลวงปู่กินรี

พระเถระชาวเขมร

อาจารย์คำดี

พระอาจารย์มั่น

พออินทรียกแกกแล้วก็ออกอุตุรงค์ปฏิบัติธรรมต่อไปเรื่อยๆ โดยยังดำรงสมณเพศเป็นพระมหานิกายอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดได้รับอารณาจากโยมมารดาและพี่ชาย เพื่อกลับไปโปรดสัตว์ที่บ้านเกิดเมื่อ พ.ศ. 2497 ก็ได้ดำเนินการสร้างวัดป่าขึ้น ซึ่งเรารู้จักในปัจจุบัน คือ “วัดหนองป่าพง” และท่าน

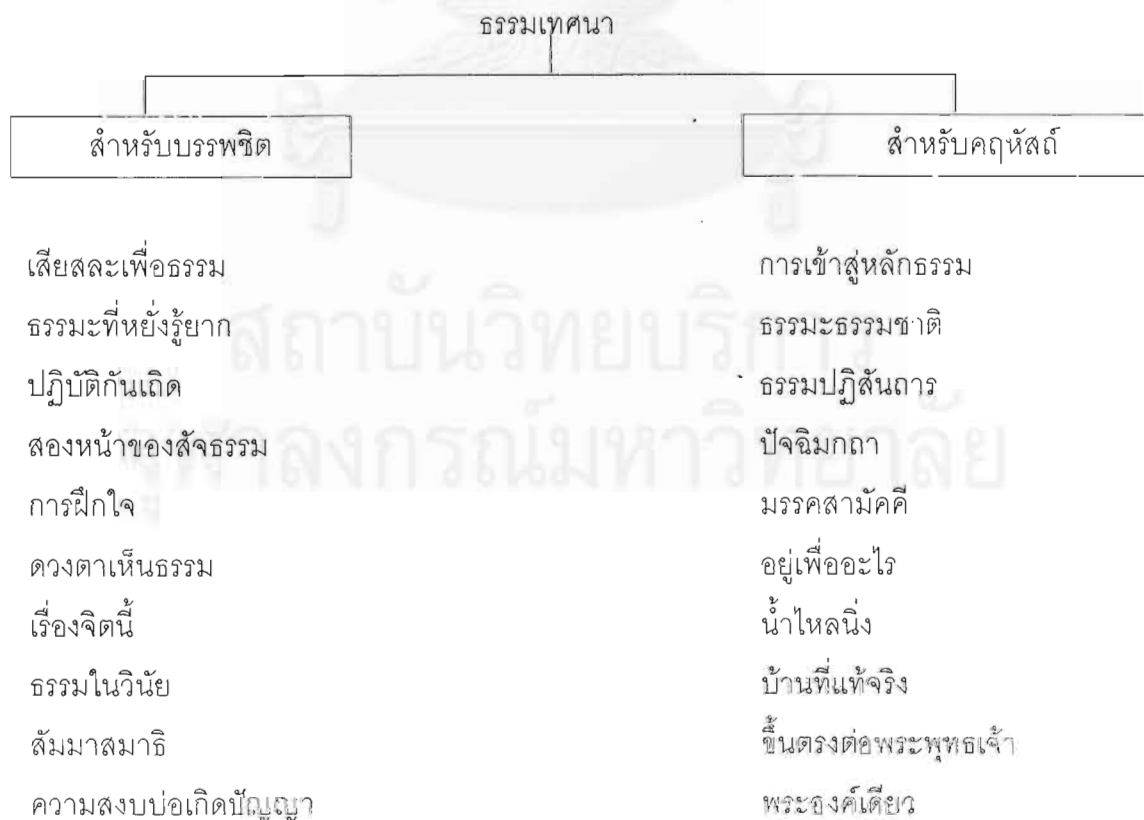
ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนี้มาโดยตลอด และถึงแก่กรรมภาพเมื่อ 16 มกราคม 2535 เวลา 05.30 น. อย่างสงบท่ามกลางธรรมสังฆะของศิษยานุศิษย์จากทุกสารทิศ

เกียรติประวัติที่สร้างไว้ในพระพุทธศาสนา

- 29 เมษายน 2516 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง
- 5 ธันวาคม 2516 ได้รับการสถาปนาเป็นพระราชาคณะ "พระโพธิญาณเถระ"
- 4 กุมภาพันธ์ 2527 ได้รับแต่งตั้งเป็น พระอุปัชฌายะ
- 6 มิถุนายน 2521 ได้รับพัด พัฒนาเขตชูเกียรติ จากกรมศาสนา
- 30 กันยายน 2531 ได้รับยกย่องเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง จากกรมการศาสนา

ปัจฉิมบท

ท่านอาจารย์ชา สภทโท ขณะมีชีวิตอยู่ท่านได้อุทิศชีวิตเพื่อการปฏิบัติธรรม และเผยแผ่พุทธศาสนา ทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งบังเกิดผลให้มีผลงานที่เป็นประโยชน์อันแก่นั่นแก่พระศาสนา ทั้งที่เป็นพระธรรมเทศนา และสำนักปฏิบัติธรรม ดังนี้

มีสำนักปฏิบัติธรรม ในประเทศไทยซึ่งอยู่ทุกภาคของประเทศจำนวนทั้งสิ้น 82 สาขา และในต่างประเทศอีก 7 สาขา และเฉพาะศิษย์ที่เป็นพระชาวต่างประเทศซึ่งอยู่เป็นประธานสงฆ์ผู้มีพรรษาต่ำสุดคือ 16 พรรษา รายนามสาขาในต่างประเทศ มีดังนี้

England

Chithurst Forest Monastery

Ammaravati Buddhist Centre

Harnham Vihara

Devon Vihara

Australia

Budhiyana Monastery Lot.

Newzealand
Bodhiyanarama

Switzerland
Dhammapala

ที่วัดหนองป่าพงยังมีสถานที่พอสจะเป็นที่เตือนใจของผู้ประสงค์จะนมัสการและรำลึกถึงท่านคือ
พิพิธภัณฑ์พระโพธิญาณเถระ (ชา สภทโท) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมประวัติและผลงานกระเบื้องดิน
เผา เมื่อเข้าไปในพิพิธภัณฑ์แล้วจะให้ทั้งความระทึกขวัญศักดิ์สิทธิ์ และปรากฏการณ์เสมือนหนึ่งท่านยังไม่
มรณะภาพเลย

ข้อวัตรปฏิบัติและการปฏิบัติดุจดุคควัตร 13

ข้อวัตรปฏิบัติประจำวัน (วัดหนองป่าพง)	การปฏิบัติดุจดุคควัตร 13
03.00 น. สัจญญานระซัง	หมวดที่ 1 เกี่ยวกับจีวร
03.15 น. รวมทำวัตรเช้า นั่งสมาธิ	1. ถือใช้แต่ผ้าบังสุกุล
04.40 น. ภิกษุ สามเณร จัดโรงฉัน	2. ใช้ผ้าเพียง 3 ผืน
05.15 น. ออกรับบิณฑบาต	หมวดที่ 2 เกี่ยวกับบิณฑบาต
07.00 น. แยกย้ายทำความสะอาดศาสนสถาน	3. เทียวบิณฑบาตเป็นประจำ
08.00 น. พระสงฆ์อนุโมทนา รับบิณฑบาต	4. บิณฑบาตตามลำดับแถว
08.30 น. รวมกันรับโอวาท	5. นั่งฉัน ณ อาสนะเดียว
10.00 น. กราบพระพร้อมกันกลับกุฏิ ทำกิจส่วนตัว	6. ฉันเฉพาะในบาต
13.00 น. รวมกันนั่งสมาธิ	7. ลงมือฉันแล้วไม่ยอมรับเพิ่ม
14.30 น. ทำกิจวัตร	หมวดที่ 3 เกี่ยวกับเสนาสนะ
16.30 น. ฉันทน้ำปานะ สรงน้ำ	8. ถืออยู่ป่า
18.00 น. ให้สัจญญานระซัง	9. ถืออยู่โคนต้นไม้
18.15 น. รวมทำวัตรเย็น นั่งสมาธิภาวนา	10. ถืออยู่กลางแจ้ง
20.30 น. กลับที่พัก	11. ถืออยู่ป่าช้า
	12. ถืออยู่ในที่แล้วแต่เขาจัดให้
	หมวดที่ 4 เกี่ยวกับการประกอบความเพียร
	13. ถืออยู่ในที่แล้วแต่เขาจัดให้

รายชื่อพระที่ให้การสัมภาษณ์

1. พระอาจารย์เลี่ยม วิฑฐัมโม
อายุพรรษา 39 พรรษา
เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง จ. อุบลราชธานี
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2512
2. พระมงคลกิตติธาดา
อายุพรรษา 49 พรรษา
เจ้าอาวาสวัดป่าวิเวก จ. อุบลราชธานี
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2511
3. พระอาจารย์เอนก ยสทินโน
อายุพรรษา 43 พรรษา
เจ้าอาวาสวัดป่าไทรงาม จ. อุบลราชธานี
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2511
4. พระอาจารย์โสภณ อุตตโม
อายุพรรษาไม่ระบุ
เจ้าอาวาสวัดป่าวันชัยนวัตน์ จ. นครราชสีมา
5. พระอาจารย์พระสุธรรมประโชติ
อายุพรรษา 26 ปี
เจ้าอาวาสวัดป่าพิทักษ์ธรรม จ. นครราชสีมา
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2511
6. พระอาจารย์สุบิน อุตตโม
อายุพรรษา 27 ปี
เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านหนองแวง จ. ศรีสะเกษ
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2511
7. พระอาจารย์คุณ อคคัมโม
อายุพรรษาไม่ระบุ
เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านนาโพธิ์ จ. อุบลราชธานี
8. พระอาจารย์สมหมาย ปิยธัมโม
อายุพรรษา 31 ปี
เจ้าอาวาสวัดป่าอุดมวนาสน์ จ. อุบลราชธานี
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2512
9. พระอาจารย์คำ นิสโสโก
อายุพรรษา 30 ปี
เจ้าอาวาสวัดไทยพัฒนา จ. อุบลราชธานี
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2513
10. พระอาจารย์ประสพชัย กันตสีโล
อายุพรรษา 25 ปี
เจ้าอาวาสวัดฟ้าคราม จ. กรุงเทพมหานคร
มาอยู่กับหลวงพ่ocha ปี พ.ศ. 2511

11. พระอาจารย์โสภณ อุปาโส	เจ้าอาวาสวัดบึงรัฐถวิลวัน	จ. พระนครศรีอยุธยา
อายุพรรษา 32 พรรษา	มาอยู่กับหลวงพ่อชา ปี พ.ศ. 2511	

พระภิกษุชาวต่างชาติ

12. พระอาจารย์ปล้นโนภิกขุ	เจ้าอาวาสวัดอภัยคีรี	ประเทศสหรัฐอเมริกา
อายุพรรษา 26 พรรษา	มาอยู่กับหลวงพ่อชา ปี พ.ศ. 2517	
13. พระอาจารย์อมโรภิกขุ	เจ้าอาวาสวัดอภัยคีรี	ประเทศสหรัฐอเมริกา
อายุพรรษา 22 พรรษา	มาอยู่กับหลวงพ่อชา ปี พ.ศ. 2521	
14. พระอาจารย์มุณีโภภิกขุ	เจ้าอาวาสวัดอรุณารัตนคีรี	ประเทศอังกฤษ
อายุพรรษา 25 พรรษา	มาอยู่กับหลวงพ่อชา ปี พ.ศ. 2516	
15. พระอาจารย์เขมธัมโมภิกขุ	เจ้าอาวาสวัดป่าสันติธรรม	ประเทศอังกฤษ
อายุพรรษา 28 พรรษา	มาอยู่กับหลวงพ่อชา ปี พ.ศ. 2515	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

แนวคำถาม

1. ถามเรื่องทั่ว ๆ ไป

- จำนวนพรรษาที่ท่านบวช
- จำนวนพรรษาที่ท่านได้มีโอกาสเรียนกับหลวงพ่ocha สุภัทโท
- ท่านอยู่ที่วัดหนองป่าพงเป็นเวลากี่ปี
- ก่อนบวชที่วัดหนองป่าพง เคยบวชที่อื่นมาก่อนหรือไม่
- เคยศึกษาพระปริยัติธรรมมาก่อนหรือไม่
- ถ้าเคยบวชที่อื่นมาก่อน เมื่อมาที่วัดหนองป่าพง พบหลวงพ่ocha สุภัทโท มีความรู้สึกอย่างไร

2. วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha โดยการเปรียบเทียบ

- ธรรมะที่หลวงพ่ochaสอนเป็นอย่างไร ท่านจะเน้นเรื่องอะไร
- หลวงพ่ocha มีวิธีการถ่ายทอดธรรมะอย่างไร
(ถ้าท่านตอบว่า หลวงพ่ocha มักจะใช้วิธีการปฏิบัติให้ดู)
- สิ่งที่ท่านสอนสอดคล้องกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติหรือไม่ เช่นอะไรบ้าง
- ท่านยกตัวอย่างประกอบบ่อยหรือไม่ อย่างไร
- ท่านมักจะอธิบายเรื่องที่น่าสนใจได้ยาก ได้อย่างไร
(ถ้าท่านตอบว่า ท่านใช้วิธีการยกตัวอย่าง โดยการเปรียบเทียบ)
- หลวงพ่ocha ท่านมักจะเปรียบเทียบกับอะไร ลองยกตัวอย่างให้ดูได้ไหม
- เรื่องใดที่ท่านประทับใจที่สุด
- สิ่งที่หลวงพ่ocha ยกขึ้นมาเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นอะไร
- ท่านคิดว่าทำไมตัวอย่างการเปรียบเทียบที่หลวงพ่ocha ยกนั้น ทำให้ท่านเข้าใจธรรมะง่ายขึ้นหรือไม่

3. การยอมรับแนะนำวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha มาปฏิบัติ

- ถ้าเคยบวชที่อื่นมาก่อน เมื่อมาที่วัดหนองป่าพง พบหลวงพ่ocha สุภัทโท มีความรู้สึกอย่างไร
- ท่านคิดว่าอย่างไรกับการที่หลวงพ่ocha สอนธรรมะโดยการยกตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบ
- ท่านคิดว่าวิธีการสอนของหลวงพ่ocha สามารถนำไปใช้กับการสอนเรื่องอื่นๆ ได้หรือไม่
- ท่านคิดว่าวิธีการสอนโดยยกตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบ อย่างที่หลวงพ่ocha ใช้นั้น ทำให้คนทุกคน ไม่ว่าจะ เป็นใครก็ตามหรือเปล่า

สัมภาษณ์พระอาจารย์เอนก

เจ้าอาวาสวัดป่าไทรงาม

- ถาม : หลวงพ่อชาถ่ายทอดธรรมะอย่างไรจึงทำให้ลูกศิษย์เข้าใจธรรมะได้ทั้งคนไทยและต่างชาติ
- ตอบ : ท่านจะไม่สอนจุดเดียวโดยตรง ท่านจะดูจริตนิสัยลูกศิษย์เป็นหลัก คล้าย ๆ กับหมอดตรวจรักษาโรค จะดูโรคก่อนจัดยาให้ หรือครูจะดูจริตลูกศิษย์ก่อนจะสอนสิ่งใด
- ถาม : วิธีการสอนธรรมะของหลวงพ่อชาเป็นอย่างไร
- ตอบ : จะเทศน์ธรรมะให้เหมาะสมกับระดับของผู้รับฟัง ดูว่าพื้นฐานผู้ฟังอยู่ระดับใดจะได้เทศน์ธรรมะได้ถูกต้องไม่เทศน์ให้สูงหรือต่ำกว่าระดับที่จะรับได้ เช่น การอบรมพระเณรใหม่ก็จะรูปแบบหนึ่ง แต่ถ้าพระเณรที่มีพรรษามาก ๆ ท่านก็จะให้ธรรมะในรูปแบบที่ลึกซึ้งกว่า เทียบได้กับหมอจะวางยาให้เหมาะกับอาการของผู้ป่วยไม่รุนแรงหรือน้อยจนเกินไป อย่างไรก็ตามท่านจะยึดหลักไตรสิกขา
- ถาม : เหตุใดหลวงพ่อจึงมาเป็นลูกศิษย์หลวงพ่อชา
- ตอบ : เหตุผลหนึ่ง คือ ในแง่ของปริยัติศึกษา เป็นการเรียนรู้หลักการทฤษฎีแต่ไม่รู้ว่าจะนำไปปฏิบัติอย่างไร หรือแตกต่างกันอย่างไร ต้องการเรียนรู้คู่กับการปฏิบัติไปด้วย ไม่ใช่เน้นด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งจะทำให้มีคุณค่ามากกว่าการอ่านตำราอย่างเดียว และหลวงพ่อชาก็เน้นการปฏิบัติธรรมตามที่ได้เรียนรู้มา ซึ่งก็ตรงกับความต้องการของหลวงพ่อ
- ถาม : ครั้งแรกที่ไปวัดหนองป่าพง ได้พบหลวงพ่อชา ท่านมีความคิดอย่างไร
- ตอบ : สงสัยว่าทำไมชาวต่างชาติมาบวช มาบวชเพื่ออะไร จึงอยากลองมาศึกษาดูเพื่อจะรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่จากที่เคยรับรู้มา ซึ่งทำให้พบว่าธรรมวินัยเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ เป็นสิ่งที่ชักจูงคนทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกภาษาให้เข้าสู่จุดเดียวกัน เพราะธรรมวินัยจะช่วยแก้ไขให้คนปรับปรุงพฤติกรรมจนมีพื้นฐานเดียวกัน ไม่ว่าจะทำกิจกรรมเดี่ยวหรือหมู่คณะก็จะไม่ขัดแย้งมีปัญหา
- ถาม : ในช่วงแรกที่ท่านยังไม่คุ้นเคยกับการปฏิบัติพระธรรมวินัย ได้มีการปรึกษาหลวงพ่อชาหรือไม่อย่างไร ในช่วงปรับเปลี่ยนจริต
- ตอบ : เมื่อเริ่มศึกษาธรรมวินัยก็เปลี่ยนจริต ตั้งแต่เมื่อก่อนเคยฉันทตามใจต้องการก็มาฉันทตามที่พระธรรมวินัยกำหนด ซึ่งจะบอกถึงเวลาฉันท ประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติเช่นนี้ ซึ่งตรงนี้ทำให้เกิดขอบเขตในการปฏิบัติจนทำให้ปรับเปลี่ยนความนึกคิด การปฏิบัติเป็นการค่อย ๆ เพราะบ่ม แนวคิดและการปฏิบัติเรื่อยมาทำให้เพาะบ่มคุณธรรมสู่ความบริสุทธิ์ เปลี่ยนจากปุถุชนไปสู่ปัญญาชน ทำให้รู้จักพิจารณาเหตุผล ทำให้เข้าใจธรรมะมากขึ้น มีความสงบมากขึ้น

- ถาม : หลวงพ่อชา อธิบายพระธรรมอย่างไร
- ตอบ : ส่วนมากใช้ภาษาง่าย ๆ (บาลีใช้บ้างบางโอกาส) โดยมากใช้ภาษาเรียบ ๆ ง่าย ๆ ที่ทำให้จิตเข้าสู่ธรรม แนวทางการปฏิบัติท่านจะอธิบาย ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติตั้งแต่ ศีลธรรม สมาธิ สมาธิมั่นคงทำให้เกิดปัญญา ปัญญาทำให้เกิดการรอบรู้ ทำให้เกิดการบริสุทธิ์เป็นที่ยังส่งผลให้เกิดความสงบทำให้มีพลังเกิดขึ้น ในการสอนท่านใช้การเปรียบเทียบด้วย เช่น เวลาเราทานยาเราทานเฉพาะตัวยา พวกขวด ฉลาก เราไม่ได้ทานเข้าไปด้วย เพราะตัวรักษาโรคคือยา ที่อยู่ในภาชนะบรรจุมิใช่ตัวภาชนะเอง ตัวสังขารเปรียบเทียบ เช่น สุขกับทุกข์ เป็นคำบัญญัติที่มาแทนอาการที่เกิดในใจ คือ ถ้าได้ในสิ่งที่ต้องการ เรียก สุข ถ้าไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการ เรียก ทุกข์ แต่จริง ๆ แล้ว สุข หรือ ทุกข์ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ในใจ แล้วแต่จะเรียกความรู้สึกที่ว่าอย่างไร ถ้าเราบอกว่าสุขแต่ใจเราไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ความรู้สึกในใจก็เป็นทุกข์ ไม่ได้สุขเหมือนที่บอก ดังนั้นการศึกษารธรรมะ ถ้าพิจารณาแต่เรื่องภายนอกมิได้พิจารณาลึกลงไปสู่สังขารที่มันอยู่ในจิตจริง ๆ นั้นเราอาจไม่รู้ซึ่งถึงจิต ยกตัวอย่าง เราเดินกลางแดด เราจะบอกว่า แดดร้อน แต่จริง ๆ แดดไม่ได้ร้อนมันไม่รู้สึกร้อนหรือหนาว แต่สิ่งที่ร้อนคือ ตัวเราเอง นี่คือ วิธีการที่หลวงพ่ชาสอน คือ สอนหลักธรรม โดยยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่คนเคยประสบมาซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจงานขึ้น ลึกซึ้งขึ้น เนื่องจากธรรมะเป็นเรื่องละเอียด ยากจะเข้าใจได้ หลวงพ่อชา ก็จะยกตัวอย่างง่าย ๆ สอนให้เข้าใจได้ง่าย เช่น ไฟนํ้ารถ 10 ล้อมีหลายสี (แดง,เขียว,เหลือง) คนก็จะบอกไฟมีหลายสี แต่ที่จริงมีสีเดียวที่เห็นเป็นหลายสี เนื่องจากมีการเอาโป๊ะไฟสีไปครอบไฟเอาไว้
- ถาม : การสอนของหลวงพ่ชาแบบนี้ เป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดธรรมะแก่ศิษย์เพื่อให้เกิดความเข้าใจธรรมใช่หรือไม่
- ตอบ : เป็นการถ่ายทอดจากภายนอกเข้าสู่ภายใน เช่น ถ้าเห็นว่าจิตโกรธ มันเกิดเองโดยอัตโนมัติ หรือมีปัญหาทำให้เกิด เราต้องหยุดดู พิจารณา เมื่อเกิดปัญหาก็ก็นี่อะไรครอบงำจิตทำให้เกิดความคิด มีเหตุผล
- ถาม : ที่ตั้งสาขาที่นี่ เพราะหลวงพ่ชาต้องการ หรือมีชาวบ้านนิมนต์มา
- ตอบ : ตั้งที่นี่เพราะชาวบ้านตั้งขึ้น พื้นที่ 25 ไร่เป็นป่าช้ามาก่อน หลวงพ่ชาตั้งว่าสถานที่ที่ไม่เหมาะอย่าสร้าง แต่ชาวบ้านไม่หยุดก็ปลูกศาลา กระต๊อบขึ้น ก็ปล่อยไว้อย่างนั้นไม่มีพระมาอยู่ โดยลักษณะหลวงพ่ชามองลึกถึงจิตใจคน เช่น ถ้าห้ามไม่ให้คนสร้างวัด แต่คนก็จะสร้างไม่ยอมหยุดแสดงว่าคนกลุ่มนั้นมีจิตใจหนักแน่น ท่านเอาตรงนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ ยกตัวอย่างสมัยพระเจ้าตาก จะเข้ายึดเมืองจันทบุรีที่พม่าครอบครองอยู่ โดยการสังฆทูตหม้อข้าวหม้อน้ำเพื่อเป็นการกระตุ้นโดยใช้จิตวิทยาแก้ทหารให้มีใจมุ่งมั่นเอาชนะ
- ถาม : หลวงพ่ชามีหลักบริหารลูกศิษย์อย่างไร

- ตอบ : เนื่องจากมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก ท่านจะฝึกฝนผู้มีอายุพรรษาสูงให้มีจิตใจเข้มแข็งมีหลักธรรมวินัย คุณธรรมพร้อมไปเป็นผู้นำชุมชน ท่านจึงอนุญาตส่งออกไป และถ้ามีปัญหาใดเกิดขึ้น เช่น พระไม่เข้าใจชาวบ้าน หรือ ชาวบ้านไม่เข้าใจพระท่านก็จะพิจารณาว่าลูกศิษย์คนใดมีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นหัวหน้าก็จะให้เป็นหัวหน้าชุมชน และแต่งตั้งองค์รองต่อ ๆ มาเป็นผู้ช่วย โดยเน้นให้ทำวัดให้เป็นวัดแบบปฏิบัติโดยเป็นรูปแบบเดียวกัน
- ถาม : หลวงพ่อชาสั่งหรือไม่ว่าต้องการให้เป็นรูปแบบเดียวกันวัดหนองป่าพง
- ตอบ : เป็นเรื่องแน่นอน กฎระเบียบ ต่าง ๆ มาจากหลักธรรมวินัยเป็นกฎระเบียบปกครองคณะสงฆ์ภิกษุ สามเณร สาขาใดที่มั่นคงแล้วก็สามารถเป็นที่เลี้ยงให้แก่สาขาใกล้เคียง ท่านก็มอบอำนาจให้ดูแลช่วยแก้ปัญหากันได้ ไม่ได้ต้องการให้แต่ละสาขาแข่งขันกันเอง ซึ่งดี ซึ่งเด่น ทำให้สาขาโยงใยกัน ซึ่งหลวงพ่อก็มีอุปบายสร้างหัวหน้าทีมทั่วกัน เพื่อไปสอนลูกทีมเป็นการถ่ายทอดจากบุคคลไปสู่บุคคล ซึ่งถ้าเทียบกับถ่ายทอดโดยตำราเมื่อเกิดปัญหาไม่เข้าใจ ตำราก็ไม่สามารถอธิบายให้บุคคลเข้าใจได้ ไม่เหมือนกับบุคคลไปสู่บุคคล เพราะมีการโต้ตอบกันได้ นั่นคือ หลวงพ่อชาใช้วิธีสอนพระเณรให้มีความรู้ คุณธรรมมั่นคง แล้วจึงส่งไปดูแลถ่ายทอดแก่ชุมชนต่อไป เพราะท่านเพียงคนเดียวคงไม่สามารถสอนทุก ๆ คนได้ทั่วถึง
- ถาม : อย่างไรก็ตามลูกศิษย์แต่ละคนมีจริตต่างกันก็จะสร้างวัดรูปแบบต่างกันไป แต่มีหลักสำคัญอะไรบางอย่างที่เหมือนกัน
- ตอบ : จุดหลักคือ เน้นการเป็นธรรมชาติเหมือนกันหมด เช่น ไปอยู่ทุ่งนา ที่โล่ง ปลูกป่าให้เพิ่มขึ้น ช่วยกันรักษาสภาพป่าให้สมบูรณ์ที่สุด เช่น .สำนักที่มาสัมภาษณนี้ ก่อนนั้นเป็นทุ่งนาแต่ปัจจุบันก็ปรับปรุงไปเยอะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์พระอาจารย์อมโรภิกขุ
เจ้าอาวาสวัดอภัยคีรี ประเทศสหรัฐอเมริกา

Hotmail Inbox

Page 2 of 3

1. What is your education background?

*Bachelor of Science with honours, in physiology & psychology, London Univ.

2. Before you know Ven.Ajahn Cha, Have you ever learned Dhamma?

*No

3. How long have you been a monk?

*22 years

4. Was studying Dhamma the stimulation for you to come to Thailand?

*To some extent -- I was looking for any kind of valid spiritual training.

5. Why did you go to Wat Nong Pha Pong?

*I first went to Wat Pah Nanachat a) because I needed a place to stay and b) because I thought the monks might be interesting people (but I did not like institutionalised religion at the time).

6. What did you feel when you first saw Wat Nong Pha Pong?

*Again, I first went to Wat Pah Nanachat so my impressions came from there: It was a very quiet and serene place, I grew up in the country and so I loved the forest and I really liked the way all the monks lived in their own huts in the woods.

7. What did you feel when you first saw Ven.Ajahn Cha?

*He was very clear, straightforward and strong but not warm at all. What he said scrambled all my ideas about my own spiritual qualities and also my projections about "What a great spiritual master" was like. His words then, have been very significant and useful over the years.

8. As we know, Ven. Ajahn Cha regulated that anyone who wanted to be ordained at Wat Nong Pa Pong, has to be a monk at Wat Nong Pah Pong for at least 5 years. What did you feel when you first knew about this regulation.

Did you accept it in the beginning? Why did you make up decision to follow his regulation later?

*When I first became a "pah kau" I decided that I would stay for at least 2 years to try things out (1 year on 8 precepts, 1 year on 10). I also made the resolution that I would leave whenever I found out "...that the Buddha was wrong." By the time I was ready to become a bhikkhu I was more interested in staying for life that looking for a temporary experience so the "5 years" factor was a non-issue for me.

9. As we know, regulations of Wat Nong Par Pong are quite strict. What did you feel? Could you follow them well in the beginning?

*I felt great -- I needed some clear guidelines in my life. Keeping rules

is generally no problem for me and I soon became very scrupulous with them.

10. Have you ever had any doubt on then? If so, What did you do?

*Doubt about the rules? about the teaching? about my conduct? The question is not clear: generally speaking I have used the meditation to cut through the doubt regardless of what has caused it to arise. I am not a big doubter by character.

11. How did he teach you Dhamma? What was the topic he focused on?

*Generally he taught by example but in the few personal contacts I had with him as a young novice and monk he showed extraordinary kindness and wisdom towards me. He talked a lot about "letting go" and about uncertainty (anicca). He was extremely adaptable.

12. Did he use the same methods in teaching all students? If not, How? And why?

*He was famous for having 10,000 different methods of teaching: one for every student, plus a few spare. He always spoke according to circumstance and the needs of the individual. He was very creative.

13. Have you ever misunderstood the matters he taught? How did he explain them to you?

*Only a few minor points, but I never asked about them; I just contemplated and investigated until I understood.

14. In your opinion, what were the strategies he used to make you understand Dhamma more clearly.

*He manifested the enlightened mind -- that was the only strategy he needed. This was particularly noticeable in his total acceptance of all human characteristics. Nothing and nobody could upset or faze him.

15. In your opinion, was knowledge on Dhamma background required for Ven. Ajahn Chah's students?

*No -- only the interest to practice.

16. In your opinion, why Ven. Ajahn Chah had so many students?

*Because he made good soup people got to hear about it, and showed up to try it.

17. When did you set up the branch?

*I was asked to by Ajahn Sumedho.

18. Were you assigned by Ven. Ajahn Chah to set it up?

*No, he was told about it but he was already paralysed and unable to speak when the American Buddhists asked Ajahn Sumedho to start a branch.

19. Was the regulation of your branch same to the regulation of Wat Nong Pha

Hotmail Inbox

Page 4 of 8

Pong?

*Yes

20. Why did you do that? Did Ven. Ajahn Chah told you to do so?

*It's what all the branches do, it sustains harmony best this way.

21. In your opinion, how were Ven. Ajahn Chah's teaching strategies?

*Be a good example, practice well, tell good stories and give imaginative similes

22. Could you raise an example of Ven. Ajahn Chah's words or incidents that you felt impressed?

*When I overslept one morning as a pah kau at Wat Pah Nanachat, he saw me and gave me a very big smile. He said: "Sleep is delicious!"

23. What were the characters of Ven. Ajahn Chah that were always in your mind?

*Goodness, kindness, wisdom, strength, sense of humour.

24. When you taught Dhamma to your students. Have you used to raise Ven. Ajahn Chah's words or samples to comprehend difficult topic of Dhamma. Please give me some words or samples that you used most often.

*Very often I use his teachings as examples.

Favourite quotations are: "A samana has no future." "If you let go a little you will have a little peace; if you let go a lot you will have a lot of peace; if you let go completely you will have complete peace."

"Uncertainty is the Buddha." "One who undertakes spiritual practice should expect to experience a great deal of friction and difficulty." "Until you know the pain of attachment, you will still refuse to let go."

I hope that my findings would be advantages for all teachers who needed to have good sample in teaching their students.

Should there be any questions, please feel free to contact me.

If you could recommend me another foreign Ajahns who have been directly taught by Ven. Ajahn Cha, please give me more information through my E-Mail address.

Thanks for your kindness

ตัวอย่าง ตารางวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีสัญญาวิทยา

เรื่อง	ความหมายโดยอรรถ	ความหมายโดยนัย	ความเกี่ยวพันพื้นฐาน	ความคิดหลัก
1. ถ้าเราเอาตุ๊กตาอันหนึ่งตัวหนึ่งให้เล่น เด็กก็เล่นสบายใจ เพราะตุ๊กตาเป็นสิ่งที่ชอบใจอย่างนี้ แต่เด็กคนนั้นไม่รู้เรื่องว่า ตุ๊กตานั้นเป็นพิษ ก็เพราะเข้าใจว่า ตุ๊กตานั้นมันชอบเล่น ก็เพลินกับตุ๊กตานั้น เมื่อเล่นไปหลายๆ วัน ตุ๊กตามันหล่น มันแตก เด็กนั้นจึงจะรู้สึกตัวว่าความน้อยใจ เสียใจเกิดขึ้นมาอย่างนี้เป็นต้น	ตุ๊กตา คือ ของเล่นของเด็กซึ่งทำ เป็น รูปคน หรือ สัตว์ เป็นต้น มักมีขนาดเล็กกว่าตัวจริง	ตุ๊กตา หมายถึง เครื่องก่อให้เกิดทุกข์	เปรียบเทียบ	มนุษย์มักจะไม่รู้ว่า ลาก ยศ สรรเสริญ เป็นพิษ เพราะเมื่อมีมันแล้ว แต่ไม่มีภายหลังจะทำให้เกิดทุกข์
2. มันก็เป็นของทำยาก เหมือนเราเคยทำของหายๆ มา เช่น เราไสกบเสื่อไม้ ในอีกเวลาหนึ่งเราจะไปทำงาน ให้ไปใส่ สนิมทองไปทำสร้อยทำแหวนอย่างนี้ลำบากมาก มันเป็นกิจการของบุคคลที่ละเอียดเขาทำกัน"	กบเสื่อไม้ หมายถึง เครื่องมือช่างไม้สำหรับไสไม้ ทำ หน้าไม้ให้เรียบให้เป็นราง หรือ ลอกบัว ลอกลวด มีมากชนิดด้วยกัน สนิมทอง หมายถึง ส่วนของผิวทองที่แปรสภาพไปจากเดิม เนื่องด้วยปฏิกิริยาเคมี	การไสกบเสื่อไม้ หมายถึง การประพุดิตตามความเคยชิน การใส่สนิมทอง หมายถึง การทำสุดงควัตร	เปรียบเทียบ	การทำสุดงควัตร นั้นเป็นข้อปฏิบัติที่บุคคลทำได้ ยาก เพราะเป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ผู้คนเป็นอริยชน มันจึงเป็นของทำยาก เป็นของทำลำบาก มันมีน เพราะฉะนั้น ท่านจึงกล่าวว่า "การสุดงคนี้ใครไม่ทำก็ไม่เป็นอาบัติหรือ เพราะมันเป็นข้อวัตรพิเศษ
3. "เพราะถ้าไม่ปฏิบัติแล้ว ทุกอย่างมันไม่เกิดประโยชน์ มันเสียหาย เช่นว่า เราทำนาสักแปลงหนึ่ง แต่พอถึงคราวที่จะเกี่ยวไม่รู้จะเอาอะไรเกี่ยว มันก็เสียหายมาก การทำนั้นก็เลยไม่ได้ผลประโยชน์"	การทำนา หมายถึง การปลูกข้าวลงในพื้นที่ราบที่ทำเป็นแปลงๆ มีคูน้ำกัน การเกี่ยวข้าว หมายถึง การ	การทำนา หมายถึง การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย	เปรียบเทียบ	ถึงแม้ว่าจะปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติสมถกรรมฐาน ก็จะไม่ถึงความสงบระงับ ซึ่งเป็นจุดสูงสุดของผู้ปฏิบัติธรรม

<p>4. “แต่ความเป็นจริงแล้ว ตัวทุกข์นั้นแหละ คือตัวสังขารแท้ๆ แต่เราก็ข้อมันนี้เสีย ไม่อยากจะดูทุกข์ หรืออย่างที่คนแก่ๆ เราก็ไม่อยากจะดู อยากจะดูแต่คนหนุ่ม”</p>	<p>ใช้เคียวซึ่งมีรูปร่างโค้ง มีที่จับ ดัดข้าว เพื่อเก็บผล</p> <p>คนแก่ หมายถึง ผู้ที่มีอายุมาก</p>	<p>การเกี่ยวข้าว หมายถึง การทำให้ถึงความสงบ ระวัง</p> <p>คนแก่ หมายถึง ผู้ที่มีวิญญูญัยน้อย มีความเสื่อมโทรมของสภาพร่างกาย เป็นภาพที่ไม่ น่าดู</p>	<p>เปรียบเทียบ</p>	<p>คนเรามักจะไม่ค่อยชอบดูทุกข์ เมื่อไม่ดูทุกข์ก็ไม่รู้จักทุกข์ เมื่อไม่รู้จักทุกข์ ก็จะไม่รู้จักวิธีการดับทุกข์</p>
<p>5. พระพุทธองค์ท่านสอนว่า หนึ่ง ให้ละความชั่วแล้วก็ให้ทำ ความดี ตอนที่สองท่านสอนว่า ความชั่วก็ให้ละมันเสีย ความดีก็ต้องทิ้งมันเสีย ต้องละมันเหมือนกัน คือ ไม่ต้องหมายมัน มัน เพราะว่ามันเป็นเชื้อเพลิงอันหนึ่ง มันมีเชื้ออยู่ มันก็จะ เป็นเชื้อเพลิงให้มันลุกขึ้นมาอีก ความดีมันก็เป็นเชื้อ ความ ชั่วมันก็เป็นเชื้อ”</p>	<p>เชื้อเพลิง หมายถึง สิ่งที่ทำให้ ติดไฟง่าย สิ่งที่ทำให้เกิดการ เผาไหม้</p>	<p>เชื้อเพลิง หมายถึง ทั้ง ความชั่วและความดี</p>	<p>เปรียบเทียบ</p>	<p>ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาจะสอนให้คนละความ ชั่วและทำความดี แต่การที่จะเข้าถึงความสงบ ระวังแล้วจะต้องไม่มีติดติดทั้งความชั่วและความดี</p>
<p>6. “อยู่ในโลกนี้ ก็เหมือนอยู่ในกองเท่านั้นแหละ ไม่พ้นไปจาก กอง ถึงเราจะรวยก็อยู่ในกอง มันจะจนก็อยู่ในกอง มันจะร้อง ให้ก็อยู่ในกอง มันจะร่ำร้องก็อยู่ในกอง มันจะดูหนึ่งก็อยู่ในกอง กองอะไรเล่า กองคือความแก่ กองคือความเจ็บ กองคือความ ตาย”</p>	<p>กอง หมายถึง สิ่งที่ทำเป็นชิ้นๆ สำหรับขังนกเป็นต้น ตั้งอยู่ กับที่หรือยกไปได้</p>	<p>กอง หมายถึง ความแก่ ความเจ็บ ความตาย</p>	<p>เปรียบเทียบ</p>	<p>คนทุกคนในปัจจุบันมีฐานะร่ำรวย ยากจน กำลังมีความสุข ความสุข ต้องพบกับความแก่ เจ็บ ตาย ในบั้นปลายทั้งสิ้นทุกคนไม่สามารถที่จะหนีไปไหนได้</p>

<p>"เปรียบเทียบอย่างนกเขาที่เลี้ยงเอาไว้ เอนกเขามาเลี้ยงไว้แล้วก็ฟังเสียงของมัน แล้วก็ดีใจว่านกเขามันขันดี นกเขามันเสียงโต นกเขามันเสียงเล็ก ไม่ได้ไปตามว่านกเขามันสนุกหรือเปล่า เพราะเราก็มัวมันเอาไว้ให้มันกิน เอนกให้น้ำให้มันกินแล้ว ทุกอย่างอยู่ในกรงทั้งหมดแล้ว ก็นึกว่านกเขามันจะพอใจ"</p>	<p>นกเขา หมายถึง สัตว์ปีกชนิดหนึ่ง สีเทา น้ำตาล มีลายตลอดตัว ออกสีน้ำตาลลายกระขาว มักเกาะขอนต้นไม้เพื่อคอยโฉบล่าเหยื่อชอบอยู่ตามลำพัง</p>	<p>นกเขา หมายถึง มนุษย์</p>	<p>เปรียบเทียบ</p>	<p>มนุษย์ถึงแม้ว่าจะมีชีวิตที่ดี มีอาหารกิน มีที่อยู่ ที่ดูเหมือนจะมีความสุข แต่อย่างไรก็ตามก็ยังต้องอยู่ในวงวัฏสงสาร ถ้ารู้จักปฏิบัติภาวนา ก็อาจจะทำให้พ้นทุกข์ พ้นจากวัฏสงสารได้ แต่คนส่วนใหญ่จะไม่รู้จัก ที่จะปฏิบัติ ฟังจิต ได้แต่บารุงทางร่างกายแต่ไม่เคยฝึกจิตใจ</p>
<p>7. "แต่ทุกวันนี้ ทำบุญกัน แต่การละบาปนั้นไม่มีใครคิดเห็นความเป็นจริงนั้น ก็ต้องละบาปก่อนจึงบำเพ็ญบุญ ถ้าบาปไม่ละจะเอาบุญไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่จะอยู่หรือบุญนั้น ฉะนั้นเราต้องกวาดเครื่องสกปรกออกจากใจของเราเสียแล้ว จึงจะทำความสะอาด"</p>	<p>กวาด หมายถึง ทำให้เตียนหรือหมดฝุ่นละอองด้วยไม้กวาดเป็นต้น เครื่องสกปรก หมายถึง เปรอะหรือเปื้อนด้วยสิ่งที่ไม่ดีว่าน่าเกลียด ขุ่นมัว ไม่สะอาดหมดจด</p>	<p>กวาด หมายถึง การละทิ้ง การยกเลิก เครื่องสกปรก หมายถึง บาป</p>	<p>เปรียบเทียบ</p>	<p>ควรจะต้องละบาปก่อนด้วย ไม่ใช่จะทำบุญอย่างเดียวแต่ไม่ละบาป</p>
<p>8. เมื่อเราติดในรูป เสียง กลิ่น รส โภกฐ์พะ พระรรมาภรณ์ ก็เหมือนกันกับปลาติดเบ็ด รอให้เจ้าของเบ็ดมา ดึงไปไหนก็ไม่หลุด</p>	<p>ปลากินเบ็ด หมายถึง การที่ปลากินขอสำหรับตกปลา ที่จะมีเงี่ยงติดกับเหยื่อปลา ทำให้ปลาไม่สามารถดึงหลุดไปได้ และต้องทนทุกข์ทรมานกับการที่มีของแหลมทิ่มแทงอยู่ที่เหยื่อ ยิ่งดึงก็ยิ่งลึก</p>	<p>ปลากินเบ็ด หมายถึง การติดในรูป เสียง กลิ่น รส โภกฐ์พะ พระรรมาภรณ์ หรืออาตยนะ 6</p>	<p>เปรียบเทียบ</p>	<p>การติดในรูป เสียง กลิ่น รส โภกฐ์พะ พระรรมาภรณ์ ซึ่งเป็น อาตยนะ 6 ทำให้ผู้ติดต้องพบแต่ความทุกข์ ตั้งแต่ทุกข์ที่ต้องการจะได้มา รักษาไว้ และการสลายไปในนั้นปลาย</p>

ตัวอย่าง ตารางการวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีกระบวนทัศน์การเล่าเรื่อง (Narrative Paradigm Theory)

สถานการณ์ (Event)	ตัวละคร (Character)	ฉาก (Setting)	ความสัมพันธ์ตาม ลำดับเวลา (Temporal Relations)	ความสัมพันธ์ในความ เป็นเหตุและผล (Causal Relations)	ความคิดหลัก	ผู้เล่าเรื่อง	ผู้ฟัง
แมงมุมชักใย รอการมา เกาะของแมลง เมื่อแมลง มาเกาะแมงมุมก็ออกไป จับมากิน หลังจากนั้นก็ กลับมาอยู่ที่เดิม	แมงมุม	บนกิ่งไม้ ในบ้าน อื่นๆ	ตั้งแต่ชักใย จนจับแมลง ไปกิน	ชักใยสานเป็นข่าย เพื่อรอให้แมลงมาติด ตาข่าย เพื่อนำแมลง มาเป็นอาหาร	การอยู่นิ่งๆ เพื่อคอย สังเกตว่าแมลงมาติดใย เมื่อไหร่ เพื่อจับมาแมลง ที่มาติดใยไปกิน	หลวงพ่อบุชา	ลูกศิษย์

แมงมุม เปรียบเป็น จิตของมนุษย์

ใย เปรียบเป็น ประสาทสัมผัสของมนุษย์ อันประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย

แมลงที่มาติดใย เปรียบเป็น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส

เมื่อมีแมลงมาติดที่ใย เปรียบเหมือน การที่ ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้รับกลิ่น ลิ้นได้รับรส และกายรู้ถึงการสัมผัส

เมื่อแมงมุมออกไปจับแมลงมากินทันทีที่แมลงมาติดใย เปรียบเหมือน การที่จิตนำเอา รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มาพิจารณาเมื่อสิ่งเหล่านี้มากกระทบ

ความคิดหลัก : มนุษย์ควรจะมีสติอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับรู้ถึงอารมณ์ที่มากกระทบใจ และสามารถพิจารณาความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของอารมณ์
เหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง

ตัวอย่างที่ 2

สถานการณ์ (Event)	ตัวละคร (Character)	ฉาก (Setting)	ความสัมพันธ์ตาม ลำดับเวลา (Temporal Setting)	ความสัมพันธ์ในความ เป็นเหตุและผล (Casual)	ความคิดหลัก	ผู้เล่า	ผู้ฟัง
เด็กเลี้ยงควายต้อง ตามดูควาย ถ้าควาย จะไปกินต้นข้าว เด็ก เลี้ยงควายจะต้อง ตวาดมัน ถ้ามันดื้อไม่ ยอมฟังก็ต้องเอาไม้ ค้อนฟาดมัน ถ้ามันแต นอนหลับควายจะกิน ข้าวหมด	เด็กเลี้ยงควาย ควาย	ทุ่งนา	เช้า สาย ปลาย เย็น	ถ้าเด็กเลี้ยงควายตวาด ควาย หรือตีควายเมื่อ ควายจะกินต้นข้าว (เหตุ) ควายก็จะไม่กิน (ผล)	เด็กเลี้ยงควายจะต้องเฝ้า ดูควายเพื่อป้องกันไม่ให้ ควายไปกินข้าว	หลวงพ่อบุญ	ลูกศิษย์

เด็กเลี้ยงควาย เปรียบเป็น สติ

ควาย เปรียบเป็น จิต

ต้นข้าว เปรียบเป็น อารมณ์

การคอยตวาดหรือฟาดควายไม่ให้ไปกินต้นข้าว เปรียบเหมือน การใช้สติให้คอยควบคุม ไม่ให้จิตหลุดตามอารมณ์ไป

ความคิดหลัก : มนุษย์ควรมีสติอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับรู้ถึงอารมณ์ที่มากกระทบใจ และควบคุมไม่ให้ปล่อยใจไปตามอารมณ์ และสามารถพิจารณา
ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของอารมณ์เหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง

ตัวอย่างที่ 3

สถานการณ์ (Event)	ตัวละคร (Character)	จาก (Setting)	ความสัมพันธ์ตาม ลำดับเวลา (Temporal Relation)	ความสัมพันธ์ในความ เป็นเหตุและผล (Casual Relation)	ความคิดหลัก (Theme)	ผู้เล่าเรื่อง (Narrator)	ผู้ฟัง (Audience)
ชาวประมงทอดแหไป ถูกปลาตัวใหญ่ กัด ว่าปลาจะหลุดเลยรีบ ตะครุบ พอรีบตะครุบ โดยไม่ระมัดระวัง ปลา ก็จะหลุดมือไป	ชาวประมง ต้องการ อยากได้ปลาโดย เฉพาะอย่างยิ่งปลา ตัวใหญ่	ในแม่น้ำ ใน ทะเล	เมื่อได้ปลาตัวใหญ่ รีบตะครุบ	เมื่อได้ปลาตัวใหญ่ (เหตุ) รีบตะครุบ (ผล) การรีบตะครุบ (เหตุ) ปลาหลุดมือ (ผล)	การจับปลาจะต้อง ค่อยๆ จับเพื่อจะได้จับ ให้มันการจับอะไรด้วย ความรวดเร็ว เร่งรีบ ทำ ให้ไม่สามารถจับได้ อย่างมั่นคงได้	หลวงพ่อบุชา	ลูกศิษย์

ชาวประมง เปรียบเหมือน ผู้ปฏิบัติธรรม

การจับปลาตัวใหญ่ เปรียบเหมือน การเริ่มเข้าสู่สมาธิ

ความอยากได้ปลา เปรียบเหมือน การอยากเข้าสู่สมาธิระดับสูง (ฌาน) ต่างๆ

การรีบตะครุบ เปรียบเหมือน ตัดหาความอยากมี อยากได้

ปลาหลุดมือ เปรียบเหมือน การไม่สามารถเข้าสู่สมาธิหรือความสงบ

ความคิดหลัก : ความพอดี การปฏิบัติธรรมด้วยการนั่งสมาธิ จะต้องค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป ไม่ต้องรีบ ไม่ต้องช้า และไม่ได้ทำด้วยความหวังที่จะได้อะไร เพราะถ้าหวังก็
จะรีบ จะเกิดความฟุ้งซ่าน และไม่สงบ

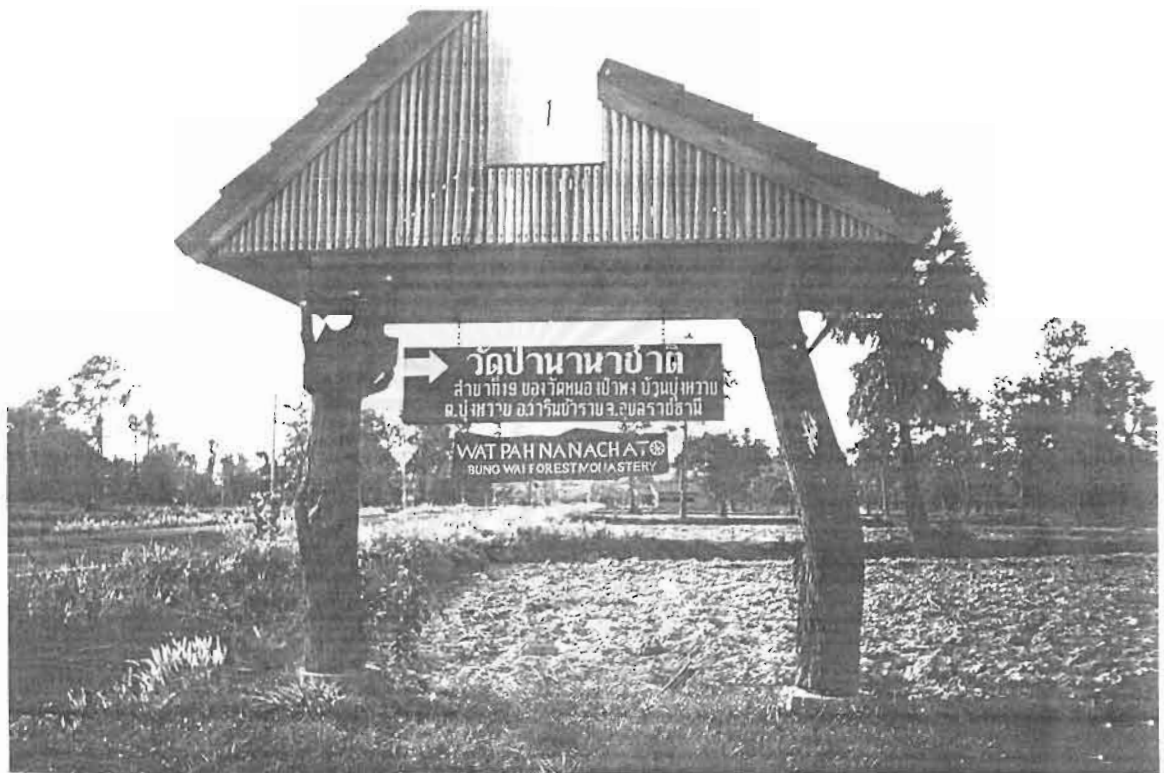
ภาพถ่ายวัดป่าโพธิ์สุวรรณ

สาขาที่ 26 วัดหนองป่าพง อ.พิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพถ่ายวัดป่านานาชาติ

สาขาที่ 19 วัดหนองป่าพง อ.วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติผู้เขียน

นางสาวจิราพร เนติธาดา เกิดวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ที่จังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2536 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2541 ปัจจุบันทำงานในหน่วยงานฝึกอบรม บริษัท เอเชียเสริมกิจลิขิต จำกัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย